

861. O.C. 18. R. 2.

I-IV

11. C. 4. 1. 2

573885

II 273885

19. IV. 1979

N 549

ANTON MARTIN SLOMŠEK

PO MILOSTI BOŽI

KNEZ INO ŠKOF LAVANTINSKI

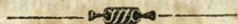
POZDRAVIM SVOJE LJUBE OVCICE

INO

VSIM VERNIM LAVANTINSKE ŠKOFIJE

SREČO INO VSE DOBRO OD BOGA

ŽELIM.

Preljubi! Slovenci se radi prav po keršansko pozdravijo, rekóč: *Hvalen bodi Jezus Kristus!* Tudi jaz vas ravno tak po domače pozdravim, vam po starim znanji roko podam ino Boga prosim, de bi bil jaz svoje škofije, vi pa mene svojiga škofa veseli; naj bi veliko let v gnadi božji skupej živeli h časti Bogu, našim dušam pa k izveličanju. De bo pa naše veselje gotovo, naj bo naša perva skerb svoje dolžnosti dobro spoznati ino zvesto dopolniti, vsak po svojim stanu.

Slovincam lepšiga ino bolj imenitniga dela ni, kakor *vinograd* obdelovati. *Vinograd Gospodov* obdelvati je moje delo, pa tudi vaša dolžnost meni pomagati, de bo *gorica Lavantinske cèrkve*, ki je zdaj meni od Jezusa Kristusa, Gospoda vsih gospodarjev, po njegovih viših namestnikah v skerb izročena, dobro obdelanimu vinogradu podobna, v katerim žlahtno tersje lepo raste, dišoče cvetli ino obilniga sadja rodi. Pogovorimo se torej prav po domače, kako se bomo apostolskiga dela lotili, de nam pojde veselo ino prav spešno od rok. Le pomislite!

Vsemogočen ino vsmilen Bog je zasadil velik ino imeniten *vinograd*, svojo Izaias, 5. *sveto cerkev*, na gorico tiga sveta, ki se razlega od sončniga izhoda do zapada. *Ljudje* po boži podobi vstvarjeni so žlahtne *terte*. Jezus Kristus, boži Sin ino izveličar človeški je kupil *vinograd* z svojo predrago rešnjo kervjo, ter ga izročil svojim namestnikom, svetimu *očetu Rimskimu papežu*, svojimu vidnimu poglavarju na zemli, *škofam*, nastopnikom apostelnov, ino *mašnikom*, vučencov Kristusovih nasledvavcam, ker je djal: „Kakor je mene Oče poslal, pošlem tudi jaz vas. Jite po vsim sveti, učite vse narode; učite jih deržati vse, karkolj sim vam zapovedal.“ Mat. 28, 19-20.

Lepa *vinska gorica* vinograda Kristusoviga je *Lavantinska škofija*, ki se po Koroški ino Štajarski deželi razlega, blizo štérkrat sto tavžent duš ima, lepo žlahtno tersje, med katerim sim tudi jaz izrastle, si vsake službe poskusil, ino sdaj viši pastirja službo prevsel, naj bi viši hišnik velikiga vinograda Gospodoviga bil. Bog daj, de bi svojo službo zvesto opravljal! — Potreba mi je h timu *dobrih delavcov*.

Kakor je *hišni gospodar* v svetim evangelji zjutraj zgodaj vstal delavcov v svoj *vinograd* najemat, ravno tak tudi jaz v začetku svoje škofove službe, delavce kličem ino prosim svoje duhovnike ino šolske gospode, stariše, gospodarje in gospodinje, de mi pomagata.

I. Gorico Lavantinske škofije pridno ino dobro okopavati z naukami svete katolške vére, katira je luč, ki nam sveti v večno življenje.“ Nar veči bogatija, nar dražej zaklad (šac), nar lepši čast je katolška véra. Ona prinese izveličanje grešnikom, razsvetli slepe, opraviči spokornike, poterdi v dobrim pravične, venča (krona) marternike, ohrani device, vdove ino zakonske v čisti sramožlivosti, nas za nebesa pripravlja, ino nas z angelmi večniga veselja deležne stori. Gotovo bogastvo je, ki nam ga svet nima dati: vuči sv. Avguštín. — *Vaš dom*, vi stariši ljubi, naj bo za vaše *otroke*, ki so žlahtne mladike vinograda Kristusoviga *perva šola*, de jih v keršanskim nauki skerbno podučite ino po keršansko redite. Dobra, keršanska reja otrók mi nar več na serci leži. Skos boljši ljudi skerbimo za boljši čase.

Štir pomoge (mitelne) imate, preljubi očetje ino matere, svoje otroke prav izrediti, ki so otrokam toljko potrebne, kakor vam vsakdanjga kruha. *Perva pomoga* dobriga izrejenja je *podučenje*, de otroke vsiga učite, kar je potrebniga védeti mladim ljudem, ino se njih letam prileže. Preljube *matere*, ki svoje deca na persih imate, Jezusa ljubiti jih učite, koljkokrat jih dožite, ino jim skerbno pravite, kakor hitro se zčajmajo, kako je tudi Jezus malo dete bil, terpel ino vmerl iz ljubezni do nas. — Vi *očetje*, kdar prvi kosček kruha svojmu otroku vrezete, k nebesam mu pokažite, kjer dobrotlivi Oče prebiva ino otroku kruheja da. Kakor se sončni žarki sadja primejo ino ga oromenijo, ravno tako se bo serce otrók, mehko ko vosk, ljubezni božje vnelo, ki jim vse žive dni vgasnila ne bo. Vse človek rad pozabi, vse pozemelsko lahko zgubi, le matern nauk pa očeta svaritev ino ostaneta vse žive dni.

Druga pomoga otroke čedno izkojiti (izrediti) je *posvarjenje*, kedar kaj prekanajo. Iz nevednosti otrok marskaj počne, kar se nespodobi ino storiti ne smé. Matere bistro oko vse zagleda, ino ena sama beseda: *nikar tako! to je gerdo!* ovarje mlado serce velike nevarnosti, ino otroku sveto sramožlivost ohrani. Kakor rudeči roži oster tern — je Bog nedolžnosti *sramožlivost* varhinjo dal. Skerbite, očetje ino matere, redniki ino učitelji, de mladih ljudi sveta sramožlivost ne zapusti, ino skerbno otroke svarite.

„Globoko vsajena v mladenčevo serce je hudobija, pravi sv. Duh; pa šiba njo bo izpodila.“ Draga reč je torej *šiba strahovavka* per hiši, tretja pomoga; zakaj, kjer strah boži gospodari, tam so bogaboječi, pridni otroci domá. Vsaka keršanska hiša, kjer so otroci, naj dvojno orodje ima: božjo martro na steni, pa šibo v koti. Kar beseda ne zda, naj šiba pripomore. Srečni otroci, katire mati ino očetje tepejo; ne bo jim ptuja palica pela. Kakor je potreba v vigradi (spommladi) mešičevje iz drevja trebiti, de se gosence ne izplodijo ino ne razlezejo, pa tudi divje šibe odrezavati, de drevce ne izdivjá. se mora tudi otrok v mladih letih slabih nagonov odvaditi ino pred gerdimi razvadami ohraniti, de se otroka ne lotijo. Kleti otrók pa Bog ovari! Očetov blagoslov (žegen) otrokam hiše podpéra, materna kletev jih pa podéra. Stariši, ki svoje otroke kolnejo, jim srečo zakolnejo; za to je toljko ljudi nesrečnih.

Zapstoj se pa človek vpira, ako mu Bog ne pomaga sosebno v reji otrók. *Šterta pomoga je torej molitva*, de stariši vsak dan otroke Bogu priporočite, naj jim pravično pamet da. Sv. Monika je šestnajst let molila, de je svojimu sinu Avguštínu preobernenje izprosila; matere solze ino očeta izdihleji za otroka pred Bogam veliko ceno imajo. Per vsaki sveti maši molite za svoje sine ino hčere, naj jih angel boži vodi po pravi poti. Oj *stariši vi*, očetje ino matere, vi sadunosne drevesa v verti Gospodovim, vi ste moji *pervi pomagavci* v obdelvanji Gospodoviga vinograda. Ne zapustite me ino za dober nauk pa za boži strah svojim otrokam skerbite. Bog ne bo samo iz mojih, ampak tudi iz vaših rok njih duše terjat. Vsako drevo pa, ki dobriga sadu ne prinese, bo posekano ino v ogenj verženo. Sad daleč od debla ne pade; ino kakor stariši, taki tudi otroci.

Pa tudi vam *gospodarjam ino gospodinjam*, ki rejenke, hlapce ino dekle imate, priporočim, de jim za keršanski podúk ino za pošteno zaderžanje skerbite. Nikarte, de bi se vam per živini poživili; saj imajo tudi oni po boži podobi vstvarjeno dušo; za katiro je vsmileni Jezus svojo drago kerv prelil. V imeni Jezusa vam jagneta moje čede priporočim. V imeni pastirja vsih pastirjev jih bom tudi iz vaših rok terjat, de jih odrajtam Njemu, ki jih je moji, pa tudi vaši skerbi izročil.

Človeku, ki po sveti hoče, se doma vsiga potrebniga naučiti ni mogoče; naši mladini je v sedajnih časih tudi šole potreba. Otrokam za šolo skerbeti je naša sveta dolžnost. Slovenci šole premalo obrajtajo, ker dobrote šol premalo poznajo. To je večno življenje, Kristus veli, de ljudje tebe edino praviga Boga spoznajo, ino pa Jezusa Kristusa, ki si ga poslal.“ Kje se pa Bog bolj na tenko spoznava, nja sveta volja lepši razlaga, kakor v šoli per keršanskim nauki? — Kde se otroci gorši učijo Bogu lepo služiti in svete sakramente vredno prijemati, kakor v pravih keršanskih šolah? Ino dokler je človek rad pozabliv, pogosto tudi zapušen, se uči v šoli brati ino pisati; kar je velik boži dar. Dobre bukve (knige) so v žalosti dober prijatelj, ino pismo, od praviga prijatla krez hribe ino doline poslano, je v terplenji žlahtno hladilo, dober svet v dvomi (v cvibli), je v sili pomoč. Kdor vsiga tiga ne zna, je v sedajnih časih sromak; ino nisim še pametniga človeka slišal stariše kleti, de so ga bili v šolo dali; veliko jih pa poznam, ki izdihujejo, de niso v svojih mladih letah v šolo hodili. Naj se vam torej ne mili, kar za šolo daste; nar boljši dota bo vašim otrokam, katire jim nesreča vzela ne bo. Bog sam vé, kamo še otrok pride; ino česar se v mladosti nauči več velja od gotoviga dnarja. Za farnoj cerkvo je šola fare perva dobrota, iz katire vsmileni Jezus kliče: „Najte malim k meni priti ino ne branite jim, zakaj njih je nebeško kraljestvo.“ Matera so z otrocmi h Jezusu silile; oj nikar, de bi vi, ljubi stariši, svojim otrokam v šolo branili, nikarte, de bi otroci iz šole ostajali, se potepali in pohujšali. Skerbno jih neprenehama v šolo pošiljajte. Naj bi bogat gospod v šoli cekine alj pa križovače otrokam delil, gotovo bi imeli otroci čas jiti, clo gonili v šolo bi jih, de bi zlata ne zamudili. Vsak dober nauk pa več velja, ko zlato ino srebro. Potuhe pa otrokam doma nikar ne dajajte, kedar jih šolski gospodje v strah vzemejo, kar je prav. Vsaka dobra *keršanska šola* mora biti *sadonosniku* podobna, v katerim spomladi (v vigredi) priden kmetič skerbno mešičevje obero, kebre otesa ino gosance pogonobi, de mu žlahtniga drevja ne objedó; ternje potrebi, de se mu ne zaraste. Glejte, tako ternje, ino mešičevje so per otrokah slabi nagoni, razvade in svojvoljnost. Ako se za rano ne potrebijo, hitro se zarastejo, de so otroci srovina, gerdi starišam ino učenikam, sebi ino drugim nadloga, vsi deželi nesreča. Ne daj Bog, otrok nespametno zagovarjati. Šola, v kateri se otrokam svojvolja da, kaj ne velja.

Joh. 17, 3.

Mat. 19, 14.

Sir. 30, 8.

Kar očetov dom ino farna šola ne dogotovita v spoznanji božim ino zaderzanji keršanskim *sveta cerkev* dodá v pridgah ino v keršanskih naukih. Ne mudite, ljube duše, *besede božje skerbno poslušati*, ki ima večno življenje, Le pogledjte pridne *bučelice*, kako skerbno po leti vsako jutro letijo sebi ino drugim po rožah sladke sterdi nabérat. Tudi vaša duša naj ravno tak skerbna bučelica bo, vsaka pridga ino keršanski nauk ji pa duhovska roža svetiga raja, iz katire željno pije hrano življenja večniga. „Človek ne živi samo od kruha, ampak vsake besede, ki iz božih ust pride. Kdor vas (namestnike moje) posluša, mene posluša; — kdor vas zaničuje, mene zaničuje“ — govori Kristus. Ako ponidama pridgo v Gospodovih dneh zamudiš, le pol cerkvene zapovedi dopolniš, pol pa na dolg ostaneš; kdaj boš drugo pol doplnil? Skos svoje namestnike sam Bog z vami govori, kedar njegove svete nauke oznanujejo. Kedar vi molite, z Bogam vi govorite. Ako ne poslušate radi bože besede, tudi Bog vaših prošenj vslísal ne bo. — Ne letajte po ptujih zhodih, po cerkvanji ino semnjah; nar ljubši vam naj domača farna cerkva bo. Ovce, ki prerade krog letajo, ino se svoje črede ne deržé, se lahko zgubijo. Za to sveta mati katolíška cerkev želi, de se vsako svoje domače farne službe bože derži ino brez vzroka (uržaha) drugam ne hodi. — Glejte, ako bomo tako za dober nauk doma, v šoli ino v cerkvi prav pridno skerbeli, bomo v vinogradah lepih Lavantinskih goríc žlahtne mladike ino rodovite vinske terte imeli, ki bojo toljko dobriga sadu svetih čednost ino dobrih del rodile, de bo veselje Bogu ino ljudém.

Mat. 4, 4.

Luk. 4, 4.

III. Žlahtno tersje, dobro okopano je potreba tudi *pleti ino ovezati*, de dobi šončne luči ino toplote, rose ino mokrote. Nam kristjanam *tuč je nauk svete vére*; toplota pa ino potrebna *mokrota nam je posvečjoča gnada božja*, ki nam jo u-smilen Jezus zaslužil, sv. Duh nam jo pa delí nar prej *per svetim kersti*; po tem pa *per vsih drugih svetih sakramentih*, ako jih vredno prejmemo. Posvečjoča gnada božja nam je toljko potrebna pomoč, de ne zamoremo brez nje za večno izveličanje kaj dobriga storiti. Poslušajte, kaj Jezus pravi: „Jaz sim vinska terta, vi ste moje mladike. Brez mene niste kos kaj dobriga storiti.“ — Vsak smerten greh nas Jezusa, naše vinske terte loči, nam prijaznost božjo vzeme, nas delčiče nebeškiga kraljestva v otroke pogubljenja premeni. Ino kakor mladika, ki se vinske terte ne derži, se hitro posuši, ino bo v ogenj veržena, de zgori, ravno tako bo z nami,

Joan. 15, 5.

ako v smertnim grehi živimo, ino vmerjemo. Vsmileni Jezus je torej, poprej, ko je v nebesa šel, *zakrament svete pokore* postavil tistim v potrebo, ki so po svetim kersti smertno grešili, ter je dal namestnikom svojim oblast, grešnikom grehe odpušati alj zadržati. Bog je zvest ino pravičen, ter nam hoče grehe odpustiti, ako se jih izpovemo.

Joh. 20, 22-23.

Kdaj pa je potreba, k spovedi jiti, ino zakrament svete pokore prijeti? — Ne samo o veliki noči ino o božiči, temuč *ko smerten greh storiš*, hitro h spovedi teci ino pervo nedelo saj izpovedati se ne zamudi. Strašnej stanu ni, kakor v smertnim grehi živeti! Vse molitve in dobre dela, ki jih v smertnim grehi storiš, nimajo pred Bogam nobene cene. Grešnik čedalje huj v dobrim slabí ino smertna rana njegove duše težej zaceli. Zadosti je eden smerten greh nas vékomaj pogubiti; in kdor v smertnim grehi živi, tako rekoč na pajčini nad pekleniskim brezdnam sedi; česar nas Bog ovarji. Le ena sama žilica pokne, ino po grešniku je časno ino večno. Torej vas prosim, škof vaših duš, za svetih pet kervavih ran Jezusovih, če ste nesrečno v smerten greh padli, ne odlagajte spovedi ino hitro se zopet z Bogam spravite.

Prip. 24, 16.

Naj si pa tudi smertniga greha ne storimo, vender sv. Duh priča, de pravičen sedemkrat na dan pade. Kako lahko grešimo v malim mi vsi? In mali grehi, naj si nam ravno posvečejoče gnade celo ne vzamejo, nam jo vender pomanjšajo ino storijo, de človek v dobrim omaguje, kakor se mladika suši, kedar njo začne červ jesti. „Čudno je slišati, pa vender si upam reči, de bi se skoraj bilo malih grehov več bati, kakor velikih, pravi sv. Krizostom; zakaj smertnih grehov se vstrašimo samih na sebi, mali nas pa lahko v hudo zaziblejo; ino kedar jih malo obrajtamo, se jih duša ne brani. Iz malih grehov pa hitro veliki izrastejo.“ Pogledajte, kako potreba nam je svojo vest *tudi malih grehov pogosto očistiti*, čolnič življenja našiga malih kamencov izprazniti, de se nam ne potopí. *Vsake kvatre, v nevarnih letah tudi vsakiga mesca h spovedi hitimo*; saj tudi pridna dekla pogosto hišo pomete, če se ji kolikaj nasmetí, ino skerbna gospodinja perilo opere kakor hitro se zamaže; mi bi pa ne čedili svoje vesti? Posebno vredno ino pobožno se naj *velikonočna spoved opravlja*. Za to je *izpraševanje pred velikonočjo*, de duhovski pastirji svoje ovčice presodijo, ali so dovolj podučeni kristjani ino vredni sveto veliko noč z Jezusam obhajati, ino jih podučijo v tim, kar jim pomanjkuje. Kdor se *velikonočnemu izpraševanju* vmika, velikonočne spovedi po redi ne opravi ino sam sebe goljfa. Pokorno ino skerbno torej, ljube duše, k velikonočnemu izpraševanju hodite, de vam bo vesela ino izveličanska vsaka velika nedela.

Joan. 13, 1.

Mat. 11, 28.

Joan. 6, 57.

Luk. 22, 15.

De se pa z Jezusam, mi mladike z svojo vinsko tertó po bitji združimo, nam je postavil on, ki svoje ljubi do konca, nar svetejši *zakrament, presveto rešnje Telo*, svoje pravo meso ino kerv v znamenje ljubezni, v kateri med nami v podobi kruha na altariji živi, ter pravi: Glejte, jaz sim z vami do konca svetá. Balite k meni vsi, ki terpite ino ste obloženi, jaz vas hočem poživiti. Kdor zavživa moje telo, ino pije mojo kerv, ostane v meni ino jaz v njem.“ Z velikim poželenjam je hotel Jezus velikonočno jagnje z nami jesti; mi smo pa radi toljko merzli, ino po redko, pa še tistokrat slabo pripravljeni, gremo k misí nebeškiga kralja.

Mat. 5, 16.

Trid. sbor. sej.
23.

Kaj pa nam je potreba vredno pristopiti h svetim obhajilu? — Ni nam potreba srebra ne zlata, ne žide ne tenčice; le *šter reči* si oskerbimo: *čisto serce, pobožno dušo imajmo, na trupli teši ino čedno oblečeni bodimo*. Če pa za to ne skerbimo, nismo pravi kristjani. — *Koljkokrat nam je pa dobro ino potreba, k svetimu obhajilu jiti?* Pogoje ko je, ako le vredno, boljši bo, kakor vam spovednik naročijo. Ne po svoji glavi letati, ne opušati; zastopnemu duhovskému očetu se izroči. Ako pa vsakiga mesca alj clo vsakih osem dni k sveti boži mizi pristopiti želiš, imaš po nauki svetega Franciška Žalezja *brez smertniga greha* biti, pa *tudi dopadenja do malih grehov ne imeti*. Tvoja *ljubezn* do Jezusa mora biti troja *gospodinja*, in tvoje življenje svetla luč poterpežljivosti ino zvestobe, de bojo ljudje videli tvoje dobre dela ino hvalili Očeta, ki je v nebesih. — Kakor kristjani mizo božo opušajo, v keršanski ljubezni péšajo. Za to sveta mati katolíška cerkev opomina, prosi ino priporoča skoz vsmilenje našiga Boga, naj kristjani skerbijo ta nebeški kruh prav pogosto, vredno prijeti, ter škofam ino mašnikom naroča ravno to verne učiti. Pogosto ino vredno sveto obhajanje vam torej tudi jaz, vaš škof priporočim, vas k sveti boži mizi vabim, ter vas per ljubezni Jezusovi zarotim, de radi ino skerbno sami hodite, pa tudi svoje otroke ino podložne vadite z ljubim Jezusam v presvetim zakramenti prav pogosto družiti se. Ino naj vas ljudje barajo, pokaj toljkokrat k svetimu obhajilu hodite, odgovorite jim, de je povelja Jezusova, volja svete matere katolíške cérkve, ino pa serčna želja vašiga škofa ta, de terdni

kristjani ne onemorejo, slabi pa močni prihajajo skos gnado ino pomoč nar sve-
tejšiga zakramenta. Ino kakor rože po jutrajni rosi gorši cvetó, mladike v vino-
gradi za pohlevnim dežam lepši rastejo, tako bote v dobrim rastle tudi ve, ljube
duše, neveste Jezusove. Vaše serce bo Jezusov tron, ino vi tempel svetiga Duha.
Dopolnila se bo vam obljuba Jezusova: „Kdor mene ljubi, njega bom tudi jaz
ljubil, in tudi moj Oče ga bo ljubil; in bomo prišli ino per njem prebivali.“

Joan. 14, 23.

Kakor se vinska terta svojiga kola zvesto derži, de nje vihar ne polomi,
tako se mormo deržati Boga tudi mi v veselji kakor v žalosti, v sreči kakor v ne-
sreči: **Z ljubim Bogam nas pa veže sveta služba božja**, katero smo dolžni vsako
nedelo in zapovedan praznik (svetek) spodobno slišati, ino per svetim farnim
opravili v duhi zbrani biti. Šest dni nam je dober Bog dal vse naše posvetne
dela opraviti in truplo oskerbeti, sedmi dan je sebi posvetil, de ga Bogu v čast ino
v izveličanje duše obnememo. Ni dobro prepogosto po zhodih letati, domačo služ-
bo božjo pa opušati. Ni zadosti le kako tiho mašo vjeti, besede božje pa ne sli-
šati. Ni prav se o nedelih ino praznikah po ošterijah potikati, rajati, alj v slabe
tovaršije zahajati. Grehi ob svetih dneh storjeni so za toljko veči. Greh je v ne-
delih ino zapovedanih praznikah po cesti težko voziti, brez vse sile ino dopušenja
za posveten dobiček delati. Dajte Bogu, kar je božiga, ino bo tudi Bog dal, kar
je vam potrebniga.

III. Mojs. 23,
3-4.

Vsak skerbzen gospodar v saboto večer po roženkranci svoji družini naroči,
kdaj ino kamo naj k službi boži gre, pa tudi vkaži, kako se naj otroci ino družina
h keršanskimu nauku verstijo. Kdor pa za varha doma, alj bolén v cerkvo ne
more, vzemi doma ob časi službe božje molitvine bukve (knige) alj pa roženkranc
v roke, se na stran farne cerkve oberni, se v duhi z keršansko sosesko združi, ino
kleče alj stojé, če moreš, svojo službo opravi. Dober Bog bo tebe tudi doma
vslušal. Kedar pa v cerkvo dojdeš, združi se z svojimi bratami ino sestrami. Moli
na glas, kedar molijo, z njimi poj, ako pojejo. Spomni se, de pred živim Bogam
stojiš, ki te vidi ino sliši; de nar viši Gospoda ne žališ, ampak zahvališ za vse, kar si
prijél, ino prosiš, česar potrebuješ, de blagodarvan na svoj dom greš.

Vsako nedelo večer gospodar svojo družino izprašaj, kaj so pridgvali, kaj
se oni per keršanskim nauki naučili? Kar eno ne vé, naj drugo pové, de bote sème
božiga nauka v zemljo svojiga serca skerbno pozhranili ino z molitvijo pomočili.
Tako vam bojo dnevi Gospodovi k izveličanju; po tem pa tudi delavniki srečni
ino veseli.

Kakor nam pa dober Bog vsak dan sape ino življenja, živeža, obleke ino
vsiga potrebniga da, dajmo tudi mi Bogu majhen dar vsakdanje molitve. Naj si
ravno veliko moliti ne vtegneš, saj dober namén (dobro majningo) sjutraj stori,
rekoč: Zahvalim te Oče nebeški, de si me nicoj hudiga varval; ovarvaj me tudi
dones vsiga zlega na duši ino telesi, ter mi daj vse k tvoji časti storiti. — In kedar
zvečer truden dolgo moliti ne moreš, pred postel poklekni rekoč: Zahvalim
te, Oče nebeški, za vse dobrote, ki si mi jih dal. Odpusti mi moje grehe ino
mi ljubo, lehkó noč daj. V imeni božjim naj zaspim, v imeni božjim se zopet
izbudim. — Taka molitvica je zlata vredna, kér nam vse naše dela Bogu prikupi.

Slišiš juternico, o poldné alj zvečer xvonili, ne odlagaj moliti, naj bo na
poti alj pa domá. Tudi pred jedjo ino po jedi molite skupej ino na glas. Moli-
tev pravičniga veliko premore; nar močnejši je molitev združena. Zakličite torej
vi gospodarji in gospodinje svojo družino o pravim časi k molitvi, v sredo med nje
poklekните ino glasno molite z njimi. Angeli bojo vaše molitve nosili pred božje
obličje ino vas varvali. Kjer sta dva alj terje skupej v mojim imeni, sim jaz v sre-
di med njimi, pravi Jezus sam. — Vučite moliti, vi očetje ino matere svoje otroke,
ino iz mladih dni vadite jih. Kdor prav moli, tudi prav živí. Molitev gre gorj,
vsmilenje božje pa dolj. Kdor skerbno moli in pridno dela, svoje dolžnosti dopolni.
Ne dajte otrokam kosilca (froštika) dokler se odmolijo ino se čedno ne vmijejo;
brez molitve jim ne dajte zaspáti. Česar se človek v mladosti navadi, vse svoje
živé dni zna.

Mat. 18, 20.

Sv. Avgustin.

Kakor izveličanska molitev — tako hudobna ino pogubljiva je kletev. Oj de
bi nje nikolj nikér med vami slišati ne bilo! Kdor kolne, svojo dušo zakolne, uči
sv. Duh. Molitev je ključ nebes, kletev pa pekla. Z jezikam hvaljmo Boga Očeta,
z jezikam kolnemo brata, ki je stvarjen po boži podobi. Per vas, bratje, ne smo
tako biti, opominja sv. Jakob. Zavežite jezik hudobcu, ki v pričo vas kolne, de
Bog žalén ne bo. Vpričo otrok nikolj ne zakolnite, de se kletve ne naučijo.

Sir. 21, 30.

Jak. 3, 9,

Sir. 3, 11.

Kletev materé otrokam hiše podera, ino otroci, ki jih starejši kolnejo, srečni nikolj ne bojo. V nebesih izvoleni Boga hvalijo, pogubljeni se v pekli preklinjajo; z katerimi v življenji deržiš, k tajistim po smerti prideš. Kletva žali Boga, pohujša bližniga ino nas pogubi. Kar nam molitva pripravi, nam kletev zapravi. Bog nas varji kletve!

III. Lepo okopano ino čedno *ovezano tersje* se mora skerbno pleti, de ga ternje ino zel ne prerasteta; pa tudi *varvati*, de ga zverina ne zatere ino ne pokonča. Ravno tak potreba varvati je pred vsim drugim *mladih, nedolžnih ljudi, oni so rahle oke*, katire slana zapelivosti hitro omori. Varujte stariši, gospodarji in gospodinje svoje domače *prevzettlive gizdosti* (oferti). Gizdost je dober kup, prelepa obleka pa draga; ona večí del ljudi ob božje dopadenje, pa tudi ob premoženje dene. Vsakter se naj po svojim stani ino premoženji nosi. Ko se je svoje dni mogočen kralj Cirus ženil, so na njegovo vkazo iz vsih dežel pred nja dekleta prišle prav bogato oblečene, ki so upale njemu dopasti; pa mu nobena ne dopade. Poslednič vglada za drugim pohlevno devico, preprosto, pa vender čedno oblečeno, ter ji roko podá ino njo pred druge postavi, rekoč: „Pošteno devico hočem za ženo, ne pa gizdastih oblačil;“ ino vse druge osromotene k domu pošle. Ravno to bo tudi nebeški kralj storil. Nar gorši oblačilo tisti imá, ki si ga doma pripravi. Kdor preveč za oblačilo trupla skerbí, lahko na oblačilo duše pozabi. Gizdost alj ofert v noši je den denašni nar huj vjima, pa tudi velika pregreha. Ne dopustite mladenčam se *tobaka* privajati; tobakaja je med nami nekaka kužna bolézn, polna škode ino nevarnosti.

Prip. 23, 31, 32.

I. Kor. 6, 10.

Varujte se *kušniga žganja*, ki ga slepi ljudjé ko vodo pijejo, dušo zalijejo ino truplo zažgejo. „Taka pjača gladko teče, poslednič pa pikne ko gad,“ uči sv. Duh. Pjanost je gladka steza v pogubljenje; ino pjanci nebeškiga kralstva ne bojo posedli, sv. Pavl priča. Pa tudi v vini je nečistost. „Keršanski človek se mora posebno dveh reči varvati, uči sv. Anton pušavnik, nečistosti na trupli ino pa posvetne časti.“

Modr. 4, 1.

Varujte se *prešestvanja ino vsiga nečistiga djanja*; ono je rak, ki v sedaj-nih časih človeski rod jé. Nečistost je široka cesta, ki v pekel peljá, ino strašno jih je, ki po njej hodijo. Oh drage duše Kristusove! nečistosti varjte se. Zapelivci ino pa ponočavci so dereči volki in pomagavci peklenskiga satana. Ne imejte jih med sebo, de vam nedolžnih ljudi ne pohujšajo. Pregreha nesramnih del zemljo pokriva, ino nečisto djanje vpije v nebo za mašvanje. Prosim vas torej ino zarotim per izveličanji vaših duš, vi očetje ino matere, v sveti sramožlivosti svojo mladino ohranite, naj ne vidjo ino ne slišijo, kar bi nedolžnim sercam škodo storilo. *Sveta sramožlivost* varje nedolžnost. „In kako lep je čist rod v svoji svetlosti. Njegov spomin je večén, ker per Bogu ino per ljudéh znanje ima.“

Prip. 21, 28.

Varujte se *laži ino vsake zvijače*; mož beseda naj bo per vas doma; tat ino lažnivec sta si brata ino lažnive usta dužo vmorijo. Otroci ki lažejo, slabo kažejo ino zaslužijo oestro strahvani biti: „Bog hoče od vsakiga človeka, po nauki sv. Antona trojno imeti: Pravo vero iz vse duše ino iz celiga serca, v besedi resnico ino pa čistost življenja.“

Mat. 5, 4, 9.

Varujte se *tožb ino pravn*; one so kervave sovražnice keršanske ljubezni, ino v soseski večí nesrečo storijo, kakor ogenj. Vselej je boljše kratka sprava kakor pa dolga pravda. V tožbah ljudjé izdivjajo, v pravih obožajo, ino vinograda toča nikdar toljko ne zatere, ko pravda hišo. Izveličani so krotki, zemljo bojo posedli; izveličani so mirni, otroci boži bojo imenovani.

Hebr. 13, 17.

Radi imajte svoje dušne pastirje, vbogajte radi svoje duhovske očete. Oni čujejo nad vami ino bojo za vaše duše odgovor dajali; naj to z veseljam storijo, ne pa zdihvaje; to bi ne bilo dobro za vas. Varujte se pa *krivih prerokov*, ki vas slabih reči, krivih vér ino praznih molituv učijo, ter vam naročajo posebne poste ino pobožnosti, katirih sveta katoljška cerkva ne spozná. Take, na videž še toljko sveteče reči so ljuljka med pšenico. Gorjé mu, kdor se na nje zanaša; one so goljufen dnar, z katerim ne smés na svetlo. Pravoverni kristjan le *troje učenike* posluša: *sveto pismo*, ki se nam bere, *sveto katoljško cerkev*, ki nas po namestnikah svojih uči, ino pa *svojiga dobriega spovednika*. Kdor se tih trojnih učenikov derži, si ne bo vgrešil.

Pokorni bodite svoji *deželski gosposki*, katiro je Bog postavil vam za pravico, hudobnikom pa v strah. Kdor se gosposki zoperstavi, se Bogu vstavlja, ino njega bo Bog. Dajte vsakimu, kar mu gre, dajco, komur dajco, čast komur čast. Tistim, ki Boga ljubijo, vse v dobro izide. Bog ljubi pravico ino resnico; je pa Bog z nami, kdo bo zoper nas?

Rim. 13, 1-8, 31.

Lepa vinska gorica je *Lavantinska škofija*, drag vinograd Gospodov; pa še lepši bo, ako ga pridno obdelavamo, kakor sim vam povedal. Mi bomo sadili ino polivali; Bog bo pa rast dal, de bomo veseli obilniga sadu za večno življenje, svetih čednost ino dobrih del. Prav lepo vas prosim v imeni Jezusa, storite mi radost, de se vas bom z svetim Pavlam pohvaliti mogel rekoč: „Vi ste moje veselje, in moja krona.“

I. Kor. 3, 6-7.

Filip. 4, 1.

Ako Bog zdravje da, vas bom *pogosto objiskal* ino pogledal, kako kaj vinograd vaše fare kaže; ali se mladenči ino deklice čedno nosijo, možjé ino žene pošteno zaderžijo, ali se starčeki ino babele skerbno pripravljajo za dolgo večnost? — Kako hočete naj k vam pridem z šibo, alj pa z ljubeznjo v duhu krotkosti? Oj nikar, de bi namesti zlahtniga grozdja svetih čednost Gospod vinograda le ternje najdel, nam vinograd vzel ino drugim dal, ki bi mu odrajtali obilnej sad v svojim časi.

I. Kor. 4, 21.

Jz. 5, 2.

Objiskal bom skerbno vaše otroke, ino pogledal, kako óke poganjajo, ali mladike lepo kažejo, ali bojo pridni, bogaboječí kristjani. Izprašal jih bom, ino videl, kako ste jih kaj podučili, ali so ljubeznivi boží otroci? Oh skerbite, de jih bom vesel! Apostolske roke nad nje pokladal bom, za nje molil, ino Bog sv. Duh jih bo v *zakramenti svete birme* z svojimi darami napolnil. Pohvalil bom pridne, pa tudi pokregal slabe kristjane po oblasti, katero mi je dal On, ki me je poslal, Jezus Kristus. — Tudi vérnim mertvim bom večni mir ino pokoj zapel, ki v Gospodi počivajo, bom dopolnil z božjo pomočjo svojo veliko apostolsko službo, ino oskerbel imeniten vinograd naše Lavantinske cérkve, ako mi bote tudi vi, preljubi, pridno pomagali.

Poglejte, sonce življenja našiga hitro zahaja; den se bo nagnil ino približal večer našiga dela v vinogradí Gospodovim. Ne bo dolgo, ino Gospod poreče svojimu hišniku nas na plačilo zaklicat ino dat vsakimu zaslužen dnar. Blagor meni, blagor vam, ako nam vsakimu veselo poreče: „Dobro tebi hlapec priden ino zvest; ker si bil v malim zvest, bom te čres veliko postavil. Pojdi v veselje svojga Gospoda.“

Mat. 20, 8.

Mat. 25, 21.

Bodite torej pozdravljeni v imeni Gospoda. Vsi sveti vas pozdravijo. Gna- da gospoda našiga Jezusa Kristusa, ljubézn božja ino edinost svetiga Duha bodi z vami vsemi. Amen.

II. Kor. 12, 18.

Per svetim Andreji na Koroškim 19. dan maliga Serpana 1846.

478

je pa bog v nami, kdo bo zoper nas?
Tajni, ki bog jih... vse v dobro ide. Bog jih pravico in resnico;

...vse v dobro ide. Bog jih pravico in resnico;

...vse v dobro ide. Bog jih pravico in resnico;

...vse v dobro ide. Bog jih pravico in resnico;

...vse v dobro ide. Bog jih pravico in resnico;

...vse v dobro ide. Bog jih pravico in resnico;

...vse v dobro ide. Bog jih pravico in resnico;

...vse v dobro ide. Bog jih pravico in resnico;

...vse v dobro ide. Bog jih pravico in resnico;

...vse v dobro ide. Bog jih pravico in resnico;

...vse v dobro ide. Bog jih pravico in resnico;

...vse v dobro ide. Bog jih pravico in resnico;

...vse v dobro ide. Bog jih pravico in resnico;

Anton Martin, von Gottes Gnaden Fürst-Bischof von Lavant
grüßet im Herrn seinen geliebten Diözesan-Clerus und wünschet seiner theuern Herde Segen und alles Gute.

-
- I. Vorschrift bezüglich der Abnahme und Ordnung gedruckter Konfissorial-Currenden.
 - II. Anordnungen über das Abhalten des Braut- und Antepascal-Examens, und über das Abhalten der Kirchenkatechesen.
-

I.

Um einem mehrfach ausgesprochenen Wunsche und fühlbarem Bedürfnisse zu begegnen, werden nach dem Beispiele der Nachbar-Diözesen auch die hierämtlichen Currenden von Beginn des Solarjahres 1847 an in Druck gelegt werden.

Jeder Pfarrvorsteher wird verpflichtet ein Exemplar jedes Jahrganges abzunehmen, dem vorgeschriebenen Verordnungen-Protokolle gehörig anzureihen und seiner Pfründe als Eigenthum zu belassen. Zur gleichen Abnahme wird auch jeder Hilfspriester aus dem Grunde verpflichtet, damit sich keiner mit Unkenntniß der erlassenen Verordnungen entschuldigen könne. Der jährliche Pränumerations-Betrag für ein Exemplar aller Currenden eines Jahrganges ist auf 30 kr. C. M. festgesetzt und jedesmal nach Empfang der ersten Currende durch das Dekanalamt anher einzusenden.

Sollten gegen Erlag des gleichen Betrages pr. Exemplar einige Herrn Seelsorger mehrere derselben zu überkommen wünschen, oder auch nicht in der Seelsorge angestellte Priester-, Pensionisten und Defizienten zur gleichen Abnahme geneigt seyn, so haben dieselben unverweilt die Pränumeration bei dem betreffenden Dekanalamte zu machen und anzugeben, ob sie für alle erscheinenden Jahrgänge Abnehmer bleiben wollen.

Jeder Bogen wird nach Muster des gegenwärtigen mit der Benennung des Jahrgangs, mit dem Amts-Nruss. und unter demselben mit der fortlaufenden Zahl der erscheinenden Jahres-Currenden bezeichnet seyn und sich hiedurch sowohl zur bequemen Anreihung als auch zur Uebersicht, ob keine Nummer in Verstoß gerathen sey, eignen.

Die Verordnungen im Schulfache werden mit dessen Geschäfts-Numerus und der fortlaufenden Zahl der Currenden bezeichnet abgesondert gedruckt und jeder organisirten Schule der Diözese ein Exemplar unentgeltlich verabfolgt werden.

Die Herrn Dechante und Schuldistriktsaufseher haben die genaue Sammlung dieser Currenden von Seite aller verpflichteten Abnehmer und der theilnehmenden Lehrer genau zu überwachen und sich bei Gelegenheit der Visitation, wie auch in Veränderungsfällen bei Curatpfründen, oder im Lehrpersonale einer Schule, von deren ordnungsmäßigem Vorhandenseyn zu überzeugen.

Jedem Jahrgange wird ein Index der erlassenen Verordnungen unter Hinweisung auf einschlägige Verordnungen früherer Jahrgänge beigegeben und wenn die Bogenzahl mehrerer Jahrgänge zu einem bequemen Bande hinreicht, ein Verbal- und Realregister über sämtliche Jahrgänge eines Bandes nachgetragen werden, welcher Band alsdann gehörig einzubinden und aufzubewahren seyn wird.

„Habet Acht auf euch und eure Herde, damit nicht reißende Wölfe unter euch kommen, die der Herde nicht schonen.“

Diese apostolische Mahnung verdient in unseren Tagen mehr als je von uns, geliebte Brüder, beherzigt zu werden, indem sich falsche Lehren selbst unter das gemeine Volk immer mehr ausbreiten, und irrigen Grundsätzen verderbte Sitten auf dem Fuße nachfolgen. Diesem einreißenden Verderben sind wir nur durch Erzielung eines gründlichen Unterrichtes in den Grundwahrheiten unserer heiligen Religion im Stande mit Entschiedenheit entgegen zu treten, wenn wir das christliche Volk vor der verderblichen Unwissenheit und Oberflächlichkeit, dann aber auch vor Kälte und Gleichgültigkeit gegen die Religion und ihre heiligen Uebungen zu verwahren trachten.

Um bei unserm Volke eine gründliche Kenntniß in den Religionswahrheiten zu erwecken, müssen wir unser Augenmerk vorzüglich auf die Eltern und Kinder richten, und das sehr weise und wohlthätig angeordnete Braut- und Antepascal-Examen zweckmäßig behandeln.

Es wird daher allen Seelsorgern der Lavanter Diözese hiemit anbefohlen:

1. Die mit h. Hoffkanzlei- Dekrete vom 8. Juni 1813 vorgeschriebene Religionsprüfung der Brautleute jederzeit vor dem 1ten Aufgebothe mit denselben mit gewissenhafter Genauigkeit vorzunehmen, und das Brautpaar nicht eher zu verkünden, bevor nicht die beiden Brautleute in den Grundwahrheiten der Religion genügend unterrichtet befunden worden sind, um dadurch den Brautleuten kostspielige Vorbereitungen, dem gewissenhaften Seelsorger aber so manchen Verdruß zu ersparen. Ist der eine Brauttheil aus einem fremden Pfarrbezirke, so hat derselbe von seinem Seelsorger das vorgeschriebene Religionszeugniß jenem Seelsorger beizubringen, der das Aufgeboth annimmt, und über die Aufnahme den Seelsorger des andern Brauttheiles zu verständigen hat. Von der Bornahme des Brautexamens entschuldige kein Ansehen der Person, indem uns die traurige Erfahrung genugsam lehret, daß nicht selten bei Manchen aus den scheinbar gebildeteren Ständen eine viel größere Unwissenheit in den Religionswahrheiten vorgefunden wird, als selbst unter dem gemeinen Volke.

Bei Gelegenheit dieser Religionsprüfung hat der Seelsorger die Brautleute auf eine angemessene Art anzuweisen sich auf den Empfang des h. Sakramentes der Ehe würdig vorzubereiten, und ihnen zu rathen auch eine Generalbeicht abzulegen. Dabei sind die Brautleute zu verhalten gleich zu Anfange des Aufgebotes einzelnweise zu beichten, dann aber wenigstens 3 Tage vor Schließung der Ehe das h. Sakrament der Buße und des Altars zu empfangen, um so jener Verlegenheit möglichst vorzubeugen, in die der Beichtvater so oft bei dergleichen Fällen zu kommen pflegt, wenn die Brautleute erst den Tag vor der Kopulation, oder gar am Tage der ehelichen Verbindung die h. Sakramente empfangen. Nebstbei wird erinnert, daß die Brautleute auch während der Verkündzeit nach Bedarf vorzurufen, und über die Pflichten der Eheleute, der Haus- und Familienvorsteher auf eine anständige Weise zu unterrichten seyen. Nur von wohlunterrichteten christlichen Eltern haben wir gut erzogene Kinder zu erwarten.

2. Das in der Lavanter Diözese mit Ord.-Verordnung vom 27. Febr. 1811 Nr. 135 in den 4 Dekanaten diesseits der Drau angeordnete, in den 16 Dekanaten jenseits der Drau aber bereits lange vorher eingeführte Antepascal-Examen ist von allen Seelsorgern mit klugem Eifer und gewissenhafter Genauigkeit auf die bisher übliche Weise nach Standes- und Geschlechts-Abtheilung gleich nach den Weihnachtsfeiertagen, oder wie es die Seelenanzahl und die übrigen dießbezüglichen Zeit- und Ortsverhältnisse fordern, vorzunehmen, und nur alte, oder sonst gebrechliche Leute, denen man den Approbationszettel, so wie den distinguirten Honoratioren, von deren Religionskenntniß man überzeugt seyn kann, nach Haus überschicket, davon frey zu halten. Bei Fabriken oder größeren Gewerken, bei welchen ein größeres Personale bedienstet ist, hat der Seelsorger im Einverständnisse mit der Vorstehung einen eigenen Tag für die vorösterliche Prüfung zu bestimmen, und nöthigen Falls auf Ersuchen zu einer angemessenen Zeit an der Anstalt selbst diese Religionsprüfung vorzunehmen.

Bei dieser vorösterlichen Prüfung ist auf eine genügende Kenntniß der Grundwahrheiten unserer h. Religion, insbesondere aber der hh. Sakramente der Buße und des Altars mit weiser, liebevoller Strenge zu dringen, und darüber mit

der Ausfrage immer auch ein kurzer Unterricht zu verbinden. Die Note der Religionskenntniß ist bei jedem Beichtfähigen einzeln in die mit hierämthlicher Ord.-Verordnung vom 1. Juli 1807 Nr. 1252 vorgeschriebenen Seelenstandsprotokolle jährweise genau vorzunehmen; worüber man bei den kanonischen, bischöflichen und Dekanatsvisitationen die nöthige Einsicht nehmen wird. Ohne Vorweisung des Approbations-Zettels ist Niemand zur österlichen Beicht anzunehmen; und will er aus Devotion seine Beicht verrichten, so ist demselben kein Zettel über die vollbrachte Osterkommunion auszufolgen. Ausgenommen seyen Honorationen.

Die Familien-, Haus- und Fabriks-Vorsteher sind anständig zu verhalten nach Ablauf der Osterzeit von ihren Untergebenen die eben genannten Zettel über ihre verrichtete Osterandacht zu sammeln, und dem Ortsseelsorger unter Angabe derer, von denen sie keine Zettel erhielten, zu überreichen.

3. Um bei dem Volke eine genügende Religionskenntniß zu erwecken, wird den Bedürfnissen der Lavanter Diözese angemessen Folgendes im Betreff der Christenlehre angeordnet:

a. An allen jenen Stationen, wo zwei oder mehrere Seelsorger wirken, ist bei dem ersten sogenannten Frühgottesdienste durch ein halbes Jahr, d. i. von Michaeli bis Georgi nach Ablefung des h. Evangeliums statt der Homilie jederzeit eine Kirchenkatechese für Erwachsene mit praktischen Anwendungen nach der Ordnung des Katechismus mit Benützung eines gut zu wählenden Handbuchs mit Frag- und Antwort vorzutragen.

b. An allen Seelsorgs-Stationen ist Nachmittags an gebothenen Sonn- und Feiertagen vor der sogenannten Vesper die Christenlehre zu halten.

Sollten es die Orts- und Zeitverhältnisse nicht einrathen Nachmittags die Christenlehre vorzunehmen, so ist an allen diesen Stationen auch bei dem zweiten oder Hauptgottesdienste nach Ablefung und einer kurzen Erklärung des Evangeliums ebenfalls eine angemessene Kirchenkatechese durch das gleiche halbe Jahr vorzutragen; nur an den gebothenen Festtagen des Herrn und der Heiligen kann eine förmliche Predigt Statt finden. Das Gleiche ist an jenen Stationen zu beobachten, wo nur ein Seelsorger angestellt ist.

c. An jenen Stationen von zwei Seelsorgern, wo die nicht zu empfehlende Gesplogtheit herrschet, daß beide Seelsorger an Sonn- und Feiertagen das h. Messopfer gleich nach einander verrichten, und bisher nur der eine Vormittags predigte, hat für die Zukunft bei der ersten h. Messe jederzeit der eine Seelsorger eine Kirchenkatechese, bei der zweiten h. Messe aber der andere die Predigt zu halten.

d. An jenen Filialen, wo wegen Entfernung von der Pfarrkirche regelmäßig alle Monate oder alle 14 Tage der Gottesdienst abgehalten wird, sind mit Ausnahme der hohen Festtage des Herrn und der Feyer des Patroziniums nach der Ablefung des Evangeliums und nach einer kurzen Erklärung desselben durch das ganze Jahr angemessene Christenlehren nach der Ordnung des Katechismus zu halten. Am Ende der Christenlehre ist über das Vorgetragene kurz abzufragen, und so besonders das junge Volk anzugewöhnen auch in der Kirche gehörig zu antworten.

e. Damit die Gläubigen um so gewisser dem Religionsunterrichte beimohnen, so sind bei jedem Pfarrgottesdienste die Kirchenvorträge jederzeit nach dem Evangelium oder nach dem Credo, wie es in der alten Kirche Sitte war, nicht aber vor oder nach dem Gottesdienste abzuhalten, insofern nicht wichtige Ortsverhältnisse eine Ausnahme nothwendig fordern.

f. Damit die drei göttlichen Tugenden in der ganzen Diözese gleichmäßig geübet, und die Gläubigen durch die verschiedenen Formeln in der Erlernung dieses eben so nothwendigen als erbaulichen Gebethes nicht beirrt werden, wird hiemit angeordnet, daß von nun an nach den vormittägigen slovenischen Lehrvorträgen die in der Zillier-Ausgabe des Evangeliums: Sveti Evangelji, v' Zeli 1845 Seite 523 — 525 vorfindige Formel, welche mit den Worten anfängt: Verjem v tebe, pravi trojedini Bog u. s. w.; — nach den deutschen Lehrvorträgen aber die in dem vorgeschriebenen Schulkatechismus zu findende Formel: Ich glaube an Dich, wahrer dreieiniger Gott u. s. w. an allen Seelsorgstationen ohne Ausnahme langsam und verständlich vorzubethen sey.

Unter Einem wird die mit der Schulverordnung vom 16. (21.) April 1845 Nr. 71 erlassene Weisung hier erneuert, für jene Kinder, die keine Schule besuchen, und für die erste h. Beicht und Communion vorzubereiten sind, wenigstens durch ein Jahr vorher wöchentlich ein Mal eine abgesonderte Kinderlehre

vorzunehmen, und nur jene Knaben und Mädchen zur ersten h. Beicht und Communion zuzulassen, welche diesen Unterricht fleißig besucht haben, und genügend unterrichtet befunden worden sind. Hiemit glaubt man auch die Herrn Seelsorger wegen der so wünschenswerthen Gleichförmigkeit aufmerksam machen zu müssen, daß in der Regel die Kinder zuerst zur h. Beicht abgesondert, und ein halbes, oder ein ganzes Jahr darnach zur ersten h. Communion zu führen seyen, um sie so leichter und besser zu einem würdigen Empfange dieser hh. Sakramente vorzubereiten.

Uebrigens sind die Gläubigen bei jeder schicklichen Gelegenheit an die wichtige Pflicht dem christlichen Unterrichte an jedem Sonn- und gebothenen Feiertage fleißig beizuwohnen zu erinnern, dabei aber auch zum oftmahligen würdigen Empfange der hh. Sakramente der Buße und des Altars anzueifern, um dadurch bei dem Volke ein lebendiges Christenthum, das sich durch wahre Tugend und durch verdienstliche gute Werke auszeichnet, immer mehr zu erwecken.

Ich setze mein Vertrauen auf den heiligen Eifer meiner geliebten Mitarbeiter im Weinberge des Herrn, daß Sie diese in Folge eigener Erfahrung als nothwendig befundenen oberhirtlichen Anordnungen würdigen, den Geist derselben erfassen, und keine Mühe scheuen werden, dem Herrn ein religiös gläubiges thatkräftiges christliches Volk heranzubilden, das die Ehre unsers Wirkens, und die Krone unserer Bemühungen seyn soll.

Diese speziellen Verfügungen sind am ersten Sonntage nach dem Eintreffen des Cirkulars der Gemeinde auszugweise im Namen des Bischofes bekannt zu machen, damit die Pfarrkinder zu deren Kenntniß gelangen, und der Ortsseelsorger vor jedem Verdachte einer Eigenmächtigkeit geschützt bleiben möge.

Fürstbischöfliches Cavanter Ordinariat zu St. Andraä am 2. Jänner 1847.

Anton Martin,

Fürst-Bischof.

Dr. J. Stepischnegg,
Konsistorial-Rath.

Anton Martin, von Gottes Gnaden Fürst = Bischof von Lavant entbietet allen Gläubigen der Lavanter Diözese Heil und Segen in Christo dem Herrn!

Beliebte Herde!

Ein Kampf ist unser Leben von der Wiege bis zum Grabe. Wir kämpfen um den Sieg über uns selbst, und um den Preis einer seligen Ewigkeit. — Der gefährlichste Feind, mit dem wir es zu thun haben, sind unsere bösen Begierden; insbesondere aber, die Begierlichkeit des Fleisches, und die Begierlichkeit der Augen und die Hoffart des Lebens nach der Lehre des h. Johannes. (1. Jof. 2, 16.) Wer seine Sinne beherrscht und über sich selbst den Sieg erringt, der ist mehr werth, lehrt der Geist Gottes, als jener, der Städte erobert. (Sprichwört. 16, 32.) Die Waffen zu diesem geistlichen Kampfe sind das Gebeth, die Faste und das Almosen; die Schule dazu ist die Uebung dieser drey guten Werke, und die Uebungszeit die von der h. Mutter der katholischen Kirche vorgeschriebenen Fastenzeit.

Das Fasten ist also so alt als das Menschengeschlecht; wie es uns die Geschichte lehret, wurde selbes von allen frommen Männern des alten Testaments geübet, im neuen Bunde von Christo dem Herrn selbst geheiligt, von seinen Aposteln befolgt und den Gläubigen zum Seelenheile anbefohlen, wie es selbst von weisen Aerzten als der Gesundheit besonders gedeihlich angerathen wird; und eben von der christkatholischen Kirche von Anbeginn bis auf unsere Zeiten den Gläubigen vorgeschrieben. Alle guten Kinder hören die Stimme ihrer sorgsamten Mutter und folgen ihr.

Um Sieger über unsere bösen Begierden, besonders aber über die Genußsucht, das größte Uebel unserer Zeit — zu werden, müssen wir in der Schule des Fastens das Entbehren und das Ertragen lernen.

Dazu hat unsere h. Kirche dreyerlei Fasten angeordnet: den Abbruch, indem wir uns von jeder Art Nahrung Etwas abbrechen, und uns nur ein Mahl des Tages sättigen; dann die Abstinenz oder Enthaltung von Fleischspeisen, die wir uns versagen, oder auch beides zugleich beobachten, je nachdem eine strengere oder mildere Faste geboten ist.

Nach der allgemeinen Annahme der katholischen Kirche sind junge Leute, deren Körper erst im Wachstume begriffen ist, dann schwache Greise, wie auch schwangere und säugende Mütter, dann besonders schwer arbeitende Personen nicht schuldig sich Nahrung abzubringen, doch sollen sie auf den Fasttag nicht ganz vergessen, und sich doch theilweise einen Abbruch thun. Dagegen sind diese schuldig an den gebotenen Abstinenz-Fasttagen sich in der Regel vom 7. Altersjahre an, von Fleischspeisen zu enthalten, wenn sie nicht durch eine begründete Dispens dieser Pflicht enthoben sind. Ebenso sind die von der Abstinenz dispensirten Personen schuldig sich den vorgeschriebenen Abbruch zu thun, insofern sie nicht das Alter oder eine andere gegründete Ursache zu fasten entschuldiget.

Obgleich wir alle Tage unseres Lebens der Tugend und der Ausübung guter Werke zu widmen schuldig sind, so hat uns doch die für unser Heil besorgte Kirche gewisse Fasttage zur Uebung bestimmt, und durch das ganze Jahr weise vertheilt, in denen wir das Entbehren und sich selbst versagen lernen sollen.

Diese sind:

a. Die große oder 40 tägige Fasten vor Ostern, von Jesu Christo selbst geheiligt, der auch 40 Tage und Nächte gefastet, um sich auf sein Lehramt vorzubereiten. Diese Kirchenfasten ist nach dem Zeugnisse der Kirchenlehrer bereits von den Aposteln eingesetzt, und wurde von den ersten Christen so streng beobachtet, daß sie außer Brod, Salz, Dehl und Gartengewächsen gar nichts, und dieses erst Abends zur Nahrung nahmen. (S. Theoph. Alex.)

Wir sollen uns in der 40tägigen Fastenzeit nebstbei besonders durch die Betrachtung des bitteren Leidens und Sterbens unseres Erlösers auf einen würdigen Empfang der h. h. Sakramente der Buße und des Altars vorbereiten, um so mit Jesu, unserm siegreich erstandenen Heilande würdig Ostern zu halten. Vom Aschermittwoche bis zum Einschluß des Charsamstages ist alle Tage, mit Ausnahme der Sonntage gebothener Abbruch.

b. Die Fasten der 4 sogenannten Quatemberzeiten an jeden Mittwoch und Freytag und Samstage, um uns in jedem Vierteljahre in dem so nothwendigen geistlichen Kampfe zu üben, aber auch durch Gebeth und Fasten gute Priester von Gott zu erbitten, welche sonst um diese Zeit geweiht wurden. Flehen sollen wir in den Quatemberwochen nach dem Beispiele der ersten Christengemeinden um gute Hirten, die das größte Geschenk des Himmels für die Gläubigen sind. Wir sollen aber auch im Frühlinge Gott bitten, er wolle uns den Wachsthum der Feldfrüchte segnen, die wir gesäet — zur Sommerszeit uns dieselben vor Unglück bewahren und reifen — im Herbst solche glücklich einbringen — und im Winter wohlgedeihen lassen; und dieses Segens sollen wir uns vorzüglich durch Gebeth und Fasten würdig zu machen bestreben.

c. Die Adventsfaste durch die 4 Wochen mit Inbegriff der Quatemberzeit vor der Geburt unseres Herrn Jesu Christi, in der jeder Mittwoch und Freytag gebothener Abbruchsfasttag ist, um uns an die 4 Tausend Jahre der Sehnsucht und der Erwartung auf die Ankunft des Weltheilandes zu erinnern, aber auch Gelegenheit zu geben, uns auf die gnadenreiche Feyer der Geburt Jesu würdig vorzubereiten.

d. Die Vigilien-Fasten vor den größeren Festen des Herrn, Mariens und der Heiligen Gottes sollen uns erinnern an die besonderen Geheimnisse unserer Erlösung, so wie an die vorzüglichsten Tugenden der nun seligen Freunde Gottes aufmerksam machen, die uns alle mit dem h. Paulus zurufen: Seyd unsere Nachfolger, so wie wir Nachfolger Christi waren. (Philip. 3, 17.) Diese Nachfolge Christi aber besteht vorzüglich in der Verläugnung unser selbst, welche durch das kirchliche Fasten geübet wird.

Um aber den heiligen Zweck der Fasten zu erreichen, lasset uns im Geiste und in Wahrheit fasten, wie uns der h. Bernhard lehret: „Hat der Gaumen allein gesündigt, so möge derselbe allein fasten; haben aber auch die übrigen Glieder gesündigt, warum sollen dieselben nicht fasten? Fasten soll das Auge durch Enthaltung von vorwitzigen Blicken und jeder Reckheit, um es in demüthiger Buße zu bezähmen, nachdem es mit Sündhaftigkeit umherschweifte. Es faste die Zunge und enthalte sich vor Verleumdungen. Es faste das Ohr und enthalte sich vom Anhören böser Dinge, die den Geist vergiften. Es faste die Hand und enthalte sich von allen Tändeleien und Werken, die wider des Herrn Geboth sind; am meisten aber faste die Seele und enthalte sich von allem Bösen, weil ohne solches Fasten jede andere Art des Fastens dem Herrn mißfällt.“

Entsagen müssen wir besonders in der heiligen Fastenzeit jedem üppigen Weltleben, das uns den Anspruch auf die ewige Seligkeit raubt. (Luc. 6, 24—25.) Vermeiden sollen wir aber auch die zu andern Zeiten erlaubten Unterhaltungen und Ergötzlichkeiten, um uns ungetheilt mit Gott und unserm Seelenheile zu beschäftigen; denn eben die Tage der h. Fastenzeit sind die Gott angenehmen Tage, sind die besonderen Tage unseres Heiles. (II. Kor. 6, 2.) Geliebte Christen, höret nie die Stimme der Hoffart an, welche zu sagen pflegt: Wozu soll ich fasten? ich habe mir keine so groben Fehler vorzumerken, um Buße wirken zu müssen? Wenn wir sagen, daß wir keine Sünde haben, so täuschen wir uns selbst, und die Wahrheit ist nicht in uns. (I. Joh. 1, 8.) Und Jesus spricht zu uns Allen: „Wenn ihr nicht Buße thut werdet, so werdet ihr Alle zu Grunde gehen.“ (Luc. 13, 5.) Die Guten sollen fasten um nicht von ihren bösen Neigungen überwunden zu werden; die Fehlerhaften sollen fasten, um Sieger über ihre sündhaften Begierden zu werden, und sich so zur sittlichen Freyheit der Kinder Gottes zu

erheben. Denn das Fasten ist stets die Speise der Tugend; von der Enthaltensart gehen reine Gedanken, vernünftige Wünsche, heilige Rathschläge aus, und durch die freiwilligen Entsayungen stirbt das Fleisch der Begierlichkeit ab, wird der Geist der Tugend erneuert — lehrt der h. Leo. Folget nie der Begierlichkeit der Augen, höret nie die Stimme des Fleisches an, die sich damit entschuldigt, als sey ihr das Fasten schwer. Je schwerer das Fasten, desto mehr Verdienst für uns hat es vor Gott; denn das Himmelreich leidet Gewalt, und nur die sich es etwas kosten lassen, werden es erobern. (Math. 11, 12.) Hat es doch Jesum so unendlich viel gekostet uns zu erlösen; — und wir könnten uns nicht ein Stückchen Fleisch, nicht eine Schale Kaffee oder sonst eine Speise durch einige Stunden aus Liebe zu ihm versagen?

Die Kirche ist indeß immer eine eben so gütige als sorgsame Mutter, die jene Kinder des Fastens enthebt, deren Körperkräfte zu schwach sind, um eine strenge vollkommene Fasten zu ertragen.

In Anbetracht dessen soll auch für das laufende Jahr vom Beginne der 40tägigen Fastenzeit 1847 bis dahin 1848 folgende Milderung aus kirchlicher Vollmacht eintreten:

I. Für die Gläubigen des weltlichen Standes:

Wird der Genuß der Fleischspeisen bewilliget; nur haben sie sich von Fleischspeisen zu enthalten

1. An allen Freytagen des ganzen Jahres;
2. An den Samstagen der 40tägigen Fasten;
3. An den Mittwochen und Samstagen der Quatemberwochen;
4. Am Aschermittwoche und an den 4 letzten Tagen der Charwoche;
5. Am Samstage vor dem Pfingstfeste;
6. Am Montage vor dem Feste der h. h. Apostel Petrus und Paulus;
7. Am Samstage vor Maria Himmelfahrt;
8. Am Samstage vor Allerheiligen;
9. Am Dienstage vor Maria Empfängniß; und
10. Am Freytag vor der Geburt Christi, welcher ohnedieß ein gebothener

Abbruchs- und Abstinenz-Fasttag ist.

II. Für Personen des geistlichen Standes tritt die gleiche Milderung ein, mit der einzigen Ausnahme, daß sie in der vierzigtägigen Fastenzeit mit Ausnahme der Sonntage, dann an den Mittwochen der Adventzeit nur bei einer Mahlzeit nämlich Mittags Fleischspeisen genießen, Abends aber so wie an allen Samstagen des ganzen Jahres bei beiden Mahlzeiten sich der Fastenspeisen bedienen.

Die Ordensleute sind an das Fastengeboth ihrer Ordensregel gebunden.

Uebrigens wird allen Gläubigen bemerkt:

1. Daß der fromme Eifer jener Christen zu beloben ist, die von dieser Nachsicht keinen Gebrauch machen, und an allen Fasttagen ohne Ausnahme keine Fleischspeisen genießen, wie solches noch bei vielen Familien der altchristliche Gebrauch ist; nur mögen sie jene nicht verachten, die sich der kirchlichen Dispens bedienen; diese aber jene nicht belächeln, sondern nach der Mahnung des h. Augustinus unter Weinen essen, sich demüthigen und nur trauern, daß ihnen ihre verzärtelte Natur nicht zuläßt, das Fastengeboth der ganzen Strenge nach zu beobachten.

2. Ist diese Nachsicht nur auf den Genuß der Fleischspeisen, nicht aber auf den Abbruch auszudehnen, den man an allen gebothenen Fasttagen gewissenhaft zu machen hat, wenn nicht eine sonst gegründete Ursache eine Ausnahme gestattet.

3. Alle jene, welche von dieser Nachsicht Gebrauch machen, sind verpflichtet an allen dispensirten Fasttagen, und dieß auch an allen Samstagen, an welchen sie Fleischspeisen genießen, drey Vater unser, drey Begrüßet sehest du Maria, dann den apostolischen Glauben, und zwar wo immer möglich, gemeinschaftlich vor oder nach dem Speisen zu Ehren des bitteren Leidens und Sterbens Jesu Christi laut und mit Andacht zu bethen, mit dem Beisatze, daß an dispensirten Tagen mit Fleischspeisen zugleich Fische zu genießen bei einer und der nämlichen Mahlzeit nicht erlaubt ist.

4. In jenen Fällen, wo eine weitere Dispens für einzelne Personen nothwendig seyn sollte, ist das Gesuch mit der Wohlmeinung des ordentlichen Seelsorgers und des Arztes unterstützt bei dem Ordinariate einzureichen. Wenn Gefahr im Verzuge Statt findet sollen auch die Beichtväter ermächtigt seyn in so lange

zu dispensiren, als die Dispens vom Ordinariate eingelangt seyn wird; nur mögen sich die Gläubigen nicht selbst dispensiren, noch mit unhaltbaren Gründen sich selbst und die geistliche Obrigkeit täuschen, indem vor Gott kein Betrug rechtfertiget.

5. Alle Gläubigen die sich einer Dispens vom Fastengebothe bedienen, mögen ihren Eifer in der Ausübung guter Werke verdoppeln, und den Mangel an Fasten besonders durch Gebeth und Almosengeben zu ersetzen trachten, denn das Gebeth mit Fasten und Almosen ist besser als Schätze hinterlegen. (Joh. 12, 8.)

Schließlich ermahne und bitte ich als Oberhirt im Namen des Herrn der Heerscharen, insbesondere alle Vorsteher, Familienväter und Mütter, sowohl höherer als niederer Stände in diesem Stücke des Fastengebothes Gott, Jesu Christo und seiner heiligen Kirche einen kindlichen Gehorsam zu bezeigen, den Untergebenen, Kindern und Dienstleuten kein übles Beispiel des Ungehorsames zu geben, noch weniger dieselben zu Uebertretungen des Fastengebothes wie immer zu verleiten, wohlbewußt, daß Dienstpersonen, die Gott und seiner Kirche untreu geworden, auch ihren zeitlichen Herrn und Frauen bald untreu werden, und bitte wohl zu bedenken, daß derjenige Gott nicht zum Vater haben kann, der die Kirche nicht als Mutter verehrt, indem der Gottes Sohn Jesus Christus selbst den Ausspruch gethan: „Wer die Kirche nicht höret, sey dir wie ein Ungläubiger und ein öffentlicher Sünder. (Matth. 18, 17.)

Dieses Hirten Schreiben ist dem Volke am Sonntage Quinquagesima, mit Ausnahme dessen, was die Personen des geistlichen Standes betrifft, von der Kanzel gehörig vorzulesen, und im Laufe des Jahres sind am Sonntage vorher die einfallenden Fasttage von der Kanzel zu verlautbaren.

Fürstbischöfliches Ordinariat zu St. Andraä am 2. Jänner 1847.

Anton Martin,

Bischof.

Anton Martin, von Gottes Gnaden Fürst = Bischof von Lavant grüßet segnend seinen Klerus und alle Gläubigen der Lavanter-Diözese in Christo unserm Herrn!

Wir haben, wie es Euch, Geliebteste, schon lange bekannt seyn wird, abermals einen neuen ebenso liebevollen, als um das Heil seiner Gläubigen besorgten allgemeinen Vater der Christenheit, Papst Pius IX., als sichtbares Oberhaupt unserer heiligen katholischen Kirche. Mit Jubel begrüßte ihn die ganze katholische Welt und dankte Gott für die eben so schnelle als glückliche Wahl, welche uns wiederholt das erfreuliche Zeugniß giebt, daß der Allgütige seine Kirche nicht verläßt, und der heilige Geist dieselbe leitet.

Wie sich aber die Gläubigen ihres geistlichen Oberhauptes freuen, so drücken unsern allgemeinen Vater schwere Sorgen, in einer so bewegten Zeit, als es die unsere ist, die Kirche Gottes mit Weisheit und Kraft zu regieren.

Indem wir aber Alles in Dem vermögen, der uns stärket, und jede gute Gabe von oben kommt, vom Vater des Lichtes, so fordern Seine Heiligkeit Papst Pius IX. die ganze Christenheit auf, von Gott die Gnade einer glücklichen Regierung zu erbitten, damit, wie das Heil unserer heiligen römisch-katholischen Kirche ein Gemeingut aller Gläubigen ist, auch das Flehen darum zum Vater der Erbarmung ein allgemeines Anliegen werde.

Um jedoch Gott mit unserem Gebethe ein angenehmes Opfer zu bringen, wird von uns ein reines von jedem Hange zur Sünde freies, mit Gott ausgeöhntes Herz erfordert, das von reiner Gottes- und Menschenliebe befeuert ist. Um also unsern Bußseifer zu beleben, und uns eine vollkommene Ausöhnung mit Gott zu erleichtern, haben Seine Heiligkeit Pius IX. den Gnadenschatz der Kirche allen Gläubigen eröffnet, und nach dem Beispiele der Vorgänger zum Antritte der Regierung allen Christgläubigen jedes Standes und Geschlechtes einen vollkommenen Ablass in der Art und Weise eines Jubiläums zu erteilen befunden, welche die zur Gewinnung desselben festgesetzten Bedingnisse treu und gewissenhaft erfüllen, als:

a) Innerhalb drei Wochen jene drei oder zwei Kirchen oder Stationen, die dazu bestimmt werden, oder wenigstens eine derselben zweimal besuchen, und dort durch einige Zeit andächtig bethen, Gott wolle uns die Sünden verzeihen, seine heilige Kirche beschützen und ausbreiten, die Irrgläubigen und Ungläubigen zur wahren Erkenntniß, die verstockten Sünder zur wahren Reue und Lebensbesserung führen, alle geistlichen und weltlichen Fürsten aber in wahrer Eintracht erhalten und befestigen;

b) In einer dieser drei Wochen am Mittwoch, Freitage und Samstage fasten;

c) Innerhalb dieser drei Wochen nach gewissenhaft verrichteter Beicht das heilige Sakrament des Altars würdig empfangen;

d) Nach Vermögen ein beliebiges Almosen mit frommer Gesinnung den Armen geben.

Auch die Reisenden zu Wasser und zu Lande können den gleichen Ablass gewinnen, sobald sie, auf ihren Wohnort zurückgekehrt, die obgenannten guten

Werke vollbringen, und die dazu bestimmten Kirchen zweimal besucht, und das vorgeschriebene Gebeth verrichtet haben.

In Betreff der Kranken, Gefangenen, so wie aller Jener, welche die obangeführten guten Werke im allgemeinen oder im einzelnen zu erfüllen außer Stande sind, ist jedem verordneten Beichtvater die Befugniß eingeräumt, dieselben in andere den Umständen angemessenere Werke der Frömmigkeit zu umändern, und solche aufzulegen, welche die Beichtfinder zu verrichten im Stande sind, oder auch auf eine kommende günstigere Zeit zu versetzen, auch Kinder, die zwar gebichtet, aber zur heiligen Kommunion noch nicht zugelassen werden, zur Gewinnung des Ablasses von letzterer zu dispensiren.

In wie weit Seine päpstliche Heiligkeit die Befugniß in Auswahl der Beichtväter für Ordenspersonen, so wie die Befähigung der Beichtväter zur Ertheilung der Lossprechung von vorbehaltenen Fällen für diese Ablasszeit ausgedehnt haben, ist aus nachfolgendem dem dießbezüglichen Ablass-Breve (datum Romae apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die 20. mensis Novembris 1846) entnommenen Abschnitte zu ersehen: Insuper omnibus, et singulis Christifidelibus Saecularibus, et Regularibus cujusvis Ordinis, et Instituti etiam specialiter nominandi, licentiam concedimus, et facultatem, ut sibi ad hunc effectum eligere possint quemcumque Presbyterum Confessarium tam Saecularem, quam Regularem ex actu approbatis a locorum Ordinariis (qua facultate uti possint, etiam Moniales, Novitiae, aliaeque mulieres intra Claustra degentes, dummodo Confessarius approbatus sit pro Monialibus), qui eos ab excommunicationis, suspensionis, aliisque Ecclesiasticis sententiis, et censuris a jure, vel ab homine quavis de causa latis, vel inflictis praeter infra exceptas, nec non ab omnibus peccatis, excessibus, criminibus et delictis quantumvis gravibus et enormibus, etiam locorum Ordinariis, sive Nobis, et Sedi Apostolicae speciali licet forma reservatis, et quorum absolutio alias quantumvis ampla non intelligeretur concessa, in foro conscientiae, et hac vice tantum absolvere, et liberare valeant; et insuper vota quaecumque etiam jurata, et Sedi Apostolicae reservata (castitatis, religionis, et obligationis, quae a tertio acceptata fuerit, seu in quibus agatur de praejudicio tertii semper exceptis, quatenus ea vota sint perfecta et absoluta, nec non poenalibus, quae praeservativa a peccatis nuncupantur, nisi commutatio futura judicetur ejusmodi, ut non minus a peccato committendo refraenet, quam prior voti materia) in alia pia et salutaria opera dispensando commutare, injuncta tamen eis, et eorum cuilibet in supra dictis omnibus poenitentia salutari, aliisque ejusdem Confessarii arbitrio injungendis.

Concedimus insuper facultatem dispensandi super irregularitate ex violatione Censurarum contracta, quatenus ad forum externum non sit deducta, vel de facili deducenda. Non intendimus autem per praesentes super alia quavis irregularitate sive ex delicto, sive ex defectu, vel publica, vel occulta, aut nota, aliaque incapacitate, aut inhabilitate quoquomodo contracta dispensare, vel aliquam facultatem tribuere super praemissis dispensandi, seu habilitandi et in pristinum statum restituendi etiam in foro conscientiae, neque etiam derogare Constitutioni cum appositis declarationibus editae a fel: re: Benedicto XIV. Praedecessore Nostro „Sacramentum Poenitentiae“ quoad inhabilitatem absolvendi complicem, et quoad obligationem denunciationis, neque easdem praesentes iis, qui a Nobis, et Apostolica Sede, vel aliquo Praelato, seu giudice Ecclesiastico nominatim excommunicati, suspensi, interdicti, seu alias in sententias et censuras incidisse declarati, vel publice denunciati fuerint, nisi intra tempus dictarum trium hebdomadarum satisfecerint, aut cum partibus concordaverint, ullo modo suffragari posse, aut debere. Quod si intra praefinitum terminum judicio Confessarii satisfacere non potuerint, absolvi posse concedimus in foro conscientiae ad effectum dumtaxat assequendi Indulgentias Jubilaei, injuncta obligatione satisfaciendi statim ac poterunt.

Um den Gläubigen der Lavanter Diözese die Gewinnung dieses Ablasses nicht länger vorzuenthalten, und ihren Eifer zu erhöhen die heilige Ofterbeicht und Kommunion mit besonderer Vorbereitung zu verrichten, um so mit dem Heilande mit einem um so reichern Seelengewinne Oftern zu halten, wird die Zeit zur Gewinnung dieses Ablasses vom fünften Sonntage in der Fasten Judica genannt, als vom 21. März bis zum ersten (sogenannten weißen) Sonntage nach Oftern, als bis zum 11. April l. J. einschließlich festgesetzt, und zur würdigen Feyer dieser Gnadenzeit Folgendes angeordnet:

1. Ist am vierten Sonntage in der Fasten dieser Erlass dem erforderlichen Inhalte nach an allen Seelsorgstationen von der Kanzel verständlich vorzulesen, und dem versammelten Volke an diesem, oder am darauffolgenden Sonntage ein entsprechender Unterricht über den Ablass und die Bedingungen solchen zu gewinnen zu halten;

2. Sind von jedem Pfarrsvorsteher die zur Gewinnung des Ablasses zu besuchenden Kirchen (in Ermanglungsfällen genüget auch eine Kapelle oder ein Feldkreuz) zu bestimmen und dem gläubigen Volke bekannt zu geben;

3. Am 20. März Abends ist bei allen Pfarr- und Filialkirchen zur feyerlichen Eröffnung der Ablasszeit durch eine halbe Stunde vor dem Ave Maria mit allen Glocken zu läuten;

4. Am 21. März, als am fünften Sonntage in der Fasten ist in jeder Pfarrkirche der Diözese ein feyerliches Amt zu halten und das Hochwürdigste Sakrament des Altars durch eine Stunde zur Anbethung auszusetzen;

5. Für die ganze Ablasszeit ist in jeder Pfarrkirche auf einem schicklichen Orte ein Tischchen mit einer Sammelbüchse unter der Aufschrift: „Für Hausarme“ aufzustellen, um die Gläubigen, welche zur Gewinnung des Ablasses ihre Andacht verrichten, damit zu erinnern, die Spendung des Almosens nicht zu unterlassen. Und indem das Fasten in der heiligen Osterwoche, als in der Zeit besonderer Freude nicht üblich, in der vierzigtagigen Fastenzeit aber ohnedem alle Tage mit Ausnahme des Sonntages geboothene Abbruchsfasttage sind, so wird von dem Eifer der Gläubigen zuversichtlich erwartet, daß sie den Abgang des zur Gewinnung des Ablasses vorgeschriebenen Fastens durch ein um so reichlicheres Almosen ersetzen und somit den Hausarmen eine Jubelzeit bereiten werden. Die gesammelten Dpfergaben haben die Herrn Ortsseelsorger im Einverständnisse mit der Armenvorsteherung unter die Hausarmen zur Anschaffung der Lebensmittel für die Osterzeit zu vertheilen;

6. Am ersten Sonntage nach Ostern (den 11. April l. J.) ist gleichfalls ein feyerliches Dankamt bei ausgesetzten Hochwürdigstem Gute abzuhalten, und zum Schluß der Ablasszeit nach dem Amte das Te Deum laudamus zu singen; Abends aber ebenfalls eine halbe Stunde vor der Abenddämmerung bey allen Kirchen mit allen Glocken zu läuten.

So wie sich gute Kinder freuen einen liebevollen, sorgsamen Vater zu haben, eben so und noch mehr haben wir katholische Christen uns zu erfreuen über die glückliche Wahl des neuen allgemeinen Vaters der Christenheit, unsers obersten Hirten und Stellvertreters Gottes auf Erden. Auf daß aber unsere Freude vollkommen werde, laßet uns Gott, den Geber alles Guten, recht inständig bitten, daß er dem neuen Kirchenoberhaupte, unserm guten Papste Pius IX. eine lange segensvolle Regierung schenken wolle — laßet uns ferner diese Gnadenzeit durch einen würdigen Empfang der heiligen Sakramente der Buße und des Altars und durch eine vollkommene Ausöhnung mit Gott zu unserm Seelenheile wohl verwenden — und endlich durch reichlich gespendetes Almosen vom vergänglichem Gute uns unvergängliche Schätze sammeln, die uns Jener hundertfältig vergelten wird, der auch einen Trunk kalten Wassers dem Nächsten aus Liebe gereicht, zu bezahlen versprochen hat.

So werden sich mit uns auch die Engel Gottes freuen, werden unsere guten Werke vor den Thron des Allerbarmers bringen, damit unsere Freude vollkommen werde, die uns Niemand rauben wird. Es geschehe!

Fürstbischöfliches Avaranter Ordinariat zu St. Andrea am 17. Februar 1847.

Anton Martin,

Fürst-Bischof.

1. Die erste Art der ...
 2. Die zweite Art der ...
 3. Die dritte Art der ...
 4. Die vierte Art der ...
 5. Die fünfte Art der ...
 6. Die sechste Art der ...
 7. Die siebente Art der ...
 8. Die achte Art der ...
 9. Die neunte Art der ...
 10. Die zehnte Art der ...

The first of these is the fact that the
 second of these is the fact that the
 third of these is the fact that the
 fourth of these is the fact that the
 fifth of these is the fact that the
 sixth of these is the fact that the
 seventh of these is the fact that the
 eighth of these is the fact that the
 ninth of these is the fact that the
 tenth of these is the fact that the

[illegible][illegible]

1. The first of these is the fact that the
 2. second of these is the fact that the
 3. third of these is the fact that the
 4. fourth of these is the fact that the
 5. fifth of these is the fact that the
 6. sixth of these is the fact that the
 7. seventh of these is the fact that the
 8. eighth of these is the fact that the
 9. ninth of these is the fact that the
 10. tenth of these is the fact that the

1. Die erste Art ist diejenige, welche durch die
 2. Die zweite Art ist diejenige, welche durch die
 3. Die dritte Art ist diejenige, welche durch die
 4. Die vierte Art ist diejenige, welche durch die
 5. Die fünfte Art ist diejenige, welche durch die
 6. Die sechste Art ist diejenige, welche durch die
 7. Die siebente Art ist diejenige, welche durch die
 8. Die achte Art ist diejenige, welche durch die
 9. Die neunte Art ist diejenige, welche durch die
 10. Die zehnte Art ist diejenige, welche durch die

1870

mitto RE. notu

卷之四

Anton Martin, von Gottes Gnaden Fürst - Bischof von Lavant grüßet segnend seinen Klerus und alle Gläubigen der Lavanter-Diözese in Christo unserm Herrn!

- I. Republication einer oberhirtlichen Verordnung über das Disciplinar-Verhalten des Diözesan-Klerus.
- II. Mittheilung der theologischen Fragen für das Jahr 1847.

I.

Um meinen geliebten Diözesan-Klerus vor gefährlichen Ausartungen zu bewahren, dessen Ansehen zu schützen und in jener priesterlichen Disciplin zu erhalten, die ihm vor dem Volke jene Achtung verschafft, die ihm gebührt, finde ich es für nothwendig, jene kirchlichen Vorschriften, die das Besuchen der Gasthäuser und Schenken (auf Reisen oder in andern Nothfällen abgerechnet) den Geistlichen strenge verbiethen, und theils in allgemeinen Conciliar-Beschlüssen, theils in einzelnen Diözesan-Statuten, besonders von meinen Vorgängern, seligen Andenkens, gegeben worden sind, abermals zu erneuern, und der Diözesan-Geistlichkeit mit Liebe, aber auch mit oberhirtlichem Ernste an das Herz zu legen.

Zu allen Zeiten waren die Wirthshäuser geistlichen Personen verbothen. Das vierte Concilium von Lateran im Jahre 1215 sagt: „Sie sollen Schenken gänzlich meiden, ausser wenn auf Reisen die Noth sie dazu zwänge.“ Viele Diözesan-Statuten verbiethen den Besuch der Schenken unter Strafe der Suspension. Und ist gleich in der Lavanter-Diözese eine solche Strafe über die Uebertreter eines so allgemeinen Kirchengesetzes, was schon durch ein Concilium von Carthago, mithin in sehr alter Zeit erlassen wurde, und welches nur ein gewissenloser Priester ausser Acht lassen kann, noch nicht verhängt worden, so sind doch von diesem Ordinariate, und zwar unter 10. August 1803 Zahl 498 — 15. Mai 1805 Zahl 938 eben so weise als nothwendige Erlasse dießbezüglich erflossen.

In der neuesten Zeit ist vom letztverstorbenen Fürstbischöfe Franz Laver unter 8. Jänner 1845 Zahl 36 der Wirthshausbesuch verbothen, und mehrere Disciplinar-Anordnungen gemacht worden. Nachdem aber diese Diözesan-Vorschriften bei vielen Diözesan-Priestern in abermalige Vergessenheit gekommen zu seyn scheinen, oder von so Manchen gar nicht beachtet werden, wovon ich mich zu meinem Seelenschmerze schon so oft überzeugt, so sehe ich es für meine unerläßliche Pflicht an, den ebenbelobten Erlaß abermals, und zwar wörtlich zu wiederholen; wie folgt:

„Ich vernehme von Zeit zu Zeit aus jenen Dekanaten, die ich bisher nicht persönlich besuchen konnte, viel Erfreuliches und Trostvolles über das Wirken so mancher Seelsorger, über ihren echtpriesterlichen Lebenswandel und über ihr für die Gemeinden erbauendes Benehmen.

Ich freue mich innigst über solche für den Bischof beruhigende Nachrichten, und danke dafür Gott vom ganzen Herzen, der mir diese Freude schenket. Allein eben daher kamen mir leider auch vielfältig ganz verläßliche Anzeigen zu

wiederholten Malen über bestehende Gebrechen zu, über welche ich als Bischof, nachdem ich deren Bestand zuverlässig erhoben habe, nicht mehr schweigen kann und darf, um nicht meine Pflichten zu verletzen, und ein Verräther meines schweren Hirtenamtes zu werden. Es ist allen meinen lieben Herren Seelsorgern hinlänglich bekannt, wie höchst wichtig und nothwendig es sey, daß wir Geistliche in allen Beziehungen, und überall, in der Kirche und ausser der Kirche, im Hause und ausser dem Hause, unsern anvertrauten Gläubigen mit dem eigenen guten Beispiele vorangehen; daß all unser Predigen und alle unsere Lehren und Ermahnungen ohne Erfolg bleiben werden, wenn wir dieselben nicht mit unserm eigenen guten Beispiele bei jeder Gelegenheit unterstützen und bekräftigen; wenn wir, die wir durch unsern Beruf und Stand auf den Leuchter gestellt sind, den uns anvertrauten Gemeinden nicht mit einem guten und erbauenden Beispiele stets vorleuchten.

Hieraus folget nothwendig, daß wir uns in unserer Stellung als Vorsteher der christlichen Gemeinden alles dessen, was denselben zum Anstöße seyn könnte, oder was mit dem Priesterstande nicht vereinbarlich ist, gänzlich zu enthalten, und dieß zu meiden haben.

In Anbetracht dessen, und da ich durch meine Pflicht als Bischof strenge dazu aufgefordert bin, finde ich nothwendig Folgendes anzuordnen:

1. Wird die schon immer bestehende und oft wiederholte Vorschrift, daß die Geistlichen ohne Unterschied, Welt- oder Ordensgeistliche, die öffentlichen Wirthshäuser, um daselbst zu trinken oder Unterhaltung zu suchen, nicht besuchen dürfen, wieder erneuert, mit der ausdrücklichen Bemerkung, daß ich auf die genaue Handhabung dieser Vorschrift aus den bereits bekannten Gründen mit aller Strenge sehen werde. Das F. B. Dekanat hat über die Befolgung dieser erneuerten Vorschrift stets zu wachen, und erhält hiemit die Weisung, die dagegen Handelnden nach angewendeten fruchtlosen Ermahnungen ohne Verzug dem Ordinariate anzuzeigen.

2. Mit wahrer Behmuth vernehme ich immer mehr von mehreren Seiten den großen Mißstand und Mißbrauch, daß an dem Tische der Seelsorgs-Vorstände und ihrer Kapläne auch die Köchinnen oder Haushälterinnen u. der Pfarrer sitzen und mitessen, und so Zeugen sind von Allem, was entweder der Pfarrer oder die Kapläne sprechen, und oft wohl nothwendig sprechen müssen. Ebenso besteht die höchst unanständige Gepflogenheit, daß manche Seelsorger mit ihren Köchinnen oder Haushälterinnen in einem und demselben Wagen öffentlich herumfahren, und sich von ihnen überallhin begleiten lassen.

Ich bin weit entfernt den Herren Seelsorgs-Vorständen vorschreiben zu wollen, was sie ihren Dienstbothen für eine Verköstung reichen; und ob dieselben, wenn sie sich an entfernte Orte zu begeben haben, zu Fuße gehen oder fahren sollen. Aber es ist Pflicht des Bischofes, die Herren Seelsorger aufmerksam zu machen, daß sie das wahre und richtige Verhältniß, in welchem die Dienstbothen in einem geistlichen Hause überhaupt, und insbesondere die weiblichen — zu dem Seelsorgsvorstände und zu den demselben untergeordneten Geistlichen stehen sollen, nie aus den Augen verlieren dürfen, weil der Seelsorger wie in Allem so auch in seinem Hause in jeder Beziehung ein Muster für die ganze Gemeinde seyn soll, an dem sich die Gemeindeglieder erbauen, und es muß in seinem Hause Alles sorgfältig beseitigt werden, was anstößig seyn könnte. Wird das richtige Verhältniß verrückt, und insbesondere einem weiblichen Dienstbothen in einem geistlichen Hause eine Auszeichnung und eine Begünstigung zugestanden, die nur einem Mitseelsorger oder Hilfsgeistlichen gebührt; so ist die Unordnung schon da, und der Miß- und Uebergrieffe von Seite einer solchen Person gegen Geistliche und Gemeindeglieder kein Ende, und dieß gewöhnlich die Veranlassung zu so vielen Klagen, die von mehreren Seiten geführt werden.

Ich kann daher den genannten Mißbrauch, der ganz gegen die Würde und das Ansehen des Priesterstandes, und gegen die dem Priesterstande gebührende Achtung ist, der zu vielen Anstößen und Aergernissen, und so vielen üblen dem Priesterstande nachtheiligen Redereien die Veranlassung gibt, und besonders auf jüngere Geistliche einen in den Folgen sehr ungünstigen Eindruck macht, und über welchen die Beschwerden so häufig vorkommen, durchaus nicht angehen lassen, und finde mich als Bischof verpflichtet, die Herren Seelsorgsvorstände mit liebedem Herzen, aber auch mit allem Nachdrucke aufzufordern, diesen Mißstand, wo er besteht, unverzüglich zu heben, die häuslichen Verhältnisse so zu ordnen, wie es die Würde, der Anstand und das Ansehen eines geistlichen Hauses unerläßlich

erfordert, und sich auch sonst mit aller Pastoral-Klugheit gegen das weibliche Dienstpersonale im Pfarrhose zu benehmen.

Ich hoffe zuversichtlich, daß man meine wohlmeinende Absicht, das Ansehen und die Würde des Kurat-Klerus zu schützen und aufrecht zu erhalten nicht mißkennen, daher auch dieser Anordnung mit Bereitwilligkeit Folge leisten werde. Das Dekanat wird über die Vollziehung dieser Weisung genau zu wachen haben; und wenn es denn doch Seelsorgsvorstände geben sollte, die sich hierüber ungeachtet dieser wohlmeinenden Anordnung hinaussetzen, hat es diese dem Ordinariate anzuzeigen.

3. Es ist gegen den Anstand eines Priesters und Seelsorgers, wenn er an öffentlichen Orten, selbst in Städten, mit einem Kappel oder wie es leider manche jüngere Geistliche zu thun pflegen, mit einem weißen Strohhute bedeckt, erscheint; so wie es überhaupt lächerlich ist, wenn der Priester, der sich durch Bescheidenheit und sein gesetztes und ernstes Wesen vor andern auszeichnen soll, alle Moden der Weltmenschen gleich mitmachen will. Ich finde daher dieses für die Folge hiemit zu untersagen, und erwarte, daß meine Herren Seelsorger immer ihrem Stande und ihrer Würde gemäß gekleidet an öffentlichen Orten erscheinen werden.

4. Finde ich hiemit auch noch anzuordnen, daß, wie es ohnehin kirchliche Vorschrift ist, bei jeder Seelsorgskirche wenigstens so viele Beichtstühle als Seelsorgsgeistliche daselbst angestellt sind, gehörig eingerichtet, cratibus interpositis anzuschaffen und angemessen aufzustellen sind. Das F. B. Dekanat hat bei der Kirchen-Visitation darauf zu sehen, daß an den Orten, wo es etwa bisher noch nicht geschehen ist, diese kirchliche Vorschrift beobachtet und in Vollzug gesetzt werde, worüber nach abgehaltener Visitation an das Ordinariat Bericht zu erstatten ist."

Ich vertraue auf meine geliebten Diözesan-Priester, daß sie sich gegenseitig zur genauen Beachtung dieser gewiß nothwendigen Diözesan-Anordnungen aufmuntern und für die Ehre des Priesterstandes wachen werden, und erwarte, daß meine Hoffnung nicht zu Schanden wird.

II.

Die theologischen Fragen für das Jahr 1847 mit Bezug auf den Ordinariats-Erlaß vom 20. November 1844 Zahl 1901.

1. Quibus argumentis probatur necessitas religionis revelatae, et veritas religionis christianae romanocatholicae?

2. Eine Kirchenkatechese für Erwachsene ist über das 3te Geboth Gottes zu verfassen, worin besonders mit Hinblick auf unsere Zeit auseinander zu setzen kommt, welche Arbeiten an Sonn- und gebothenen Feiertagen erlaubt, und welche verbotnen seyen; ob es den Fuhrleuten gestattet sey zu fuhrwerken, den Handwerksfern zu arbeiten, den Mühlern zu mahlen, Kirchenmärkte zu halten u. d. g., und es sind die dießfalls bestehenden Kirchen- und Staats-Vorschriften anzuführen.

3. Was ist die sogenannte General-Absolution (Benedictio apostolica in articulo mortis imperlienda), wer hat die Befugniß solche zu ertheilen, wann und wem soll dieselbe ertheilet werden?

Fürstbischöfliches Lavanter Ordinariat zu St. Andrea am 17. Februar 1847.

Anton Martin,

Fürst-Bischof.

Dr. J. Stepischnegg,

Konsistorialrath.

[The page contains faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side.]

1. Die erste Klasse bilden die *Arten*, welche in der Natur vorkommen, und in der Kunst nicht vorkommen. Diese sind die *Arten*, welche in der Natur vorkommen, und in der Kunst nicht vorkommen.

Das zweite Stüchlein ist ein kleines, rundes, weißes, mit einem roten Faden umwickeltes, und hat eine kleine, runde, weiße, mit einem roten Faden umwickelte, Kugel in der Mitte. Das dritte Stüchlein ist ein kleines, rundes, weißes, mit einem roten Faden umwickeltes, und hat eine kleine, runde, weiße, mit einem roten Faden umwickelte, Kugel in der Mitte. Das vierte Stüchlein ist ein kleines, rundes, weißes, mit einem roten Faden umwickeltes, und hat eine kleine, runde, weiße, mit einem roten Faden umwickelte, Kugel in der Mitte. Das fünfte Stüchlein ist ein kleines, rundes, weißes, mit einem roten Faden umwickeltes, und hat eine kleine, runde, weiße, mit einem roten Faden umwickelte, Kugel in der Mitte. Das sechste Stüchlein ist ein kleines, rundes, weißes, mit einem roten Faden umwickeltes, und hat eine kleine, runde, weiße, mit einem roten Faden umwickelte, Kugel in der Mitte. Das siebte Stüchlein ist ein kleines, rundes, weißes, mit einem roten Faden umwickeltes, und hat eine kleine, runde, weiße, mit einem roten Faden umwickelte, Kugel in der Mitte. Das achte Stüchlein ist ein kleines, rundes, weißes, mit einem roten Faden umwickeltes, und hat eine kleine, runde, weiße, mit einem roten Faden umwickelte, Kugel in der Mitte. Das neunte Stüchlein ist ein kleines, rundes, weißes, mit einem roten Faden umwickeltes, und hat eine kleine, runde, weiße, mit einem roten Faden umwickelte, Kugel in der Mitte. Das zehnte Stüchlein ist ein kleines, rundes, weißes, mit einem roten Faden umwickeltes, und hat eine kleine, runde, weiße, mit einem roten Faden umwickelte, Kugel in der Mitte.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
 LIBRARY
 540 EAST 57TH STREET
 CHICAGO, ILL. 60637

1. The first of these is the fact that the
 2. second of these is the fact that the
 3. third of these is the fact that the
 4. fourth of these is the fact that the
 5. fifth of these is the fact that the
 6. sixth of these is the fact that the
 7. seventh of these is the fact that the
 8. eighth of these is the fact that the
 9. ninth of these is the fact that the
 10. tenth of these is the fact that the

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1811

Anton Martin, von Gottes Gnaden Fürst - Bischof von Lavant
grüßet seine geliebten Diözesanen und wünschet allen treuen
Mitarbeitern im Weinberge des Herrn Heil und Segen.

-
- I. Einführung geistlicher Exercitien für den Diözesan-Klerus.
 - II. Anordnung wegen Abhaltung von Pastoral-Conferenzen.
 - III. Anempfehlung von Dr. Schlör's „Betrachtungsbuch für Kleriker und Priester“ und der in der
Heribert Rampl'schen lithogr. artist. Anstalt erschienenen Katechismus-Bilder.
-

I.

„Nur Eines ist nothwendig“ — sprach unser Herr und Meister einst zu der geschäftigen Martha. „Maria hat den besten Theil erwählt, der ihr nicht wird genommen werden.“ Luc. 10. 4. Diese große Wahrheit findet in unsern Tagen auf uns, Ehrwürdige Brüder! eine besondere Anwendung, die wohl beherzigt zu werden verdient. Wir haben vielleicht Jahre und Monate mit der fleißigen Martha uns um sehr viele zeitliche Dinge bekümmert, für das Heil Anderer gearbeitet, und nur zu leicht auf uns selbst vergessen; laßt uns nun auch mit der frommen Maria bei den Füßen Jesu über das **Eine Nothwendige** unseres eigenen Heiles ernstlich nachdenken, und uns im Geiste erneuern, auf daß wir nicht etwa, nachdem wir Andern gepredigt haben, selbst verworfen werden. I. Cor. 9. 27.

Das Bedürfniß der Zeit — so wie das schöne Vorbild so vieler unserer Mitbrüder fordert uns auf, uns durch fromme geistliche Uebungen zu heiligen, und für die Sache Gottes neu zu beleben, denn die Zeiten sind böse, häufig der Irrthum, und die Bosheit der Widersacher unserer heiligen Religion ist groß.

Von der Höhe jenes Felsens, auf den Jesus Christus unsere heilige Kirche erbauet, hat der neue Statthalter Gottes Pius IX. die vielen Gefahren so wie die mancherlei Feinde unserer Zeit tief überblickt, seine Stimme erhoben, und solche in dem apostolischen Schreiben vom 9. November 1846 seinen Brüdern den Bischöfen mitgetheilt und ihnen an das Herz gelegt, den gottgeweihten Klerus mehr und mehr zu heiligen, damit an seinem Glauben und an seinem außerblichen Beispiele auch der Glaube des Volks belebt, in der Tugend befestiget, reich an guten Werken werde. Nur ein Klerus vom heil. Eifer beseelt und vom tadellosen Lebenswandel, ein im Glauben starkes und in den Sitten reines katholisches Volk ist jene unüberwindliche Schutzmauer gegen alle die feindlichen Stürme der Zeit, die unsern Glauben und unsere Tugend bedrohen. Zur fortgesetzten Bildung des Klerus empfahl der heil. Vater besonders eine genaue Beobachtung der Kirchen-Vorschriften, stette geistige Erneuerung durch geistliche Uebungen oder Exercitien, und die Erfüllung des vorgeschriebenen kirchlichen Gebethes — zur Bildung des Volks aber einen verdoppelten Eifer des Unterrichtes in den Glaubens- und Sittenlehren, so wie die fleißige Auspendung der hl. Sakramente.

Diesen heilbringenden Anfang zu machen hielt Pius IX. selbst zuerst die großen Geistes-Uebungen mit seinem Klerus und mit seinem Volke zu Rom.

Tausende von seinen Söhnen versammelten sich gemeinschaftlich mit dem heiligen Vater von den Kardinälen bis zum letzten Kirchendiener zu den Füßen des Herrn, um sich in Betrachtung ewiger Wahrheiten von den Mackeln der Sünde zu reinigen, und das Gott gemachte Versprechen heiliger Treue zu erneuern. Und wie der Gott geweihte Klerus — hat sich auch das katholische Volk mit seinem Seelenheile ernstlich beschäftigt.

Was in der Hauptstadt der katholischen Welt für das Seelenheil geschah, solle sich nach dem Wunsche des heiligen Vaters in der ganzen Christenheit wiederholen. Die Herzen aller Gläubigen sollen durch das Sakrament der Buße gereinigt, und durch das Band der Liebe am Tische des Herrn vereinigt ein neues Leben in Gott beginnen. Diesem väterlichen Wunsche gemäß haben wir die Gnadenzeit in unserer Diözese — ich hoffe es von Gott — zum großen Seelennutzen des gläubigen Volkes mit Segen vollendet. Sollen wir Priester, die wir die Last und Hitze des Tages tragen, keine besondere Gnadenzeit haben? *Venite Venerabiles Fratres! et requiescite pusillum. Marc. 6, 31.* Kommet beiseits, Geliebte Mitarbeiter! ich lade Euch zur heiligen Geistes-Versammlung — zu geistlichen Exercitien ein, von den täglichen Geschäften ein wenig auszuruhen, den Staub der Welt und ihrer Begierden von unsern Herzen abzuschütteln, und mit Maria bei den Füßen des Herrn über das **Eine Nothwendige** unserer eigenen Heiligung recht ernstlich nachzudenken. Diese frommen Geistesübungen, von unserer heiligen katholischen Kirche so oft anempfohlen, nach dem Beispiele Jesu und seiner Apostel von allen apostolischen Männern geübt, und in vielen benachbarten Diözesen mit dem schönsten Erfolge gekrönt, werden auch bei uns — wenn nicht Allen nothwendig, doch gewiß Allen nützlich seyn, um uns nach der Mahnung des Apostels im Geiste unseres Gemüthes zu erneuern, und den neuen Menschen anzuziehen, der nach Gott geschaffen ist, in Gerechtigkeit und wahrhafter Heiligkeit. *Eph. 4, 23.*

„Was nützt es auch die ganze Welt zu retten — sagt der heil. Franz Xaver, wenn ihr euch selbst vernachlässiget, und damit das eigene Heil verliert?“ „Die geistlichen Uebungen machen, daß wir den göttlichen Willen suchen und erkennen; und sobald wir ihn erkennen, uns demselben unterwerfen, uns darnach richten und mit ihm vereinigen; nach der christlichen Vollkommenheit streben und sie endlich erreichen.“ *S. Vincentius a Paula.* „Ueber 30 Jahre habe ich Philosophie und Theologie gelernt und gelehrt, und doch habe ich zu meinem Nutzen niemals so viel gelernt, als aus diesen Geistesübungen in wenigen Tagen.“ *Dr. Barth. Torres.*

Nachdem mehrere Priester der Lavanter Diözese an diesen frommen Geistesübungen zu Graz Antheil genommen, und das Wohlthätige derselben aus eigener Erfahrung gelernt haben, ist das Verlangen nach geistlichen Exercitien bei einem großen Theile des Lavanter-Klerus erwacht, und der Wunsch bereits dem Fürstbischöfe Franz Xaver, seligen Andenkens, bittweise bekannt gegeben worden; darum kann und darf ich nicht länger säumen, diesem gerechten Verlangen nach Kräften zu entsprechen.

Da uns an einem geeigneten Lokale dazu in der Diözese mangelt, so habe ich meine Residenz zu St. Andrea zur Abhaltung der Exercitien für die Dekanate des Klagenfurter und für die näheren Dekanate des Zillier Kreises bestimmt, und lade alle jene Priester ein, die unbeschadet der Seelsorge dazu erscheinen können. Diese allgemeinen Exercitien werden in der bischöflichen Wohnung vom 13. September Abends bis 17. eben desselben Früh abgehalten, und von einem allbekannten und verehrten Geistesmanne der Sekauer-Diözese geleitet werden. Die Herren Theilnehmer an diesen heiligen Uebungen haben sich durch das betreffende Dekanatsamt bis 15. August zu melden, damit für hinlängliche Unterkunft gesorgt werden könne, und am 13. September Nachmittag bis 4 Uhr im Talar zu erscheinen und das Brevier mitzubringen.

Um jenen Diözesan-Priestern, die wegen zu weiter Entfernung den Exercitien in der bischöflichen Residenz nicht beiwohnen können, die Möglichkeit zu verschaffen, an diesem vorzüglichen Tugendmittel Antheil zu nehmen, hat sich das Hochwürdigste F. B. Ordinariat Sekau auf mein Ersuchen eben so zuvorkommend als bereitwillig erklärt, alle jene Lavanter Diözesan-Priester gastsfreundlich aufzunehmen, die den allgemeinen Priester-Exercitien zu Graz, welche in der zweiten Hälfte des Monates September abgehalten werden, beiwohnen wollen; nur haben sich jene Priester bis 15. August l. J. bei dem hierortigen Ordinariate

schriftlich zu melden, damit man sich zuterecht um die Unterbringung bei dem benachbarten Ordinariate verwenden könne.

Ueberdies wird von jenen Priestern erwartet, die sich bei den allgemeinen Exercitien durch Amtsgeschäfte oder andre dringende Umstände gehindert nicht einfinden können, oder nicht wollen, daß sie zu einer anderen angemessenen Zeit in irgend einem geistlichen Hause unter der Anleitung eines erfahrenen Seelenfreundes diese zur Erweckung und Befestigung des klerikalischen Geistes nothwendigen und heilsamen Uebungen einzeln vornehmen werden.

Geliebte, theure Mitbrüder! mein Herz sehnt sich sehr Euch bald um mich versammelt zu sehen, um mich mit Euch als Bischof über das eigene wie auch über das Heil unserer uns anvertrauten Herde zu besprechen, und meiner oberhirtlichen Pflicht nachzukommen, für unsere gegenseitige Heiligung zu sorgen, der ich einst nicht nur für mich, sondern auch für Euch werde strenge Rechenschaft geben müssen. Daher ich nicht aufhöre in meinen Gebethen Eurer zu gedenken, daß der Vater der Herrlichkeit uns geben wolle den Geist der Weisheit, Eph. 1, 16 — 17. uns selbst, und jene, die uns hören, selig zu machen. 1. Tim. 4, 16.

II.

Unsere eigene Erfahrung lehret uns, daß es für einen Seelsorger nicht genüge, in den Schulen die geforderten Vorkenntnisse erhalten zu haben, und im Priester Seminarium zum Empfange der heiligen Weihen vorbereitet worden zu seyn. Die geistliche Bildung muß auch in der Seelsorge fortgesetzt werden. Diese unumgänglich nothwendige Fortbildung bei meinem geliebten Diözesan-Klerus möglichst allgemein zu machen, habe ich beschlossen, nach dem Vorbilde vieler anderer Diözesen nebst den geistlichen Exercitien zur Weckung eines echt religiösen klerikalischen Geistes auch Pastoral-Conferenzen zur Belebung und Erhöhung der nothwendigen wissenschaftlichen Bildung und gleichförmigen Ausübung der Seelsorge anzuordnen, und erwarte von meinen Diözesanen die wärmste Theilnahme und Mitwirkung.

Die Pastoral-Conferenzen sollen freundschaftliche Mittheilungen und Berathungen über Gegenstände der Seelsorge, über Erziehung und Schule seyn, um in möglicher Uebereinstimmung an der wahren Bildung der uns anvertrauten Herde Gottes zu wirken. Insbesondere soll durch diese Conferenzen die theologische Bildung des jüngeren Klerus durch Mittheilung der am besten gelungenen theologischen Ausarbeitungen befördert, und durch gemeinschaftliche Besprechung über vorzügliche Pastoral-Gegenstände jüngere Priester zur gleichmäßigen Behandlung der Seelsorge angeleitet werden.

Die Gegenstände dieser freundschaftlichen Berathungen sind theologische Elaborate, von welchen die besten entweder abgekürzt, oder ergänzt vorgelesen und der Diözesan-Geistlichkeit zur Kenntniß gebracht werden; — eine gegenseitige Mittheilung jener Ergebnisse und Erfahrungen, die man am Krankenbette, in der Schule oder in einem anderen Zweige der Seelsorge erlebt hat; — Anfragen über besondere Fälle, Lösung vorkommender Zweifel u. dgl.

Die Zeit der abzuhaltenden Pastoral-Conferenzen wird alljährlich von dem Ordinariate mit den theologischen Fragen dem Klerus bekannt gegeben. Die Conferenzen werden in der S. B. Residenz zwei Mal, an den übrigen Stationen, die dazu bestimmt werden, aber ein Mal im Jahre abgehalten, und zwar für das Jahr 1847 in der Residenz zu St. Andrea am 3. August und am 30. November, an den übrigen Conferenz-Stationen aber am 17. August l. J. abgehalten werden.

Wäre ein Dechant verhindert am bestimmten Tage die Conferenz abzuhalten, so hat er in einer angemessenen Zeit zuvor mittelst einer Note in den zu seiner Conferenz-Station beigewiesenen Dekanaten einen anderen Tag dazu anzu-beraumen.

Die Stationen zu den Conferenzen werden vorläufig bestimmt:

1. St. Andrea, für die Dekanate St. Andrea, St. Leonhard, Völkermarkt und Wolfsberg;
2. Eberndorf, für die Dekanate Eberndorf und Bleiburg;

3. Altenmarkt, für die Dekanate Altenmarkt, Saldenhofen und Stalis;
4. Graßlau, für die Dekanate Graßlau und Oberburg;
5. Windischfeistritz, für die Dekanate Feistritz, Ganobitz, Rohitsch;
6. Videm für die Dekanate Videm und einige Pfarren von Drachenburg;
7. Zilli, für die Dekanate Zilli, St. Marein, Neukirchen, Züffer und Drachenburg.

Uebrigens soll es den Herren Seelsorgern frei stehen, jede näher gelegene Conferenz-Station zu besuchen.

Die Ordnung, nach welcher diese Pastoral-Conferenzen abgehalten werden, ist folgende:

1. Um 8 Uhr Morgens versammeln sich die Herren Conferentisten im bestimmten Lokale unter dem Voritze des Herrn Ortsdechanten. Erscheint ein Ordinariats-Commissär dazu, so hat dieser die Conferenz zu leiten. Zuerst wird die Terz gemeinschaftlich gebethet.
2. Die vom Ordinariate gegebenen Aufgaben und Erlässe werden durch den betreffenden Ortsdechant vorgelesen und nöthigen Falles erläutert.
3. Von einem jüngeren Priester werden eine oder zwei der besten theologischen Ausarbeitungen, wie solche vom Ordinariate dazu bestimmt und zugesendet werden, vorgelesen. Der Herr Ortsdechant hat das Manuscript dem Lector zur Vorbereitung früh genug zuzufertigen.
4. Nach diesem wird die Sext gebethet.
5. Hernach werden freundschaftliche Mittheilungen aus der Seelsorge nach der vom Herrn Ortsdechanten bestimmten Ordnung von den Herren Conferentisten entweder schriftlich oder mündlich vorgetragen, und allfällige Ausarbeitungen dem Herrn Dechante zur weiteren Vorlage an das Ordinariat überreicht. Auch neu erschienene theologische Werke sollen bekannt gegeben und besprochen werden. Zur Einhaltung der nothwendigen Ordnung haben sich jene beim Herrn Dechante zu melden, die Etwas vorzutragen wünschen. Spitzfindigkeiten, leidenschaftliche Ausfälle, so wie alle der Seelsorge fremde Gegenstände sind von den Pastoral-Conferenzen ausgeschlossen.
6. Allfällige Anstände bei Ausübung der Seelsorge, obwaltende Zweifel u dgl. werden von den Theilnehmern vorgebracht und die nothwendigen Anfragen gestellt. Würden diese nicht genügend aufgelöst werden, so hat der Herr Ortsdechant Jemanden von den gegenwärtigen Priestern aufzufordern, über den fraglichen Gegenstand die Quellen nachzuschlagen, und das Resultat der Forschung bei der nächsten Conferenz vorzutragen. Genügt der Erfolg nicht, so ist darüber die Anfrage an das Ordinariat zu stellen.

Zum Schluß werden die für die nächste Conferenz bestimmten Gegenstände vom Herrn Ortsdechanten bekannt gegeben, mit der Aufforderung darüber zu reflektiren; wornach die Non mit der Antiphona finali gebethet wird.

Sollte es Jemand der betreffenden Herren Dechante für außerbaulicher finden, diese Conferenzen mit einer feierlichen heil. Messe und dem Veni s. Spiritus anzufangen, mit dem Te Deum aber zu beschließen, so wird solches mit Wohlgefallen v. n.ommen; nur sollen dabei auffallende Sonderbarkeiten vermieden werden.

Der die Pastoral-Conferenzen leitende Herr Dechant hat einen jüngeren, fähigen Priester als Conferenz-Notär zu bestimmen, der die vorkommenden Gegenstände aufzeichnen solle. Nach der abgehaltenen Conferenz hat der Herr Dechant ein kurzes summarisches Protokoll zu verfassen, in welchen die Theilnehmer mit Namen aufgeführt, die besprochenen Gegenstände sammt der Schlußmeinung angemerkt, und die für die nächste Conferenz bestimmten Gegenstände bezeichnet werden. Dieses Protokoll sammt den allfälligen Beilagen ist binnen 14 Tagen an das Ordinariat einzusenden, mit einem Verzeichnisse der Herren Theilnehmer, die beherberget und bewirthet worden sind, wofür dem Herrn Dechante die Auslagen vom Bischofe (wozu ich mich für meine Lebzeiten verbinde) vergütet werden. In einem Wirthshause zu speisen wird ausdrücklich verboten. Auch wird sehr gewünscht, daß bei jeder Conferenz-Station unter der Geistlichkeit ein Lesezirkel errichtet würde, um sich eine bewährte theologische Zeitschrift zu halten und gute theologische Werke mitzutheilen.

Ob schon kein Seelsorger zum Besuche dieser Pastoral-Conferenzen gezwungen seyn solle, so wird doch von den Herren Kaplanen und jüngeren Pfarrern erwartet, daß sie an diesen freundschaftlichen Berathungen über die wich-

tigsten Gegenstände der Seelsorge mit Eifer Theil nehmen werden. *Ars artium est regimen animarum*, spricht der heil. Papst Gregor der Große, und nie können Bücher dem jungen Seelsorger das leisten, was ihm die Erfahrung alterprobter Mitbrüder gibt; und diese Mittheilung erhrner Seelsorger an die jüngeren solle durch diese angeordneten Pastoral-Conferenzen erzelet werden. *Obsecro autem vos fratres per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut idipsum dicatis omnes, et non sint in vobis schismata; sitis autem perfecti in eodem sensu, et in eadem sententia.* I. Cor. 1, 10.

III.

Von dem unermüdliehen Beförderer echt klerikalischer Bildung, dem Hochwürdigen Herrn Dr. Alois Schlör, Spiritual im F. B. Klerikal-Seminarium zu Graz, erscheint in drei — heftweis auszugebenden — Bänden ein Betrachtungsbuch für Kleriker und Priester über den ganzen Inhalt des heil. Evangeliums, welches bei 400 Betrachtungen enthält, und im Manuscripte bereits vollendet, und als großmüthiges Geschenk dem wohlthätigen Institute der barmherzigen Schwestern zu Graz übergeben, vorliegt.

Anruhend erhält das F. B. Dekanatamt das erste Probeheft nebst einer Subskriptions-Liste mit der Aufforderung, die ungesäumte Cirkulation derselben zu veranlassen. Man zweifelt nicht, daß dieses für die geistigen Bedürfnisse des Klerus wohlberechnete Werk des durch sein Schriften in den weitesten Kreisen mit großem Seelennutzen wirkenden Herrn Verfassers auch unter den Priestern dieser Diözese großen Beifall und eifrige Abnahme finden werde, um so mehr, da der — bei Empfang des ersten Heftes voraus zu bezahlende — Preis eines Bandes nur auf 2 fl. C. M. festgestellt ist. Die unterzeichneten Subskriptions-Listen sind mit möglichster Beschleunigung anher vorzulegen.

Sämmtlichen Herrn Katecheten und Jugendfreunden werden hiemit die in der lithographischen artistischen Anstalt des Heribert Lampl zu Graz erschienenen und auch bei Baumgartner, bürg. Buchbinder zu Zilli, vorrätigen Katechismus-Bilder zur Abnahme empfohlen, von denen das Hundert, mit deutschem Texte von Sr. Hochfürstlichen Gnaden dem Hochwürdigsten Herrn Fürstbischöfe von Brixen, Bernard Galura, auf 48 fr. C. M., das Hundert mit slavischem Texte vom unterzeichneten Diözesan-Bischöfe, nach beifolgenden Mustern, auf 40 fr. C. M. zu stehen kommt, und welche sämmtlich auf geeignete Bildung der Jugend durch Bild und Wort berechnet sind.

Fürstbischöfliches Lavanter-Ordinariat zu St. Andrea am 11. April 1847.

Anton Martin,

Fürst-Bischof.

Dr. Jakob Stepischnegg,

Konstorialrath.

geologisch. I. C. 1890.

nun sind in vielen schismatischen älteren perioden in solchen erdteilen, so in eurasien,
von fähres her kommen Dornier noster Jenseits der Alpen, welche gänzlich
durch ihre unregelmäßigen Gesteine - Gneise, Granite, etc. - auszuweisen.
überwiegend gibt es eine Erhebung, welche die Gesteine in der Höhe
steigt. Dem jungen Gestein das ist, was man die Gesteine in der Höhe
als regimone schismatische, welche die Gesteine in der Höhe

Mit den Gesteinen der Gesteine in der Höhe in der Höhe - Als ein

mit 30 St. netto

Page 10

Dr. Philip Christoph

၂၀၁၆ ခုနှစ်

1890

Anton Martin, von Gottes Gnaden Fürst = Bischof von Lavant dem gesammten Diözesan = Clerus, Gruß und Segen.

- I. Liturgische Vorschriften, die Altäre, Kelche, Kirchenwäsche, Renovation der h. h. Hostien und die Messstipendien betreffend.
- II. Pastoral-Vorschriften über abergläubische Andachten, Führung der Matrifelbücher, das Beicht-hören, das Vorbeten, über Antritts- und Abschiedspredigten.
- III. Anordnung einer Andacht für bedrängte Christengemeinden im allgemeinen und für die nothleidenden Bewohner Irlands insbesondere.

I.

Als Diener Christi und Ausspender der Geheimnisse Gottes sind wir verpflichtet, geliebte Brüder! die Vorschriften der Kirche treu und gewissenhaft zu beobachten, die sie uns als sorgsame Mutter für die genaue Verwaltung unseres heiligen Seelsorgamtes gibt. Hier wird nun von den Ausspendern gefordert, daß jeder treu befunden werde. (I. Cor. 4, 1-2.) Ich finde es darum der gemachten Erfahrung zu Folge nicht nur als nützlich, sondern auch als nothwendig, nachstehende liturgische Vorschriften zur gewissenhaften Darnachachtung dem geliebten Diözesan = Clerus ins Gedächtniß zu rufen.

a. Zur Verrichtung des hl. Messopfers wird nach Vorschrift der hl. kath. Kirche ein consecrirtter Altar erfordert. Altäre gibt es unbewegliche und tragbare (Portatilia), die nur der Bischof nach dem im Pontificali Romano vorgeschriebenen Ritus zu consecriren hat. Wo es daher in einer Kirche nicht consecrirte Altäre gibt, auf denen celebrirt werden solle, ist ein solcher Altar mit einem Portatile zu versehen, welches man im Ermanglungsfalle aus der Ordinariats-Kanzlei gegen Erlag der gesetzlichen Taxe erhalten kann.

Ein Altar verliert die Consecration, sobald die hl. Reliquien aus demselben genommen werden, oder das Sepulchrum, worin solche aufbewahrt sind, verlegt, oder der Altarstein bedeutend, und zwar ein Portatile so zerbrochen wird, daß der Kelch sammt Patene auf demselben nicht mehr Platz hat.

Es wird darum den Seelsorgern aufgetragen, die consecrirten Altäre vor jeder wesentlichen Verletzung, und das Sepulchrum vor jeder Eröffnung besonders bei Umbauten oder Renovirungen zu bewahren.

Wird bei Umänderung eines Altares, oder durch irgend einen Zufall das Sepulchrum aufgebrochen, so sind die Reliquien heraus zu nehmen, und sammt Inhalt anständig dem Ordinariate einzusenden. Auch leere Portatilien sind gelegentlich zur neuen Consecration anher zu übermitteln. Ein stehender Altar, der auf die obbeschriebene Weise consecrirt worden, ist mit einem Portatile so lange zu versehen, bis derselbe durch den Bischof abermahls consecrirt wird.

b. Das erste und vorzüglichste Gefäß zum hl. Messopfer ist der Kelch mit der Patene; daher soll derselbe nach den Rubriken und nach Vorschrift des allgemeinen Kirchenrechtes (Can. Ut Calix. de consecr. dist. I.) von Gold

oder Silber seyn, oder wenigstens eine vergoldete Cappa aus Silber haben. Nach Vorschrift der Kirche muß der Kelch sammt der Patene durch Salbung mit hl. Chrisam von einem Bischöfe geweiht werden, damit er zum hl. Messopfer gebraucht werden dürfe. Zur Erleichterung hat der insulirte Herr Abt zu Zilli für den dortigen Kreis die Befugniß, Kelche mit den Patenen zu consecriren, und Glocken zu weihen.

Die Consecration geht verloren, wenn der Kelch oder die Patene so wesentlich zerbrochen worden, daß sie zur Vollbringung des hl. Messopfers nicht mehr taugen, oder sobald sie die innere Vergoldung verlieren. Daher sind neu vergoldete Kelche und Patenen neuerdings zu consecriren.

c. Nach einer neuerlichen liturgischen Anordnung (S. Rit. Congreg. 15. Maji 1819) sollen die Humeralien (Amictus), die Alben, die Altartücher, die Corporalien, die Pallen (minores) und die Purificatorien, wegen der mystischen Bedeutung derselben bei dem hl. Messopfer nur von Linnen oder Hanf, und von keinem andern Stoffe, er möge noch so rein, fest oder kostbar seyn, verfertigt werden. Bereits vorhandene Humeralien, Alben, und Altartücher aus Baumwolle können Nachsicht halber bis zur völligen Abnützung als solche verwendet werden; doch für die Zukunft sind diese Geräthschaften aus Baumwolle nicht mehr anzuschaffen. Die Corporalien, Pallen und Purifikatorien müssen ohne Verzug, insofern sie bei irgend einer Kirche von Baumwolle bestehen, außer Gebrauch gesetzt, und nach Bedarf aus Linnenzeug angeschafft werden. Die Corporalien und Purifikatorien sind von einem Priester in einem besonderen Gefäße mit Seife oder Lauge gut zu waschen, und zwei Mal mit Wasser auszuschwemmen, bevor man sie zur weiteren Reinigung gibt. Das Wasser davon ist in das Saccharium zu gießen. Das Rochett (Superpellicium) gehört nicht unmittelbar zum Altarsgebrauche bei dem hl. Messopfer, und ist daher von der obgenannten Vorschrift ausgenommen.

d. Das Birett ist bei gottesdienstlichen Handlungen, als zum Messen, Predigen, bei Litaneien, Leichenbegängnissen u. d. gl. immer vorschriftsmäßig zu gebrauchen, und zwar so oft, als der Priester in kirchlicher Kleidung in oder außer der Kirche erscheint. Indem aber die Kirchenbirette nicht für einen jeden Kopf gut passen, so hat sich jeder Seelsorger ein eigenes Birett beizuschaffen, und sich auch dessen zu bedienen, so oft er im Salare von seiner Wohnung zur Kirche geht.

e. Die consecrirtten Hostien sind nach Vorschrift der Kirche (Concil. Turon. 4. cap. Mediol. 4. p. 1.) wenigstens alle Monate ein Mal, an einem feuchten Orte, oder irgend eines andern Umstandes wegen aber auch öfter, besonders wenn die Hostien nicht ganz frisch sind, sowohl aus dem Ostensorium (Monstranze) wie auch aus dem Ciborium zu consumiren; wobei zu bemerken ist, daß es nicht erlaubt sey, die hl. Hostie aus dem Ostensorium in Theile zu zerbrechen, um solche den Gläubigen zur Kommunion auszutheilen, sondern solche ist jederzeit post sumtionem ss. Sanguinis vom Priester zu consumiren.

Die Herrn Ortsseelsorger werden erinnert, unter schwerer Verantwortung gewissenhaft und streng dafür zu sorgen, daß die Hostien vorschriftsmäßig beritet werden, und der Opferwein wo immer möglich aus ihrem eigenen Keller, oder doch aus einer verlässlichen Schänke genommen werde, indem sich nicht selten traurige Fälle ergeben, daß Priester entweder mit Obstmost vermengten Wein, oder gar Brandwein zum Opfer der hl. Messe bekommen.

Es ist Sorge zu tragen, daß überall nach kirchlicher Vorschrift vor dem allerheiligsten Sakramente bei Tag und Nacht unausgesetzt das ewige Licht brenne. Auch bei ärmeren Kirchen wird es gelingen, durch Sparsamkeit, oder durch Aufforderung der Gemeinde zu milden Beiträgen es dahin zu bringen, daß diese in dem Glauben an die wesentliche Gegenwart unsers Erlösers gegründete Vorschrift befolgt werde.

f. Jeder Diözesanpriester hat ein eigenes Messenprotokoll mit den bestimmten Rubriken des Empfanges der Messintentionen, und deren Per solution gewissenhaft zu führen, und dem betreffenden Dechanten bei der Dekanatsvisitation, oder bei Gelegenheit der Kollationirung der Matrifel-Copien vorzuweisen. Der Herr Dechant hat bei dieser Gelegenheit nach der letzten Messintention das Vidi mit dem Datum und seiner Unterschrift beizusetzen. Das angefallte Messenverzeichnis ist erst dann zu vertilgen, wenn der Herr Dechant den Zusammenhang richtig eingesehen, und die Beseitigung dessen gebilligt hat. Jede

Seite hat (Ordinariats-Currend. 7. Juni 1837 Nr. 645, 21. Juli 1841 Nr. 890 und 28. Juni 1843 Nr. 733) der Priester am untern Rande alsogleich zu unterfertigen, sobald er die erste Messintention darauf geschrieben hat. Die Messstipendienelder von den unpersolvirten Intentionen sind abgesondert mit einer gehörigen Aufschrift aufzubewahren, damit solche bei Sterbfällen ausgeschieden, und von dem geistlichen Sperrkommissär in Empfang genommen werden.

An Manual-Messstipendien darf der Priester nur so viel annehmen, als er in einer kurzen Zeit zu verrichten im Stande ist. (S. Congreg. Conc. Trid. Interpret. 21. Junii 1625 ex auctoritate Urbani VIII. confirm. Innocentio XII.) Diese kurze Zeit ist auf einen Monat (S. Congreg. 17. Julii 1655) festgesetzt, kann aber bei den Verhältnissen unserer Diözese auf drei Monate, nie aber über ein halbes Jahr ausgedehnt werden. Die übrigen Messstipendien sind zeitgemäß an bedürftige, aber verlässliche Priester unter der gehörigen Vormerkung abzugeben, oder an das Ordinariat zur Besorgung der Persolvirung einzusenden. Messstipendien um einen höheren Preis zu sammeln, als es die Diözesan-Statuten vorschreiben, oder der Ortsgebrauch bestimmt, und solche nach Vorbehalt des einen Theils der erhaltenen Messstipendien durch andere Priester, sey es am nämlichen oder an einem andern Orte, wo man Messstipendien um einen geringeren Preis annimmt, verrichten zu lassen, ist bei Strafe der Suspension ipso facto verbotnen. (Benedicti XIV. Constit. ddo. 1741, quae incipit: Quanta cura).

In das Messenverzeichnis der Manual-Stipendien ist auch die Persolvirung der Messen pro populo parochiano von allen jenen Seelsorgern vorzumerken, die solche zu verrichten verpflichtet sind; wie auch der Vollzug aller Stiftmessen, wo nicht ein eigenes Stiftmessen-Protokoll geführt wird; dann die Dotationsmessen, im gleichen die Messen für verstorbene Diözesanpriester einzutragen. So wie der Empfang und der Vollzug der Messintentionen eine schwere Gewissenssache ist, so möge auch die Vormerkung darüber treu und gewissenhaft von jedem Priester behandelt werden.

II.

1. Wie das Unkraut unter dem Weizen zum Vorscheine kommt, und nicht selten den guten Saamen unterdrückt, oder am Gedeihen hindert, so gibt es unter den kirchlich approbirten auch viele abergläubische Andachtsübungen bei dem Volke, die von abergläubischen, oft eigennütigen Menschen verbreitet, falschen Münzen gleich um sich greifen, und bei einfältigen Leuten leere Hoffnungen, eine falsche Sicherheit, und manchen groben Irrthum erzeugen. Diese heimlichen Andächtelehen, der wahren christlichen Tugendübung und Frömmigkeit sehr nachtheilig, fordern von Seite der Seelsorger eine besondere Aufmerksamkeit.

Unter den vielen, theils gedruckten, theils geschriebenen abergläubischen Andachtsformen sind in der Lavanter Diözese folgende besonders bekannt: Die 6 Haupt-, Glorie- oder Passionsmessen (Rimske alj general mase) mit einer erdichteten Bestätigung vom Clemens XII. Eine Beschreibung der zwölf Freitage zu fasten und zu beten (Dvanajst petkov posta ino molitve) angeblich vom hl. Papste Clemens I. Ein wunderbarer Brief durch den Erzengel Michael vom Himmel gebracht. (Čudno pismo iz nebes) — Beschreibung der sogenannten fünfzehn heimlichen Leiden Christi. — Sehr kräftige Gebethe zur heiligsten Dreifaltigkeit. — Eine schöne Geschichte, und Gebeth zu wirklichen Trost denen armen Seelen im Fegefeuer, auch in windischer Sprache gedruckt. — Geistliches Gnaden-Bründlein. — Gebeth der hh. 3 Könige. — St. Corona-Gebeth. — Unser lieben Frauen Traum. — Die sieben Schloßgebether. — Die sieben Himmels-Niegel (Sedem nebeskih ključavnic.) — Das goldene Vater unser (Zlati Oče naš.) — Die in dem bekannten sogenannten großen und kleinen Colomoni-Segen enthaltenen abergläubischen Andachtsübungen. — Geistlicher Schild (Duhovna Brama;) u. d. gl.

Diese und dergleichen abergläubische Andachten, die das Gepräge ihrer Verwerflichkeit an sich tragen, wiewohl sich einige derselben durch falsche Angaben einer Bestätigung des apostolischen Stuhles oder einer andern kirchlichen Autorität rühmen, das Volk mit Verheissungen unfehlbarer Wirkungen täuschen, und nur zu oft Ursache bedauerlicher Verwirrungen sind, haben die Seelsorger möglichst zu entfernen, dergleichen Büchlein und Schriften abzunehmen, nöthigen Falles auch mit Hilfe der weltlichen Obrigkeit zu vernichten, die Verbreitung derselben zu verhüten, und das Volk bei schicklicher Gelegenheit sowohl von der Kanzel, als auch in Privatunterredungen über das Unerlaubte und Sündhafte solcher verbotenen Andachten und Gegenstände zu belehren.

2. Für die genaue Führung der Matrikelbücher, deren Richtigkeit im bürgerlichen Leben wichtige Folgen hat, sind die Seelsorger verantwortlich, und dürfen eben darum ohne zuverlässiger Ueberzeugung der Richtigkeit auf bloße Angaben unbekannter, oder nicht verlässlicher Personen, z. B. Hebammen, Pathen u. d. gl. keinen Akt als solchen eintragen, ohne bei vorkommenden Zweifeln die erforderliche Nachweisung sogleich einzuholen; indessen ist der Raum für diesen Akt in dem Matrikelbuche offen zu lassen.

Wäre ein Vater oder eine Mutter einzutragen, deren Namen und Charakter dem Seelsorger nicht genau bekannt ist, und wären die Umstände durch gesetzliche Dokumente nicht nachweislich, so haben wenigstens zwei rechtliche, dem Seelsorger wohl bekannte Personen darüber Zeugenschaft abzulegen, und sich im Taufbuche zu unterfertigen. Könnte auch diese Zeugenschaft nicht beigebracht werden, so ist die betreffende politische Behörde um die nähere Erhebung zu ersuchen.

Der trauende und taufende Priester hat seinen Namen bei jedem Ministerialakte, in so weit es thunlich ist, in die dazu bestimmte Rubrik eigenhändig einzuschreiben, und es haben die Fürwörter und Formeln: Idem, qui supra u. d. gl. ausser Gebrauch zu kommen. So wie alle schreibkundigen Zeugen haben sich auch die Taufpathen eigenhändig einzuschreiben. Die des Schreibens Nichtkundigen hat ein Dritter, wo thunlich nicht der fungirende Seelsorger, einzutragen, und sich als Namensfertiger zu unterzeichnen. Die Herrn Dechante haben auf die genaue Führung der Matrikelbücher zu sehen, die vorkommenden Fehler bei der Collation nach Thunlichkeit sogleich zu bemerken, und vor der Vorlage der vidimirten Copien verbessern zu lassen, bedeutende Gebrechen aber dem Ordinariate zur Kenntniß zu bringen.

Beim Eintragen in die Pfarrbücher, so wie bei der Ausfertigung amtlicher Urkunden sind die Eigen- und Vulgarnamen jederzeit nach der Schreibart der Geschäfts-Sprache zu schreiben, man möge sich dabei der deutschen oder der lateinischen Schrift bedienen, indem die verschiedenen Schreibmethoden slowenischer Namen nur Verwirrung und Unleserlichkeit amtlicher Urkunden erzeugen.

3. Nach den allgemeinen Kirchen-Canonen und nach den besondern Diözesan-Verordnungen ist es strenge vorgeschrieben, das hl. Bußsakrament, besonders bei Personen des weiblichen Geschlechtes, ausgenommen in wirklichen Krankheitsfällen, nur in der Kirche im Beichtstuhle (*crate interposita*) und in geistlicher Kleidung zu verwalten. (Concil. Trident. Sess. 24. c. 8. — Concil. Mediolan. 1565 P. II. C. II. C. 6. 1576 P. II. C. 5. — Concil. Salisb. 1549. C. X. — Benedict. XIV. 2. Jun. 1751 §. 20. — Rituale Roman. et Salisb. tit. de Sacramento Poen. — S. Caroli Bar. Instruct. Pastor. P. II. C. 4. Statut. gen. Salisb. 1616.) Auf diese Vorschrift wird jeder neu antretende Seelsorger in seinem Jurisdiktions-Instrumente aufmerksam gemacht; da dieses die Heiligkeit des Sakramentes, wie auch die Sorge für das Seelenheil des Beichtvaters so wie des Pönitenten erfordert, *ne fiat laqueus peccati, quod esse deberet medium salutis*. Personen des weiblichen Geschlechtes dürfen auch nicht an dem Eingange des Beichtstuhles, sondern nur durch die beiden Seitengitter zur Beicht gehört werden. Der Bischof ist verpflichtet auf die genaue Befolgung dieser Vorschrift mit allem Nachdrucke zu dringen, und ohne wichtiger Gründe keine Ausnahmen zu dulden.

Für Schwerhörige soll bei jeder Pfarrkirche ein angemessener Platz zu diesem Zwecke bestimmt und die Pfarrsgemeinde aufmerksam gemacht werden, solche Beichtkinder, die eine abgesonderte Behandlung brauchen, an einem besondern Tage, wo kein Andrang der Pönitenten Statt findet, zur Beicht zu bringen.

Mannspersonen vom Stande können im Zimmer zur Beicht gehört werden; doch solle dieses, wenn nicht im Chorrocke, wenigstens im Salare, mit einer Stolle von violetter Farbe geschehen. Im Civilrocke Beicht zu hören ist in und ausser der Kirche verbotben.

Bei jeder Pfarrkirche müssen wenigstens nach Anzahl der ordentlich angestellten Seelsorger auch Beichtstühle mit Gitter versehen vorhanden seyn. Sollte es der Raum in einer Kirche nicht gestatten, einen ordentlichen Beichtstuhl aufzustellen, so ist doch eine hölzerne Wand, in Form eines Beichtstuhles mit einer Seite, an irgend einem schicklichen Orte anzubringen. Um für gewöhnlich ob eines besondern Grundes im Zimmer Beicht hören zu dürfen, wird in der Lavanter Diözese eine specielle Erlaubniß des Ordinarius erfordert. Dabei seht

man in den frommen Eifer der Seelsorger das sichere Vertrauen, daß sie die Unbequemlichkeiten einer rauen Bitterung oder sonstiger Umstände diesem heiligen Geschäfte willig zum Opfer bringen werden.

4. Um bei dem öffentlichen Vorbetthen in der Diözese eine Gleichförmigkeit zu erzielen, und dem Volke bei dem häufigen Wechsel der Seelsorger das Nachbetthen zu erleichtern, wird hiemit angeordnet, daß alle Seelsorger die sogenannten *Necessaria medii et praecepti* als: das Vater unser, Begrüßet seyst du Maria, Ich glaube, die zehn Gebothe Gottes u. s. w. in deutscher Sprache genau nach dem vorgeschriebenen Schulkatechismus, in slowenischer Sprache aber nach jenem der Cillier Evangelien-Ausgabe (V' Zeli 1845 per Joshefu Gajgerji) als Anhang beigedruckten Katekismen ohne unnöthiger Aenderung der Worte langsam und deutlich vorbetthen, und die Kinder darnach betthen lehren.

Nach den Kanzelvorträgen sind nebst den drei göttlichen Tugenden nicht mehr als höchstens drei Vater unser und Begrüßet seyst du Maria, doch jeder Zeit langsam und mit Würde ohne jeder Eilfertigkeit vorzubethen. Die an manchen Orten üblichen Kommemorationen sind erst am Schluß des Gottesdienstes vor dem Altare zu verrichten.

Bei dem nachmittägigen Gottesdienste ist nach der Lauretanischen Litanei, wenn solche gebethet wird, entweder die Antiphone: Unter deinen Schutz und Schirm, (*Pod tvojo pomoč*) oder das *Salve Regina* (*Cesena si Kralica*) mit dem darnachstehenden Gebethe, dann die Gebethe zum allerheiligsten Altarssakramente, für den Papst, Bischof, Kaiser und für die allgemeinen Nothen zu verrichten. Nach der Litanei aller Heiligen sind an Sonntagen Nachmittags nur die fünf letztgenannten Gebethe (die nach jeder Litanei zu betthen sind) vorzunehmen. In der Fastenzeit wird die Litanei vom Leiden Christi, wie auch vor dem ausgesetzten Hochwürdigsten Gufe, die Litanei vom heiligsten Altarssakramente, oder vom süßen Namen Jesu mit den obgenannten fünf Gebethen vorzubethen erlaubt. An Festtagen, an denen bei der nachmittägigen Andacht weder eine Predigt noch eine Christenlehre, noch eine Kreuzwegandacht Statt findet, ist bei der Vesper der heil. Rosenkranz vorzubethen.

Uebrigens wird für die Zukunft vorgeschrieben, die nachmittägigen Christenlehren an allen Sonntagen des ganzen Jahres, mit Ausnahme des Ofter- und Pfingstsonntages, wenn nicht immer für die Erwachsenen, doch für die Kinder abzuhalten. Sollte ein örtliches Verhältniß eine Ausnahme fordern, so ist solche von dem Ordinariate zu erwirken.

5. Alle Seelenhirten haben auf ihre Gemeinden Acht zu tragen, (*Act. Ap. 20, 28.*), sind von der Kirche zur Residenz verpflichtet (*Conc. Trid. sess. 23. cap. 1. de res.*) und dürfen sich nur auf ganz kurze Zeit von ihrer Seelsorgsstation entfernen. Bleibt ein Seelsorger über 3 Tage von seiner Station abwesend, so hat er sich dazu vom betreffenden Dechanten — auf ein Monat aber vom Ordinariate die Erlaubniß zu erbitten. Die Kapläne haben sich ohne Vorwissen ihres Pfarrers nicht aus dem Pfarrbezirke zu entfernen, und haben zum Pfarrtische zu Mittag und Abends ordnungsmäßig zu erscheinen.

Ohne Vorwissen des Pfarrers oder Pfarrsprovisors hat kein Kaplan eine Andacht aufzunehmen, noch zu verkünden.

Wird ein Hilfspriester ersucht, eine bestimmte Messe oder eine sonst erlaubte Verrichtung vorzunehmen, so hat er solche zeitlich genug dem Pfarrer zu melden, damit es vorschriftsmäßig in das Verkündbüchel eingetragen werde. Da zwischen der Pfarrgemeinde und einem Hilfspriester kein so enges geistliches Verhältniß Statt findet, als zwischen dem Pfarrer und derselben, so dürfen in Zukunft die Kapläne weder eine sogenannte Antritts- noch Abschiedspredigt halten, weil es die Erfahrung lehret, daß solche nur zu leicht mißbraucht werden, und zu leidenschaftlichen Ausbrüchen Anlaß geben. Unter einem werden aber auch alle selbstständigen Seelsorger im Herrn ermahnet, bei dergleichen Gelegenheitsreden alle unartigen Ausfälle, ehrgeizigen und unedlen Beziehungen sorgfältig zu vermeiden, wohlleidend, daß jede Antrittsrede eine frohe Botschaft vom Reiche Gottes — jede Abschiedspredigt aber ein Wort jenes Friedens, den uns Christus der Herr hinterließ, seyn solle.

Alle rechtgläubigen Christen in der ganzen Welt sind lebendige Glieder eines Leibes, dessen Haupt Jesus Christus ist. (I. Cor. 12, 12.) Wie uns das Band des wahren Glaubens umschlingt, solle uns auch das Band einer lebendigen, werththätigen christlichen Liebe umfassen. Freuen sollen wir uns mit den Fröhlichen, aber auch weinen mit den Weinenden (Röm. 12, 15.), und an ihren Leiden einen mildthätigen Antheil nehmen, weil sie unsere Brüder und Miterben Christi sind. Fühlet ein Glied die Schmerzen des andern Gliedes nicht, so ist es bereits todt.

Weltbekannt ist es, welche schwere Drangsale die Christen Irlands, diese unerschütterlichen Bekenner des heil. kath. Glaubens, welche den Glaubenszeugen der ersten Christenheit beigezählt zu werden verdienen, im verfloßenen wie nicht minder im gegenwärtigen Jahre nach Gottes unerforschlichen Rathschlüssen heimgesucht haben, und die armen Bewohner dieses schwer geprüften Inselreiches zu erdrücken drohen. Fehljahre (besonders Fäulniß der Erdäpfel, ihrer fast einzigen Nahrung) erzeugten unter diesen armen Katholiken eine ungewöhnliche Theuerung, durch diese entstand eine allgemeine Hungersnoth, dieser folgten tödtliche Krankheiten und eine so große Sterblichkeit nach, daß ganze Häuser völlig ausgestorben, und viele katholische Priester ein Opfer ihrer treuen Pflichterfüllung in dieser allgemeinen Noth geworden sind.

Vom innigsten Mitleiden gegen diese armen Mitbrüder gerührt haben Se. Heiligkeit Pius IX. im apostolischen Sendschreiben vom 25. März 1847 alle Bischöfe der katholischen Welt aufgefordert, für die Glaubensstreuen, leidenden Bewohner Irlands dreitägige öffentliche Gebethe anzuordnen, um von Gott, dem Vater der Erbarmungen und alles Trostes Hilfe für das schwer heimgesuchte Irland zu erbitten, und dergleichen Landesplagen von den übrigen Ländern Europas abzuwenden.

Zu diesem Zwecke sind in der Lavanter Diözese die kommenden drei letzten Faschingstage (5. 6. 7. März 1848) bestimmt. An jedem dieser Tage ist in allen Pfarrkirchen zu einer schicklichen Morgenstunde eine heilige Segenmesse abzuhalten, und am Ende das Gebeth für die allgemeinen Nothen der Christenheit mit 5 Vater unser, 5 Begrüßet seyst du Maria und 1 Glauben zu bethen. In Städten und Märkten so wie in größeren Pfarrdörfern ist an diesen Tagen zu einer beliebigen Stunde auch Nachmittags bei ausgesetztem hochwürdigsten Gute der h. Rosenkranz, mit der Litanei aller Heiligen und den darauf folgenden Gebethen abzuhalten. Se. Heiligkeit Pius IX. ertheilen aus apostolischer Vollmacht einen Ablass von 7 Jahren allen jenen Gläubigen, die sich jedesmal bei diesen dreitägigen, öffentlichen Gebethen einfinden; Jenen aber einen vollkommenen Ablass, welche in der Woche dieser dreitägigen Andacht nebst dem Besuche der obgenannten Andachtsübungen das hl. Sakrament der Buße und des Altars würdig empfangen.

Diese ganze Andachtsordnung ist am Sonntag Sexagesima von der Kanzel zu verkünden, und sind die Gläubigen einzuladen, zu bitten und zu ermahnen, ihre leidenden Mitchristen im heiligen Eifer mit einem vertrauensvollen Gebethe kräftig zu unterstützen, da bei der auch in unsern Ländern herrschenden Noth eine Unterstützung mit Almosen nicht thunlich wäre; dabei aber auch für alle in unserer Zeit so hart bedrängten Katholiken in der ganzen Christenheit recht eifrig zu bethen und wohlleingend zu seyn, daß auch auf uns, und vielleicht bald, die Reihe der Heimsuchungen Gottes kommen könne. Was wir dann wünschen würden, daß uns Andere thun, das sollen und wollen auch wir jetzt ihnen thun. (Matth. 7, 12.)

Und nun, geliebte Brüder und theure Mitarbeiter Gottes, dienet einander, Jeder mit der Gabe, die er empfangen hat, als gute Haushälter der mannigfaltigen Gnaden Gottes; damit in allen Dingen Gott gepriesen werde, durch Jesum Christum, welchem Ehre und Herrlichkeit sey von Ewigkeit zu Ewigkeit. Amen. (I. Petr. 4, 10. 11.)

Kürstbischöfliches Lavanter Ordinariat zu St. Andrea am 15. Dezember 1847.

Anton Martin,
Kürst-Bischof.

ANTON MARTIN

po vsmilenji božjim Lavantinski škof vse vérne

lepo pozdravim ino Vam pišem za svet postni čas.

Preljubi véрни kristjani! poslušajte svojiga škofa, de bo tudi Bog Vas poslušal. Kar Vam z ustmi povedati ne morem, naj Vam po pismi povém. Moja dolžnost je učiti, Vaša pa lepo slušati, kar je v sedajnih časih vedeti ino storiti sosebno nam katolškim kristjanam potrebniga.

Dve luči nam je vsmileni Jezus prižgal, naj bi nam svetile po poti življenja: luč svete vére, ino pa luč svete čednosti alj kreposti. Za to je djal: „*Jaz sim luč svetá, kteri sim prišel na ta svet, de vsakdo, ki v mene vérije, ne hodi po temah, ampak ima luč življenja.*“ Ta dvojna luč nebeška nam kaže pravo časno srečo ino izveličanje večno, de ga lahko jíšemo ino srečno najdemo, ako le hočemo. To luč so nam per svetim kersti prižgali, nje znamnje, mertvaško svečo, nam bojo posledno uro v roko podali, de bi nam svetila večna luč, ino mi v popokoji počivali.

Sovražen veter pa močno piha, hud vihar se vzdiguje nam luč svete vére in svete čednosti vgasnit. Kdor v sedajnim časi nevarniga vetra skušnjave ne čuje, ino za svojo luč ne skerbi, njemu že slabo gorí, ino lahko bo mu vgasnila. „*Še malo časa je luč pri Vas*, pravi vsmileni Jezus. *Hodite, dokler imate luč, de Vas tema ne objide; zakaj kdor v temi hodi, ne vé kamo gre.*“ — Kedar svetlo sonce za gore zajde, pride temna noč, ino noči sovražne moči dobijo svojo oblást. Bo vgasnilo sonce naše svete vére per nas, bo izginila med nami luč keršanskiga življenja ino lepih izgledov, kaj bo za nas? — Obšle nas bojo teme nevednosti in hudobij, obdajala bo nas črna tema zmot ino pregréh, noč krivóvér ino nevéér nas bo pokrila, kakor pokriva milione naših nesrečnih bratev in sester, ktiri v smertni senci nevérstva sedijo. — Preljubi! ta nesreča se nam blizo kaže, alj sedajni ljudje vsi v posvetno zamišleni te nevaršine ne čutijo, ne vidijo svoje bližne nar veči nesreče. Kdor sveto véro zgubi, alj pa ob sveto čednost pride, njemu vgasne dušna luč v sredi terde noči. — Bratje ino sestre moje! varjte luč svete vére, de nam nje sovražen veter sedajnega sveta ne vgasne. To je moja prva prošnja.

Hočete vprašati, od kod sovražen veter piha, kteri nam vére luč gasí? Piha iz ust posvetnih ljudi, ki ošabno od nove vére kvantajo, de ne bo potreba k spovedi hoditi ne duhovskih pastirjev rediti i. t. d. Tako so svoje dni krivoverci katolške kristjane lajhovali, in zapeljali veliko jezer abotnih ljudji. „*Kaj človeku pomaga, naj res svét pridobi, na svoji duši pa škodo terpi?*“ — Piha iz lažnivih pism zapelivih bukev ino posvetnih novin (cajting), posebno v Nemškim jeziki pisanih. V ti zaničujejo katolško véro, černijo nje svete nauke ino pobožne opravila, ino opravljajo papeža, škofe ino druge namestnike božje. Ako pa duhovska gospodska svojo poševanje in čast zgubi, bo tudi véra, katero učijo, onemagala. —

Hudoben véter piha iz ust sedajnih posvetnih svétvavcov ino posednikov, kteri pravijo, de duhovskim pastirjam ni verjeti, ino kar učijo, ne slušati, ako zadene časne pravice ino pozemeljske reči. Ali ne bomo tudi od vsiga tiga Bogú odgovor dajali? Ali ni duhovskih pastirjev sveta dolžnost, resnico učiti ino svariti pred krivico? — Sovražen veter piha iz posvetnih serc kristjanov, ki hočejo vse stare pravice zatreti, ino ne porajtajo več na Jezusovo vkazo: „*Dajte cesarju, kar je cesarjeviga, in Bogú, kar je božiga.*“ — Piha iz slabiga zadržanja kristjanov, kteri so po enokaterih krajih toljko ošabni (nepuhneni), de jim duhovski učeniki še rečti kej več ne smejo, kar njihovim posvetnim željam in raspušenim počutkam ne dopade. *Ako sol božiga nauka med nami zgine, z čem se bo solilo?* Skoraj bo keršansko ljudstvo po tem takim neslana jed.

Tako so svoje dni sovražniki katolške vére na Francozkim delali; ino poglejte, kamo so zajšli! Pisali so lažnivih in zapelivih bukev (knig), de je bila groza, v katerih so katolško véro silo gerdo zaničvali, njo pravóvérnim ogabit. Služavnike božje so nevsmileno ogovarjali, ino jim nespodobne priimke dajali, naj bi jih ljudje ne spoštovali. Vzeli so cerkvam stare dohodke alj prihodisa, ktire so jim rajni za to izporočili, naj bi se božja služba čedno opravljala, ino skerbelo za izveličanje duš. Sovražniki vére so vzeli církví premoženje, naj bi si cerkveni

služavniki ne imeli z čem pomagati. Izpodili so menihe, naredili iz kloštrov karsarne; preganjali škofe in mašnike, kateri jim niso po njih krivični volji storili. Zaklenili so cerkve, prepovedali službo božjo, zatajili Kristusa ino sklenili pravo véro zatreti. Godilo se je kakor na dvori Pilatuža. Prijatli Jezusovi so se poskrili, sovrážniki pa so ljudstvo podpihvali, de je vpilo: Križaj ga! Ni ga bilo, kdor bi se bil za nedolžniga Jezusa poskusil. Oh de se vsmili Bogú! preteklo leto so tudi po enih krajih ravno tako delali. Zlo se bojim, de je to preganjanje in zaničevanje naše svete vére začetek — pa še ne konec!

Veselijo me vender tri reči, ktire per Slovincih najdem, ter mi nado (trošt) ino zaupanje dajajo, de nas dober Bog še ne bo zapustil ino nam luč svete vére vgasnila ne bo.

Pervo je, *de Slovinci zapelivih pisem in lažnivih knig alj bukev ne beró*, v katerih se sveta véra zatira. Drugo je, *de čujem in sam vidim, kako skerbno verni kristjani svete zakramente prijemlejo*, z veliko véco svetoželjo kakor poprej. Tretjo je, *de za lepoto božjih cerkev lepo skerbijo*, ino za božjo čast radi pomagajo. Za to trojno veselje ne moram Bogá dovolj zahvaliti, pa tudi vérne kristjane zadosti pohvaliti; zakaj to trojno mi priča, de še sveta vera per nas živi ino nas Bog ne bo zapustil, dokler mi njega ne pobazimo.

Alj čujte, preljubi moji kristjani! neskončno moder *Bog nas hoče v sedajnih časih poskusiti*, koljko kaj naša véra veljá; hoče zaspane kristjane izbuditi, malopridne prevejati kakor gospodar svoje zerno na gumni. Ne smemo torej brez vse skerbi dremati, ne križam roke deržati, ampak vsakdo izmed nas naj po svojim stani za sveto véro poskerbi, ter v djanji ino v besedi pokaže, de je pravoverni katolški kristjan, pripravljen rajši vse zgubiti, kakor dopustiti, de bi se véri med nami kaka škoda godila. V časti mormo imeti *namestnike božje*, rimskiga papeža, škofe ino mašnike, ktire je sam boži Sin nam učitele svete vére dal, rekoč: „*Kdor vas posluša, mene posluša, kdor vas zaničuje, mene zaničuje.*“ Oni so razdelivci božjih skrivností, kateri imajo ključ nebeškiga kralstva, njim je svoje nauke ohraniti dal, njim je obljubil svetiga Duha, de se vsi skupej ne bojo zmotili; oni za vérne kristjane skerbijo, kakor mati za svoje otroke skerbi; za to se *vsim skupej sveta mati kat. cerkev* veli. Srečno živi in srečno vmerje, kdor se svete matere katolške cerkve zvesto derži. Naj pravijo posvetni ljudje kar hočejo: to svojo cerkv je Kristus na skalo postavil; nje ne bojo premagale vse peklenške moči.

Potreba je dalej *se keršanskiga nauka dobro prijeti*, otroke učiti doma, v šoli ino v cérkvi. Svoje dni bilo med nami ni toljko nevérnih ljudi, noben nas ni skušal za sveto véro. Zdaj jih srečaš po vsih cestah, in najdeš po kerčmah (tabernah), ki se za véro prepirajo, ino tajistim keršansko serce podirajo, ki keršanskiga nauka dobro v glavi nimajo. — Preljubi očetje ino matere, ki vas za vaše otroke kaj skerbí Bog vé, kamo še vaši otroci pridejo, komu v roke zajdejo! Lehko de bi véro zatajili — ako jih ne bote v keršanskim nauki prav dobro podučili. Nimate jim koga dati varha ino tovarša na pot, kedar se po nevarnim svetih podajo. Preskerbite otrokam svete vére svetlo luč; ona jim bo svetila, de bojo srečno hodili, podpirala, de v dobrim ne opésajo, jih pripeljala srečno k vam damó, ino pa k Očetu v sveto nebo. — Visoko učene ino premetene ljudi hoče sedajni svet imeti; alj vsa posvetna učenost je brez katolške vere bledi luní (mesencu) podobna, ki slabo sveti. Svete vére nauk je pa zlato sonce, ki človeka prav razsvetli ino za vse dobro ogreje. Bog daj, de bi nam vselej lepo sjalo svetlo sonce nauka Jezusoviga! — Kristjani! mi ne spoznamo, kaj imamo; za to pa tudi sveto katolško véro premalo obrajtamo. Kdor sveto véro prav obrajta, se tajiste skerbno uči, in po njenih svetih naukih zvesto živi; kako smo pa mi mlačni ino zanikarni! Strašno je vsmileni Jezus malopridnim Judam in tudi vsim slabim kristjanam zažugal, rekoč: „*Božje kralstvo izveličanske vére bo vam vzelo ino drugim dano, kteri bojo boljši sad svetih čednost prinesli. Prišti bojo od sončniga izhodu ino zahoda, ino bojo v nebeškim kralstvu sedeli; malopridni verni pa, ki se kristjani zovejo, kakor hajdje pa živijo, bojo v unajne teme pogubljenja pahneni, kjer bo jok ino škripanje zob.*“ Oh te nar večí nesreče nas Bog varji!

De se nam pa taka ne prigodi, ohranimo lepo tudi *drago luč*, ktiro nam je Kristus prižgal, luč *svete čednosti*, pošteniga keršanskiga življenja: „*Jaz sim pot, resnica ino življenje*, uči Kristus. *Nihče ne pride k Očetu drugači kakor za menó.*“ Kako malo kristjanov pa po stermin stezi svete čednosti za Jezusom gré! Stariši svoje otroke večidel premalo učijo, ino premalo skerbijo de bi se otroci keršanskiga življenja od mladih dni lepo privadili. Česar se pa privadi mladost, to zna tudi starost. — *Otroci* svoje stariše slabo vbogajo dokler so mladi, jih gerdo imajo,

kedar odrastejo, ino preradi svojiga ljubiga očeta pa mater celo pozabijo, kedar so stariši vbogi. Nehvaležnim otrokam se pa vselej huda godi. — Odrašeni *mladenči ino deklíce* zapustijo clo hitro svojiga ljubiga Jezusa; posvetna ljubezn jih omami in na široko cesto spravi, ktira v pogubljenje peljá. — *Možje ino žene* od samih časnih skerbi pravo stezo za Jezusam izgredijo, ter ne čujejo, kako lepo Jezus uči: „*Jišite pred vsem nebeško krulstvo ino njega pravičnost, na to vam bo vse drugo naverženo.* — *Starčekí ino babele*, če ravno že z eno nogo u večnosti stojé, šo svojiga pregrešniga življenja še tako močno privajeni, de ga ne morejo opustiti; stara navada je per njih železna sukna. — Posebno pa *kmetam* v sedajnih časih družiga ni na misli, ko nove pravice; tako de se je močno bati, de bi od samih pravic ne pozabili, kaj je keršanska pravica. — *Družina* je večidel, kakor se sploh tožuje, tak hudo razvajena, de ni že mogoče izhajati z njo; ne porajta gospodarja ne gospodinje, pa se tudi Bogá ne boji. — *Prešestnikov, postranskih mater ino otrók* je toljko po sveti, kakor bi bil pravičen Bog šesto zapoved izbrišal. — Veliko kardelo močnih, terdnih beračev se po cestah brez dela snuje, dokler na polji ino v delavnicah pridnih rokodelov pomankuje. Vsako leto raste število goljufov, tatov in hudodelnikov, de so ječe pretesne. Ino vse to nam žalostno priča, de svetla luč svete čednosti in lepiga keršanskiga življenja med nami vga-snuje. ino se besede Jezusove per nas poterdijo, ki govori: „*Široka je cesta, ktira v pogubljenje gre in veliko jih je, ki po njej hodijo.*“

Pa kaj bi Vam pravil, kako se po sveti godi; saj sami vidite in slišite, de ni kakor bi po keršansko imelo biti. Rajši Vam naj povém, kaj imamo posebno v sedajnih časih storiti, de nas bo dober Bog vesel, pa tudi mi srečno ino veselo na tim sveti živeli. Potrebne so nam pred vsem tri reči:

1. *Vsakdo naj v svoje lastno serce pogleda*, kako kaj luč keršanskiga življenja v njim gori; ali sveti naša luč tako ljudém, de vidijo naše dobre dela, ino hvalijo Očeta, kteri je v nebesih? — Večidel pa le preradi druge gledamo, njih izglede posnemamo, sami sebe pa pozabimo pregledati, ali je naše zaderžanje v resnici katolško? Hitro tudi vgladamo pezdér v očeh svojiga bližniga, bruna pa v svojim očesi ne vidimo. Taka spoznava je slaba; ino kdor sam sebe prav ne spozná, vsa njegova tučenost nične veljá, naj bi si vedel zvezde na nebi štetí, ino slišal na zemli travo rasti. Revna dekla, ki svojo vest prav izpraša, se pred Bogam bolj obnaša, kakor še tak imeniten posveten modrijan, kteri na vesti zaspan svojih grehov ne spozná.

2. *Vsakteri naj narpoprej pred svojim pragam pomete*, bodi si hlapec alj gospodar, naj si bo dekla alj gospodinja, potem še le v sosesko gre. Slabo za svojo hišo skerbi, kdor le čez druge tožuje, slabe čase in pa hudobne ljudi dolží. sam sebe pa ne vidi. Slabe čase in pa hudobne ljudi tožvati je lahko, alj popra, viti jih je težko. clo nemogoče, ako sami per sebi ne začnemo; potem per svoji hiši, ino po tem še le per soseski. Pravi kristjani malo tožujejo, drugih clo ne dolžijo, alj veliko dobrega storijo ino boljšajo tako svet.

3. *Premagajmo sami sebe*, strahujmo svoje slabe želje, pokončajmo hude navade, ako nas imajo v oblasti. „*Kdor hoče za meno priti*, kliče Jezus, *naj sam sebe zataji, naj svoj križ zadene vsak dan, in hodi za meno.*“ Toljko v dobrim izhajaš, koljkor sam sebe premagaš. pravi pobožen mož Tomaž Kempenzar. Pa kaj de je slaba naša premaga! Eniga premaga jeza, drugiga lenoba, eno gizdost (ofert), drugo nečistost, eniga vino, drugiga dnar; redek je med nami sam svoj gospodar. Ino dokler ves svet od svojbode (frajosti) sluje, je če dalje več sužnih pregrehe. „*Kdor pa greh dela*, veli Jezus, *on je sužen greha.*“ Le kdor sam sebe premaga, on je sam svoj gospodar, ino več veljá kakor vajvoda, ktiri mesta premaguje.

Ravno v *svetim postnim časi* se vsak priden kristjan tiga zveličanskiga dela loti, ino se vadi sam sebe premagati, svoje slabe navade opustiti, ino svoje pregrešne počutke zatreti. Sveta mati katolška cérkva postavi *znamnje svetiga križa* vérnim kristjanam pred oči, ino kliče svoje otročiče se pod to bandero terdno vojskovati zoper svoje lastno hudo poželenje ino zoper skušnjave sveta. Vojska je huda ino nevarna, zakaj nar huji sovražnike imamo doma, v svojim lastnim serci. Nas v ti duhovski vojski podpirati nam katolška cerkev *trojno orožje podaja*, *molitvo post ino milošno* (almožno), katiro nam posebno za svete postne dni priporoča. Molitev nam nebesa odpira, post nas po stermi stezi k nebesam podpira ino milošna nam v nebesih zaklade (sace) nabera, ki jih bomo vekomaj vživali. Smo bili dozdej za molitvo mlačni, bodimo te dni pridni; smo dozdej svojimu mesu preveč stregli ino dovolili, pritergajmo mu te svete dni ino se terdno postijmo. Smo dozdej premalo ino nevoljno dali vbogajme, bomo v tim svetim časi prav radi dajali,

koljkor premoremo. Vsmileni Jezus je naš vajvoda, mi njegovi vojšaki; oj naj bi le bili taki, de bi nas bil Jezus prav vesel. Kakor je premagal Izveličar naš pregreho, pekel in smert, tudi mi premagujmo svoje grešno poželenje, zapeliv svet ino skušnjavo vsake hudobe; tako bomo z Jezusam častito premago obhajali ino imeli veselo veliko noč.

Zaupam, preljubi véni kristjani! de bojo dnevi svetiga posta dnevi izveličanja za Vas; ino zatorej Vam po dovolenji svete matere katolske cerkve, ki svoje vérne otroke po materno ljubi, tudi za letošno leto post polajšati hočem, kar je prav ino za sedajne čase kristjanam potrebno, ter dovolim, de se meso jé, razen tih nasočnih dni, namreč:

Mesojeja je prepovedana

1. Vsak petek celiga leta.
2. Vse sabote štiridesetskiga posta.
3. O kvaternih sredah ino sabotah.
4. Na pepelnico ino štiri posledne dni velikiga tedna.
5. V saboto pred Binkošti; v četrtek pred Petrovim; v tork pred veliko Gospojnicjo alj veliko Mašo; v sredo pred vsemi Svetmi. V petek pred Devico Marijo v Adventi je brez tiga terdno zapovedan post; ino v ponedlek pred Božičam. Vse druge dni štiridesetskiga posta je meso jesti scer dopušeno, pa si pritergati zapovedano, ino le enkrat na dan do sitiga najesti razen nedél, v katerih ni posta.

V svetim adventnim časi je vsako sredo post si pritergati, če ravno meso jemo; pritergati si mormo tudi vsak adventni petek.

Kdor v štiridesetskimi posti meso jé, se naj le enkrat mesa do sitiga najé, na večer pa le z meseno juho alj župo za dobro vzeme ino pa kakih postnih jedil zdravno zavžije. Ribe pa mesenino ob enim mešati ni dopušeno.

Kdorkolj o postnih dneh meseno vživa, ima vsak taki dan, pa tudi vsako saboto celiga leta, ako meso je, *tri Očenaše, češene Marije ino eno apostolsko véro* v čast terpenja Jezusoviga prav pobožno moliti. Nar boljše bo, če vsa družina skupaj pred jedjo alj po jedi to molitvo za mesojejo opravi, de se ne pozabi. Gospodarjam ino gospodinjam se priporoči, de na to gledajo.

Priprušeno je rečene postne dni mesa jesti; kdor se pa cel posten čas ino vsako saboto mesa zderží, boljši stori; le zaničvati drugih ne smé, kateri se dopušnja poslužijo.

Bolnikam imajo po naročili zdravnikov spovedniki ino domači duhovni pravico mesojeje dovoliti. Kdor boletnih se pa mesa clo zderžati ne more, naj dopušnje po svojim duhovskim pastirji od škofije izprosi.

Sveti post je dušno zdravilo, pa nas ozdravil ne bo, ako se greha ne varjemo. Sveti post nam v nebesa pomaga, pa nas zveličal ne bo, ako pravično ne živimo. Kdor se pa celo ne posti, ino si vse dovoli, kar mu serce poželjuje, on na meso seje, in bo tudi od mesa pogubljenje žel. Kdor še pa verh tiga sveto katolsko cirkvo zastran posta zaničuje, on po hajdovsko dela; njemu sveta cirkvev mati — pa tudi Bog oče ni. Ino de si je ravno po sveti v sedajnih časih groza takih ljudi; med Vami, zaupam, de nobeniga ne bo!

Preljubi! le poslušajte ino pogledjte, kaj se po sveti godi. Veliko se greši, pa tudi Bog strašno greh tepe. Prevzetija in nepokorsina se vzdigujete, ter bi rade vse obmernile ino zaterle; Bog ji pa ponižuje z kervavo vojsko ino strašno kugo, ktire nevsmileno ljudi morite. Veliko nedolžnih z krivičnimi terpi; ino ravno to nas uči, de naj tudi za druge skerbimo, de Bog per nas žalen ne bo.

Predrage moje ovčice! sedajni časi so grozno nevarni; ino močno me za veliko Vas skerbi. „Kdor misti, de ves terdno stoji, naj se varje, de ne pade.“ Veliko kristjanov za posvetno dobroto sveto véro zaigra, veliko jih za časen dobiček dušo prodá. Tudi za mnogiga Vas se bojim; za to Vas Bogú ino Mariji priporočim. Hvalen bodi Jezus Kristus zdaj ino vekomaj! Amen.

Anton Martin,

Lavantinski škof.

ANTON MARTIN SLOMŠEK,

*po milosti boži Lavantinski škof; pozdravim svoje
ljube ovčice, ter vsim vérnim Lavantinske škofije
srečo ino vse dobro od Boga želim.*

Preljube moje ovčice!

Sveto pismo nam pravi, de je celo naše življenje od zibele do pokopa huda vojska za večno izveličanje. Sami si skušamo, kar sv. apostel Pavl priča, de se meseno poželenje poskuša zoper duha, duh pa zoper mesenost; ino de sta si obdva toljko sovraž, de ne storimo tiga, kar hočemo. (Gal. 5, 17.) Sveta vojska je ta, ino za svete nebesa veljá, če srečno premagamo. Ako po mesi živimo, bomo pogubljeni; če pa dela mesa z duham vkrotimo, bomo zveličani; zakaj tisti, ki se dajo božimu duhu voditi, so boži otroci. (Rim. 8, 13—14.)

Nar huj sovražnika imamo doma svoje lastno spačeno poželenje, ki ga sv. Joanez imenuje *poželenje mesa, poželenje oči ino pa prevzelija življenja*. (I. Joan. 2, 16.) Kdor to svoje pregrešno poželenje premaga ino sam sebe sataji, več veljá, kakor on, ki mesta premaguje. (Prip. 16, 32.) Orožje zoper tiga nar huj domačiga sovražnika je svet post, ki nam ga sveta mati katolška cerkev priporoča, posebno v svetim postnim časi naroča, ter nas tako rekoč v sveto vojsko pelja premagati svet ino vse nja poželenje.

Kar svét stoji, so se vsi bogaboječi ljudje postili; ino tudi Jezus, ljubi Izveličar naš se je 40 dni ino noči postil, nam v izgled, naj se postimo tudi mi. Postili so se apostelni ino pervi kristjani, ter so post vsim vernim v izveličanje duše naročili, kakor ga modri zdraviteli k zdravju trupla hvalijo; ino po tem takim tudi sveta mati katolška cerkva post zapoveduje. Kar pa skerbna mati naroča, to tudi dobri otroci storijo ino radi vbogajo; kar zaupam, de bote tudi vi.

Hočemo svoje hudobno poželenje premagati, se mormo navaditi sami sebi ne vse dovoliti, česar poželimo, ampak si pritergati ino se zderžati. Za to sveto navajo nam sveta mati kat. cerkva *trojin post* naroča: *de si živeža pritergamo, alj pa mesojeje zderžimo*; — *v časih si pa tudi pritergamo ino mesa ne jemo vse ob enim*, kedar je terdo zapovedan post.

Po nauku svete matere katolške cerkve se mladi ljudje, ki še rastejo, ino ravno tako tudi starčeki v visoki starosti, noseče ino doječe žene, pa težaki, kateri imajo težko delo, terdo postiti niso dolžni; pa koljkar toljko si pritergati se jim vender naroči, posebno ki so zdravi ino pa terdne postave. Če se pa ravno obtešijo, mesa jesti na prepovedane dni le ne smejo, ako kdor posebniga pripušenja nima. Kdor pa pravično dopušenje ima v prepovedanih postnih dneh mesa vživati, si mora vender še več pritergati, ako ga bolezen alj pa starost ne izgovori.

Naj si ravno imamo vse žive dni za čednost ino dobre dela prizadevati si, je nam naša skerbna mati vender le posebne dni odločila, de tako rekoč na sveto vojsko stopimo, ino sami sebe poskusimo, kako smo kaj po duhovsko močni, ter se okrepčamo ino pripravimo, kedar prej alj šlej sovražnik duše pride. Taki dnevi duhovske vaje so sveti postni dnevi, katire nam je katoliška cerkva skuz celo leto tako skerbno razstavila, de se vse skuzi čedno vadimo ino v duhovskim boji ne zadremlemo.

a) Nar imenitnej postni čas je *štiridesetdanski post* od pepelnice do velike noči, ki ga je Kristus sam posvetil. Ta velik post so apostelni naročili; ino prvi kristjani so se ob suhim kruhi postili, ter so še le u večerko nekajko zelenjave z soljo pa z oljam napravlene povžili. Tudi nam je razen nedele vsak dan post, de se le enkrat na dan do sitiga najemo, zvečer pa le kaj maliga povečerjamo. Premišlovati mormo skuz sv. štiridesetdanski post bridko terpenje ino smert Jezusovo, pa se na velikonočno spoved ino sveto obhajilo vredno pripravljati, de bomo z Jezusam veselo sveto veliko noč obhajali, ki je greh, pekel ino smert veličastno premagal.

b) *Štiri kvatre* je vsako sredo, petek ino saboto, terdno zapovedan post, nas povadit v premagi pregrešnega poželenja. O štirih kvatrah si mormo pa tudi skuz post ino molitvo dobre duhovske pastirje po izgledi prvih kristjanov od Boga izprosi, ki so se večidel v kvaternim časi posvečevali. Tudi nam je spomlad alj v vigredi kvatern teden potreba Boga prositi, naj Bog blagoslovi, kar smo vsjali, de bi lepo rastilo — v poletnih kvatrah, de bi srečno zorilo — v jesenskih, naj bi srečno pospravili — v pozimskih kvatrah pa, de bi zdravo vživali, kar smo pridelali. Vsiga tiga se pa z postam ino z molitvijo vredni storimo.

c) *Adventni post*, štiri nedeje pred božičam (z kvaternim tednam vred) se je postiti vsako sredo ino petek; ino če si je ravno dopušeno v adventno sredo jesti mesa, si vender mormo v sredo ino petek pritergati, ter se le enkrat na dan do sitiga najesti. Pomnijo nas te štiri adventne nedeje na unih dolgih štiri tavezent let, v katerih so obljubljeniga Odrešenika toljko željno ino težko čakali; pa nas tudi napravljajo se na svete dni rojstva Jezusoviga vredno pripraviti.

d) *Svete bilje* pred godovami Gospoda našiga Jezusa Kristusa, Marije ino Svetnikov je zapovedan post, nas opomnit, kaj nam je Bog dobriga storil v naše izveličanje, nam pa tudi pokazat svete čednosti ino izgledje Marijne ino ljubih Svetnikov božih, naj bi se skuz posnemo svetih izgledov z njimi poprijaznili, ki nam velijo: „Bodite naši naslediteli, kakor smo mi nasledvavci Kristusovi bili.“ (Fil. 3, 17.) Mi pa Kristusa ino Svetnike nar lepši posnemamo, ako sami svoje poželenje zatajujemo: česar se vadimo skuz sv. post.

De se pa ne bomo zapstoj postili, se mormo postiti v duhi ino v resnici, kakor nas sv. Bernard uči, rekoč: „Ako je samo gerlo (golt) grešilo, naj se posti samo; če so pa tudi drugi udje grešili, zakaj bi se oni ne postili? Posti naj se oko pregrešnih ino nečemernih pogledov — uho nepotrebniga izveličanju duše škodliviga poslušanja — jezik obrekliviga, nespodobniga, pregrešniga govorjenja — roke vsiga prepovedaniga djanja; pred vsim se posti duša vsiga poželenja popačene volje. Brez takiga posta vse drugo kaj ne velja.“ Odpovedati se mormo vsimu presladnimu, mehkuževimu, posvetnimu življenju, ki nam pravico jemle v nebesa priti (Luk. 6, 24 — 25); pa se tudi varvati v svetim postnim časi za drugo dobo pripušenih dobrovolj, de se bomo ložej z Bogam poprijaznili ino za izveličanje duše skerbeli; zakaj ravno postni dnevi so Bogu prijetni ino nam izveličanski dnevi. (II. Kor. 6, 2.) Ne rekajte keršanske duše, kar napuh alj prevzetija pravi: Saj nisim kaj takiga storil, de bi se postil. „Ako pravimo, de greha nimamo — nas sv. Joanez uči — sami sebe goljamo, ino ni resnice pri nas.“ (I. Joan. 1, 8.) Grešniki smo vsi; ino Jezus vsim veli: „Ako ne bote pokore storili, vsi bote konec vzeli. (Luk. 13, 5.) Pravični naj se postijo, de njih pregrešno poželenje ne premaga; krivični naj se postijo, de svoje hudo poželenje premagajo, ino bojo pravi svojbodni boži otroci, zakaj: „Post ne pokonča le greha, ampak pregreho iz kore-

nine verže; ne zadobi samo odpušanja, ampak podeli veči gnado ino pomoč; ne izbriše le storjenih grehov, temuč pomaga tudi se varvati prihodnih.“ Sv. Bernard. — *Ne glejte na poželenje oči — ne na to, kar vam meso veli, de vam je tešim biti, alj pa postne jedila vživati pretežko.* Bolj ko post občutimo, več si per Bogu zaslužimo; zakaj nebeško kralstvo, pravi Kristus, tudi silo terpi, ino le oni, ki si kaj prizadenejo, si ga bojo osvojili. (Mat. 11, 12.) Tudi vsmilenimu Jezusu je težko hodilo nas odrešit; mi bi pa ne premogli si kosček mesa alj pa žlico kuhe pritergati?

Sveta cerkev je pa ravno tak dobrotliva mati, kakor je skerbna. Ona tistim svojim otrokam post polajša, ki so preslabi popolnoma ojster alj terdno zapovedan post deržati. Zatiga del se vérnim tudi letošno leto navadno polajšanje skuz oblast svete cerke dodeli, de se bo smelo o terdno zapovedanih postnih dneh meseno vživati od letošnjiga štiridesetdanskiga posta 1847 do prihodniga 1848; samo te le dni je mesojeja ojstro prepovedana:

1. Vsak petek celiga leta;
2. Ob sabotah štiridesetdanskiga posta;
3. Ob kvaternih sredah ino sabotah;
4. Na pepelnično sredo ino pa štir posledne dni velikiga tedna;
5. V saboto pred Binkuštmi;
6. V pondelek pred sv. Petram ino Pavlam;
7. V saboto pred veliko Gospojnico alj veliko Mašo;
8. V saboto pred vsemi Svetmi;
9. V torek pred Devico Marijo čistiga spočetja v adventi; ino
10. V petek pred Božičam, ki je terden zapovedan post.

Duhovskim peršonom je le dopušeno štiridesetdanski post (v nedelo dvakrat) tako tudi ob adventnih sredah samo enkrat na dan, za kosilo meso jesti, zvečer pa postne jedi zavživati; tudi o sabotah celiga leta duhovskim ni perpušeno mesa jesti.

Naroči se pa vsim vérnim:

1. De je svetoželja tistih kristjanov *hvalevredna*, ki se po stari šegi ojstro postijo, ino v postnih dneh mesa ne jejo, če je ravno tudi jim perpušeno: kar imajo se per mnogoterih hišah v navadi; samo zaničvati tistih nikar, ki po dovolenji cerkve meso vživajo. Oni pa, ki o postnih dneh po dopušenji meso jedó, ne smejo tistih zasmehovati, ki se ojstro postijo, temuč, kakor sv. Avgustin uči, naj jokaje — z žalostjo vživajo, de ne premorejo zadosti ojstro postiti se, kakor sv. mati katoljška cerkva želi.

2. Kdor v postnih dneh po dovolenji meseno jé, si je pa vender *dolžen pritergati*, ino se le enkrat na dan do sitiga najesti, če ni kako drugač postu izvzet.

3. Vsi, ki po dovolenji v postnih dneh meso jedó, imajo za vsak tak dan, kakor tudi za sabote skuz celo leto, ako ob sabotih meso jejo, *tri Očenaše ina Češena si Marija, pa eno vero prav pobožno moliti*, ino če je mogoče vsa družina skupej alj že pred jedjo alj pa po jedi v čast bridkiga terpljenja ino smerti Jezusove. Prepovedano pa je zravno mesa tudi ribe alj drugih takih postnih jedil per kosili alj pa per večerji skupej vživati.

4. Kedar bi bil kdo vérnih po samim potreben, naj se mu post odhenja, ker bi se ne mogel po pričvanji zdravnika postiti, se *prošnja po g. fajmoštri v škofijo pošle*; za te čas de od škofije dopušenje dojde, imajo fajmoštri ino spovedniki oblast post prevzdigniti; le véрни se ne smejo po svoji glavi sami posta otresati.

5. Kdor se postiti ne more ino si post prevzdigniti da, naj *za toliko več moli ino vbogajime daja*, ter tako boži pravici zadostuje; zakaj moliti, postiti se ino pa vbogajime dajati je bolj kakor zaklade zhranjovati. (Tob. 12, 8.)

Verh vsiga tega opominam ino prosim jaz viši pastir v imeni Gospoda vojskinih trum posebno vse hišne očete ino matere, gospodarje ino gospodinje, bodijo si kmetje alj gospodje, naj svet post zvesto sami dopolnijo, pa tudi za svoje podložne otroke ino družino lepo skerbijo, de se bojo postili, kakor so dolžni; ino ne daj Bog, de bi jih sami napeljali post prelomiti, ter jim povém, de družina, ki božih ino cerkvenih zapoved ne derži — Bogu ino cerkvi nepokorna — tudi svojim gospodarjam in gospodinjam zvesta ne bo. Tudi naj pomislijo, de Bog tistimu Oče ne bo, ki svete cerkve za mater nima, ker je sam Jezus boži Sin djal, de kdor cerkve ne posluša, imej ga kakor nezaboga (hajda) ino očitniga grešnika, ki ne sliši med pravoverne kristjane. (Mat. 18, 17.)

Le to pismo se ima tretjo predpepelnično nedelo iz kancelna (razen tega, kar duhovske zadene) vérnim zastopno povedati; skuz leto pa vsak zapovedan postni dan poprejno nedelo iz kancelna oznaniti.

Per sv. Andreji v Lavantinski dolini 2. Prosenca 1847.

ANTON MARTIN,
Lavantinski škof.

1.

ANTON MARTIN SLOMŠEK,

po vsmilenji božjim škof Lavantinski, svoje drage ovčice prav lepo pozdravim, ter vsim vernim ljubo zdravje, pa vse dobro za dušo ino telo od Boga želim.

Preljubi věrni kristjani!

Pridne ovčice svojga pastirja glas rade poslušajo, ino grejo čez hribe ino doline veselo za njim, kamor jih kliče. Tudi jas, vaš škof ino viši pastir, vas kličem za prihoden svet posten čas na veselo dobro voljo svetih nebēs. „Duh boži nam priča, de smo otroci boži ino sodelčiči (ravnoerbi) Kristusovi.“ (Rim. 8, 16 — 17.) Le v nebēsah smo prav domá; na tēm sveti pa le popotva mo od dones do jutri. Oh naj bi tega nikolj ne pozabili, ino le jiskali, kar je nad nami tam, kjer Jezus na desnici svojga Očeta sedi, ne pa kar je pod nami na zemlji (Kol. 3, 1 — 2.), kar nam vsmileni Jezus priporoča, rekoč: „Jišite! pred vsim božje kralstvo ino njega pravico; vse drugo vam bo naverženo.“ (Mat. 6, 33.)

Potreba nam je vse žive dni za nebēsa skerbeti, v svetim postnim časi pa posebno serce ino ušesa odpreti izveličanskemu opominvanju svete katolske cērke, ktera nam z svetim Pavlam veli: „Glejte, zdaj je čas gnade; glejte, zdaj so dnevi zveličanja.“ (II. Kor. 6, 2.)

Nebēško kronó si imamo služiti, vne svetih čednost za večnost spletati; ino si nabirati zaklade (šace), katerih rija in moli ne snedó, tudi tatje ne izkopljejo ino ne vkradejo. (Mat. 6, 20.) Dobro delasó nebēški zakladi, ino med njimi nar imenitnej dobre dela tri: moliti, postiti se ino vbogajme dajati. Življenje naše na tēm sveti je kratko, večnost pa dolga; potreba se jed za večnost skerbno pripravljati. Tukaj je setev, tamkaj bo žetev. Pomislimo torej tó troje zlato seme nar imenitnej dobrih del, kako bi naj pridno sjali, de bomo po smerti obilno želi.

I. Molitev. Kedar molimo, z Bogam govorimo, hvalimo za prijete dobrote, prosimo za dušne ino telesne potrebe; pa tudi častimo Svetnike, prijatele božje, ino hvalimo Boga, ki njim toljko milosti daja. Velika čast je govoriti z kraljam alj z cesarjam; ino kdo bi z toljkim gospodam ne rad govoril!

Nar večí čast je pa z Bogam govoriti; nar večí veselje nam torej bodi moliti. Pičice pojejo, levi rujovejo, vse stvari dajajo hvalo Bogu, mi bi pa ne molili?! Kakor je sapa truplu — tako potrebna je duši molitev, de v gnadi boži ne onemaga ino ne vmerje. „Potreba je vselej moliti ino ne henjati, Jezus uči, (Luk. 18, 1.) ino sv. Pavl veli: „Molite brez nehanja.“ (I. Tez. 5, 17.) „Na visoko goro bi hotla jiti, naj bi vsi ljudje moj glas slišali, ino bi klicala: Ljudje, molite, molite, molite!“ sv. Terezja govori. Je bilo svoje dni za sveto Terezjo toljko moliti potreba, za koljkor več je potreba nam moliti sedajne dni, v katerih je pohujšanja toljko po sveti, tako malo pa poboljšanja, kēr med nami prava vĕra vmira, ino vgasnuje keršanska ljubezen; vsako leto sovražnikov več, po malim pa pravih služavnikov božjih. Šiba božja nam žuga, glasi se lakota, vojska in kuga (kužna bolezen kolera); ako nam Bog ne pomaga, bo slaba za nas. Molimo torej, ljube duše, pa ne le z jezikam, temuč v duhi ino v resnici; zakaj: „Bog je duh, in kteri ga molijo, ga morjo v duhi ino resnici moliti.“ (Joan. 4, 24.) Bog ne gleda le na jezik, ampak na serce, samo duh z Bogam govori, de si ga ravno naj tudi jezik ino truplo v molitvi časti. Kdor od samih posvetnih skerbí molitev opuša, brez Boga prazno serce nosi. Naše serce je na tri vogle vstvarjeno; okrogel svet ga napolniti ne more, ampak le sama presveta Trojica, ako se neprenehama v molitvi k Bogu povzdiga. Ino kako lahko je to! Vbogajme dajati nima vsak; tudi postiti se vsakdo ne more; molli pa lahko zdrav

in bolen, naj si bo kralj alj berač. Oh naj bi le tudi vsi moliti hotli ino pa znali prav!

Kdor prav pobožno živeti želi, naj opravi tri reči:

1. Vsakdanjo molitev. Zarano se škorjančik na polji k nebesam povzdiga je svojo pesm juterno žvergolí, ter opomina ljudi zjutraj moliti. V hladni tihi noči slavič za germam milo póje, naj bi človek brez večerne molitve ne zaspál. Če ravno kristjan, veliko in dolgo moliti ne vtegneš, moli pa večkrat. Pokrižaj se zjutraj ko vstaneš, priporoči vsako delo Bogu; zahvali Boga, kedar vživaš, kar ti dobriga da; na božjo voljo izпусти, ker se ti hudo godí; Bogu se v roke daj, ino vse tebi v dobro izide. Moli kratko, pa dobro. Take molitve so dragi kamenčki, ki si jih za nebeško krono naberaš; dober namen je čisto zlato, ki nam naše dela Bogu prijetne stori. Naj si je ravno zemlja niska, pa visoko nebó, vender Bog človeka sliši, ako le čisto vest ima. Molitev pravičniga je ključ nebés. (Sv. Avgustin) Oh de bi saj vi stariši ino redniki za molitvo bolj skerbni bili, in pa otroke iz mladiga moliti učili; česar se otrok navadi, star človek zna. Veste, de samo tisti vejo prav živeti, kateri znajo prav moliti? Človek brez molitve ino pa truplo brez duše — kaj bo iz njega drugiga, kakor trohnoba? — Kdor hoče biti pravičen kristjan, mora

2. Svete nedele in zapovedane praznike (svetke alj nedelce) vredno posvečvati. Kako skerben, dober ino vsmilen je Oče nebeški, ki nam je vsakiga tedna nedelo dal, de njega spodobno počastimo, ino za svojo dušo poskerbimo; naše truplo si pa počije, tudi ljuba živina si lahko odehne ino se Stvarnika toljko dobriga razveseli. Nehvaležen ino hudoben človek si ti, ako Bogu nedele in zapovedane praznike kradeš, kedar brez potrebe ino pripušenja delaš, se pregrešno dobrovoliš alj očitno grešiš, dneve Gospodove v božje razžalenje, drugim v pohujšanje, sebi pa v pogubljenje obračáš, ter ne porajtaš, kar Bog, sveta cerkev in tudi svetli cesar prepovejo. — Oh poslušajte nebesa, zastopi zemlja, kaj se po sveti ob nedelah in svetih praznikah hudiga godí! Pogledjte ino pomislite tudi ve, keršanske duše! kaj je ob teh Bogu posvečenih dneh prepovedano ino greh.

Greh je rokodelam (antverharjam), ob nedelah ino praznikah delati, šivati ino oblačila za plačilo gotoviti, pa tudi po fabrikah brez posebne potrebe in praviga dopušenja posluhati. Grešijo kupčevavci, kramarji in predajavci, kateri na seme alj cerkvanje take svete dni blago vozijo ino prodajajo; grešijo pa tudi vsi, ki ob nedelah in praznikah brez potrebe kupujejo, naj si bo v mestih, alj na božjim poti. Le živež ino pa take reči, ki so za božjo čast, alj za bolnike potrebne, se brez greha prodajajo ino kupujejo. — Greh imajo vozarji (furmani), kateri ob Gospodovih dneh blago nalagajo alj izlagajo ino kakor ob delavnikah vozijo. Samo vožnja ob časi vojske, potrebna živeža pripeljati, ino pa merličje voziti je perpušeno, kar se odložiti ne da. Tudi brodnarji ino flosarji imajo greh, kateri ob zapovedanih praznikah nalagajo ino brez sile po vodi blago vozijo. Ni prav ob svetih dneh na dalni pot hoditi; samo na kak pošten božji pot, k službi božji, alj pa bolnike objiskat, ino merličje pokopat hoditi je pripušeno. Mlinarji, ki ob nedelah ravno tako melejo ko ob delavnikah, grešijo. Kdor ob teh svetih dneh na lov (jago) hodi, greši, posebno pa taki divji lovci alj jagri, kateri zverino kradejo, za toljko bujši grešijo. Brez greha si pa družina po večernicah oblačila karpa alj šiva, v veliki sili brani, naj bi ogenj vstal alj povodnja prihrula. Na polji, po senožetih (travnikah) alj pa v vinogradih popravljati pred slabim vremenam je potreba duhovsko gospodko za dovoljenje prositi.

3. Pošteno dobro volje biti, se v Gospodi brez greha ob nedelah ino praznikah razveseliti, sveta cerkev ne brani, alj dobro voljo še le po večernicah dopusti. Kvartati ino keglati ob časi božje službe, alj pa predolgo v noč je greh. Ponočni ples alj raj, naj bo na gosli alj na citre, de se v noč truši ino pijanče, ni brez greha. Sv. Avgustin uči, de je manj greh Bogu posvečne dni orati, kakor pa plesati.

4. Nar bujši pa o svetih nedelah ino praznikah grešijo pjanci, ki se vpijanijo; bojavci, ki se tepó ino kolejo, ponočni voglarji (vesavci) in potepuhi, ki se deró, ukajo. Ljudém nepokoj delajo ino Bogu posvečen počitek kratijo, ter dopernašajo grehe, ktire še imenovati ne smemo. Oj de bi saj ne pozabili taki razujzdani kristjani, de so grehi dvakrat veči, kateri se o nedelah storé. Priden kristjan biti ne more, kateri Bogu ino pa svoji duši svete praznike jemle, pa tudi srečen ne bo. Bog je svoj blagoslov (žegen) na tretjo božjo zapoved po-

ložil, kakor nam sveto pismo pòve: V šestih dneh je stvaril Bog nebo in zemljo, ino morje, pa vse, kar je v njem; sedmidan je pa počival; zato je Bog počivni dan požegnal ino gaje posvetil. (II. Mojz. 20, 11.) Bog pa tudi vsim žuga, ki zapovedi božje zaničujejo, ter veli: „Če me ne bote poslušali ino storili po moji zapovedi, naglo vas bom objiskal. Dal vam bom od zgoraj nebo terdo ko železo, ino zemljo kakor rudo (nerodovito). Zemlja ne bo rodila ino drevje ne bo nosilo. Po deset ženskih bo v eni peči kruh peklo. Jedli bote, pa siti ne bote.“ (III. Mojz. 26, 14 — 27.) Zato se nam huda kaže, ino po sveti živeža pomankuje, ker ljudje tako slabo Gospodove dni posvečujejo. „Spomnite se torej kristjani, de bote praznike prav posvečovali.“ (III. Mojz. 20, 8.)

Kdor svete nedele in praznike prav posvečuje, objiskuje službo božjo v svoji domači farni cerkvi, ter sveto mašo ino božjo besedo pobožno sliši. Samo kako tiho mašo slišati zadosti ni. Kdor zjutraj ne bo k pridgi mogel, naj popoldne k keršanskemu nauku gre, ino saj enkrat v nedelo sliši božjo besedo. Velik greh je torej brez pridge ostajati, alj pa od pridge iz cerkve brez posebne potrebe hoditi. „Kdor besede božje ne obraja, znamenje pogubljenja nosi.“ (Sv. Gregor.) „Kdor je iz Boga, božjo besedo posluša.“ (Joan. 8. 47.) — Tudi ni prav, brez dovoljenja alj praviga vzroka (uržaha) farno cerkev opušati, in v ptuje cerkve k službi božji hoditi. Sveta cerkev škofam (ino fajmoštram) veleva ljudi opominati, naj se v svoji domači cerkvi pridno zhajajo, sveto mašo in besedo božjo poslušat; ker domač pastir za svoje ovčice nekervavo daritvo opravljajo, in bojo nekdaž za nje odgovor dajali. (Trident. zbor sej. 24. p. 4.) Nar slabši se služba božja po cerkvanji obhaja, kedar po leti vsako nedelo k drugi cerkvi letajo, predpoldne malo molijo, popoldne se pa po kerčmah (lituzih) potikajo in nespodobno zaderžijo. Take zhode, o kristjani, morte opustiti, ako hočete Jezusu ino Svetnikom ljubi biti; zakaj na take zhode Bogu ino sveti cerkvi merzi. — Če si za varha doma, je zima huda, alj si bolen ino v cerkev ne moreš, poklekni ob času službe božje proti farni cerkvi; če klečati ne moreš, pa stoj. Molitvine bukvice alj pa roženkranc v rokah se z keršansko sosesko v duhi združi, ino svojo molitvo opravi. Poprašaj tudi domače, kedar iz cerkve pridejo, kaj so pridgvali, od česa keršanski nauk imeli? Tako lahko za silo tudi doma božjo službo opraviš.

Posebno vam, očetje ino matere, gospodarji in gospodinje, bodi priporočeno, de ob nedelah ino praznikah svoje otroke ino rejenke prvih resnic keršanskiga nauka učite, ino potrebnih molitv privajate. Imate čas, naj kdokaj lepiga bere; imate priložnost, bjišite bolne sosedes; ino če drugiga ne morete, za vérne duše molite, ter si pripravljajte prijatelje, ki vas bojo v večno prebivališče sprijeli. Tako vam bo vsaka nedela ino praznik ena stopinja bližej svetih nebes. Gletje, kakor človek Gospodove dni posvečuje, tako se mu na duši godi. Po svetih praznikah se pozná, koljko fara per Bogu veljá.

Kdor hoče prav po keršansko živeti, mora posebno o svetih nedelah ino godovih

3. Svele zakramente pogosto ino vredno prijemati. „Jaz sim vinska terta — pravi Jezus — vi ste mladike, brez mene ne morete nič storiti. Ako kdo v meni ne ostane, bo vunkaj veržen, kakor mladika, ki bo vsehnila, in jo bodo pobrali in v ogenj vergli in zgori.“ (Joan. 15. 5 — 6.) Vsak smerten greh nas loči Jezusa, ino stori, de smo brez posvečejoče gnade božje, suhim mladikam podobni, za večen ogenj pripravljeni. Vse naše dobre dela pred Bogam nobene cene nimajo, dokler v stani gnade nismo; ino stare smertne dušne rane težko zacelijo, ako odlagamo, se z Bogam spraviti. Koljko je takih, ki smertno grešijo, pa spoved na velikonočni alj pa adventni čas odlagajo, pa tudi per prvim grehi ne ostanejo, ino poslednič števila grehov ne vejo. Prosim vas torej, duše moje, hitro po grehi popolnoma grevengo obudite, ino prvo nedelo se izpovéte. „Dones je Bog obljubil odpustiti vam, jutre ni obljubil.“ (Sv. Avguštin.) Ako se hudo vrežeš alj vsekas, ne boš odlagal rane celiti tako dolgo, de druga rana pride! — Pa tudi za malih grehov del se pogosto izpovéte, saj vsake kvatre, pa še pogoje, ako ste v hudi pregrešni nevarnosti. Kakšna bo tvoja srajca (kikla), če njo le enkrat alj dvakrat v leti operesh? Tudi tvoja vest čista ne bo, če poredko k spovedi hodiš. Kaj nečistiga pa v nebeško kraljestvo ne pojde. Ali ne greši tudi pravičen sedemkrat na dan? — Oh, kako veseli mormo biti, de zakrament svete pokore imamo, v katerim se dušnih madežev lahko očistimo. Le zanikarni kristjani po enkrat na leto k spovedi grejo; zanikarnostje pa nagla-

vni greh. Kdor samo enkrat na leto le sporedi gre, le za en las nad pogubljenjem visi; kdor pa še enkrat ne gre, njega sveta katoliška cerkev za svojiga ne spozna; on je kakor nevernik in očitni grešnik.

Ste omili skuz čisto spoved ino vredno pokoro serce svoje, pripravili čedno prebivalše Jezusu, svojimu dušnimu ženinu, oh le radi prav pogosto k božji mizi hodite. Je veselje Jezusovo per nas prebivati, bodi tudi nam veselje se z Jezusom združiti v presvetim obhajili. Čujte, kako vas lepo vabi: „Priditek meni vsi, kateri se trudite in ste obteženi, ino jaz vas bom poživel.“ (Mat. 11, 28.) „Kdor zavživa moje telo ino pije moje kerv, on ostane v meni ino jaz v njem.“ (Joan. 6, 57.) Oh de bi kristjani veliko srečo saj spoznali, ki njo per svetim obhajili imamo, naj bi prav živo neizrečeno ljubézn Jezusovo občutili, ki ga permora z nami prebivati, kako veseli ino srečni bi bili! „Brez Jezusa biti je hudi pekel, biti z Jezusom je sladek raj“ (paradiž). (Tom. Kemp.) Za to vелеva sveta cerkev škofam ino mašnikam, naj svoje verne prosijo ino opominajo prav pogosto in vredno prejemati presveto rešnje Telo. (Trident. zbor 13. sej. p. 8.) — Ravno zato vam tudi jaz priporočam ino bom priporočal vse žive dni z svetim Franciškam Zalezjam: „Prejmite prav pogosto presveto rešnje Telo, ino verjemite mi, de če vi duše svoje z studencam vse lepote ino dobrote, vse svetosti ino čistosti pogosto nahranite, bojo tudi duše vaše pred njim vse čedne ino pravične, vse svete ino čiste. Obhajajte se mnogokrat, moje duše! koljkorkrat vam je kolj mogoče, pa vselej le po dovolenji vašiga spovednika; tak bote po vednim česenji ino vživanju Lepote, Dobrote ino Čistobe (Jezusove) tudi vi vsi dobri ino vsi čisti prihajali. — Vas prašajo otroci sveta (posvetni kristjani), pokaj toljkokrat k božji mizi hodite; recite jim, de to storite, se svojih napak (grehov) očistiti, svoje revšine iznebiti, se v svojih težavah tolažiti, v svoji slabosti moči prijeti. Poyete jim, de je dvojnim ljudém pogostiga obhajila potreba: popolnim, ki so dobro pripravljeni, in bi črez vse nemodro ravnali, če bi se studencu vse popolnosti ne blizali; in nepopolnim, de bi prave popolnosti jiskali; — močnim, de ne oslabijo; slabim, de se okrepčajo; — bolnim, de ozdravijo, zdravim, de ne zbolijo. Povéte jim, de tisti, ki niso preveč z posvetnimi opravilami obloženi, naj velikokrat k božji mizi grejo, ker jih delo ne vstavlja; de pa tudi tisti, kateri so v mnoge posvetne reči zamotani, naj to storijo, ker jim je tega silo silo potreba. Recite jim, de prečestiti zakrament zato pogosto prijemate, de bi se ga prav prijeti naučili, ker se le redko kdaj delo dobro opravi, kateriga se privadili nismo.“ (Filoteja II. buk. 21. post.)

Oh naj bi sveta želja po mizi božji med nami spet oživela, ki je v sercih prvih kristjanov gorela; hitro bi se tudi čedno keršansko življenje med nami omladilo, ki je perve kristjane toljko lepšalo, de je bilo skoraj tolko Svetnikov koljkor kristjanov. Preljubi, pogledjte, vsakdanja molitev, služba božja o svetih praznikah, ino pa pogosta vredna prijava svetih sakramentov so trije stebri prave keršanske pobožnosti (andohiti), so tri nar močnejši podpore naše popolnosti. Srečen kdor svoje izveličanstvo na nje zida; ne bo mu ga hud veter skušnjave poderl. „Pobožnost (brumnost) je za vse dobra, ker ima obljubo sedajnega življenja ino prihodniga.“ (I. Tim. 4, 8.)

II. Moletev ino post sta si pa brat ino sestra; eden brez drugega biti ne moreta. Post molitvo podpéra, de se ložej k Bogu povzdiguje; molitev pa post posvečuje, ter Bogu prijetniga — nam pa izveličanskiga dela. „Za to vas prosim, bratje, skuz vsmilenje božje, de daste svoje telesa v živ, svet ino Bogu dopadliv dar (ofer), de bo vaša služba modra.“ (Rim. 12, 1.) To se ima zgoditi skuz svet post, ki dva dela ima: prvič, de svoje pregrešno poželenje zatiramo, ino se greha skerbno varjemo; drugič, de si po zapovedi svete cerkve nekoljko živeža ino mesa posebno pritergam o, ter se vadimo sami sebe zatajiti, ino ne vsiga dovoliti, kar se naši popačeni naturi poljubi; to je keršanska vaja svetih čednost. Kdor pravi, de pravično živi, pa se ne posti, sam sebe slepi, ino ni pravi katoliški kristjan. Kdor se posti, pa zravno posta smertno greši, sam sebe goljfa; greh postu zasluženje vzeme.

Ojstro so se svoje dni kristjani postili; nam se uekdajni post pretežek zdi. Zato nam ga naša ljuba mati, sveta katoliška cerkev polajša, ter nam priporoča saj pomanjšan post za toljko bolj zvesto deržati, ino dobrih del v domestilo za toljko več opravljati. Oh keršanske duše, vbogajte svojo skerbno mater, sveto cerkev, ino njenih postov ne zaničujte, ampak terdno deržite, če hočete biti njeni ino pa božji dobri otroci. „Veste, de Boga ne more imeti očeta, kdor cerkve za mater nimá?“ (Sv. Ciprian)

Preljube moje ovčice! ako ne bote pozabili, kar sim pisal, ino pridno dopolnili, kar sim vam v imeni božjim priporočil, ter se varvali grehov, posebno o svetih nedelah in zapovedanih praznikah, tako vam hočem v imeni naše svete katoliške cerkve post, kakor za lansko tudi za to leto 1848 polajšati, ter zaupam, de bote saj to malo za toliko bolj zvesto deržali. Naj bo tedaj vse druge dni mesojaja dopusena, le samo te le dni je mesa jesti ojstro prepovedano:

1. Vsak petek celiga leta;
2. Ob sabotah štiridesetdanskiga posta;
3. Ob kvaternih sredah ino sabotah;
4. Na pepelnično sredo in pa štiri posledne dni velikiga tedna;
5. V saboto pred Binkošti;
6. V sredo pred sv. Petram in Pavlam;
7. V ponedelek pred veliko Gospodnico, alj veliko Mašo;
8. V tork pred vsemi Svetmi;
9. V četrtek pred devico Marijo čistiga spočetja v adventi;
10. V saboto pred Božičam, ktira je tudi kvaterna sabota.

Duhovskim peršonom je štiridesetdanski post (razen nedel) ino pa ob adventnih sredah le enkrat na dan, za kosilo, mesa jesti pripušeno; na večer imajo postne jedila žavživati. Tudi ob sabotah celiga leta ni duhovskim mesa jesti dopušeno.

Vsim vernim se pa naroči:

1. De je svetoželja tistih kristjanov hvalevredna, kteri se po stari šegi ojstro postijo, ino o postnih dneh mesa ne jedó, ako je ravno tudi njim kakor drugim pripušeno, kar še v mnogoterih hišah v navadi imajo; samo zaničvati tistih nikar, ki po dovolenji cerkve mesa vživajo. Oni pa, ki ob postnih dneh po cerkvenim dovolenji meseno jedó, se nimajo tistim posmehvati, ki se ojstro postijo, ampak naj mesa z žalostnim sercam vživajo, ker se preslabi čutijo po stari cerkveni šegi se ojstro postiti.

2. Ako ravno postne dni meseno ješ, kar ti cerkev dovoli, si pa vender dolžen si pritergati, ino samo enkrat take dni se do sitiga najesti, če nisi kako drugač postu izvzet.

3. Vsi, kteri po dovolenji o postnih dneh meseno jedó, imajo za vsak tak dan, kakor tudi za sabote celiga leta, če meso jedó, tri Očenaše ino Češena si Marija- pa eno Véro pobožno v čast bridkiga terpljenja ino smerti Jezusove moliti; ino kjér je mogoče, pred jedjo alj po jedi na glas vsa družina skupej. Ob postnih dneih zravno mesa tudi ribe per kosili alj per večerji skupej jesti je prepovedano.

4. Je kdo vérnih po samim potreben, naj se mu post odhenja ino mešojaja dovoli, naj po priči zdravnika prošnjo skuz svojiga g. fajmoštra v škofijo pošle. Dokler dovolenje iz škofije ne dojde, imajo fajmoštri ino spovedniki oblast, post preložiti, le verni si nimajo sami po svoji glavi posta otrésati.

5. Kdor se postiti ne more, ino si mesojajo izprosi, naj za toliko več moli ino vbogajime daja, ino tako božji pravici zadostuje. „Moliti, postiti se ino vbogajime dajati je boljši, kakor zaklade zhranjevati.“ (Tob. 12, 8.) Ino če ne moreš za vsem teš biti, ino ti slabo prihaja, obteši se; za drugo pa pritergaj, kolikor premoreš ino trupla svojiga preveč ne miluj (ne cartlaj).

Po vsem tim vas prosim ino opominam, vaš viši pastir ino škof vaših duš, ki bom na sodbi odgovor za vas dajal, de svet post zvesto obhajate, pa tudi vi očetje ino matere, gospodarji in gospodinje, gospodje kakor kmetje, pridno skerbite, de bojo vaši podložni, otroci ino družina se zvesto postili, kakor so dolžni. Ne daj Bog, de bi jih zapeljali alj clo silili svet post prelomiti, ino jih učili Bogu ino sveti cerkvi nepokorni biti. Družina, ki se Boga ne boji, tudi svojim prejpstavljenim pokorna ni. Gorje pa vsem, ki pohujšanje dajajo, bolje bi takim bilo, de bi se jim mlinski kamen na vrat obesil, ino potonili v globočino morja. (Mat. 18, 6.) — Mi pa ostanimo pridni božji otroci, zvesti svoji ljubi materi, sveti katoliški cerkvi, in tudi Bog, naš dober Oče, nas svojih otrok ne bo zapustil.

III. Tudi vbogajime radi dajmo, kolikor premoremo, de bota molituv in post milošno (almožno) za tovaršico imela, ki bo zamestila, kar nam na pravi molitvi ino na vrednim posti pomankuje. Posebno vam katoliške misijone med nevérniki priporočim, de misjonarje z molitvijo ino milim darimi podpirate, božje kralstvo med neznaboge lepo razširati. Prav serčno vse brate ino sestre svetiga Leopolda braterne zahvalim, ki tako lepo pripoma-

gajo za božjo čast ne izveličanje ljudi. Prosim vas, ne naveličajte (dovoljte) se, ampak še v prihodno radi pomagajte z molitvijo ino almožno, naj vsi ljudje Boga prav spoznajo ino častijo, v sveto katoliško cerkev pridejo ino z nami večno življenje dosežejo. Kdor apostelnam pomaga, bo tudi apostelnov plačilo prijel. „Postrežite radi eden drugimu. kakor je vsak dar zadobil, kakor dobri delivci mnogo-tere milosti božje, naj bode Bog v vseh rečeh časten skuz Jezusa Kristusa, kate-rimu hodi čast ino oblast od vekomaj do vekomaj. Amen. (I. Petr. 4, 10 — 11.)

Bogu ino Mariji vas vse priporočim.

(Leto pismo se ima tretjo predpepelnično nedelo vérnim iz kancelna zastopno povedati, skuz leto pa vsak terdno zapovedan post poprejno nedelo oznaniti.)

Per sv. Andreji v Lavantinski dolini 15. Prosenca 1848.

Anton Martin,

Lavantinski škof.

1. De je svetloščina naših kristjanov hvalevredna, ker se po star-
šegi ojastru postijo, ino o postu ne vedo, ako je ravno tudi
njim kakor drugim pripisano, da se v mnogoterih ljudih v navadi imajo; samo
zanemariti ni treba, da po davnejši cerkveni mešan živijo. Ovi pa, ki ob post-
u nih dneh po cerkvenem dogovoru meseno jedo, se nimajo istim posmehovati, ki
se ojastru postijo, ampak naj mesa v katešizem seveda živijo, kar se pretebi ču-
tijo po stari cerkveni šegi se ojastru postijo.

2. Ako ravno postne dni meseno jedo, kar ti cerkev dovolji, si pa vendar
dolžni si prihraniti, ino sicer enkrat take dni se do sila najesti, če nisi
kako drugač postu izvel.

3. Vsi, kateri po dogovoru o postu jedo meseno jedo, imajo za vsak
tak dan, kakor tudi za saboto celoten dan, da meso jedo, ki je meso ino (seveda
si Marija, pa ne vredno, včasih pridržijo terpenja ino anar-
ti Jezusove molitve, ino tudi, če imajo, postu, ali po jedi ino glava vsa
hranila stoji. Ob postu, ki ga vsi imajo, tudi rabe postojati ali per večerji
službi jesti je prepovedano.

4. Je kdo vendar, pa vendar potreben, naj se mu post odhaja ino
mesnja dovolji, naj po cerkveni pravici postu skuz svojega, g. ljubeznosti v škofijo
postu. Dolžni dovoljenje je štati, ino dolžni, imajo ljubeznosti ino spovedni ob-
last, post preloži, ino vendar, imajo sami po stari cerkveni ohraniti.

5. Kdor se postu ne more, ino si meso ne more, naj za toliko več
moliti ino v bogastvu dela, ino tako bošji pravici zastojajo. Moliti, postiti
se ino v bogastvu delati ino postu, kakor zablode zmanjavati. (Tob. 12, 8.) Ino
če ne moreš za vsem, kar ti stalo prihrani, opusti se; za drugo pa pri-
hrani, kolikor premoreš ino tvojega svetega ne miluj. (I. Cor. 13, 3.)

Po vsem, kar vam priporočam ino opominam, vas vsem postu ino škof vaših
dus, ki bomo na sodbi odgovarjati, za vas hajal, da svet post zvesto ohranite, pa
tudi v obitelji ino mater, gospodari ino gospodinj, gospodje, kakor
kmetje, pridno slušajte, da po vasi govorijo, da bi jim zapeljali ali clo silili svet post
postiti, kakor so dolžni, da bi Bog, da bi jim zapeljali ali clo silili svet post
preložit, ino jih učiti, da bi svet cerkvi nepokorini bili. Drugina, ki se Boga
ne boji, tudi svetin preposlušati, pokorina ni. Gorje pa vsim, ki popuščajo
dajajo, bolje bi bilo, da bi se jim milinski kamen na vrat obesil, ino polo-
niti v katešizem moliti. (Mat. 18, 6) — Mi pa ostavimo pridni bošji otroci,
vsi stoji ljudi mater, stari katešizem cerkvi ino tudi Bog, naš dober Oče, nas
svajih otrok ne bo zapustil.

III. Tudi v bogastvu radi dajmo, kolikor premoremo, da bota
moliti in post milostno (almosen) za lovarstvo imela, ki bo zanesla, kar nam
na pravi molitvi ino na vreden post pomagajo. Posebno vam katoliške mis-
ljone med neveličanim priporočam, da misljone ino molitvi ino milim darim
pobudite, boje krastvo med neveličanim lepo razširite. Prav serčno vse brate
ino sestre svetega Leopolda biserne zahvalim, ki tako lepo pripoma-
II. Bog ad 1841

ANTON MARTIN SLOMŠEK

po milosti boži Lavantinski škof svojim dragim ovčicam
srečne ino vesele velikonočne svetke (praznike) želim.

PRELJUBI!

Ves keršanski svet se veseli svete velike noči, častitiga spemina odrešenja našiga. Pa ne le svet, tudi nebeški angeli se veselijo keršanskih spokornikov, kteri v svetlim velikonočnim časi pregreho zapustijo, krivico poravnajo ino se z Bogom spravijo.

Železje pregrehe razkovati, pregrešnim navadam za vselej slovo dati, postati skuz sveto pokoro otrok božji: to je *prava keršanska svojboda alj frajost* katoliškiga kristjana, ktero nas Kristus uči, ino pravi, de je nad enim takim veči veselje med angeli v nebesih kakor nad devet ino devetdeset pravičnimi, kteri (po svojih mislih) pokore ne potrebujejo. — Vaš škof, preljuba moja čeda! pa žalujem od velike skerbí, de bi si véрни veselo Alelujo v žalostno pésm ne premenili; zakaj, ko so ljudje spali, je sovražnik med pšenico gerde ljuljke vsjal, de na mesti božih angelov le peklenski sovražnik svojo veselo žetev imá. Zastopite, kaj pravim:

Veliko let ste kmetje *vi želeli*, naj bi se vam *dacje preložile ino polajšale*. Slišali ste ino tudi lahko brali, de so naš svetli Cesar sklenili nam *ново деželско postavо* alj *konštitucjo* dati, ino vam koljkor mogoče stan polajšati. Namesti de bi po keršansko Boga zahvalili ino pa kakor pametni možje lepo poterpeli, de se jim obljuba bi spolnila, pa po enih krajih silo gerdo delajo kakor razujzdani otroci, kteri staro obleko na ravnost tergajo ino teptajo, kedar jim skerben oče novo oblačilo omisliti obljubi. Ali je to prav? — Bote rekli: kaj pa je? — Sreča vaša, ako še ne véste, kako so nekteri *Zadavrľjani*, planinci ino teržani (tudi od nekolkjo Krajncov se ta žalost sliši) na veselo Cesarjevo oznanilo po gradih razbijali, razsajali, se grozili ino svojo gosposko hudobneži lasali. — Tako gerdi otroci znajo, ki tudi vbogo mater lasajo, ki jih v strahi ima, kedar očeta z sibo blizo ni. Ali je to prav? To ni po keršansko, tudi moder človek tiga ne stori, le razbojniki tako delajo, ino pa ljudje, ktire je hudi duh obsedil. Bog nas tiga varji! To je strašna praska alj kervavi punt. Puntarjam se pa ni dobro godilo in ne bo.

Kmetje pravijo: *Gospodu nas dere in goljfa*; mi nismo dolžni toljke darovnje alj dacje plačvati, ne tlake (robati) delati, ne desetine dajati. Tako so tudi svoje dni *terdovratni Judje* terdili, ino Jezusa prašali, rekoč: „Učenik! vémo de si resničen ino ne gledaš na stan ljudi; povej nam, kako se tebi zdí, ali je prav, cesarju dacjo dajati?“ Oni so le Bogu darovnjo tempelna dajat' per volji bili. Na to jim Jezus reče: „*Dajte cesarju, kar je cesarjovga, ino Bogu, kar je božiga.*“ Ta božja resnica ni bila Judam po glavi; Jezusa križajo. Tako tudi sedajne dni *terdovratni kmetji* tiste sovražijo, ki jih prav učijo, kar je resnica in pravica. Kar daste *deželski gosposki*, cesarju daste; kar dajate duhovski gosposki, dajate tudi Bogu. Sv. apostel Pavl pravi: „*Podložni morte biti, ne samo zavolj strahu, ampak tudi zavolj vesti. Za to tud dacke dajajte; namreč hlapci boži so, ino ravno to je njih služba. Dajte tedaj vsim, kar jim gre: dacjo komur dacja, harmico (col alj muto) komur harmico, spoštovanje komur spoštovanje, čast komur čast.*“ Sv. Pavl bo saj vedel, kaj je prav? Brez davkov ni bilo, kar svet stoji, ino ne bo, dokler bo svet stal. De se vam dacja polajša, koljkor je mogoče, je pa tudi prav.

Kmetje se grozijo: „*Tlake ne bomo delali!*“ Bog vam srečo daj; tlaka je po enih krajih res velika in težavna. Ali ste pa že slišali, kako je svoje dni tlaka huda bila? Ko so stare grade po skalah zidali, je kmet vole napregel ino na tlako vozit šel, ino je tako dolgo vozil, de je kožo volov na herbti k domu prinesil. Take grozne tlake zdaj med nami ni; pa tudi ta bo po malim henjala; samo poterpite, de bo viši gosposka na povelje svetliga cesarja čedno poravnala. kar je prav. Alj pa tudi veste, kaj Kristus od tlake govori: „*Ako te kdo eno milo daleč z njim na tlaki jiti sili, pojdi raji dve mili z njim, kakor bi se vstavljal.*“

Brez vse tlake pa ni bilo in ne bo. Svoje dni so kmetje hude tlake služili, pa vender pravijo, de so veliko srečnej bili. Zdaj se nekteri kmetje tud v kučijah vozijo, alj veliko jih v pogubo zapelja. Ali ni v resnici taka? —

Kmetje pravijo: „*Brez desetine hočmo biti!*“ Bog vam srečo daj! Veliko desetine je že henjalo; svoje dni so tudi od janeža ino mete desetino dajali, od vsiga, kar so pridelali, kakor se v svetim pismi bere. Veliko desetine že ni med nami več; in ta ko je še desetina, bo tudi henjala, kakor se vidi, ino po sveti godi. Ali bo pa kmetam brez desetine teža manjši ino sreča večji, to sam Bog vé. Ni davka tako stariga, kakor je desetina. Že je blizo pol šterto tavežent let, kar je večni Bog po Mojzesu zapovedal desetino odrajtovati, ino obljubil po preroki veliko srečo dati njim, ki desetino radi ino zvesto dajajo. „*Ali je prav, de človek Boga oropa, kakor vi mene oropate?*“ vpraša gospod Bog. „*V čimu smo te oropali?*“ vprašajo Izraelci. Bog jim po preroku odgovori: „*Per desetinah ino pervinah* (katere ne opravljate). *Za to vam pomankuje, kar mene oropate. Odrajtujte desetino, de bo živež moji hiši, ino poskusite me po tem, pravi Gospod, alj vam ne bom okno nebes odperl ino vam obilno svojih darov dal.*“ (Mal. 3, 8 — 11.) Tako sv. Duh govori. Lepo pa tudi sv. Avgustin uči: „*Ako desetino dajaš, ne boš samo obilno pridelal, ampak tudi zdravje trupla ino duše imel. Dober Bog se je vsmilil nam vse dati, ino le desetino obderžati, ne sebi, ampak gotovo nam k pridru. Ako je greh nevoljno dajati, za koliko večji greh je celo ne dati? Ker si lahko skuz desetino pozemelsko ino nebeško plačilo služiš, zakaj se skuz lakomnost ob dvojni žegen (blagoslov) spravljaš? Pravična je ta božja šega, de če ti desetine ne dajaš, boš ti v desetino obsojen. Izvoli si eno alj drugo. Alj dajaj Bogu desetino, ino on bo tebi devet delov pustil; če pa ne boš deseti del odrajtal, hoče Bog tebi devet delov vzeti, ino le desetiga pustiti. Dajal boš groznimu vojaku alj zoldnirju, kar nočeš dajati duhovniku; dobil bo fiskus, kar ne dobi Kristus. Desetine so dari potrebnih duš,*“ pravi sv. Avgustin. Se vé, de se je zdaj veliko premenilo, kar ni prav; za to se vam bo tudi popravilo. Le poterpíte, de vam bo desetino cesarska oblast preložila, ino bojo svetli cesar poprej oskerbeli, kako bojo duhovniki ino drugi gospodje v prihod živeli, ki so dozdej desetine imeli. Ne bo vam sreče prineslo, de bi vaši pastirji stradali, ker bi jim vi ne odrajtali, kar jim desetine gre, dokler desetina preklicana ne bo. Do zdaj še ni; zavpamo pa v kratkim, de bo preložena. Kdor si pa sam pravico dela, on je razbojnik, alj pa tat. Bog nas tiga varji!

Kmetje pravijo: „*Gospoda nas goljfu, ino nam krivico dela. Krivica pa ni bila prav ino nikolj ne bo.*“ Tud jaz pravim tako: pravica mora biti; če na tim sveti ne, kar je ni lahko mogoče, bo pa za toljko lepši enkrat v nebesih tam. Res je med gospodoj goljufov, kakor med kmetami. Ali ni bil med dvanajstimi apostelni tudi Judaž tat in izdajavc? — Lehko de vas je eden alj drugi oderl; pa križal vas saj ni. Našiga ljubiga Jezusa je pa krivičen oblastnik na križ pribiti dal. Vender ni Jezus klet, se ni grozil, ampak je pokoren bil do smerti, do smerti križa. Ino pogledjte! skuz svojo pokorsino je Kristus svet odrešil. Naj bi bil Kristus delal, kakor hudobni kmetje delajo, mi vsi bi se sužni hudičevi — pogubljeni bili. Za to nam je zapustil lep izgled poterpežljivosti ino pokorsine, de ga posnemamo. Ino sv. Pavl pravi: „*Ni oblasti od drugod, kakor od Boga; ktera pa je, je od Boga postavljena. Kdor se oblasti zoperstavi, se božji volji zoperstavi, ino si pogubljenje nakople. Kdor vas drugač uči, bodi preklet; naj bi se vam ravno angela delal.*“ Tako sv. Pavl pravi. Ali mu ne verjamate?

Bote rekli: Škof lehko govorijo, ker per nadevani mizi sedijo, se v kučiji vozijo, ino ne véjo, kako nam vbogim kmetam je. Oh preljubi, če to mislite, mene, svojga škofa ne poznate. Tudi mene je kmeliška mati povila ino na slamo položila. Do trinajstiga leta sim vbogi hlapčič bil. Prešibek za plužiti sim oraču gonil, sim mlatil in kosil, ter sim si kakor vi zmesniga kruha vžil. Pa vam povém, de sim bil bolj zdrav ino vesel, kakor sim zdaj na škofjim sedeži. Dobro vém za težave vaše, pa tudi za moje. Peljam se res z dvema konjama; alj ne za me, ampak za vas, de prehitro ne oslabim ino vas ložej objisem, ker vas imam veliko objiskati. Ino če ravno konjev nimam, bom pa ob palci prišel, dokler bom mogel; ino če opešam, bote vi po mene prišli, ino me od fare do fare nesli. Tiga se ne bojim. — Res de imam gosposko mizo, pa ne samo za se, ampak več za druge gospode, ki mi pomagajo ino me objisejo, ter morjo po svojim stani živeti, kakor vi po svojim. Ino če ravno to zgubim, ino bom moral kakor vi zmesen kruh zopet jesti, se tudi tega ne bojim, ampak le samo eniga se nar huj bojim: de bo mojih dragih ovčic veliko pogubljenih, posebno zdaj v tih nevarnih časih, kedar hudi duh svojo obilno žetvo ima. Toljko ljudi svoje gosposke viši ne

spozná, tolko kristjanov svojim duhovskim pastirjam ne verjame. Ljudstva se pun-
tajo ino kmetje se svoje lastne gosposke hudobno lotijo. To ne more nikdar dobro
biti. Ste slišali *hudobnih puntarjev žalosten konec*?

Leta 1515 pred 333 letami se je na Dolenskim nad 80,000 kmetov spun-
talo, ki so jih zapelivi šuntarji nadražili, de so *Breško mesto* oblegli, gosposko
morili, grade razbijali, pa tudi božjim čerkvam niso prizanesli, kakor stekla zve-
rina. Cesar pošle vojšakov, ki jih veliko pobijejo, veliko povjamejo, ino pobesijo. —
Spet 58 let po tem se njih krog *Klanjca*, v *Podsošedam na Hrovaškem ino po*
Bizelskim 20,000 vzdigne, rekoč, de hočejo rajši stokrat vmreti, kakor tlake delati.
Clo svojiga cesarja so si hudobci izbrali Ilija po imeni. Viši tedajni vojvoda Karl
II. je poslal tri vojske, ki so puntarje razpodile. Puntarskiga cesarja Ilija so per
Pilštajni vlovili, v Cele prignali, ino v Zagradi na žerečim sedeži z žerečo krono
vgonobili. — Čres 62 let so se krog *Cela*, *Marburga ino Radgona* zopet kmetje pun-
tali, veliko grašin, ino tudi Novi ktoštar požgali; clo šent-Jurskiga fajmoštra so
vmorili, ki so jih po nauki Kristusovim učili: Dajte cesarju, kar je cesarjeviga.
Cesarski vojšaki so nad nje vdarili, ino jih pokončali. Poglejte trojniga punta silo
žalosten konec. Tudi za rajniga cesarja Leopolda so se na spodnim Krajnskem ino
Štajarskim vzdigvali; pa vselej je nad puntarje še večí nesreča prišla. Kmetje so
vbožali ino ob svoje kmetije prišli; veliko jih je na boriši, veliko po ječah pomerlo.
Veliko hiš je brez gospodarjev, veliko žen vdovic, veliko otrok je srotic postalo.
Bog nas tiga varji!

Pravica mora biti, pa mora od Boga po viši gosposki priti. Vsi pa ki hudo
delajo, ojštri pravici božji vbežali ne bojo. Bog odlaga, alj gotovo zadene. Ne mo-
tite se, če se hudodelcam hitro po zaslugi ne plačaj; njim šiba božja raste. Bog
ne daj, de bi sedajnim puntarjam taka pravica obstala, kakor si jo sami delajo,
ter hočejo gosposki po sili vso pravico potreti. Po tim takim ne bo dolgo, de bo
tudi sin očeta črez prag vergel, ino hlapec svojga gospodarja od hiše pregnal. Ali
bo to pravica? Ljudje ne pomislijo, kaj strašniga delajo.

Šuntarji in puntarji bojo ob vse svoje — ob dobro vesti ino ob svojo dušo,
ako se ne poboljšajo ino ne spokorijo. „*Kaj pa človeku hasne, če ves svet pridobi,*
svojo dušo pa zgubi!“ — *Pravica mora biti* za hudobne ino dobre. Poterpečlivim
dobro — razbojnikom pa bo gorje. Stara pravica je, de viši zapovedujejo, pod-
ložniki pa vbogajo; Bog je tako pravico storil. Zdaj pa hočejo podložni zapovedvati,
ino gosposko posiliti, vse po njih volji storiti. To je na robe svet. Kdaj pa je bilo
na robe prav? — *Pravica mora biti*, de božji namestniki vérnim božje resnice oz-
nanujejo, kristjani pa nauke besede božje lepo ohranijo. Zdaj so pa začeli posvet-
neži brez vére in Boga bogaboječe mašnike čerteti, jih preganjati, jim celo pre-
povedvati pridge ino nauke, ki jim po volji niso. Ali ne spoznate, de nam za sveto
véro gre. Kjer se pa tere svela véra, ino prava keršanska ljubézn vmira, tam tudi
pravice ni. Oh molite in prosite, preljube moje duše, de nam ne vgasne svete ka-
tolške vére luč! — Huda se nam kaže.

Kdo vas se še spomni rajnih hudih let, ko so strašno dolge vojske bile,
za vojske pa nerodovitne letne ino dragine nastopile. Ljudje so lakote merli, in
vender ni od punta nobeniga slišati bilo. Lepo so Bogu služili ino voljno poterpeli,
dokler je vsmilen Bog ob pravim časi boljši dal. Do zdaj smo veliko let ljubi mir
vživali, dobre letne imeli, dovolj je bilo kruha ino po večim dnarja. Tudi popravo
breželskih postav, polajšanje davkov se nam obeta ino že daja. Ino za vse toljke do-
brežle božje pa gerdi ljudje razsajajo, se v hudo šuntajo, puntarjam piti kupujejo, de
keršanske učenike zaničujejo, ino po grašinah razbijajo. Recite vi sami, ali je to
pravica? Niso taki ljudje (imajo si gosposko alj naj kmetiško suknjo) nehvaležni,
razuzdani otroci, ojštre šibe vredni? Pravični Bog nam kaže *ojsre šibe tri: vojsko,*
lakoto in kugo, ki se nam bližajo. Oh bojim se bojim, de jih bomo skoraj skušali
tud mi!

Pa še ene velike nesreče se ob veliki noči per vas bojim. — Katolški krist-
jani grejo v tim svetim časi *k spovedi ino k sveti božji misi*, ter krivico poravnajo,
sovražstvo opustijo, se lepo z Bogam spravijo ino tako z svojim ljubim Jezusam ve-
liko noč čedno obhajajo. Kako bo pa letas za vse tiste, ki so svojo gosposko kleli,
njo zaničovali alj clo lasali? — za take, ki so od hudiga duha kakor obsedeni, ino
se ne dajo posvariti, ne podučiti? — Ali pojdejo kaj taki razbojniki k spovedi? —
se bojo svoje hudobe kaj obtožili? — jih bojo mogli spovednik odvezati, če se ne
poboljšajo, svojo razžaleno gosposko lepo ne spravijo ino krivice ne poravnajo? —
Ino če se tiga ne obtožijo, z gerdim sercam ino hudo vestjo presveto rešno Telo
Jezusovo prejmejo, ali se ni bati, de bi se jim godilo kakor Judežu Iskarjotu na

posledni večerji, v katerega je satan šel, kakor hitro je bil od Jezusa pomočen griz-
lej vzeli. Sv. Pavl tako uči: „*Kdor po nevedno zavžije, si obsodbo je in pije, ker
ne razloči Telesa Gospodoviga.*“ Ino te nar veči nesreče v svetim velikonočnim časi
se per vas nar huj bojim. Močno močno me serce boli, ker me v tih nevarnih
časih za vas skerbi. *Ne jišem kar je vašiga, temuč vas.* Ako vaše duše zgubim, je
za mene in za vas vse zgubleno.

Preljube duše! veselo veliko noč vam želim, ino za pet kervavih ran Jezu-
sovih vas prošim, vslišite me tri reči, če hočete srečni biti:

1. *Poterpite*, ino sami sebi pravice nikar ne delajte. Skuz krivico, ki bi
jo storili, si prave pravice nikolj ne bote naredili; ino kar si posilite, Bog ne bo
poblagoslovil alj požegnal. Ne sovražite gosposke, ne mašujete se; sovražtvo in mašt-
vanje nista od Boga, ampak sta hudičova. — Ne pozabite, de brež terpenja natim
sveti ni bilo, in ne bo; zakaj: „*Težek jarm tiši Adamove otroke; od dne, ko se ro-
dijo, do dne ko se pokoplejo v zemljo, ktira je nam vsim mati. Ino taka se godi
vsakmu, naj si na veličastnim sedeži sedi alj pa v prahu niskiga rodu.*“ Sirah. 40.

2. *Prenesite še* ino dopolnite svoje dolžnosti, naj bo tlaka alj desetina,
alj druga dacija le do tiste dobe, de vam cesar po pravici preloži, rekoč: *od tegu
dne ne bote več tiga davka imeli*, ampak na mesti tiga vam polajšane dacije odraj-
tovali. Ino to zaupam, bote skoraj slišali. Ste stare davke že toljko let nosili, še
bote časek tud prebili, de med vami zmešnjave ino boja ne bo.

3. *Ne dajte se* hudobnim šuntarjam, podpihvacem ino zapelivcem *nale-
gati ne zapeljati*, naj vam ravno piti kupujejo, alj še tak sladko govorijo. Slepci
so ino pa hudobci. — Alj niso slepci, ki pravijo, de gosposke ino davkov več ne
bo? Ali niso slepi, ki take laži verjamejo? če pa slepec slepca vodi, obdva v jamo
padata. To so tri moje prošnje na vas. Viši pastir svoje ovčice prošim, ker me za
vas skerbi. — Še enkrat prošim vas, zaslišite moj glas. *Sv. Duh je nas škofe posta-
vil, de učimo ino svarimo, ter sveto božjo cerkvo vladamo (vižamo). Kdor nas
poslušaj, Kristusa poslušaj, kdor zaničuje nas, zaničuje Kristusa.*

Oh keršanske duše! poslušajte svoje pastirje ino jih lepo vbogajte, tako
bo vas ljubi Bog vesel, veseli vas bojo svetli cesar, ino tudi jaz vas bom vesel.
Žalost se nam bo v veselje premonila, ino naše sreče — našiga veselja nam ne bo
nobeden vzel. To vam iz serca želim za veselo alelujo.

Per sv. Andreji v Lavantinski dolini 2. maliga travna 1848.

Anton Martin,

Lavantinski škof.

ANTON MARTIN

po milosti boži Lavantinski škof pozdravim vse vérne,
ter Vam mir Gospodov ino vse dobro za novo leto želim.

Zalostne ino vesele prigodbe Vam oznanit imam, preljube moje ovčice, de se v keršanski ljubezni med sebo *razveselite z veseljem, pa tudi z žalostnimi žalujete* Rim. 12, 15.

Gotovo ste že slišali, kako je sovražna derhal hudobnih in nepokojnih ljudi, ki so po vsih deželah Evrope rastavljeni podirati pravice ino sveto véro zatirat, tudi našiga svetiga očeta *Pija IX.* gerdo imela in nadlegvala, ker so se njih malopridnim napravam čerstvo vstavljali. Nesrečne prekucije ljudje so tudi Rim, poglavitno mesto katoličanstva naredili jamo razbojnikov, so clo prebivališe Papeža z morijo okervavili ino njih nar zvestej služavnike alj pomorili alj na ptuje pregnali. Nehvaležniki, ktire so papež Pij IX. v svoji veliki ljubezni iz ječe popustili, ino jih izprostiti (svobodne storili), so jih zdaj prav za prav kakor jetnika kovarili, ino clo v njih stanovanje strelali, ker niso hotli vse po njih razpušeni volji storiti. Svojiga življenja si ne svesti, so raj po sveti Katarini tisto noč iz Rima pobégnili, kakor bi bili hudobnim puntarjam krivične in pregrešne naklepe spolnili, ktire so hotli z papežovo pomočjo napraviti v škodo svete katolske cérkve.

Še prej ta dan so enimu gospodu, kter jih je obiskal, Papež djali: „*Bog svojo cerkev skuša v nje poglavarji ino v nje udih. Veliko plevela je v vinogradi Gospodovim, kteri se moru izruvati. Izgodi se volja božja! Naj izročijo kamor pridejo, vsim škofam ino vérnim kristjanam, naj za me molijo; naj nesó vsim moje pozdravljenje in pa moj blagoslov.*“ Na pobegi so nastopnik svetiga Petra sveto katolsko cérkvo na gróbi apostelnov klečé Bogu priporočili, ino so se podali iz Rima na žalostno pot v Neapolitansko zemljo. Pija VI. in Pija VII. so svoje dni vunažni sovražniki iz Rima po silim odpeljali; Pija IX. so pa domači po svojim grozovitnim djanji izgnali, gerdi ljudje, kterim so toljko dobrija storili, ter jih preveč osvojbodili. Oče miru so morli izbežati za to, ker niso v krivično vojsko nad naše privolili. Dopolnilo se je nar viši Poglavarju Kristusovimu prerokvanje križa (de se jim križ od križa poreče). Križ nam kaže ljubezn, in za ljubezn je Piju IX. njih lastno ljudstvo zdaj križ podalo, križ terplenja ino bridkosti.

To žalostno djanje sedajnih hudobnih Lahov, de so svetiga Očeta posilili iz svojiga svetiga sedeža pobegniti, nam priča *grozovitost sovražnikov* naše svete vére, katero bi radi zaterli; ter mislijo prej nar viši Poglavarju katolske cérkve svojbodno oblast vzeti, potem pa z njimi po svoji spačeni volji ravnati. Bojo vérne od nar viši Pastirja ločili, bojo lahko tudi katolsko čredo razškopili; zakaj pisano je: „*Vdari pastirja in ovce se bojo razškopile,*“ de jih bojo dereči volki raztergali. — Ta solz vredna prigodba nam pa tudi pokaže zapeljaniga *ljudstva prečudno slepoto*, de vérje in zaupa svojim sleparjam, nesrečne jame pa ne vidi, katiro mu koplejo, ker za njimi potega, Papeža pa zapusti. To pa tudi *vsim pravovérnim katoličanam* na glas veli, *naj molijo za Papeža* in za sveto katolsko cérkvo, ki z svojim nar višim Poglavarjam terpi.

Res potreba je, de Boga vsi skupej prav v solzah prosimo, naj sovražnike naše svete cérkve poniža, ino njim! svoje ljube neveste v oblast ne da, kteri nam žugajo, našo sveto cerkvo stiskati, pravo sveto véro zatirati ino vse zveste služavnike božje gerdo preganjati, kteri jim niso po volji. Bojo oni po sveti gospodarili, bo svojboda (frajost) naše katolske cérkve v železji; zakaj oni so ljudje brez prave vére in brez Boga. *Kjer pa božjiga Duha ni, tudi ni prave svojbode alj prostosti.* II. Kor. 3, 17.

Dobri, pridni otroci so si v velikih skerbih, kjer ni ljubiga očeta doma; tako dolgo za njimi molijo in Boga prosijo, de pridejo srečno zopet nazaj. Tudi mi hočemo prav po otroško za papeža Pija IX. ki so nas vsih duhovski oče, tako dolgo moliti, de se bojo srečno ino veselo spet na svoj Rimski stol povernili, ino nam kakor rajni papež Pij VII. ljubi mir prinesli. Tako *so moliti prvi kristjani v Jeruzalemi* neprenehama za sv. apostelnu Petra kteriga jim je bil hudoben Herodež vzel in mislil vmoriti. Angel Gospodov je prišel, je rešil svetiga Petra iz sovražnih rok, ter ga srečno v sredo ljube čede nazaj pripeljal, ktira je toljko serčno za nj molila. Djanj. ap. 12, 1 — 11. Naj pripelja angelj prijatelj tudi svetiga očeta Pija IX. na Rimsko apostolski sedež skoraj nazaj, kteri sedež je serce vsih pravovérnih

kristjanov. Molili bomo torej po vsaki pridgi molitvo za Papeža, dokler bo dober Bog naše ponižne prošne vslišal.

Drugo imenitno novico zvedli smo perve dni adventniga časa, de so dobrotlivi *cesar Ferdinand I.* prostovoljno iz cesarskiga trona stopili ino drugi dan Grudna cesarsko krono Francu Jožefu, sinu svojiga brata presvitliga nadvojvada Franca Karlna, kteri krone vzeli niso, podali. Krona, v sedajnih časih zlo ternata, je cesarju Ferdinandu I. v tolikih skerbbeh jela pretežka biti, čutili so, de je mlajši moči potreba, vse te nove pravice lepo po vsih širokih deželah vravnati, spoznati vsakimu kar je prav in novo državno vstavo tako terdno postaviti, de bo stanovitna stala. Priporočili so torej svoje ljudstva božji milosti ino posebni brambi, so vzeli v solzah kakor cesar od nas slovó, in so nam zapustili mladiga ino junaškiga cesarja *Franca Jožefu perviga* po tim imeni, ki so po pravici nastopa Avstrijskik cesarjev zdaj po milosti božji *naš svitli Cesar*.

Lepa zahvala naša naj bo Ferdinandu milimu za toljko dobrotno serce, ki ro so nam toljkokrat skazali, kakor dober oče svojim otrokam — enkrat pa večna veliko lepši krona v nebesih plačilo! Bog daj pa tudi cesarju mladimu *Francu Jožefu I.* srečno ino veselo prav veliko let kraljovati, naj 36 miljonov njih podložnih v ljubim miri pod njih cesarskim žeslam prebiva ino obilno vživa slavniga vladanja milih dobrot! Za to smo pa dolžni vsi podložni Njim za srečo in blagoslov alj žegen Boga prositi; zakaj: „*Vse dobro ino vsak popolnoma dar pride le od Očeta luči, per katerim premenenja ni.*“ Jak. 1, 17.

V sedajnim nepokojnim časi, v katerim ljudje nar svetejši zaveze svojovoljno raztergajo, pravice brez vse vesti overžejo ino nar veči dolžnosti radi pozabijo, mislim de je viši pastirja sveta dolžnost, Vam preljube moje ovčice, ob tej priložnosti lepo povedati, kratko pa dobro, kaj smo mi katolški kristjani svojimu Cesarju, posebno zdaj po novih postavah dolžni, de bomo vedli *dati cesarju, kar je cesarjeviga*, kakor nam Jezus zapoveduje, ako hočemo Kristusovi biti, ne učenci zmote svetá.

Vsi poznate ljubih *bučelic* (čibelic) *veselo kardelo* (ljudstvo), kako čedno in pridno se nosi. V sredi rôja matica, bučelic kralica svoj tron ima. Krog nje delavne živo šumijo, letajo in nanašajo zlahtniga blaga, voska in sterdi, de imajo same živeti ino tud drugim kaj dati. Ako so bučelice ob svojo kralico, je tudi njih kardelo per kraji. Klaverno lazijo ino malice jisejo. Če matice ni, v kratkim tudi bučelic ni. Lepa podoba kralstva!

Tako je neskončno moder Bog vsakimu kralstvu tudi poglavarja dal, kralja alj cesarja, svojiga namestnika v posvetnih rečeh, je mu postavil v sredi ljudstva veličasten tron, ter ga na-nj namesto sebe posadil, svojim podložnim pravico spoznat, nedolžnost varvat, krivico in hudobijo strahvat, varvat ljudi in premoženje, de se jim žaliga ne prigodi, pa tudi vsimu kralstvu za pravo srečo skerbet. To so velike, imenitne, pa tudi potrebne reči, za katire Cesar skerbijo. Dókler cesarjev tron terdno stoji, Cesar črez svoje podložne kakor oče milo, pa tudi pravično roko deržijo, vsi podložni Cesarja za svojiga deželskiga očeta imajo, kakor dobri otroci vbogajo in lepo poštujejo, vse cesarske postave, zapovedi kakor prepovedi zvesto brez greha dopolnijo, tudi sreča po kralstvu prebiva, je blaga in dnarja zadosti, ino vsim se dobro godí, ki so pridni in poštteni. Blagor tacimu kralstvu! — Začnejo pa hudobni ljudje Cesarju posvečen tron majati, Cesarja namestnika božiga zaničvati, nepokorni cesarske postave teptati, hočejo taki zapovedvati, ki bi lepo vbogati imeli, per deželanah nobena pravica višej ne veljá, naglo po takim djanji in zaderžanji kralstvo svojo moč in zvestobo zgubi. Ljudje se puntajo, kradejo ino ropajo, domači in postranski sovražniki se cesarstva lotijo, ter ga oškubijo de je strah Dnarja ni, rokodel strada, kmet oboža, in v kratkih mescah zgine premoženje ljudem, kteriga so si veliko let naberali. Tako kralstvo in pa človek na smertni posteli; vse ga zapuša, in poslednič samo razpade, kakor je Kristus djal: *Vsako kralstvo, ktiro je sumo zoper se razdeleno, bo razdjano, in hiša bo padla na hišo.*“ Luk. 11, 17. Tako se godí, kar svet stoji; to vidmo ino si poskušamo. Za to mormo pa cesarski tron, kteri je serce prave edinosti ino moči za celo cesarstvo, vselej kakor sveto reč v spodobni časti imeti, Cesarja od Boga postavljeniga poglavarja visoko poštvati; zakaj perva dolžnost katoličanov je:

1. *Poštranje in čast svojimu Cesarju*, ki so namestnik kralja nebes in zemlje v deželskih rečeh, božji mazilenc, kakor nas sveta vera uči, rekoč: „*Boga se bojte, kralja (cesarja) v časti imejte.*“ Petr. 2, 17. *Od Boga je oblast, od nikodar drugod; ino kteri oblast imajo, uči sv. Pavl, so od Boga postavljeni.*“ Rim. 13, 1. Ako pa hudobni ljudje k Vam pridejo, Vam črez svetliga Cesarja nespodobno govorijo ino gerde jezike iztegajo, ne potegnite z njimi, ter se spomnite, kako lepo Vas sv. Duh svarí: „*Moj sin! boj se Boga, in kralja (cesarja), spoštuj; ino ne druži se njih zaničvancam.*“ Prip. 24, 21. *Tudi sodnikov, kteri so na mestu Boga, ne opravljaj.*“ III. Mojz. 22, 28. — Kakor otroci svojimu očetu smo dolžni tudi podložni,

2. *Cesarju zaupati*, de nam bojo pravico spoznali ino sklenili kar je prav. Že več ko šest sto let imamo Avstrijani cesarje iz slavne hiše Habsburga, katerih imeniten stari oče bil je Rudolf I. mogočen, pravičen ino pobožen mož. Veliko sovražnikov domačih in postranskih so premagali, v hudih časih so nas lepo vodili, de smo z božjo pomočjo vse srečno prestali in nam vse v dobro izišlo. Turke, kristjanov nekdanje kervave sovražnike so srečno iz naših krajev odgnali, ino nam sveto, pravo véro ohranili dosedajni Avstrije slavni cesarji poštene Habspurske hiše. Ino pogledjte, ravno letošno leto so nam cesar Ferdinand še večji pravice dovolili, svoje ljube podložne osvojbodili, Slovence Nemcam kakor vse druge narode enako povzdignili, posebno pa kmetam butaro polajšati sklenili, ji stari oblasti domače (gruntne) gosposke izsneli, naj bi živeli bolj zadovoljno ino prosto kakor popréj. Ino kar so cesar Ferdinand I. dobrotno sklenili, so nam novi cesar *Franc Jožef I.* dopolniti obljubili. Mož besede so, lahko se zanesemo, de se bo vsem zgodilo, kar je prav. De pa na sveti ne mora biti brez težav, v nobenim kraljestvi brez davkov, to sami spoznamo. Ne poslušajmo torej zapelivih podpihačov, kateri družga ne glešajo kakor mastne besede, z katerimi nas šuntajo zoper Cesarja ino deršavne pravice. Vsim ljudem po volji tudi Bog ne more storiti; pa bi tudi prav ne bilo, če bi se vsem po volji sgodilo. — De se pa vse ravna in opravlja kakor je prav, smo dolžni svetlimu Cesarju lepo

3. *Pokoršino skuzati*. Ako per hiši vse zapoveduje, vboga ba nihčer bo slaba; še slabej po cesarskih deželah, če prave pokoršine ni. Tudi Bog hoče poprej pokoršino kakor darila. Storiti smo dolžni, kar Cesar zapovedó, jiti kamor cesarski oblastniki v njih imeni vkažejo, naj bi nam bilo ravno hudo ino težavno. Ljubi mir, svojboda ino pravica nam bo plačilo zato — blago na sveli več vredno kakor zlato in srebro. „*Bodite oblasti podložni zavolj Boga*, opominja sv. Peter I. 2, 13—16, *alj kratju (cesarju) ko nar narvišimu, alj vojvodam ko od njega poslanim za strahvanje hudodelnikov, v pohvalenje dobrim. Zakaj to je volja božja, de z dobrimi delmi usta zamašite nespametnim in neumnim ljudem, kakor prosti ne pa kakor tuki ljudje, kleri imajo prostost (frajost alj svojbodo) v zagrinalo hudobije.*“ — Naj bi Vas kdaj malopridni ljudje nagovarjali se cesarskim poveljam vstaviti, povéjte jim besede svetiga Pavla: „*Kdor se oblasti zoperstavi, se božji volji zoperstavi, ino si pogubljenje nakople. Zavolj tiga morte oblasti pokorni biti ne le za del strahvanja, ampak tudi zavolj vesti, zakaj oblastnik je na mestu Boga tebi v dobro.*“ Rim. 13, 2—5. — Kdo ne pomni z žalostnim sercam hudih let dolge vojske ino terde lakote? Ino kako lepo pokorni so bili Avstrijani svojimu rajnimu Cesarju! „*Niso cesar krivi, de je prišel sovražnik nad nas, de nam zemlja ne rodi*“ — tako so podložni djali ino radi vse dobro storili, de si je ravno huda bila. Bog nam je dal za to trideset let dobrih ino mirnih. Vsiga smo obilno pridelali, ino vsak si je pomogel, če je le hotel biti priden in pa pošten. Ino pogledjte, po toljki sreči se ljudje puntajo, med sebo sovražijo in nepokorni Cesarju grozno domačo vojsko netijo. Kaj ne bode Bog, on oče miru ino lepe sprave, ki pokoršino hoče, tepel toljko nehvaležnost malopridnih, nezadovoljnih ljudi, ki so červi naše prave sreče? — Bi Vam kdo branil dacej odrajtati ino dolžnosti svoji gosposki ne dopolniti, odgovorite mu z besedo svetiga Pavla, ki pravi: „*Oblastniki so služavniki božji, za to tudi davke dajate; ino ravno to je njih zasluženje. Dajte torej vsem, kar jim gre: komur dacija, dajco; komur col (muta) col, komur spoštovanje, spoštovanje, komur čast, dajte čast. Ne bodite nikomur kaj dolžni, zunaj tega, de se med sebo ljubite.*“ Rim. 13, 6—8. Tudi nepokorni Judje so Jezusa skušali, rekoč: „*Mojster! kaj se tebi zdi, alj je prav, de se cesarju dacija daja alj ne?*“ Radi bi bili le božjemu tempelnu plačvali. Izveličar jim pa veli: „*Dajte cesarju kar je cesarjeviga in Bogu, kar je božiga*“ Mat. 22, 16—21. — Kedar ima kaki davk henjati, nam imajo svetli Cesar namesti Boga spoznati, kakor so nam to leto spoznali. Sami si nimamo pravice jemati. Bomo radi ino voljno dajali Cesarju kar je cesarjeviga, nam bojo tudi cesar *Franc Jožef I.* dali kar je našiga: pravico, pravo svoj bodo, mir ino brambo. „*Ohranite edinost v veri ino pa pokoršino svojimu deželniemu poglavarju,*“ opomina sv. Isidor. *Le bogaboječnost in pobožnost varjete srečo ino mirnost kraljestvu.*

4. Nove vstavne pravice, ktire so nam Cesar dali, so nam pa tudi nove dolžnosti prinesle, ktire imamo Cesarju dopolniti, ktirih ni bilo poprej. Perva tih je *dolžnost modre in pravične može izvoliti in jih v deželni zbor pošiljati* deželi v hasen (prid) ino Cesarju v pomoč, take odbornike poslati, ki pravice dobro vedó pa tudi ljubijo, može pošteniga djanja ino praviga slovesa; take de za vse skerbijo in so pravi očetje svojiga kraja ne razujzdani in zapravlivi. Po njih dnanjih jih bote spoznali. Gorje soseskam, ktire nevedne alj pa malopridne odbornike Cesarju pošlejo, nove postave sklepat, alj stare pravice predelat. Taki Cesarja in njih namestnike le motijo, namesti pravice krivico zagovarjajo ino celo cesarstvo v veliko škodo ino nevaršino spravijo. Vsa krivica ino nesreča ktiro taki slabi poslanci napletejo, tudi na vesti tistih volivcov leži, ktiri so jih poslali. Ino to ni kaj maliga! Kar taki napak sklenejo Bog ne peterdi in ne blagoslovi. Vsimu cesarstvu so taki v nesrečo, kar nam Bog po preroku Isaiu 5, 20—priča rekoč: „*Gorje vam, ki hudo do-*

bro, dobro pa hudo imenujete, kateri imate luč za temo, temo pa za luč. Za tiga del se je vnel Gospodov serd nad njegovim ljudstvom; svojo roko je Bog nad njega iztegnil ino ga udaril. Gore so se tresle ino merličiči so kakor bluto po cestah ležali.“ Bog nas tiga varji; skerbimo pa tudi mi, de se bojo možje po volji božji v deželni zbor pošiljali ino se ptujih grehov ne storimo deležni.

5. Dobrotlivi Cesar so dovolili svojim podložnim po svoji volji kar je prav, gororiti, pisati, bukve in novice natisovati ino prodajati. Ljudje hude volje pa to pravico v slabo obernejo, laži govorijo ino pišejo, lažnive bukve delajo in prodajajo, sleparjo ljudi, goljufajo abotne in zapeljuje nedolžne, krivo vero raztrosijo, cele soseske ino dežele z takim škodljivim blagam pohujšajo in grozo hudiga po sveti nasejejo. Zapelive bukve, leznive novice alj cajtinge so ljudem nevarnej ko kuga. Dolžni smo torej se take robe skerbno varvati, bukv ne kupvati, pism ne brati, katerih sami ne poznamo, alj nam jih ne priporočijo znani, pošteni ljudje. Varujmo tedaj svoje domače takiga zapeliviga branja, ne dajmo škodljivim bukvam ne v našo hiso, ne v našo sosesko; one so dušni strup, ki ljudi ob pamet in pravičnost spravljajo. — Kar pa Vam pravim, to vsim pravim: Čujte! Bolj ko smo sami svoji, večji odgovor bomo dajali. V zapelivih bukvah je hudi duh. „Le kjer je duh Gospodov, tam je prostost alj prava svojboda.“ II. Kor. 3 17. — Pa še eno lepo dolžnost imamo:

6. Za Cesarja moliti, posebno v sedajnih toljko težavnih ino nevarnih časih. „Prosim tedaj z svetim Pavlam, naj se storijo prošnje, molitve ino priporočenje ino zahvale za vse ljudi, za kralje (cesarje) in za vso gosposko, de bi mirno ino pokojno živeli v vsi pobožnosti ino čistosti; sakaj to je prav ino prijetno pred Bogam našim Izveličarjam.“ I. Tim. 2, 1 — 2. Bomo zatorej za svojiga mladiga svetliga cesarja Franca Jožefa I. tudi per vsaki očitni božji službi molili, posebno jih pa zdaj prav serčno priporočili Bogu svetimu Duhu, Očetu luči ino vse modrosti, naj jim pravo modrost ino pa moč deli, veliko ljudstvo srečno vladati (vižati); naj jim da modre svetlavce in pomočnike, začeto dobro delo nove vstave prav izpeljati in dokončati. Sam boži Duh nam pravi: „Ako Gospod Bog hiše ne stavi, zastonj delajo, kateri njo stavijo (novo vstavo naših pravic). Ako Gospod mesta (našiga Avstrijanstva) ne varje, zastonj čujejo, kleri ga varjejo.“ Psalm 126, 1. Sreča kralestva je v božjih rokah. „Oče iz nebes bo pa dobriga duha dal tim, kateri ga prosijo.“ Luk. 11, 13.

Milost Gospoda našiga Jezusa Kristusa, ljubezn božja ino deležnost svetiga Duha bodi z našim Cesarjam ino z nami vsimi! Amen.

Per svetim Andreji 15. Grudna 1848.

Anton Martin,

Lavantinski škof.

ANTON MARTIN

po vsmilenji božjim Lavantinski škof vsim pravo-
vernim gnado, vsmilenje ino mir želi od Boga
Očeta ino Kristusa Jezusa, Gospoda našiga.

Preljube moje ovčice! Dveh reči dober Bog posebno od nas želi: prošnje ino pa zahvale. V veliki sili smo prosili; vslišal nas je, za to spodobi se de Boga tudi lepo zahvalimo. Ali pa véste zakaj smo Boga prosili — kaj dobili, ino zakaj se imamo posebno zahvaliti neskončno vsmilenimu Bogu? —

Pregrešen svet se je hotel v nevéro ino požrešnost clo pogrezniti; kakor ob dnevih Noeta se je godilo ino se še godi tudi naše dni. Hud vihar je torej po sveti zahlidel, je visoko drevje priklanjal, majal stožanje mnogoteriga stanja, je vergel sleme iz veliko hiš, zhrula je marskatera oblast, zakopala srečo ino veselje milijonov ljudi. — Sovražna moč se je vsdigala, hotla pravičnim véro vzeti, sveto katolško cérkvo zatreti, lastnike pa ob premoženje spraviti. Utihišla je bila resnica ino prešerna laž govorila, pravica se je poskrila ino gospodarila sila po sveti, duhovska gosposka zaničvana, deželska oblast je bila clo poteptana. Ljudstvo se je svoje nove sreče prevzelo, je vrelo kakor novo vino, ki še okisalo ni ino hoče vse doge razgnati; le drože so bile na verhi. Bogaboječi kristjani so milo zdihvali, razujšdan svet pa ukal ino se veselil. Vse je bilo narobe, vse je hotlo jiti v šibre. Pregnali so nam svetliga cesarja iz Dunaja (Beča) ino hotli veličasten tron podreti; izpodili so svetiga Očeta papeža iz Rima ino hotli altar svete katolške vére zatreti, naj bi pravice ino božje resnice dalej po sveti ne bilo. — Staro neverstvo (hajdovstvo) je hotlo v novi obleki zemljo zopet pokriti, grozovitno divjaštvo po sveti gospodariti. Dopolnilo se je, kar prerok pravi: „Zakaj se neverniki togotijo, ljudstvo izmišla prazne reči? Vsdigujejo se kralji zemlje ino posvetujejo poglavarji zoper Gospoda ino njegoviga Kristusa, rekoč: Raztergajmo njih vezé ino odveržmo njih

jarm. Alj on ki v nebesih prebiva, se jim smeji, Gospod se njihovim puntanju posmehuje. V svoji jezi nad njimi zagromi ino jih v svojim serdi omoti. (Ps. 2, 1—5.) — Bog je čažo (skledico) svoje jeze črez napihnen svet razlil, je istegnil roko svoje pravice ino vdaril nehvaležno Evropo z kervavo vojsko.

Laške dežele so se spuntale ino hotle naše mogočno cesarstvo razdreti, sovražni sosed (Sardinski kralj) je svoj krivičen meč nad Avstrijane potegnil; pa hrabri (serčni) vojšaki naših dezel so sovražnika vžugali ino postrahvali puntarje. Alj kervave šibe še ni bilo zadosti. V serci našiga cesarstva se je črna vojska vnela, domači nehvaležniki ino razvujzdanci so jo podpihali; Dunaj (Beč) se je nad svojim cesarjam spel; bežati je moral oče pred svojim nepokornimi otroci. Strašna zmešnjava je lansko jesen po vsih cesarskih deželah bila; brat ni bratu več upal, sosed se je soseda bal; ni bilo prave oblasti več, ne pravičniga strahu; Avstrijansko cesarstvo, toljko sto let mogočno ino srečno, je bilo per kraji; ino sovražniki so že z veseljam nad njega segali; sveta véra je onemagala, rop ino morstvo se je bliskalo. Molili smo ino prosili, naj Bog odverne toljke nesreče čern oblak, ino sovražnike svete cérkve, pa tudi sovražnike našiga cesarstva poniža. Bog svoje cérkve ni pozabil, našiga cesarstva ne zaverigel, ki je bilo svete cérkve božje terden steber ino zvest varh. Od juga so vstali zvesti sinovi cesarju pomagat — od severja prišli vojaski bratje v pomoč, so si krog Dunaja (Beča) roke podali ino poteptali puntarsko kačo. Puntarji poštenim Avstrijanam globoko jamo kopali — so pa sami v njo padli.

Mlad cesar FRANZ JOŽEF I. so od svojiga strica cesarja Ferdinanda cesarstvo prijeli hudo razdreno, ljudstvo razkačeno v hudim silo nevarnim vremeni. Prosili smo ino molili, naj da Bog mladimu cesarju pravo modrost svoje narode modro vladati (vižati), pa tudi potrebno moč sovražnike našiga cesarstva, stranske ino domače postrahovati. Bog vojsknihi trum je naše prošnje vslišal, dal cesarju modre svetvavce, mogočne vajvode ino čerstve vojšake pravico storiti ino ovarvati.

Ker pa ni bila šiba vojske še dosti kervava, se je potegnila kača puntarska v Vogersko zemljo. Laž ino sila poglavarjev, puntarskih Magjarev, je celo Vogersko po konci spravila zoper cesarja, ki so tudi Vogerski kralj. Kmete so iz polja na kervavo vojsko gnali, namesto orala pukšo — namesto otke njemu sablo

v roke dali, konjarjev ino pastirjev napodili, ter grozovitno vojsko naredili, katire ljudje ne pomnijo. Cérkve so veči del oropane ino v terdnjave (tabre alj festinge) prenarejene, zvoni v topove (štuke) prelit, veliko sto jezar hiš, vesi, tergov ino mest požganih, polje od konjov pomandrano; na potoke je bila prelivana kerv. — Že so mislili puntarji zmagati, kar Bog prijatela soseda, cesarja Rusov pošle našimu cesarju v mogočno pomoč. Puntarija pobita — hudobija ponižana leži. Rimske dežele so svetimu Očetu papežu iz rok puntarjev odtete; sovražni šuntarji so črez morje ino na ptuje pobegnili. Stari sovražen sardinski kralj je premagan vmerl, ino mlad kralj je z cesarjam mir napravil. Benedke so se naši vojski vdale, po Vogerskim vojska vkončana, ljubi sladdek mir hoče zopet per nas prebivati. Ino kdo je to storil, kdo je to dal? On ki je zapovedal vetrovam ino morju, ino je bila velika tihota, on Gospod vojskinih trum je ogenj hude vojske potolažil. Bi ne bil Bog naših prošnj vslišal — cesarju mogočne pomoči ne poslal, našim vojšakam toljke zvestobe ino serčnosti ne dal, koljko nas bi že zdaj ne svojiga doma, ne lastne sukne ne imelo, veliko nas bi že ne živelo več, kakor se Laham ino Vogram godi. Ino za to veliko vsmilenje, za to čudno božjo pomoč, ktiro je Bog našimu cesarstvu, de ga je ohranil ino sovražnikom mogočniga storil, posebno pa naši deželi, de njo je puntarije, kervave vojske ino sovražnikov tako lepo ovarval, smo se dolžni Bogu spodobno zahvaliti.

I. Roženkransko nedelo (pervo kozaperska), ki je nedela Marije premagavke, naj tudi nam zahvalna nedela bo. Per velikim opravili se bo Hvalna pesm zapela Bogu, ki je dobrotliv, kteriga vsmilenja ni konca; On ki vdari po pravici, pa zopet ozdravi po svojim vsmilenji; Njemu ki prevzetne ljudi poniža, pa zopet povzdigne, ki se pred njim ponižajo ino k njemu obernejo. Oh moje preljube ovčice! ne pozabite strašnih nevaršin, v katerih smo bili, ino spoznajte veliko vsmilenje varstva božjega! Naše hvaležnosti Bog želi.

Naša zahvala bi pa bila premala samo v besedah; tudi v djanji naj se pokaže naše hvaležno serce. Kaj pa še imamo storiti?

II. Večernice bomo imeli za mertve vojšake na Roženkransko nedelo po poldné, ino drugi dan ob pravi uri peto mašo za rajne, ki so na vojski alj po bolnišnicah smert storili. — Ko je svoje dni božje ljudstvo svoje sovražnike premagalo, je

veliko Judov na bojiši smert storilo. Mogočni vajvoda Judaz Makabej pride ino mertve pokople, po tem pa nabere dvanajst tavžent sedmic srebra ino v Jeruzalem pošle, naj bi se spravna darituv za rajne opravila, ker je dobro ino véro od vstajanja mislil. — Koljko naših rojakov je tudi od nas na vojsko šlo, katerih več nazaj ne bo. Mnogoteri sin je na Laških planjavah, marskatér brat na Vogerskih pustah svojo kerv pretil, veliko tavžent serčnih vojšakov je po Benečanskih vodnjakah, po Magjarskih mlakah smert storilo, veliko naših znancov ino deželanov je po bolnižnicah (špitalah) pomerlo. Lepo so vmerli za véro ino deželo, nam domačijo v miru ovarvat, nam ohranit življenje ino premoženje. V daljni zemlji počivajo njih kosti ino čakajo sodniga dne, kedar jih bomo zopet videli; na božji pravici so njih nevmerlive duše ino čakajo morde še našiga vsmilenja, naše pomoči. Verno hočemo torej moliti za rajne naše vojšake, de bojo grehov rešeni ino veselo z Bogam spravleni; zakaj: Svéta ino dobra je misel moliti za mertve. II. Mak. 12, 43—46.

III. Kedar pa mertvih pomnimo, živih pozabiti ne smemo — vojšakov kruljovih ino revnih, kateri so na vojski seer živi — alj vsi revni ino vbogi ostali. Sinovi naše dežele so, ino pa dobrotniki naši, našiga vsmilenja vredni ino močno potrebni. — Ako zdaj po sveti pogledamo, povsodi hromih sromakov srečamo, ki se nesrečni po cestah k domu peljajo, alj pa o berglah hodijo, eni brez noge, drugi brez roke, tretji obezani ino bledi ko smert. Veliko sto tavžent jih je lani ino letos na vojski hudo ranjenih, ki si ne bojo več sami kruha služiti mogli. Vprašajmo jih, kako se jim je toljka nesreča pripetila? Kje so svoje ude zgubili? Rahlo nam bojo odgovorili: „Per Kustoci na Laškim — blizo Temežvara na Vogerskim mi je sovražna krogla roko odtergala — nogo pobrala; na Benečanskih močerijah, po Magjarskih jarekah se nas je huda merzlica (trešelka) lotila, nas v bolnižnice položila ino nam vzela zdravje na vselej. Za vas smo v hudim ognju stali, za vaše premoženje se vojskovali, vam ovarvali življenje in dom; vašimu vsmilenju se zdaj reveži priporočimo.“ — Ino kaj njim mi na to porečemo: „Bratje! vi ste dali zdrave ude za nas, vsmileno serce imamo tud mi za vas. Veliko težav in bolečin ste morli za nas terpeti, tudi mi hočemo ze vas skrbeti, de ne bote pomankanja imeli, ne hodili za kruham po sveti. Vi hrabri premagavci ste bili naše dežele

bramba in čast, vaša pomoč homo tudi mi.“ — Alj kako hočemo revnim onemagaveam vojaškim (invalidam) pomagati?

U vsakteri deželi cesarstva našiga se je ljudomila družba vnela (začela), de za vboge vojšake skerbi, za nje dare pobéra ino vsakimu za potrebo deli. Tej keršanski družbi homo tudi mi roko podali, ino na Roženkransko nedelo za hrome ino boletne vdjšake (žoldairje) brali per velikim opravili ino per večernicah, naj vsakdo na oltar položi, komur je ljuba dežela in dom. Po drugih krajah so šolski otroci bele cunjice pulili ino za ranjene vojšake obezilo (Charpie) poslali, zravno dali svoje prihranjene krajeare; dobre ženke so povoje delale, rane vojšakam obezat, mi bi pa nič ne storili? — Vém de bo tudi med nami vsako dete, vsaka babela posleden dnar pojiskala ino ranjenim vojšakam dala v zahvalo, de je Bog naše kraje vojske ovarval ino nam ljubi mir zopet dal. Nam je Bog več ko drugim dal, tudi več dajmo; imamo pa malo, tudi od maliga podarujmo kar premoremo. Kar našim vbogim vojšakam damo, Bogu damo ino jim za veliko terplenje povernemo le maliga kaj.

IV. Smo se Bogu vredno zahvalili ino vojšakam, našim varham svoje dolžnosti lepo dopolnili, poskerbijmo za prihodne dni, de se nam zopet v kratkim ne zgodi, česar nas je letas Bog rešil. Naredijmo močno jez, de nas povodnja hudobije spet ne zalije — pozidajmo terdno steno katolške družbe svetiga križa, de nas sedajniga sveta sovražen vihar v nesrečo ne podere. Sovražniki naši so scer skuz vojsko pokročani, pa pokončani še niso; njih število se še ni pomanjšalo, ampak med nami od lani močno pomnožilo — število razujzdanih, nekeršanskih ljudi ino pa slabih, mlačnih kristjanov. V kratkim bojo zopet na nogah, nad nas prihruli ino nas veliko serditej obsuli, ako jim poti ne prekosimo, sedaj dokler v ljubim miri živimo. Ino kako? — Ako katolško družbo svetiga križa naredimo, se združimo ino si prijazno roko podamo, de nas sovražnik razkrušil ino po samim premagal ne bo. Poštena družba je mati nepremaglive moči; kar eno ne more, jih veliko združenih lahko stori. — Katolško družbo svetiga križa vam, ljube ovčice, priporočim; ona bo naj Bogu tretja priča naše serčne zahvale.

Kaj pa bo družba svetiga križa? Ona bo tisto globoko jamo zamašila, iz katere se vsa nesreča med nas vali — jamo naše mertve vére, ktira je mati vsiga hudiga. — Kako goreči so bili

lansko leto sovražniki naše svete vére katolsko cérkev zatreti — ji lastino vzeti, duhovske služavnike pregnati ino vkončati mater keršanske pravice ! Kako merzli ino počasni so pa bili prijатели, sini ino hčere katolske vére, se poskusit za njeno staro ino božjo pravico ! Še oglasil se je malokdo, ki bi bil rekel : Nikar tako ! — Kakor je Ezav za skledo kuhane leče svoje pervorojenstvo prodal, bi tudi mnogoter merzel kristjan svojo véro za majhen časen dobiček dal. Ali se ne mili mnogoterimu v nekterih krajih skledo bernje namestniku božjemu dati, kakor je stara pravica ino sveta dolžnóst ? Ali ne priča tako djanje, de je takih véra mertva ? „Kaj vam pa pomaga, bratje moji, uči sv. Jakob, če kdo pravi de ima véro, če pa del nima ; bo marzamogla véra njega izveličati ? Véra brez dobrih del je sama na sebi mertva ;“ mertva véra nas pa časno ne osreči ino véčno ne izveliča.

Od leta do leta se svét pohujša, truma nezakonskih otrok, divjih ljudi brez podučjenja ino premoženja nam žuga prihodno domačo vojsko in rop. Koljko je pa med nami serčnih kristjanov, ki bi se vstavili tej nesrečni pregrešni povodnji ? Tud posvariti mlad razujzdan svét si že malokdo upa, dokler žive vére med nami ni. — Telesno vboštvo ne le po velikih mestah, ampak tudi po ter-gih, vesih ino hišah med nami grozno raste, kakor raste število pohajačev ino brez sluzbe vsebénk (ofere), ki delati ne znajo alj pa nočejo, dobro živeli bi pa radi. V kratkih letah nas bojo pregnali, kakor so lani že po mestih poskušali, ako ne bomo skupaj segli ino takim ljudém h kruhu pomagali. Ino to se le v družbi svetiga križa lahko zgodi.

Pa še veliko več je med nami vbogih na duši, celo zapušenih ljudi, ki imajo kristjanov ime, živijo pa gerši ko hajdje, ker nimajo vére ne Boga. Kdo bi jih podučil, kdo preobernil, ker jih k božimu nauku ino k spovedi ni ! — Koljko je hiš brez molitve, brez znamnja svetiga križa med nami, kjer Boga v misel ne vzamejo in clo pozabijo de so katoličani. — Kdo bo katolsko véro po hišah, po soseskih ino deželah v sercih kristjanov zopet oživel ? — Po samesno to mogoče ni ; alj v katolski družbi svetiga križa se to zgodi ; ona dvojno vboštva telesno ino duhovsko srečno premaga skuz dobre dela telesne ino duhovske milosti. — Sveto katolsko véro med nami oživeti, posebno mlačen moški spol za keršansko življenje ogreti skuz sedem telesnih ino duhovskih dobrih del je opravilo katolske družbe svetiga križa, to je nje svet namen.

Pa še kaj noviga ino potrebniga ima katolška družba svetiga kriza opraviti: ljudi v novih pravicah podučiti, ino jim svetvati kaj je storiti potreba o pravim časi, de se krivica ne godi. — Novi časi so ino nove pravice; potreba jih je védeti ino prav razumeti (zastopiti). Kdo nam jih bo razlagal? Časopisam (caitingam) ni vse verjeti, posvetnim prerokam, ki hodijo okolj ljudi motit, še manj. — Lani so posvetni besedniki po kerčmah svoje šole imeli, veliko legali ino svét tako gerdo razdražili, de se je kervava vojska po sveti vnela. Takih zapelivih posvetnih šol se je potreba kristjanam vprihodno varvati, ino zato v katolško družbo podati, de se jim bo povedalo, kako se po drugih krajah godi, razložile nove postave ino opravila, de se sosedje pogovorijo, kaj je potreba in prav. Sosed bo sosedu pomogel, sosedu bo sosedu pristopla, kedar bo v domači fari alj pa v soseski kaj za storiti, se za pravico alj za resnico ponositi, poskerbeti za poštenje ino za čedno zadržanje ljudi. Tako bo ta katolška družba šola modrih svétov ino keršanskih del za nove čase ino potrebe, katerih smo včakali, ino še bomo doživeli. — Keršanska duša, ki želiš Jezusova biti, jiši v to čedno katolško družbo priti ino se v družbi za božjo kraljestvo poskušaj; zakaj kjer sta dva, alj kjer so terji zbrani v mojim imeni, tam sim jaz v sredi med njimi, veli Kristus. (Mat. 18, 20.) Kdor pa ni z meno, je zoper mene; ino kdor z meno ne pobéra raztresa.“ (Luk. 11, 23.) —

Kako ljubeznivo družbo so prvi kristjani imeli, kako skerbno so drugi drugim pomagali! Ni bilo med njimi vbogih ne zapušenih, dokler je bila med njima véra živa. — Koliko svetih ino katolških družb je postavil sv. Vincenc Pavlan; u vsaki potrebi je najdil pomoč za dušo ino telo. Žlahtne gospe, zakonske žene ino device, pošteni možjé ino duhovni visoko učeni so njemu roko podali ino so združeni vbogim pomagali v domačih krajih ino v ptujih deželah, pravi Angeli žive vére ino keršanske ljubezni so bili. Kako lepo keršansko družbo imajo v Nemških deželah po imeni Pija IX. našiga papeža, sveto katolško véro ohranit ino pravice naše svete matere katolške cérkve branit. Tudi na Dunaji ino v Gradci so keršanske gospé katolške družbo naredile, ranjenim vojšakam postreči, vbogim pomagat ino zapušene otroke oskerbét. Mi Slovenci tudi ne smemo zavstati; katolško družbo odlagati alj clo zamečvati bilo bi nam gerdo ino greh. „Resnično vam povém, pravi Kristus, kar ste storili kterimu ti mojih (vbogih

nar manjših bratov, ste meni storili; ino kar niste storili kterimu tih nar manjših, tudi meni storili niste.“ (Mat. 25, 40.)

Kako se pa stopi v katolško družbo alj v braterno svetiga križa? — Pametni možjé skerbni goreči kristjani naj se med sebo pogovorijo ino si v roke sežejo skerbeti za božjo čast ino za pravo srečo svoje soseske ino fare. Po tem se vglasijo k svojim dušnim pastirjam, de jim povedó, kje se bojo zbrali, koljkokrat družbo imeli ino pa kako? — Tudi poštene žene so v družbo svetiga križa povablene, pa naj imajo svojo družbo posebej, de med moškim in ženskim spolam zmote ne bo. Med može se tudi odrašeni pametni fantje (mladenči) vzamejo, med žene pa poštene dekleta, katire so za to. Možki izvolijo družbi svojiga očeta alj voditela, žene pa mater družbi za vodilo. Plačila nobeniga ne bo; za posebne potrebe se bo včasi bralo. Kdor je že v bratovšini svetiga Leopolda, presladkiga serca Jezusoviga alj Marije, i. t. d. nima družbi svetiga križa posebnih molituv opravljati; kdor pa še v nobeni bratovšini ni, moli vsak dan, če more, Oče naš, Češena si Marija, Véro ino: Čast bodi Bogu i. t. d. za sveto katolško církev. Kdor pa tiga opraviiti ne vtegne, mu tudi ni greh. Vsakdo pa naj sv. križ v časti ima. Kar bo še več potreba védeti, se bo na prvi družbi povedalo.

Na vsih Svetnikov se bo katolška družba v Lavantinski škofiji začela, če Bog da, ino svetiga Andreja bo svojiga posebniga priporočnika (patrona) imela, ker je bil on poseben prijatelj svetiga križa, na katerim je kakor njegov Mojster terpel ino vmerl. Vsaka mlada nedela bo bratovska, pa tudi vsak sv. praznik dvanajst apostolov bo za to, de bratje ino sestre katolške družbe po moči k sveti maši pridejo, se po tim znidejo ino pogovorijo, česar je potreba vedeti, kaj storiti za božjo čast, za izveličanje duš, pa tudi za časno srečo.

Ovčice Jezusove! žetev je velika, sovražnik je ljuljke strašno dosti med pšenico svete vére ino keršanskiga zadržanja zasjal, ko so ljudje spali; dela je silo veliko, alj delavcov je malo. Prosite torej vi, katerim še prave véra gorí, prosite Gospoda žetve, naj prav veliko delavcov v svojo žetvo, bratov ino sester v katolško družbo svetiga križa pošle. Vi bodite prvi ino pa drugim pot v družbo pokažite. Vas, vi pošteni očetje, nar perve v katolško družbo povabim. Vam je

pred vsim družbe potreba, de kar eden ne zamore, mu drugi prijazno pripomorejo, de vas hudoben svét ne posili, ampak de se družina poboljša ino otroci prav oskerbijo. — Preljube matere, ve ste moje posebno zaupanje; u vaših rokah je sreča alj nesreča prihodnih dni. Kakor sestre se bote v družbi podperale, ena drugi pomagale, slabe može premenile, svoje otroke čedno redile, srote v soseski oskerbele in ponovile boljši svet. Vaše mile prošnje ino materne solze vse premorejo. Materno oko vsako potrebo vidi, ino materna skerb tudi piške ne pozabi, ki po živeži čivka. V družbi svetiga križa bote veliko premogle z božjo pomočjo. Ino če vas v eni fari več ni ko moža dva, alj žene tri, le v družbo svetiga križa stopite. Vam vsmileni Jezus lepo obljubo da: „Ne bojte se mala čeda! zakaj dopadlo je vašimu Očetu (nebeškemu) vam kralestvo dati. Jišite nar poprej božiga kralestva ino njegove pravice, vse drugo vam bo naverženo. (Luk. 12, 31—32.)

Skuz katolško družbo hoče sveta véra med nami zopet oživeteti; keršanska ljubezn se bo ogrela, zamašila globoka jama zmot ino hudobij, prava sreča in zadovoljnost se bo med ljudmi vmladila. Sovražniki vere se nas ne bojo lotili, ako nas združene najdejo, posvetni goljuhi nas ne boje slepili, zapelivi skušnjavei se bojo svetiga križa varvali; svojo pravico si bomo terdili, punt, prekucije ino boje iz našiga kraja odgnali. Potihnil bo grom nevsmilene vojske, pocelile rane preteklih dni. Ljubi mir bo po našim cesarstvu prebival ino angelska pesm zopet lepo slula: „Slava (čast ino hvala) Bogu po višavah ino mir na zemli ljudem, ki so pošteniga serca.

Bog miru pa vas naj pripravi za vsako dobro delo, ki njemu dopade, po Jezusu Kristusu, katerimu je čast od vékomaj. Amen.

Per sv. Andreji na male Gospojnice 1849.

Anton Martin,

Lavantinski škof.

1813

pred vaim družbe poblede, de kar eden ne zamore, mu drugi pri-
jane pripomorejo, de vas hudejše svet ne posili, ampak de se
druga popolnijo in drugi prav oskernijo. — Prejane matero,
ve ste moje posobno zapuščajo, in vaim rokah je steča ali nesteča
prihodni dan. Kakor seate se bote v družbi podpirale, ena drugi
pomagale, alabe more premeniti, svoje otroke čedno redile, svoje
v soseski oskernile in ponorile boljši svet. Vase mite prošnje ino
materne soče vse premorejo. Materne oko vsako potrebo vidi,
ino materne skrb tudi piske ne puzi, ki po živeti civa. V
družbi svetiga kriša bote veliko pomagale a boja pomoje. Ino
de vas v emi lasti več ni le moja dva, ali žene, in le v družbo
svetiga kriša stopite. Vam vaimoni tozve sepo obljubo da: „Ne
boje se mala vedat kakaj dopadla je vaimu Očetu (nebeskimu)
vam kraljestvo slati. Jšne nar poperj toziga kraljestva ino njegove
pravice. Vse drugo vam do navedenega (Luk. 12, 31 — 32).“
Škva katolske družbe bote sveta v eta med nami xopet ozi-
viti; keršanske ljubexa se do očeta, xamšila globoka jaana
xnot ino hudejji, prava steča in xnotolnost se do med ljudmi
vzadila. Sotkazniki vete se nas ne lejo lotiti, alabe nas xdruxene
najdejo, posvetni gojst nas ne puzi, xapetni skunjavci
se bojo svetiga kriša varjali; svoje pravice si domne terditi, paut
prekucijo ino boje in našega kriša odnati. Počimil do grom ner-
sanebo vojake, počehle rane pizetili, ču. Išli mir do po na-
šim očaststvi prebival ino angelska paut xopet sepo slula: „Slava
(fast ino hvata) Bogu po vsakrat ino mir na xemli ljudem,
ki so posteniga serec.“
Bog miru pa vas naj pripravi za vsako dobro delo, ki njemu
dopade, po tozemu kristanu, kateremu je čast od vekomaj. Amen.
Per av. Andrej na male Gospojine 1813.

Anton Martin.

Ljubeznivi škof.

ANTON MARTIN

po milosti božji Lavantinski škof vse vérne svoje škofije lepo v Gospodi pozdravim ino vsem ljubi mir pa vsmilenje božje za novo leto želim.

Preljubi v Kristusi Gospodi našim! Noviga leta smo srečno včakali, bodi Bogu hvala in čast; Bog daj de bi bilo srečno ino veselo za nas! —

Veliko jezerov (tavžent) naših bratov je pomoril lansko leto černe vojske kervavi meč, veliko ljudi je zamorila neznana bolezn; mi še živimo večidel zdravi ino veseli. Kako se hočemo toliko dobrotlivimu Bogu prav vredno zahvaliti? „Izslecite stariga, pregrešniga človeka, opomina sv. Pavl, prenovite se v duhi svojih misl ino oblecite noviga človeka, ki je po Bogu preroben v pravičnim ino resnično svetim življenji.“ Novo kersansko življenje našo bo gospod Bogu v zahvalo za novo leto nar prijetniši dar.

Prav po kersansko živeti, mormo tri svete podpore imeti: molitvo, post ino milošno (almožno). To trojno dobro delo vam v imeni božjim ino v imeni svete matere katoliške cerkve priporočim, posebno pa post za to leto 1850 tako naročim:

I. De se mesojéje varjete:

1. vsak petek celiga leta;
2. vsako kvaterno sredo (petek) ino saboto;
3. na pepelnico ino štiri posledne dni veliciga tedna;
4. na bilo pred Binkoštni, pred svetim Petram ino Pavlam, pred velikoj Gospojnicoj (veliko mašo), pred vsemi Svetmi, pred devicoj Marijoj v adventi ino pred Božičam. — Vse druge postne dni, kakor tudi v sabotah (razni kvaternih) je meso jesti dopušeno, če ga kdo v imeni božjim vživati hoče; ima pa moliti tri Očenaše, trikrat češena si Marija, ino enkrat véro v čast terpljenja Kristusoviga, ako mogoče z svojimi domačmi, alj pa sam prav pobožno; naj tudi po svojim premoženji vbogajime da. Kdor se pa tudi te postne dni v duhi prave pokore mesa zderži, boljše stori; le drugih ne zaničuj, ki se po dovolenji svete cerkve mesa poslužijo. — Bolnikam mesene jedila dovoliti imajo po naročbi zdravnika domači dušni pastirji ino pa spovedniki oblast; boletni pa, ktiri so ves čas meseniga vživati prisileni, si naj dovolenje po svojih dušnih pastirjih od škofije izprosijo. — Kdor dopušenje ima v terdno zapovedanih postnih dneih meseno jesti, si je saj dolžen pritergati, ako ga

starost, bolezn alj pa kak drugi vzrok (uržah) po pravici ne izvzame.

II. Vsi vé rni se imajo terdno postiti, to se reče jedi pritergati, ter samo enkrat na dan do sitiga najesti se:

1. vsak dan štiridesetdanskiga posta, razun nedele;

2. vsako kvaterno sredo, petek ino saboto;

3. vsako sredo ino petek v adventnim časi;

4. v saboto pred Binkoštm; v petek pred svetim Petram in Pavlam; v sredo pred velikoj Gospojnicoj; v četertik pred vsemi Svetmi; v saboto pred devicoj Marijoj v adventi ino pa v tork pred Božičam.

Katolški kristjani! pošujte očeta ino mater, de bote dolgo živel ino vam dobro bo. Naš oče v nebesih je Bog, naša mati na tim sveti pa sveta katolška cérkva. Bog nam zapoveduje krotiti naše telesno, meseno poželenje, kar se skuz post zgodi; sveta mati katolška cérkva nam odkáže pa dni, v katerih naj se postimo. Le slušajmo radi Očeta ino mater; po tem lahko zaupamo, de bomo dolgo — vekomaj živel ino nam dobro bo, kakor je večni Bog obljubil. „Kdor pa cérkve ne posluša in zapovedane poste zaničljivo, brez potrebe opuša, imaj ga, kakor Kristus pravi, za nevernika ino očitniga grešnika.“

Sveta reč je post, pa nam pomagal ino Bogu dopadel ne bo, če stari grešniki ostanemo, se novih grehov skerbno ne varjemo, ino clo ne poboljšamo.

„Vi se postite, pa se prepirate ino pretepate,“ toži Bog po preroku Izaiju. „Ali mi bo tak post dopadel, de bi ti glavo obešal (po tem pa krivico delal)? — Popravi kar si hudiga storil, lomi lačnimu kruha, vzemi popotne pod streho, obleci goliga ino vhožica ne zaničuj, kateri je tudi tvoj brat; tako ti bo sjala luč (tvoje sreče) kakor zarja juterna, hitro bojo zdravile tvoje rane (če bi te kaka nesreča zadela); tvoja pravica pojde pred tebo ino prijaznost Gospodova bo te obdajala. Klical boš, ino Gospod te bo vslišal, vpil boš (k Bogu) ino poreče: Glej tukaj sim, če krivico odpraviš ino henjaš govoriti, kar ni prav. Gospod Bog bo tebi dal stanoviten mir ino bo razveselil tvoje serce. — Za hudobne pa ni miru, pravi gospod Bog. Oni so kakor šumečo morje, ki pokoja nima, kteriga valovi blato iz sebe mečejo. — Kliči torej brez nehanja in kakor trobenta svoj glas povzdigu, veli gospod Bog, ino mojemu ljudstvu njegove hudobije oznanjuj.“ — Ktore pregrehe pa je sedajnim kristjanam nar več očitati dolžnost? Med vsemi drugimi so pregrehe posebno tri, ktore v sedajnih dnéh tako rekoč v nebo vpijejo: Perva je pregrešna svojboda (frajost), ktiro si razujzani ljudje svojijo, ki se Boga ino pravične gosposke ne bojijo,

emuč živijo po svoji spačeni volji, kakor bi božjih zapoved ino cesarskih pravičnih postav ne bilo več. Svete nedele ino Gospodovih praznikov po enih krajih clo ne posvečujejo, rokodeli šivajo, vozarji (furmani) vozijo, kristjani kupujejo ino prodajajo, pjančvajo, se tepó, nar svetejši dni Bogu krađejo ino jih obračajo v svojo časno nesrečo ino v pogubljenje večno. — Bog je pa srečo na posvečvanje svetih dni posadil; za to sreče ne bo, ako ne posvečujemo Gospodovih praznikov spodobno.

Velika je pregrešna svojvolja mladiga ljudstva sedajne dni. Razberzdani mladenči ino razvajene dekleta ne porajtajo naukov svojih starišev, ne poslušajo opominov svojih dušnih pastirjev; clo nad vsako gosposko se zlobijo, ino živijo kakor bi ne bilo ne pekla ne nebés. Ponočno potepanje (vesvanje) ino pa nesramno znanje spolov je grozovitna teža na božji pravici za mlade ljudi. „Veseljte se, pravi sv. Duh, naj bo veselo v mladih letih vaše serce; pa ne pozabijte, de vas bode Bog za vse to na pravico zaklical.“

Prevzetija družine, samoglavnih hlapcov ino dekel je den današni tako velika, de vpije na božjo ojstro pravico kakor pregreha Sodome ino Gomore svoje dni. Tako redki so pridni bogaboječi hlapci, de izmed desetero težko eniga alj dva najdeš, kateri bi Bogu ino svojimu gospodarju zvesto služili, prav pridni ino pošteni bili, — iz desetero dekel so težko tri, ktire bi bile prav po keršansko zveste ino ponižne služavnice božje. Razujzdano življenje, gizdost (ofert) ino pa nečistost so nam dragi služevn stan clo izpridele. — Pa tudi otroci brez strahu rejeni so naša žalost; kedar odrastejo, bodo naša groza in strah. —

Kamor se oberremo, večidel prešerno svojvoljo vgleđamo. Posvetni ljudje bi radi vsi enaki, eden ko drugi brez vsiga strahu v divji svojbodi (frajosti) živeli. Taka svojboda pa ni od Boga, ampak iz pekla, nobene sreče, temuč le bôje, vojske ino morije porodi. Taka hudobna svojboda je pred nekoljko šestdeset letmi Francoze tako izdivjala, de so se sami žive tergali, iz človeških črev šopke za klobukam — iz človeških kož črevle nosili. — Take svojbode nas Bog varji; pa tudi vi se nje varujte. Kder ni božjiga Duha, tam tudi svojbode ni; le Kristus nas svojbodi, ako po njegovih svetih naukih živimo. Po nauki Kristusovim se ima človek vse svoje žive dni skerbno vaditi, de svoje slabe nagnenja strahuje, svoje pregrešne navade premaga, ino si ne dovoli, kar za dušo ino truplo dobro ni. To vadbo nas pa svet post uči. Brez premage naših slabih počutkov, brez strahvanja našiga hudiga poženja je ves naš post prazna lušina brez jedra.

Druga velika pregreha sedajnih časov je pregrešna lakota po časnim veseljvanji ino posvetnih dobrotah.

Sedajni posvetni ljudje bi radi že na zemli nebesa imeli, brez dela ino skerbi prav dobro živeli, terpeli pa nič. Kar vidijo druge imeti si hočejo vzeti; ino kar jim z dobrim ne daš, bi radi po silim vzeli, kakor bi sedme zapovedi božje ne bilo več. Vse to in tako pa učijo posvetni dobrovoljci ljudi, kterim dobro življenje — delo pa ne diši; nebesa jim obetajo kakor kača Evi, ako z njimi potegnemo ino vse stare pravice vkončajo. „Le pridite, jih nagovarjajo, kakor sv. Duh od njih govori, hočemo dobrote uživati, ktire so; nobeden nas naj brez dobrega življenja ne bo; povsodi naj se pozná, kako smo dobre volje bili; zakaj to je nam odločeno. Naša moč nam bodi za pravico; kar je slabiga, kaj ne veljá. Zatirajmo pravičniga, kateri je našim djanju na poti, ter nam naše pregrehe očita. Že na njegov pogled nam merzi; zakaj clo drugači živi kakor mi. Le uživajmo dobro dokler živimo; saj ni nobeniga iz uniga sveta, ki bi nam povedal kako je tam.“ Tako mislijo ino se motijo sedajni posvetni dobrovoljci. Njih hudobija jih je oslepila. Njih nebesa so slabe ino pa kratke. Slaba ino huda je, ako gospôda premehko alj prerazujzdano živi, si krajša življenje, Boga ino dušo pozabi; — še hujši za kmeta, ki se razvadi, svoj stan zataji, premoženje ino dušo zapravi; — nar hujši (slodčasto) pa je za služevne ljudi, ki se v živeži ino v obleki prevzamejo, zgubijo pamet, véro ino vest, ter se v kratkim tak požvinijo, de niso več človeku podobni. To nam kažejo razcukani popotniki z gerjačo v rokah; pa tudi toljko zaverženih ženstuv, ki z svojimi otroci po sveti lazijo, nam pričaje žalosten konec posvetnih nebés.

Vse drugo nas vsmileni Jezus uči: „Kdor hoče za meno priti, naj sam sebe zataji, na svoj križ zadene vsak dan, ino naj za meno hodi.“ — Sam sebe zatajiti, z tem kar nam Bog da po svojim stani za dobro vzeti, si v puti svojga obraza kruhej služiti, križe ino težave v imeni božjim voljno terpeti, se v tej solzni dolini svetih nebes veseliti: to je po nauki Jezusa Kristusa, po naročili svete katolske cêrke vredniga posta zlato jederee.

Kersanske duše! de bode naš post nam v izveličanje, za ljubo imajmo kar nam Bog da, voljno poterpijmo, kar nam Bog pošle, ino skerbijmo, de prihodnih nebés ne zgubimo.

Tretja krivica se zdaj po sveti godi, kër toljko ljudi po ptujim blagi, po lastini bližniga poželjuje, ino si marskdo svoji, kar ni njegoviga. — Deseta božja zapoved pravi: „Ne poželji ptujiga (ljudskiga) blaga, kar je Bog bližnimu dal.“ Kristus svojim vérnim zapoveduje: „Kar vi želite, naj bi vam drugi storili, storite tudi vi njim. Kar pa vi sami sebi ne želite, tudi drugim ne storite.“ Ino sv. apostel Pavl kristjanam oestro naroča: „Dajte vsakimu, kar mu gre; ne bodite nikomur kaj dolžni, zunaj tega de se med sebo ljubite.“ Kako slabo pa zdaj posvetni kristjani to

božjo resnico ino pravico obrajtajo! Radi bi vsi enako bogati bili, ino se tako dolgo z ptujim blagam delili, de bi poslednič nihče ne imel kaj. Ta samopašen, tatinski duh se po sveti pomika, in tudi v naše kraje med kmete sega, ki si sami pravico delajo, ne le deželskim gospodam, ampak clo cerkvam ino duhovskim služavnikom tergajo, kar so jim rajni izporočili v božjo čast ino v izveličanje svojih naslednikov. Kristjani! tako djanje je antekristovo. — Poskušajte se za svoje pravice, kakor je vaša dolžnost; alj krivice ne delajte ne gospodu, ne kmetu, ne cerkvi, ne cerkvenim služavnikom. Ino ko bote svoje žitne polje kakor vinske gore desetine ino kavnice, kazni ino bernje rešovali, po pravici ravnajte ino spoznavajte, kar je prav. Ne daj Bog, de bi za časen posveten dobiček svoji duši večno težo navalili, ktire bi vam nihče vékomaj ne odvalil več. Ne po svojih lakomnih željah, nego (ampak) po božjih in cesarskih postavah naj se to imenitno delo oprostjenja zemliš zgodi, debode Bog novim pravicam svoj blagoslov (žegen), vam ino vašim otrokam pa srečo dal. Tudi to je svét, Bogu prijeten post, de kristjan svoje lakomne želje strahuje, se vsake krivice varje, ino vsakimu da, kar mu gre. Vsake krivice postijmo se! —

Kako dobrotno je Oče nebeški preteklo leto kervavih vojsk ino neznanih bolezn ovarval naše kraje in nas! Kako se hočemo Bogu za toľjko milost ino dobroto vredno zahvaliti? — Lehko smo mi Boga veseli; alj je pa tudi Bog nas vesel? — Vsako leto se naše polje ino tersje (vinogradje) poboljša, naša ljuba živinca popravlja, ino polepša naš kraj; ljudstvo nar imenitnej stvar, se pa od leta do leta pohujša, kakor sami spoznate. Kaj hoče pravičen Bog z nami storiti? — Reklo se je predlansko leto 1848: Gorje gospodam! — reklo se je lansko leto 1849: Gorje vojšakam (žoldnirjam)! — Oh de bi se letošno leto 1850 ne reklo: Gorje pogrebnikom, ki ne bi premogli ljudi dovolj pokopavati zavolji velike morije!

Alj Bog noče smerti grešnikov, temuč de se izpokoré ino živijo. V božjih rokah je zdravje in bolézn, je naše življenje ino smert. Sveta božja volja naj se zgodi! Skerbijmo pa tudi mi, de sveto voljo božjo storimo. —

Veliko noviga nam je to leto prineslo, nove postave ino pravice. Zaupajmo v Boga ino zanesimo se na pravično gosposko, de bojo vse te nove naprave dobre ino prav k našimu hasnu (pridu), če se bomo tudi mi poboljšali, vsakdo po svojim stanu. Brez Boga ino našiga poboljšanja pa nobene prave sreče ne bo. Ako gospod Bog naši sreči hiše ne zida, zastonj zidarji zidajo. — Molite torej ino prosite, ljube duše! naj Bog novim gosposkam svojiga duha da, vse po pravici vravnati, ino nas vsake krivice varvati. Prosite Boga, naj sveti Duh gospóde ino kmete razsveti, de bodo per

rešenju ino odkuplenju kmetiških davkov spoznali kar je prav
njim, ki imajo térjati, ino tistim ki so dolžni plačati, naj bi se no-
benimu krivica ne godila. Molijte za našiga miliga cesarja, ino
njih vstavoljubne pomagavce, naj jim da Bog pravo luč ino pomoč,
nam ljubi mir ohraniti ino nas sovražnikom braniti, domačim, ki
ljudstvo dražijo, kakor vunajnim, ki nam hudo hočejo, „Ako Go-
spod cesarstva ne varje, zastonj čujejo, ki njega varjejo.“ — Mo-
lijte pa tudi kakor dobri véni otroci za sveto mater katolško
cérkvo, naj potolaži Bog njene sovražnike ino njeno čast po-
vzdigne, de bojo ljudstva spoznale, de brez svete katolške cérkve
prave vére ino resničniga izveličanja ni. Pomnajte v svojih molit-
vah svetiga očeta papeža Pija IX., škofov ino svojih dušnih
pastirjev, naj nam Bog pravo modrost, pa tudi serčenost da, čredo
Jezusovo skerbno pasti ino ovarvati vsih sedajnih hudobij ino
zmot. — Bomo tako lepo eden za drugiga molili, se ojestro postili
ino dajali kolikor premoremo vbogajime, sovražili greh ino ljubili
pravico, tako nas bo dober Bog vesel. —

Gnada Gospoda našiga Jezusa Kristusa bodi z vami!

Per svetim Andreji na noviga leta 1850.

Anton Martin,

Lavantinski škof.

ANTON MARTIN

po milosti božji Lavantinski škof vse Vërne svoje škofije v Gospodu lepo pozdravim, Vam od Boga vse dobro želim, in za sv. post besedo izveličanja rečem.

Vedna vojska je človeško življenje na svetu, pravi pobožen Job; zakaj meso poželjuje zoper duha, duh pa zoper meso, de ne storimo vse kar hočemo, ker sta si ona dva eden drugemu zoperna, uči sv. Pavl. Nar hujše sovražnike imamo svoje slabe nagone; naše pregrešne navade so grozovitne pone (ketne), v kojih nas hudoben svēt in pa pregreha okovane derži. Srečni vsi, ki te pregrešne verige (zaveze) razderó, sami sebe premagajo, in postanejo prosti božji otroci. Ta samosvoja zmaga je potrebna in draga; ona je cena dike (krone) nebeške. Za to sveto vojsko, ktera je vsakega kristjana vsakdanje delo, nam ponuja sveta katolíška cerkev orožje nar močnejšo: svet post. V imenu svete cerkve tudi jas Vam, preljube ovčice Kristusove, za tekočo leto 1851 te le postne postave oznanim in Vaši vesti priporočim:

I. Vsi vërni Lavantinske škofije se imajo mesojėje zderžati:

1. Vsak petek celega leta;
2. Vsako kvaterno sredo, (petek) in saboto;
3. Na pepelnico in štiri posledne dni velikega tedna;
4. Na biljo pred Binkošti, pred svetim Petrom in Pavlom, pred velikoj Gospojnicoj ali velikoj mašoj, pred vsemi Svetmi, pred devicoj Marijoj v Adventu, in pred Božičem.

Vse druge postne dni, tudi v sabotah (razun zgoraj imenovanih) je meseno vživati dopuščeno, ako kdo v imenu božjem mesenine vživati hoče. Ima pa za to moliti vsak tak dan po tri Očenaše, tri Češena si Marija in pa apostolsko vëro v čast terpljenja Kristusovega. To se naj zgodi v družbi domačih, prav pobožno in če mogoče na glas; tudi se naj po svojem premoženju vbogajime daja. Kdor se pa tudi te podvoljene dni mesojėje v duhu pokore zderžati hoče in zamore, boljše stori; to de drugih za to zaničevati ne smé, ki si po dovolenju svete cerkve mesenine poslužijo.

Bolnikom mesene jedila dovoliti imajo domači duhovski pastirji in spovedniki oblast, kedar zdravnik svetuje alj naroči. Boletni, ktere za žive dni meseno jesti slabost sili, naj si to dovolenje po svojih dušnih pastirjih od škofijstva dobó.— Kdor pa dopuščenje ima v terdo zapovedanih postih mesa jesti, si je vender dolžen v živeži pritergati, ako ga starost, bolézn, alj kak drugi pravičen vzrok (uržah) ne izgovori. Kdor je pa primoran živeža vzeti, in se ni postiti v stanu, naj obilnej milošno daja, bodi bolj priden v molitvi, imej večo veselje v poslušanju božje besede, v kojem ga trupla slabost ne opovëra, naj se z zopernikami spravi, vse sovraštvo in ves serd iz serea prežene: uči sv. Joanez Krizostom.

II. Vsi vërni se imajo terdo postiti, v živežu pritergati in samo enkrat na dan najesti:

1. Vsak dan štiridesetdanskega posta, razun nedele;
2. Vsako kvaterno sredo, petek in saboto;
3. Vsako sredo in petek v Adventu, če se ravno meseno jé;

4. V saboto pred Binkošti in pred svetim Petrom in Pavlom, v četrtek pred veliko Gospojnico, v petek pred vsemi Svetnikami, v saboto pred devico Marijo v Adventu, in pa v sredo pred rojstvom Jezusovem.

Naj bo naš post Bogu prijeten in izveličanski nam, se postimo v duhu pokore in žalosti čez svoje grehe; objiskujmo radi in pa pogoje, kar nam je mogoče, službo božjo, in poslušajmo besedo božjo, pa prav obilno duhovske in telesne dobre dela milosti dopernašajmo. Bomo truplu vzeli in pa duši dali, nas bota Bog in naša mati katoliška cerkev vesela. Ako pa vidimo, kako malopridni kristjani o prepovedanih časih meso jedó, in slišimo kako gerdo svet post zaničujejo, ne pohujšajmo se; marveč žalostni takih pomnimo besede Kristusove, Kojo od njih govori: „Kdor cerkve ne posluša, naj ti bo kakor nevěrník in očiten grešnik.“

Mnogo kristjanov v sedajnih časih svet post malo, alj clo kaj ne obraja; veliko se jih pa preveč na gol post zanese, ob zaslugó svetega posta pride in tudi sveto vojsko zgubi. Pač je potreba pravo rabo in pa ceno svetoga posta dobro spoznati.

Svet post ni zmaga, ne popolnost kristjana, alj on nam h popolnosti pomaga, in nas po stezi svete čednosti mogočno podpěra. V tem orožju (sv. posta) je postal Jezus Kristus naš mogočen vojvoda in naš pervorojen premagavec, z postam je on pervo krono zmage posadil na glavo naše prirode (nature). In v gleda sovražnik to orožje posta pri vmerlivem človeku, ga naglo strah obleti, ter se spomni premage, katero si je v pušavi od našega odrešenika skusil. In v sramoto mu bo njá moč skoz to orožje (sv. posta), katero je nam od našega kralja dano: Lepa beseda cerkveniga učenika je ta, in pa resnična.

Svet post je oče svete čednosti in kreposti, kroti pregrešno telo in pomaga duši se k Bogu povzdigati, in tega jiskati, kar je zgoraj. Kakor oblaki luno — zakrivajo megle trebuha duši božjo modróst. Ne prebiva v truplu božja vednost, katero je razpašenosti vdano. Kdor svojo truplo razvadi, milosti božje ne doseže. Perva zapoved, katero je Bog človeku dal, bila je torej postna postava. Mojzes je post že najdel in ga Izraelcom ponovil. Postili so se preroki in vsi stari očaki. Ojstro se je postil sv. Joanez kerstnik; in tudi Jezus, izveličar naš se je postil nam v izgled, ter svojim učencom napovedal, de se bodo postili, kedar bo on, njih ženin od njih vzet. Postili so se pogosto apostoli in vsi věrni za vsako sveto in imenitno opravilo. In sv. Avguštin veli: „Pri vsakem obedu si nekoliko pritergaj, de bo trezen tvoj duh in pa gospodar človeškega trupla.“ Postili so se vsi svetniki in bogaboječi možje, pravični de bi se greha ovarvali, krivični, naj bi se spokorili; zakaj:

Sv. post je oče pokore in obžalovanja pregrehe. Postili so se Izraelci na dan miru in sprave, kakor ob času britkosti in težave, se grėhov spokoriti, očistiti in za nje zadostiti. Gostija in pokora si niste prijatelce; za to veli Bog po Joelu preroku: „Preobernite se k meni iz celiga svojga serca, z postom, jokanjem in žalovanjem. Kdo vě, če se Bog spet k nam ne oberne, in nam prizanese“. „Post je smert greha, konec hudobij, sredstvo izveličanja, korenina gnade, in dno čistosti“, uči sv. Ambrož. „Skoz poželjivost pervih starišev smo veselje raja zgubili, skoz vkrotenje poželjenja si ga jišimo zopet zaslužiti“. Sv. Gregor.

Sv. post je oče zdravja; on sveto změrnost v jěji in v pijači podpěra, nam ohrani zdravo kerv in nam daja doživeti starih dni. Tudi

posvetni zdravitelji post priporočajo ohraniti ljubo zdravje. Kdor se vsak teden enkrat, alj saj na vsake štirinajst — alj saj na mesec dni po en dan posti, ne bo kdaj lahko zbolel. (Dr. Cheyne, Anglez) Cesar Karol veliki se je vselj postil, kedar je kako bolešt občutil, in je terdil de ni boljšega zdravila se bolezní vbrani, kakor se postiti. Tako so stari pušavniki po sto in še više let včakali v vednem in ojestrem postu. In vsakdanja skušnja uči, de kakor požrešnost nar več ljudi pomori, tako modra zmernost zdravje ohrani in življenje podaljša. Keršanske zmernosti steber je pa post.

Svet post je oče vbogih, zakaj vbogim grě, kar si z postom pritergamo. Bog govori skoz preroka Izaia: „Post, kojega si si izvolil je: Lomi lačnemu svoj kruh, vzemi vboge in take, kateri nimajo strehe, v svojo hišo; vidiš golega, obleci ga“. Blagor mu, kdor se tudi za to posti, de ima vbožce ob čem rediti; njegov post je Bogu veliko prijeten. Tako so apostoli učili. (Origenez). In sv. Avguštin veli: „Pred vsém postne dni to, kar smo zajesti v navadi imeli, vbogim podelimo“. „Naj služi obogajime, kar se na mizi prihrani. Tedaj bo duši post k zdravju pomagal, kedar bo postna pritergatva gladnega reveža nahranila“. S. Leo. — Sila med nami je letašno leto večí, ko je bila, potrebnih je veliko število; naj bo torej tudi naša milošna obilnej, de vbogi to dobó, kar si mi pritergamo, in potrebni jedó, kedar se mi postimo. Tako bo naš post vesela gostija keršanske ljubezni, kakor sveta mati katolíška cerkev želi.

Svet post nam je porok vsmilenja božjega; po njem nam dober Bog grehe odpušča in zaslužene šibe odjemlje. Bog je v stari zavezi vsako leto poseben imeniten posten dan zapovedal, velik dan pokore in sprave. Postili so se od perviga večera do drugega, in se niso celih štiri in dvajset ur obtešili. Postili so se Ninivljani, in Bog jim je prizanesil. Pri vsaki nesreči, ki je Izraelce zadela alj jim žugala, so se z postom in z molitvijo k Bogu obrnili, in Bog se jih je vsmilil, ako so se njegove pomoči vredni storili. Postili so se věrni kristjani vsih časov in vsih krajev, če jih je pravičen Bog zkugo, lakoto alj vojskoj objiskal. Njih post v duhu pokore ni bil zastonj, tudi naš post zastonj ne bo. Svet post časne težave premaga, in pomaga vsem pravovėrnim v nebesa.

Naj si je pa ravno post sveta, draga reč, jih je vender veliko, kateri se na post preveč žanašajo. — Na post se preveč zanese, kdor se mesa zderži, vina in drugih dragih jedil pa preveč zavžije.

To ni nobena sveta zmernost, posta potrebna vodila, marveč pregrešna potrata. — Kdor si jěsti in piti sladi, de mesenimu poželjenju bolj vstreže, on hudemu duhu pomaga, in mu nož brusi, de naše serce zatoljko bolj globoko prebode, pravi cerkveni učenik. — Svoj post preobrajta, kdor je do ednajstih alj do dvanajstih teš, po tem se pa prenajé in svoj želodec preobloži; to ni post, temuč požrešnost, duši in zdravju trupla škodliva. Vėrni kristjani so svoje dni samo enkrat na posten dan jedli, in to je bilo o malih postih ob treh popoldné v štiridesetdanskem postu pa še le po večernicah. Niso jedli mesa, ne vina pili; njih živež je bil le kruh in pa sočiva. Se tako oestro postiti ni sedajna šega, pa po malem vživati, le za potrebo, je svetoga posta modra postava.

Na svoj post se prazno zanaša, kdor se boji z mesenim nožem kruha vrezati; kleti, legati, obrekovati in podpihovati se pa ne

801
boji, se ne varje bližnemu krivice delati, svojim pregrešnim navadam streči. Sv. Bazili uči: „Prav resničen post je, se vseh hudobij od daleč varvati. Se hočemo dobro v jedilih postiti, se mormo pred vsem greha ohraniti; kaj pomaga truplo jedi prazno imeti, dušo pa grehov polno? K čemu bi bilo lice od posta blede, po tem pa od jeze in zavida zeleno? kaj hasne vina ne piti, jeze strup pa vživati? kaj pomaga mesa ne jesti, bližne ude pa z obrekvanjem občrati?“ „Ako je sam golt grešil, se naj sam posti; če so pa tudi drugi udje grešili, kaj bi se ne postili? Naj se posti oko nesramnih pogledov, jezik in uho škodljivih marnov; pa tudi serce vsake pregrehe“. Sv. Bernard. — Kder ni keršanske pravice tudi pravega posta ni. Slab vojšak je tak, ki orožje posta v rokah ima, pa se da sovražniku premagati.

Tudi se posta preveč derži, kdor potrebne jedi ne vžije in se tako posti, da clo oslabi. Svetoga Teofila, Alesandrijskega patriarha, so svoje dni barali, ali je bolena žena dolžna postiti se in vina ne piti? Svet škof je odgovoril: „Post je za to, da truplo poniža in strahuje; če je pa truplo brez tega onemagano, in od slabosti boleno leži, tako mu je živeža in pije potreba, da bode zopet vstalo.“ Od nekdanje je sveta katoliška cerkev slabotnim in bolečnim v postu prizanašala.

Kaj bi pa onim rekli, kateri svet post le malo kaj, ali clo ne obračajo, post zaničujejo in verne kristjane za posta del zasmehujejo? Takim vsmileni Jezus prav oestro pové, rekoč: „Bil je bogat mož, ki se je vsak dan imenitno gostil. Bil je pa tudi vbožec z imenom Lazar, kateri je poln ran pred njegovimi vratmi ležal. Željel se je nasititi z drobtincami, koje so iz mize bogatina padale; in nihče mu jih ni dal. Psi so prišli in mu rane lizali. Prigodilo se je, da je vmerl vbožec, in angeli ga nesó Abrahamu v naročje (v sveto nebo). Vmerl je tudi bogatin, in je v pekel pokopan“. — Kaj je pomagalo požrešnemu bogatinu masno življenje brez posta? V pekli je mlo klical in prosil, naj srečen Lazar le konec persta v vodo pomoči, in mu jezik pohladi, ker grozovitno v plamni terpi, on ki je brez vsega posta neprenehama dobro jedel in pil.

Kaj pomaga človeku, naj si cel svet pridobi, vse dobro zavžije, na svoji duši pa škodo terpi! — Kteri so Kristusovi, pravi sv. Pavl, oni so križali svoje meso z grēhi in z željami vred, in to se skoz svet post zgodi.

Primimo se torej svetoga posta, po svoji moči oestro postimo se, pa tudi pridno molimo in radi podelimo vbogemu Lazaru, kar smo sami sebi pritergali. Saj ne živimo za to, da bi le dobro jedli in pili, ter svojim željam vse dovolili, ampak pijmo in jejmo tako, in se tudi postimo, da homo na tem sveti zdravi in veseli; na unem sveti pa večno srečni živeli; to naj krona našega posta bo.

Gnada Gospoda našega Jezusa Kristusa, in ljubezn božja, in pa deležnost svetoga Duha bodi z Vami vsemi. Amen.

Pri svetim Andreju na st. Antonovo v pusti 1851.

Anton Martin,

Lavantinski škof.

ANTON MARTIN,

po božji milosti škof Lavantinski,

vse Vérne svoje škofije v Gospodu priserčno pozdravim in Vam vse dobro za dušo in telo želim.

Kdo nas, preljubi Moji, ni slišal ali bral velike nesreče, toliko strašnih rev in težav preteklo leto po sveti, de jih vse svoje žive dni in od dnevih naših očetov še čuli nismo! Kar ni deževje zalilo, je po mnogih krajih toča pobila; kar je toči ostalo, je slana vzela; kar ni slana vkončala, so po dolinah strašne povodne pobrale; in kamor niso vode dosegle, je po planinah prehiter sneg zavalil. Najlepše travnike in poljane so plohe oderle; cele hrame in hleve so dereči valovi odnesli; veliko ljudi in živine je potonilo; in veliko jezerov naših bratov in sester po sveti nima kaj jesti, nima kaj usjati; tudi posledni prevžitek ubogih, ljubi korun (krumpir) je večidel gnil. Slaba letina je po velikih krajih bila, huda lakota stiska ljudi, in de med nami hujših bolezn in veči morije ni, je božje roke posebna dobrota, ki ljudem ljubo zdravje ohrani, če ravno po nekterih krajih hudo stradajo. Kaj vender hoče vse to biti? Kaj nam toliko rev in nadlog po svetu veli? Jeli stari Bog, naš ljubi Oče višej ne živi? Ali nas je posabil? Stari Bog še živi, naš ljubi Oče vedno za nas skerbi, in nas ravno po tih velikih nadlogah k sebi kliče, kateri smo le prepogosto u dobrih letih Njega pozabili. „*Preobernite se k meni iz vsega svojega serca s postam, jokam in obžalovanjem, veli gospod Bog po svojem preroku Joelu, spreobrnite se k Gospodu svojemu Bogu, kajti je dobrotliv in milostiv, poterpežliv in velikega vsmilenja. Kdo vé, če se zopet k nam ne oberne in nam svoj blagoslov (žegen) podeli.*“ In Gospod Bog bo odgovoril in svojemu ljudstvu djal: „*Glejte, jaz vam hočem poslati žita in vina, de bote zadosti imeli. Napolnili bote skedne s sternenim in polne vina bodo vaše kleti. Vživali bote do sitega in hvalili ime Gospoda svojega Boga, ki nam je čudo dobrega storil.*“ To nam dober Bog obeta, ako se popolnoma k njemu obernemo; in kar on obljubi, zvesto dopolni, vzeme in še obilneje da, on vdari, pa zopet ozdravi, kakor je za človeka potreba in prav.

Se hočemo iz vsega serca oberniti h Gospodu svojemu Bogu, ste nam potrebni sosebno dve reči: *Svoje hudobne počutke zatreti, in premagati svoje pregrešno poželenje, svojo vest očistiti in se popolnoma s Bogom spraviti.* Perva stopinja se zgodi skoz svet post in pobožno premišljanje, druga stopinja se stori skoz čisto opoved in vredno sveto obhajilo. K temu nas sveta mati katolska cerkev k svetemu postnemu času opomina, k temu nas ona vabi in kliče za sveto veliko noč, *naj bi postergali star kvas pregrehe iz svojih serc, in bili novo testo pravičnega življenja, naj bi obhajali prihodno veliko noč ne v starem kvasu hudobije in malopridnosti, marveč v presnem kruhu čistosti in resnice, kakor sveti Pavl uči.*

Tudi jaz Vam pišem, Vaš dohovski oče, svojim ljubim otročičem, svojim ovčicam viši pastir, ter vam v imenu matere katolske cerkve svet post za to leto 1852 oznanim, de se bote vedli prav in zvesto postiti, kakor je pravovernih katoliških kristjanov sveta dolžnost.

I.

Vsi vérni Lavantinske škofije se imajo mesojeje zderžati:

1. Vsak petek celega leta;
2. Vsako kvaterno sredo, petek in saboto;
3. Na pepelnico in štiri posledne dni velikega tedna;
4. Na bilo pred Binkošti, pred sv. Petrom in Pavlom, pred veliko Gospojnico alj veliko Mašoj, pred vsemi Svetmi, pred divicoj Marijoj v adventu in pred Božičem.

II.

1. Vse druge postne dni, tudi v sabotah (razun zgorej izuzetih) je meseniga vživati dovoljeno, ako kdo v imenu božjem hoče. Ima pa za to moliti vsak tak dan tri Očenase, tri Češena si Marija in pa apostolsko vero v čast terpenja Kristosovega.

2. Ta molitva se naj opravi v družbi domačih, prav pobožno, v duhu pokore in če mogoče, na glas. Tudi naj vsakdo, kakor premore, v bogaine daja. Se hočeš in zamoreš pa tudi te dni v duhu pokore mesojede zderžati, bolje storiš, le drugih ne zaničuj, de se po dovoljenju svete cerkve mesenine poslužijo; ti, ki meso ješ, pa žaluj, de se popolnoma oestro postiti ne moreš.
3. Bolnikom mesene jedila dovoljiti imajo domači duhovski pastirji in spovedniki oblast, kedar zdravitelj (vrač) svetje ali naroči. Boletni ljudje, ktere za žive dni meseno jesti slabost sili, si naj to dopuščenje po svojih duhovnikih od škofijstva izprosijo.
4. Kdor dovoljbo ima v terdo zapovedanih postih mesa jesti, si je pa dolžen v živežu pritergati, če ga starost, bolezn ali kak drug pravičen uzrok ne izgovori. Si pa primoran se obtešiti alj živeža vzeti, dajaj obilnej milošne, bolj pridno moli, rajši božjo besedo poslušaj, odpusti svojim sovražnikom, se z njimi spravi in zadomesti, kar se postiti zamudiš.

III.

Vsi véрни se imajo terdo postiti, to je v živežu pritergati, in le enkrat na dan nasititi se:

1. Vsak dan štiridesetdanskiga posta razun nedelj;
2. Vsako kvaterno sredo, petek in saboto;
3. Vsako sredo in petek v adventu (na mestu apostolskih bilj);
4. Na biljo pred Binkoštni, pred sv. Petrom in Pavlom, pred veliko Gospojnico, pred vsimi Svetniki, pred devicoj Marijoj v adventu in pred Božičem alj rojstvom Jezusovom.

De bo pa naš post Bogu prijeten in nam v izveličanje, se postimo v duhu pokore in v žalosti čez svoje grehe. Naj se posti oko nesramnih pogledov — uho ne poslušaj zapeljivih gučev (marnov) — jezik ne govori pregrešnih reči; naj se posti serce pregrešnih želja, naše noge in roke vsake grešne priložnosti. „*Nič bi nam ne pomagalo se postiti, zraven pa grešiti*“, pravi sveti Avgustin.

Kedar pa vidimo gerde ljudi v postnih dneh meso jesti, in čujemo malopridne kristjane cerkvene zapovedi oholo zaničevati, ne pohujšamo se, temuč se spomnimo besede Kristusove, ki pravi: „*Kdor cerkve ne posluša, naj ti bo kakor nevernik in očitni grešnik*.“

Smo se pa skoz svet post pred Bogom ponižali, in svoje grešne počutke skoz samosvoje zatajenje vkročali, se mormo tudi z Bogom popolnoma spraviti skoz sveto pokoro, in sveto veliko noč vredno obhajati skoz pobožno prijemo presvetiga zakramenta altarja. To vsmiljen Bog od nas hoče, to nam sveta mati katolska cerkev v šerti cerkveni zapovedi zapové, ki veli: *Spovej se svojih grehov postavljenemu spovedniku k manjšemu vsaj enkrat v letu, in v velikonočnem času prejmi sveto rešno telo*.“ Kako izveličanska, pa tudi potrebna je ta zapoved mile, pa tudi skerbne matere, svete katolske cerkve, ktera želji, naj bi véрни prav pogosto svete zakramente prijemali; pa tudi slabe kristjane podpira in derži, de ne omagajo na stezi izveličanja svojega. Čujte, kako potrebno je to cerkveno zapoved prav razumeti in zvesto dopolniti!

Ni ga pod soncam, kteri bi reči zamogel: jaz nimam greha. „*In če pravimo, de grehu nimamo*, veli sv. Joanez, *lažemo in ni resnice pri nas*.“ Greh pa je nevarna dušna bolezn in tudi smert, ako se smertno pregrešimo. Dveh reči je nam grešnikom torej naj bolj potreba: *zdravila* (vračstva) in *pa kosila*. Zdravilo nam je vsmiljen Jezus zapustil v zakramentu svete pokore, ko je svojem apostolam djal: „*Prejmite svetiga duha; komur bote grehe odpustili, odpuščeni so jim; komur jih bote zaderžali, zaderžani so jim*.“ „*Zato uči sv. Joanez: Ako se svojih grehov spovemo, tak je Bog zvest in pravičen, de nam grehe odpusti, in nas vsake krivice očisti*.“ Kosilo nam je izporočil, ko je djal: „*Jaz sim živi kruh, ki iz nebes pride; kdor tega kruha je, bo živel vekomaj. In kruh, kojega vam bom jaz dal, je moje meso. Resnično, Resnično vam povém, ako ne bote mesa Sina človekovega uživali, in njegove kervi ne pili, ne bote življenja v sebi imeli*.“ In kar je obljubil, je pri zadni večerji dopolnil, ter je premenil in oživel kruh v svoje meso, in vino v svojo kerv, rekoč: „*Vzemite in jejte; to je moje telo — pijte vsi iz tega; to je kelh moje kervi, ki bo za veliko jih prelita v odpušanje grehov. Kdor zavživa moje meso, in pije moje kerv, on v meni ostane in jaz v njem; njega bom obudil k življenju večnemu*.“ „*Oh skrivnost velika, o j ponižnost neizrečena, o j de ga vsmiljenje nerazumlivo!*“ pravi sv. Krizostom. Stvarnik se revni stvari v živež deli, on, ki življenje sam v sebi ima, se vmerlivemu človeku v hrano in pijačo poda. — Poglejte duše, to je veliko imenitno *kosilo nebeškega Kralja* že na ovem svetu, na *kojo nas je vse povabil*, de popotniki ne onemagamo.

Skerbni so bili *pervi krisjani* za dušno zdravilo in kosilo, so po vsakem storjenem grehu se brez odloge spokorili, pa tudi pri vsaki sveti maši, posebno ob nedelah in slovesnih praznikih zavžili presveto rešnje telo. „*Stanovitni so bili, priča sv. Lukež, v nauku apostolov, in zedinjeni v lomljenju kruha in v molitvah, ter zavživali jed* (presveto rešno telo) *s veseljem in nedolžnim sercom*.“ Torej so pa tudi toliko čerstvi v sveti véri in v kreposti bili, de jih ni meč ne ogenj, ne železje ne ječa, tudi naj grozovitnej muke in smert premagala ni. *Vse so premogli v Jezusu, ki jim je moč dal*. — Zakaj pa smo mi toliko slabi in nevečni, de nas lahko vsak veterc skušnjave premaga in v greh zakopá? Kamo je živa véra prvih kristjanov, kdé njih terdno zaupanje in goreča ljubezn do Jezusa, kamo sveta skerb za izveličanje večno? Kakor se je božja miza opušala — je tudi sveta serčnost kristjanov vmirala in pomerla.

antona 0 Kervavo preganjanje kristjanov je v šertem stoletju odjenjalo, lehko so kristjani v lepem miru živeli in Bogu služili; alj le prehitro so Izveličarja svojega pozabili, so zadremali, so v grešno spanje zapadli, ter božjo mizo clo opustili. Sveta cerkev je torej že po svojem vidnem poglavarju papežu Fabianu vkazala, naj vsi věrni saj trikrat v letu, o božiču, o veliki noči in o binkošti prejemajo presveto rešno telo. In ker jih je veliko tudi to sveto navado zanemārilo, je dala sveta cerkev v vesolnem Lateranskem zboru v Rimu pod imenitnim papežem Inocencom III., kder je bilo 412 škofov zbranih, v letu 1215 oestro zapoved s temi besedami: „Vsak věrni kristjan obojega spola, kakor hitro je starost razsodka nastopil (k pameti prišel) naj se vsih svojih grehov svojemu duhovniku najmanj enkrat v letu zvesto spovē, in naloženo pokoro po moči dopolni. Tudi naj v velikonočnem času pobožno prejme sveto rešno telo; če mu njegov duhovni iz pravičnega namena ne odloži. Kdor ni tej zapovedi pokorn, v cerkvo ne smē, in po keršansko ne bo pokopan. Ta zapoved naj se pogosto oznani, de se nihče z nevednostjo ne izgovarja.“ Tako sveta mati katolška cerkev govori, in vsim svojim věrnim, ki so pri pravi pameti, zapovē vsaj enkrat v letu se svojih grehov spovedati, in o velikonočnem času vredno prijeti presveto rešno telo. Ona pa tudi vsim nepokornim zažuga, de kdor tega ne stori, bo izobčen (iz društva svete cerkve odveržen) in če v takem stanu vmerje, ne po keršansko pokopan, ker po keršansko živel ni. Tak nevěrnik je podoben suhi mladiki, ktera z vinskoi tertoi združena ni.

„Jaz sem vinska terta, vi ste moje mladike; brez mene kaj storiti ne morete. Če kdo v meni ne ostane, bo runkei veržen, kakor mladika, in bo usahnila; pobrali jo bodo in v ogenj vergli, de zgori. — Kdor zavživa moje meso in pije mojo kerv, on v meni ostane, in jaz v njem.“ Oh naj bi ne bilo med nami takih zanikarnih kristjanov po imenu, takih suhih mladik, kteri še enkrat v letu k spovedi ne gredo in tudi velike noči s Jezusom ne obhajajo! Mertvi kristjani so, in sami sebe skoz svojo zanikarnost iz svete cerkve veržejo. „Kdor se od božje mize loči, se od večniga življenje loči, pravi sv. Ciprian, ker brez gnade svetega zakramenta peša.“ Sveta mati katolška cerkev takih za svoje otroke ne spozna, in tudi v grobu za nje ne moli. Njih življenje ni v Kristusu, tudi njih vstajenje ne bo, ker je le one obljubil sodni dan obuditi k večnemu življenju, ki zavživajo njega meso. Alj ni strah in groza za take?

Sveta cerkev želji, naj bi vsak věrnik v svoji domači cerkvi saj o velikonočnem času svete zakramente prijel, ako nima posebnega uzroka (uržoha) v kako drugo cerkev jiti. V domači cerkvi je prav za prav božja miza za te pogernjena, kder se za tebe sveta maša posebno daruje, pri koji boš enkrat počival, in se bo tudi še po tvoji smerti za tebe molilo. Tvoji lastni pastiri imajo sveto dolžnost za te skerbeti, in na vse svoje gledati, de opravijo sveto velikonočno pobohnost, ti pa imaš tudi sveto dolžnost svojim domačim, znancom in sosedom dati lep izgled, naj tvojo pobožnost videvši hvalijo Očeta, ki je v nebesih. Oh, kdo bi se veselja ne razjokal, videti ovčice krog svojga pastirja, bogate in revne, gospodarje in posle, stariše in otroke ogernjene v svatovsko oblačilo posvečjoče gnade in prijaznosti božje, kako pobožno obhajajo vsi eniga duha in serca vedni spomin naj vekše ljubezni Jezusove! To je gotovo živo znamenje občestva (gmajne) Svetnikov, ktero Bog veselo gleda in obilno blagoslovi. Nimajo torej prav taki kristjani, ki v ptuje, dalje cerkve gredo za veliko noč svojo spoved in sveto ohajilo opravljat, kakor bi jih bilo doma naj svetejšega opravila sram, kakor bi se pred svojimi domačimi znancami in sosedami v naj imenitnejši božji službi skrivali, namesti jim svetli s lučjo svoje pobožnosti, posebno oni ktere je Bog postavil kakor luč, naj bi vsim svetili, koji so v hiši, srenji alj soseski. Slabe ovčice so, ki brez pravega uzroka zapustivši svojega pastirja in svojo cerkvo okolj letajo, gostokrat priložnosti iskaje se ne popraviti, marveč le v nepokori ostati, kar je takim velik, smerten greh. Torej je sv. Karl Boromej svojim duhovnim pastirjem naročil, naj le takim pripustē iti drugom k spovedi, od kterih vedo, de ne grejo iz duha nepokore.

Ako se pa v dobrem namenu v drugo cerkvo k spovedi podaš, izberi si spovednika po volji božji, kakoršnega je tebi potreba, in prosi Boga, de dobrega najdeš. „Kakor svojih telesnih bolezn ne zaupamo vsakemu, na kojega naletimo, ampak le njemu povemo, kteri nas ozdraviti zna, uči sv. Bazili, ravno tak se imamo tudi grehov svojih le takemu spovedati, ki nas zamore njih ozdraviti.“ In naj si ravno imajo vsi postavljeni spovedniki to oblast, vender vsi za vsakega niso. Si imamo spovednika izbrati, izberimo si takih, ki nas ne ponesó na svojih rāmah pregrešne lehkote v pogubljenje, ampak nas popeljajo po stermin stezi prave pokore v izveličanje. — Pa tudi na posledne dni velikonočnega časa svoje spovedi ne odlagaj po gerdi navadi slabih kristjanov. Skušnja uči, de kteri pri velikonočni spovedi zadni — so po veliki noči v starih pregrehah prvi.

Kedar pa sveta mati katolška cerkev hoče, in tako oestro zapoveduje, se saj enkrat v letu izspovedati in o veliki noči presveto rešno telo prijeti; noče slabih kristjanov podpirati, ki mislijo, de je zadosti samo enkrat v letu opraviti to svojo izveličansko dolžnost. Kaj takega misliti, ali clo terditi Bog ne daj! Naša škerbna mati le močno želji, prosi in opominja v vesolnem Tridentinskem zboru skoz neizrečeno milost našega Boga vse in vsake, ki se kristjani imenujejo, naj bi se združili v tem znamenju edinosti, v tej zavezli ljubezni, pomnili tolike veličasti in neskončne ljubezni Gospoda našega Jezusa Kristusa, ki je dal svojo drago življenje v naše odrešenje, in svojo meso nam v živež, naj bi te svete skrivnosti njegoviga telesa in kervi s tolkoj krepostjoj věre in s tako gorečoj pobožnostjo obhajali, de bi pripravljeni in vredni bili ta nebeški kruh prav pogosto prijeti, naj bi jim bilo v dušno življenje in k večnemu izveličanju, in oni oživljani iz te ptuje dežele srečno došli na dom nebeškiga Očeta, kder bodo ravno ta angelski kruh, kojega zdaj v posvečeni podobi prejmejo, brez podobē vživali.

Skerben, za izveličanje svoje vnet kristjan naj hiti k sveti spovedi po vsakem nesrečno storjenim smertnim grehu, kajti več nevaršine na svetu ni, kakor v smertnim grehu brez posvečjoče gnade božje živeti in nesrečno umreti. „Bodite pripravljeni, veli Jezus, ker ne veste ne ure ne dneva, kedar Gospod pride in vas pokliče, dati rajtengo od vašega hiševanja.“ Pripravljen je pa, kdor v stanu posvečjoče gnade božje živi, brez katere ne zamore kaj za večno življenje vrednega storiti. Ako se

vrežeš ali hudo vsekaš, ne od odlagaš do velike noči rano obezati. Vsak smerten greh je smertna rana, sveta spoved je zdravilo; poprej ko se izpoveš, lahkaj ozdraviš in se poboljšaš. Kdor dolgo odlaga, se težko alj pa clo ne spokori. — Skerben kristjan se tudi malih grehov večkrat v letu skoz zakrament svete pokore očisti, de ne zabrede v hude pregrešne navade, ki iz malih grehov radi prirastejo. „Ne zanemari malih grehov, kakor bi kaj ne bili, uči sv. Avguštín, in če te njih gerdoba ne peče, naj te njih število straši.“ Pač bi bila nesnažna hiša, ktera bi se le enkrat na letu pometla; tudi naša vest čedna ni, ako se le o veliki noči očisti, in še tistokrat po navadi le slabo. Kako boš svojo vest prav izprašal, ako nisi celo leto na to porajtal? — Kako obudil pravo grevengo, ako si njo clo pozabil? — Kako se čisto spovedal, ako še spovedi začeti ne znaš? Tudi k božji mizi boš nevredno pristopil, po nevredno sveto rešno telo zavžil, *poteptal Sina božjega* po besedah sv. Pavla, *sam sebi obsodbo* (pogubljenje) *jedil in pil, ker ne razločiš telesa Gospodovega*, in tako dvojin božji rop storil, česar nas večni Bog ovaruj!

De se ta strašna nesreča ne prigodi, in sveta velikonočna spoved in obhajilo vredno opravita, sveta katoliška cerkev tudi po materno skerbi, in predvelikonočno ispraševanje in podučenje vkaže. Vsak pravovéren katoličan je dolžen k izpraševanju priti, ako ga starost, bolezn, njegov stan, alj kak drug pravičen uzrok ne izgovori, ter svojemu dušnimu pastirju odgovor dati, in jih prepričati, de je v keršanski veri dovolj podučen in dobro pripravljen sveto velikonočno Jagne božje zavžiti. Kdor v potrebnih keršanskih resnicah podučen ni, alj v očitnem pohujšanju, kojega daja, terdovratno živi, on ni pripravljen sveto velikonočno obhajilo vredno prijeti, ter nima svatovskega oblačila. „Proč od te mize vsi hudobni Judaži, kliče sv. Krisostom; tam ne smē biti noben hinave, noben hudobec, noben preklinjavec, noben tat, noben lakomnik alj pijanc, noben sovražnik svojega brata, de si nobeden obsodbe pogubljenja ne zavžije.“ „*Naj torej človek sam sebe poskusi*, veli sv. Pavl, *in tako naj od tega kruha jē.*“ Ako pa najdeš svoje serce nečisto, zadolženo svojo vest, oj tak pojdi poprej, raztergaj sukno svoje pregrešne navade, omij madeže svoje duše v studencu zakramenta svete pokore, obleči zopet halo dopajenja božjega, in potem stopi k sveti božji mizi; zakaj tako mora po redi biti, de se najprej dušne rane skoz sveto spoved ozdravijo, in potem še le nebeška hrana zavžije, uči sv. Ambrož. Kar se pa véрни sami poskusiti prav ne vedó, naj jim dušni pastirji pomorejo. Ako jih pripravljene spoznajo jim znamnje nauka podelé, (brez kterega se noben, ako ni izvzet, za veliko noč pod grehom ispovedati ne smē) ali koga pripravljenega ne spoznajo, mu svedoče k spovedi ne dajo, in mu to sveto opravilo odložijo, de se poboljša. To je duhovnikov težka dolžnost: oestro, kar je prav in potreba, vérne izpraševati; pa tudi vérnih sveta dolžnost svoje pastirje vbogati; in jim po velikonočnem času, kakor oznanijo, dokazati, de so sveto veliko noč s Jezusom vsi zvesto obhajali, pri sveti povedi in pri svetem obhajilu bili. Kdor namestnike božje posluša, govori Jezus, mene posluša; kdor njih zaničuje, mene zaničuje.“ „*Bodite torej pokorni svojim* (duhovskim) *naprejpoveljenim*, opomina sv. Pavl, *in slušajte jih; zakaj oni čujejo, kakor taki, kteri bodo za vaše duše odgovor dajali, de to s veseljem storé, ne pa zdihvaje, zakaj to bi ne bilo dobro za vas.*“

Pregrešna je šega tistih, kteri se velikonočnemu izpraševanju in nauku vmikajo; sodbi božji se umekniti ne bodo mogli. Zločesto je take ljudi prikrivati in pod svojoj strehoj imeti; to se pravi njih zanikernosti deležen biti. Prederzno je govoriti: pokaj bi k nauku hodil, saj me svedoček ne bo izveličal; — bo te pa tvoja neporkošina pogubila. Hudobno je svoje dušne pastirje za sveto veliko noč ogoljfati; Bog vse to vé, in se goljfati ne da. Tak kristjan le sam sebe goljfa. Svet nam torej bodi postni in velikonočni čas, vesel za angele, izveličanski pa za nas.

Poglejte, ljube duše, kako hitro naše življenje teče! Kakor senca memo gremo; smo kakor kapla na veji. Majhen veterc pohlidi, in nas ne bo, kakor naših raznih bratov in sester. V materi črni zemlji bo naše truplo počivalo, duša pa v večnosti terpela, alj pa vesela svet raj vživala, ako se pridno pripravljamo skoz pogosto vredno spoved in sveto obhajilo, ki sta zastava večniga življenja. Vsaka sveta spoved in sveto obhajilo nam ima biti jedna stopinja bližej svetih nebes, če se vredno stori, ako pa slabo, nam je stopinja le bližej pekla. Vsaka sveta velika noč, kojoj s prijemoj svetih zakramentov spodobno obhajamo, bodi nam eden štacjon bližej nebeškiga doma, kder nam je vsmilen Jezus srečen prostor pripravil.

Skorej bo prišel božji Ženin naših duš na naše vrata poterkat; blagor nam, če nas pripravljene najde, kakor modre device. V nebeško gostijo naš popelja, krog svoje mize nas bode posadil, on sam postregel nam bo, kakor je nam obljubil. Goreče svetila žive vére si omislimo, olja posvečjoče gnade božje si pripravimo posebno v tem svetim času, de kader pride in nas zakliče, veselo pojdemo sveto veliko noč z njim v nebesih obhajati. — To Vam iz serca željim, to Vam za sveto veliko noč lepo priporočim.

Milost Gospoda našega Jezusa Kristusa bodi z Vami vsemi. Amen.

Pri sv. Andreju 17. januara 1852.

Anton Martin,

Lavantinski škof.

ANTON MARTIN

po milosti božji Lavantinski škof, pozdravim v imenu Gospoda našega Jezusa Kristusa vse pravovjerne kristjane, kateri Mario prav častijo, in vsem razsvetljenje božje iz serca želim.

Preljubi! Leto je minulo, kar se je glas začel, kakor bi se bila Maria, mati božja, na neki smreki na Paki v Vitajnski fari blizo Celja dvema deklinama prikazala, in ne vëm kaj naročila. Naša sveta katoliška vëra nas uči, da Bog po čudežih svojo voljo gostokrat ljudem razodene in naznani, kako naj se on v svojih Svetnikih časti. Zgodbe svetega pisma in zgodbe naše svete kat. cerkve nam pa tudi pričajo, da hudi duh, on sovražnik prave vëre gostokrat ljudi z lažnivimi prikazni slepi, naj bi se v prazne vëre zamotali, pravo službo božjo vnemarili, sveti materi katolški cerkvi nepokorni svoje prave pastirje zapustivši po stranskih potih letali, in kakor raztresene ovce brez pastirja zgrabljivemu volku v kremple prišli. To peklenski duh želi; in žalibog! kakor nekdanj pervo žensko Evo, tako še zdaj posebno veliko ženskega spola omoti, in ne le razujzdanih, ampak dosti dobrih, pa prelehkovërnih kristjanov vloví, da glas svojih pastirjev ne poslušajo in po svojih potih letajo, kateri niso nobeni božji poti, marveč cesta pogubljenja.

Gotova resnica je, in greh bi bilo tajiti, da se Bog po Marii, naši mili materi in po svojih Svetnikih prikaže, ter pravovërne poduči, grešnike posvari in žalostne potolaži. Tako se je leta 1846 v Francozki zemlji na gori Zalette Maria dvema pastircama, mladenciku in deklici prikazala, jima naročivši ljudem velike pregrehe očitati in jih k pokori opominvati. To prikazen je neskončno vsmilen Bog z velikimi čudeži poterdil: bolni so čudovito ljubo zdravje, terdovratni grešniki gnado prave pokore na onem kraju prijeli, ljudstvo se je poboljšalo in milost božja med njim pomnožila. Te so pristne znamnja in gotove svedočbe resnične božje prikazni. Škofi so jih presodili, prikazen za božjo reč spoznali, in to božjo pot poterdili. Tako se prava božja pot v kak od Boga izvoljen in po prošnji Marie in božjih Svetnikov posebno z gnamami oblagodarjen svet kraj začne, le na tak od svete cerkve poterjen božji pot se izveličansko gre, in dušni dobiček prejme.

Ali taki sveti božji poti, na kojih se ljudje pokorijo in obilno milosti božje vživajo, hudimu duhu niso po volji. Ker božje dela ovreči ne more, si hitro zvijačo vbere, in iše ljudem prave pote zmediti (zmešati), zravno Bogu posvečenega altarja več altarčkov posvetnim malikom postaviti, zravno Bogu posvečenih keršanskih cerkvi skrite kraje, temne loge in drevesa kazati, in praznovërne ljudi od prave službe božje odvräčevati, naj bi jih lajhal. Zdaj napelja lažnive ali pa trepaste otroke, da si prazno prikazen izmislijo in ljudem pripovedajo, kar nič ni; zakaj laž je hudiča lastno djanje. Zdaj navdiha abotne, prevzetne, lakomne ali pa abotne ljudi, da prazen glas čudežev povzdignejo, lažnivih čudežev, kojih ni sluha ne duha, razen v njih omoteni glavi in pa v malopridnem sercu. Zdaj podpiha gerde berače, lenuhe in postopače, med kterimi posebno veliko pomagavcov ima, da po svetu gredë čudeže lažejo in ljudi vabijo, naj bi sami na takih božjih potih boljši semenj imeli. Poslednič se še lakomni kerčmarji, in posvetni kramarji v hudičevo derhal pridružijo in lažnive božje pote širokoustno hvalijo, da bi več iskupili, kakor malikvavski srebrar Demetri, kateri je krivi boginji Diani v mestu Efezu sreberne tablice delal, in veliko iskupil. Kedar je pa sv. Pavl to malikvanje overgel, je dobičkarski mož vse svoje pomagavce sklical, rekoč: „Možje, veste, da od tega svoj dobiček imamo; vidite pa in slišite, kako ta Pavl veliko ljudi pregovarja in odvräča, ter pravi, da to niso bogovi. Potem ni samo naše delo na škodi, ampak tudi svetlost boginje bo pojemala.“ To slišati so se ljudje razserdili in vpili, rekoč: „Velika je Diana Efežanska!“ Celo mesto so zmešali, podpihali ljudi in jih podkurili, da so nad tovarše svetega Pavla planili, ter vpili eden to, drugi kaj drugega. Vse zberaljše je bilo zmedjeno, in njih dosti ni vedlo, pokaj so skup prišli. Taka se bere v apostolskem djanju v 19. 23 — 40; Taka se še dan današni — kakor se vidi pri Vitajnski smreki godí. Tako zvito in prekanjeno zna

lažnivi duh teme ljudi slepariti, in jih tako omotiti, da glasa svojih pastirjev več ne zaslišijo, in clo v malikvavske šege zabredejo, poprej ko mislijo; zakaj po enakih potih se je v starodavnih hajdovskih časih malikvalo.

Bog je imel edini tempel v Jeruzalemu, v kojem je očitno med Izraelci prebival. Zapelivci, krivi preroki so pa po gričih (hribih) loge sadili, po drevju malike stavili in ljudstvo privabili, da je pravi tempel božji zapustivši hodilo malike molit. Ojstro so poslani namestniki božji, preroki omoteno ljudstvo svarili, in ga k pravi službi božji zavračali; ali razujzdano ljudstvo je rajši lažnive zapelivce poslušalo, kakor glas božjih poslancev, je krive pote tako dolgo terdovratno hodilo, dokler ga ni Bog zapustil in sovražnikom v roke dal, da so ga vžugali in v strašno sužnost odgnali. Veliko slabovernih kristjanov tudi današne dni svoje farne cerkve popusti in gre v svetih nedelih in zapovedanih praznikih v neznane kraje, de samo ne vè kamo in pokaj? — zanemari sveto službo božjo ki se v domačih zerkvih za - nj obhaja, in po gošah poklekuj, ter ne vè pred kom in zakaj, zamudi pridige in keršauske nauke, in posluša izmišlene prikazni lažnivih, goljufnih ali pa goljfanih ljudi, ne prijema svetih zakramentov in v dušni tami živi. Ali ni tako djanje kristjanov zmota, slepota in dušna škoda? Ni taka šega ako ne celo, saj na pol malikvavska? —

Hajdovski Nemci so imeli košat hrast — neznabogi Slovenci pa zeleno lipo za izvoljeno sveto drevo, pod kojem so malikovali, strašne pregrehe vganjali, in clo človeško kerv prelivali svojim malikom v čast. Sedajni pa si zdaj smolnat bor (borovec) zdaj roglato (cvizlato) smreko zberò, krog nje klečijo, in clo posekan štor režejo, in trešice domu nesò, in kakor svetinje hranijo. Ali ni tako djanje zoper prvo božjo zapoved? zoper zdrav nauk naše svete matere katolske cerkve, ktera ojstro in pod grehom prepoveduje kake ostanke častiti, kateri niso od cerkve za svete spoznani in poterjeni? — (Trid. zbor 25. seja) Sveta cerkev ojstro prepoveduje podobe ali kipe staviti in vèrnim v počast dajati, ako niso od viši duhovske gosposke pregledani in za dobre oklicani; svojoglavni kristjani pa brez vsega prašanja lesene ute stavijo in praznovèrnim ljudem v svoj umazan dobiček goljufne molivnice delajo. Povejte; ali ni taka služba božja zmešnjava, ki ni od Boga, marveč od tega sveta in njegovega vajvoda lažnivega duha? — In če peklenskemu goljufu v ednim kraju zmota potegne, hitro si v drugem kraju takih ljudi najde, ki mu pomorejo ravno tako zmoto pognati in razširati. Tako se je pred tremi letami v Pokarskem borovju pod Celovcom za velikoj cesto tak izmišlen shod začel, kterege je dvoje otrok osnovalo. Ni še Pokerski shod potihnil, so si ljudje na Horvaški in Vogerski meji prikazen matere božje na neki strehi umislili. Komaj je ta prikazen potihnila, je na Paki v Vitajnski fari prikazen radovedne ljudi vnela. Ni še bila ta reč prav presojena in dognana, se je v Gorenčah na Koroškim blizo Drave po slabo podučenih dveh deklinah ravno taka prikazen med ljudi zatrosila, lesena bajta postavila, v bajti podoba matere božje, pred njo pa škrinjca, naj bi ljudje vbogajime dajali. Recite, pravovèrni kristjani! ali ne veljajo ravno za take čase, ki so polni zmot in škodljivih zmešnjáv, besede Jezusove, ki nas tako ojstro po očetovo pred takimi goljufijami svari, rekoč: „Ako tam kdo poreče: Glejte, tukaj je Kristus, ali tam (ravno to tudi velja od Kristusove matere Marie), ne verjemite. Zakaj vstali bodo krivi kristusi in krivi preroki, in bodo delali velike znamenja in čudeže, tako de bi bili zapeljani tudi izvoljeni, ako bi mogoče bilo. Glejte, poprej sim vam povedal! Ako vam tedaj porečejo: Glejte v pušavi je! ne hodite vunkaj; glejte v hramu je! ne verjamite.“ Mat. 24. 23 — 26. — Ravno te besede Jezusove vam v sedajnih nevarnih časih ponoviti je vašega škofa sveta in ojstra dolžnost, po naročilu svetega Joaneza apostola in evangelista, ki veli: „Preljubi! nikar ne verjamite vsakemu duhu, ampak skušajte duhove, jeli so iz Boga; kajti veliko lažnivih prerokov je po svetu.“ I. Joan. 4. 1. Ta apostolska beseda tudi od Vitajnske smreke in njene prikazni obvelja.

Celo leto in črez sim mirno čakal, pazno gledal in razumeval, kaj bo iz tega novega božjega pota. Boga sim prosil, in priporočal naši ljubi materi, Marii prečisti devici, naj nam na znanje da, ako je ta prikazen od Boga, in božja volja, de se božja pot od svete cerkve blagoslovi in poterdi vèrnim kristjanom v izveličanje; ali če ne, naj se prekličé in overže, da ne bodo pobožne duše v njih škodo motene po krivem potu hodile, in naša

sveta vëra od nevërnikov za praznih reči del zasmehovana. Veliko se je v preteklem letu od Vitajnske smreke po svetu govorilo, pisalo in bralo, veliko legalo, mnogo mnogo ljudi se je iz vsih strani na Paki zbralo, ona smreka posekala in pokončala; pa ni zvedeti, ne spričati edniga čudeža, nobene posebne gnade najti za dušo ne za telo, ktera bi se bila v resnici na tem shodu pri Vitajnski smreki zgodila in po njej Bog na znanje dal, da je ta oznanovana prikazen božje delo, in božja volja, naj se na tem mestu Bogu in Marii v čast kapela ali cerkva stavi, kakor sosedi na Paki imeti hočejo.

To reč spoznati in prav razsoditi sim naročil Vitajnski fari po šegi naše svete cerkve v enakih priložnostih se tri dni postiti in moliti, naj bi vsmilen Bog, On večna resnica, ki vsako laž sovraži, prav spoznati dal, ali je ta reč v resnici od Boga, ali je le spaka in sleparija od satana po nevednih in slabovërnih ljudeh osnovana in po svetu oklicana, praznovërne ljudi slepariti, pravo vëro in keršansko vëdenje pa v sramoto in škodo pripraviti. Molitve so bile pobožno opravlene, sveta maša se je tri dni v ta namen služila, naj bi se razodelo, kar je v tej reči volja božja, de ne bi opovërali, kar je božjega; pa tudi ne podpërali, kar bi od hudiga bilo. Na to sim poslal cerkvene sodnike, dobro razumne, poštene in bogaboječe može, štiri dehante, kateri so 10. in 11. majnika t. l. v mojem imenu vpricho cele soseske na Paki ves kraj pregledali, potem v Vitajni vse priče te govorjene prikazni na tenko zaslišali, prejiskali in po resnici in po pravici razsodili. In kaj so v tej reči spoznali? Prepričali so se, da jih je malo, kateri bi terdili, kakor bi bili prikazen Matero božje s svojni očmi videli; večidel njih le to pravi, kar so od drugih, več od ptujih, kakor domačih praviti čuli, kateri po navadi več povedó, kakor je. In tudi oni, ki pravijo, da so sami vidili, tako zmešano in zahomotano (temno) pripovedajo, da se iz njih pripovedi kaj božjega spoznati ne da. Ni v celi tej prigodbi nobeniga sledu kake božje razodetje, nikdo ne vë kakega čudeža, ki bi se bil na tem kraju od začetka do te dobe zgodil. Ni zvedeti duše, ktera bi bila objiskaje ta kraj kako posebno gnado občutila, ni slišati od grešnika, kateri bi se bil na tim potu očitno spokoril in poboljšal; ni videti pri romarjih te Vitajnske smreke na Paki nobene posebne svete želje ali gorečnosti, ampak veliko več neka posvetna raztresenost in merzlota se na ljudeh pozna, kateri v ta kraj zahajajo. „Po sadu, veli Jezus, bote drevo spoznali.“ Naj bi ta prikazn v resnici od Boga bila, bi ljudi čudoma za vse sveto in božje oživela.

Tudi sosedomi, kateri so prvi prikazen na smreki razglasili, nobene verjetne priče nimajo. Deklina, ktera bi rada Marijno prikázen spričala, se lahko spozna, da je na zvijačo podučena in prekanjena; njeni domači so pa željni naj bi res bilo, kar se je govorilo v njih dobiček. Radovedno ljudstvo, ktero se shaja ne priča do tega kraja nikakega živega zaupanja. Veliko jih je sram reči, da kaj ne vidijo, ker so drugi, kateri pravijo, da zato ne vidijo, ker v gnadi božji niso; in kdor edenkrat obhodi, bo težko drugobart šel. Ljudje, kateri so na dan cerkvenega prejiskanja na tem kraju pričejoči bili (bilo jih je pri 1000 duš), niso nobene gorečnosti za ta božji pot naznanili, niso za poterjenje tega shoda prosili, timveč so merzlo gledali, in čakali, kaj bodo sodniki spoznali, obljubivši zadovoljni in pokorni biti temu, kar bodo škof v imenu cerkve v te reči sklenili.

Iz vsega tega se po zdravi pameti in po pravi vëri lahko sklene: 1) da se na smreki na Paki v Vitajnski fari nobena prava, resnična prikazen Matero božje spoznati in dopričati ne da; 2) da shod k tistej smreki, ali v tisti kraj ni nobena prava, Bogu in Marii dopadljiva božja pot, ampak le skušnjava slabovërnih ljudi; 3) da nima nobeniga zaslužka, ne odpustka, kdor v tisti kraj potuje, marveč greh, ako domačo službo božjo ali druge dolžnosti po takej praznej poti zamudi; 4) Ni spoznati, da bi božja volja bila na Paki kapelo ali pa cerkvo staviti, temveč naj se ta kraj opusti, in sklepi slaboumnih, omotenih ljudi overžejo; kajti začetek te božje poti iz gole zmote izvira, in kar resnica ni ampak laž in goljflja, vse to sveto vëro in keršansko djanje skruni in podëra. To so vsi štirje od škofa poslani sodniki sklenili, in njih sklep moram tudi jas poterđiti, ter vsim pravovërnim kristjanom naznanim, naj se tih praznih, zapeljivih potov varjejo.

Bog me ovarji kaj božjega opovërati ali clo potreti; pa tudi Bog ne daj laži, zmote in prazne vëre podpërati, koje se pri tej smreki očitno kažejo. Mi smo molili, in Boga

prosili, naj nam svojo sveto voljo zadel tega kraja na znanje da. Ker pa ni znamnja, ni prave priče, da bi na Paki pri smreki kak od Boga v čast Marie posebno izvoljen in oblagodarjen kraj bil, se ima skleniti, da je vse govorjenje od tega kraja gola zмотa in laž. Naj se torej noben pravovėrn kristjan, nobena kristjana vprihodno ne da skušati, ne zapeljati v ta kraj na božjo pot hoditi. Vsakdo pa, ki sebi in drugim dobro hoće, naj bližnim ravno to pově, in njih krivih potov ovarje. Hudobni, svojoglavni in nepokorni ljudje, kateri bi to prepoved prederzno in terdovratno grajali, in ljudi na to prazno božjo pot zapeljavali, bodo od cerkvene družbe izobčeni, ter imajo greh, kojega si škof sam odvezati prihranim.

Prav in dolžnost je Mario, kristjanov mogočno pomočnico častiti, njeno čast množiti in poviševati, pa ne z zmotami in z lažmi, marveč njene svete čednosti in nauke posnemaje. Maria pa svojim vernim častitelom in častitecam pravi: „Karkolj vam Jezus poreče, storite!“ In Jezus veli: „Kdor vas, namestnike moje, posluša, mene posluša. In kdor cerkve ne posluša, naj ti bo kakor nevěrnik in očitni grešnik.“ To je v tej reči Jezusa in Marie glas, ljube duše in ovčice Kristusove na vas. Pisal in povedal sim vam kakor vaš viši Pastir, in sim rešil svojo dušo. Dobre ovčice bodo glas svojega pastirja poslušale; terdovratne bode Bog sodil. Gospod bodi z vami in z mojem duhom. Amen.

Pri sv. Andreju na sv. Vida 1852.

Anton Martin,

Lavantinski škof.

ANTON MARTIN

po božjem usmiljenju Lavantinski škof vse Verne svoje škofije lepo v Gospodu pozdravim in Vam vse dobro iz serca želim.

—

Povabim Vas, preljubi moji! v imenu Jezusa in svete cerkve na hojo za Kristusam; ali ne jaz, sam usmileni Jezus Vas vabi, rekoč: „Ako hoče kdo za menoj priti, naj zataji sam sebe, in naj hodi za menoj.“ (Mat. 16, 24.) Naj bi pa Jezusa začuli in nas zapeljiv svet s svojim trušem in veseljvanjem za božjem Pastirjem hoditi sosebno v svetih časih ne motil, nam je naša mati sv. kat. cerkva peto cerkveno zapoved dala, rekoč:

„Ne obhajaj gostije (ženitve) o prepovedanih časih!“

Oh, naj bi vsi verni te glas svoje ljube matere zaslišali, prav razumeli ali zastopili, in vestno peto cerkveno zapoved dopolnili! Ova zapoved nas uči posvetno veselje tako uživati, da bo nam včasno srečo in v izveličanje večno. Le poslušajte!

Kdaj ne smemo gostij ali ženitvanskega veseljvanja imeti?

Od prve adventne nedele do sv. 3 kraljev, in od pepelnice srede do prve nedele po veliki noči, kajti so ti dnevi sveti, Bogu in izveličanju naše duše posvečeni. —

Kadar se v svetem adventnem času glas vpijočega v pušavi povzdigne: „Pripravljajte Gospodovo pot!“ se ne spodobi posvetne glasbe ali muzike glasovi. Kadar se ob Jordanu sv. Joana kerstnika opominvanje začuje: „Delajte pokoro! božje kraljestvo se bliža!“ tisti čas se ne spodobi gostiti, ne ženitvati. Vidimo v svetih božičnih dnevih pastirce hiteti k Betlehenskemu hlevu, modre na kolenih novo rojenimu detetu darovati, ne smemo mi po časnih dobrovoljah hoditi, in v posvetno zamišleni gnade polno rojstvo Jezusovo zamuditi, kakor Herodež in ves pregrešen Jeruzalem z njim. — Nas sveta mati kat. cerkva v postnem času za Jezusam našem odrešenikom na kervavo pot v Jeruzalem, na oljsko goro in strašno golgato pelja, gledati Jezusovo bitko terpenje, premisliti svoje pregrešno življenje, ne smemo kristjani v tem svetem času na dobre volje zahajati, in rastresati svete misli med zapeljive reči. Sveta mati kat. cerkva je postavila te svete dni za svete ljudi, da se očistimo in spokorimo, ter obhajamo s Jezusom, svojim nebeškim ženinom sveto veselo veliko noč

do vesele bele nedele. — Ne spodobi se pa tudi o svetih kvaternih tednih, v križevem tednu in ob svetih bilah velikih svetkov (praznikov), ne v svetih nedelah in zapovedanih praznikih posvetno razsajati in veseljevati, Bogu in duši sveti čas jemati in ga dajati hudemu. Prav in modro je torej sv. kat. cerkva že v starodavnih časih (368) sklenila, in v svetem Trid. zboru ponovila peto cerkveno zapoved, rekoč: „Svet cerkveni zbor zapove, de od prve adventne nedele naš. G. J. K. do sv. 3 kraljev, in od pepelnice do prve nedele po veliki noči staronavadno prepoved slovesnih gostij (ženitva) vsakdo skerbno in zvesto derži.“ (Sej. 24. p. 10). —

Pokaj nam sv. mati kat. cerkva v prepovedanih časih ženitensko veseljevanje prepoveda? Za to, kajti nihče ne more dvema gospodoma ob ednem služiti in prav vstreči, se postiti in gostiti, pokoro delati in pa rajati. Posvetne gosti ne gredo v posti, ne v svetih Gospodovih dneh, koje so dolžni verni kristjani s molitvijo, svetim premišlovanjem, s postam in drugimi dobrimi delmi posvečevati. Naj si je ravno svet zakon po nauku naše sv. cerkve velik zakrament, in torej njega prijema, vredna sveta poroka, izveličansko djanje, nje vender sv. cerkva o prepovedanih časih razun posebne sile ne pripusti, kajti ženitva in možitva ni brez raztrese in posvetne skerbi, ter kristjane v posvečevanju svoje duše mudi, po besedah sv. Pavla, ki pravi: „Kdor je brez žene, skerbi za to, kar je Gospodovo, kako bi Bogu dopadil; kdor je pa oženjen, skerbi za to, kar je posvetno, in je razdeljen. — Ravno tako tudi žena.“ — Ravno v ovem namenu sv. Pavl clo zakonskim za take čase dober svet daja, ako sta obdva pri volji, da se drugi drugega varjeta na čas, in se v post ali v molitvo podasta (ter živita kakor bi vdana ne bila). — Kako čisto in tresno naj toraj bo v teh svetih časih posta in molitve kristjanov življenje po besedah Kristusovih, ki veli: „Varujte se, da vaše serca ne bodo preobložene v požrešnosti in pijanosti in časnih skerbeh, in da dan (sodbe) nagloma nad vas ne pride. — In kakor se je godilo v dnevih Noeta, tako bo v dnevih Sinu človekovega. So jedli in pili, so se ženili in možile do dne, ko je šel Noe v barko, in je potop vse pokončal. (Luk. 21, 24. 17, 27.) — Torej so grehi o svetih časih in Gospodovih dnevih storjeni dvakrat veliki smertni grehi.

Kaj pa nam je v teh prepovedanih, svetih časih storiti?

Za Jezusom hoditi, ki se je v pušavi 40 dni in noči s sv. postam in molitvijo na odrešenje sveta pripravljaj; — za Jezusom iti v Jeruzalem in premišlevati, koliko je on storil nas izveličati, kako malo pa mi storimo zadoseči, kar nam je Kristus zaslužil.

Popraviti imamo v svetih časih, kar smo drugokrat pozamudili, otresti prah pregrešnega sveta, očistiti serce hudobnih želj, in okinčiti dušo s svetimi čednostmi in dobrimi delmi. Vsak hišni oče ali mati naj zbere o teh svetih večerih svojo družino, in jim bere ali da brati bitko terpljenje Kristusovo, ali iz življenja svetnikov, ali svet postni evangelj; tudi iz katehizma kako stran za pripravo na velikonočno spoved in sveto obhajilo. Naj kako sveto pesm zapoje, potem vsi skupaj pokleknejo, in saj eden odstavek svetega roženkranca tako odmolijo, da bodo v petih dnevih celega doveršili. Vsaka kerš. hiša naj bo o teh svetih časih Bogu posvečena cerkev, vsak hišni gospodar skerbni dušni pastir svoje družine; zakaj Gospod je blizu njim, kateri ga išejo, in božji angeli tam prebivajo, kder se lepo Bogu služi. Še lepše Bogu služiti imamo v svetih časih v cerkvi božji, obiskovaje svitance (zornice) adventni čas, in svet križev pot postni čas, objokovati svoje pregrehe, zatirati svoje hudobne navade; se preroditi v rojstvu Jezusovem in obleči novega človeka pravičnosti in svetosti; vstati iz groba pregrešnega življenja za sveto veliko noč, in obhajati s Jezusom veselo vstajenje. Oh, koliko djanja. koliko skerbi za večne reči o teh prepovedanih časih za vsako keršansko dušo! Taki časi so Bogu prijetni časi, taki dnevi so dnevi izveličanja, so setva za večnost, so žetva za svete nebesa. In kar bomo tukaj vsejali, to bomo tamkaj želi; kdor bo po malem vsejal, bo tudi tam po malem žel. Kdor bo pa posebno take dni v meso pregrešnega življenja sejal, bo tudi od tega pogubljenje žel. Ne daj Bog tega!

Kaj ne smejemo kristjani dobre volje biti, ne se razveseliti? Pošteno, pravično veselje ni prepovedano, temuč priporočeno od sv. Pavla, ki veli: „Veselite se vselej v Gospodu; še enkrat vam rečem, razveselite se; pa vaše pošteno veselje naj bo vsim ljudem znano; Gospod je blizu.“ Tudi vsmileni Jezus je bil na svatovšini v Kani Galilejski vesel, ter je svatom veselje pomnožiti vodo v vino spremenil. — Lepo je svojim gostijo služiti, in tudi po zamoženju dolžnost; ali vaši svatje imajo biti pošteni, keršanski ljudje, vaše gostarije kratke, vašemu premoženju primerjene, brez vse potrate in nezmernosti, brez vsega hrupa in greha, da bode tudi vsmileni Jezus vaš svat, mati Maria s svetim Jožefam vaša vesela tovaršija. Tako sv. kat. cerkev uči, in v svetem Tridentinskem zboru škofam naroča, naj skerbijo, da se ženitnine ali gostije spodobno in pravično obhajajo, zakaj zakon je sveta reč, in se ima ravno za tega del v vsem sveto obhajati.

Sveta kat. cerkev tudi dobro voljo zunaj prepovedanih časov rada vernim dovoli, samo da dobrovoljci ne pozabijo, da so

kristjani, in so le po kersansko židane volje. Kolo se steče, ako se v pravem času ne namaže, človek opeša in onemaga, ako si večkrat ne odehne, in ne razveseli. Veselo serce podaljša naše dni; ali naša dobra volja ima biti za dušo in truplo ozdravilo, ne vgonobilo. Tude nedolžno veselje človeka vgonobi, kadar predolgo — cele dni in noči terpi. Ne na dni ali cele noči, le na ure naj terpi kristjanom židana volja. Svoji dolžnosti stanu, službi božji, ali potrebnemu počitku za dobro voljo čas jemati, bi bilo krasti ali Bogu ali pa našemu zdravju; vsaka reč mora svoj čas imeti. „Ako vse po željah svojega serca storiš, si ti bodo sovražniki tvoji smejali: uči sv. Duh. Varuj se na velikih ali malih gostarijah svoje veselje imeti; zakaj večidel se pri njih greši; po takem bi dnarje za velike obresti na posodo jemal, in obožal.“

Poslušajte, kako so pervi kristiani svoje dni gostije obhajali! „Naše gostije (pravi stari cerkveni pisec Tertulian) so se imenovalе ljubave (Agape). Kajti vemo, da Bog naj rajši vbožce ima, za to tudi za nje pred vsem oskerbimo, kakor premoremo. Se pa naše gostije iz blagega namena napravijo, se tudi v lepem redu in pošteno obhajajo. Ne terpimo na gostii, česar bi se ne spodobilo. Poprej ko se k mizi vsedemo, dušo s nebeškoj hranoj poživimo, s molitvijo, ktero Bogu opravimo. Ne jemo več, kakor za potrebo, pijemo samo toliko, kakor se ljudem spodobi, kateri za svojo čistost skerbijo. Povableni so tako dobre volje, da ne pozabijo, da Bog vse sliši, kar govorijo. Po obedu si roke vmijemo, sveče prižgemo, in se k božji hvali povzdignemo, ter psalme ali svete pesmi pojemo, kakor kdor zna in ga serce pelja. Kakor se miza s molitvijo prične, se tudi konča. Od mize ne gremo se pretepat, kerv prelivat ali pa gerde burke vganjat, ampak kakor se pošteno snidemo, se tudi pošteno razidemo, in gremo vsak na svoj dom kakor kristjani, ne toliko siti telesnih jedi, kakor nahranjeni nebeškega živeža svete spodobnosti in podučjenja.“

Tako so kristiani svoje dni dobro voljo imeli, in so bili v Gospodu veseli; kako je pa pri nas? Svetejši ko je čas, huje pregrešne so po mnogih krajih dobre volje posebno mladih, razujzdanih ljudi; in če ravno ne v adventu in postu — se v svetih nedelah in svetih praznikih, po cerkvanju in shodih naj več razsaja, pijanje, raja in greši, tako da sv. Auguštin govori: „Bolje bi bilo orati, kakor pa rajati v takih svetih dnevih;“ zakaj: „Otroci pri igrah skačejo, boben in citre nosijo, ter se glasne godbe ali muzike veselijo, svoje dni v dobri volji prežive; alj ko bi trenul, padejo v grob,“ pravi pravičen Job. Tako veselje ni veselje nebes, ampak radovanje peklenskega brezdnja, ki po besedah Jzaia preroka svoj trebuh razprostira, in brez mere

široko svoje gerlo odpira, ter požira take razberzdane ljudi. „Kakor ribič na ternik ribe lovi, pravi sv. Bernard, tako lovi hudi duh ljudi na pregrešni dobri volji.“ Bog vas ovarji takih dobrih volj in veselje vsak čas, posebno pa v svetih nedelih in zapovedanih praznikih; one prineso časno in večno nesrečo. Ako meni, mladi ljudje, ne verjamente, žalostno, resnično prigodbo poslušajte!

O času svetega škofa Eligia (okolj leta 600 po Kristusu) je bilo plesati ali rajati strašna, huda razvada. Sv. Eligi je imel ples za grešno djanje, in si je vse prizadel rajanje opovreči. Pridiguje in svari, prosi in žuga, kajti Bog prešerne plesavce oestro kaznuje, kakor razujzdane Jzraelce, kateri so krog zlatega teleta plesali, in jih je bilo eden dan 23,000 plesaveov in plesavk pobitih. Ali dobrovoljci niso svarjenja porajtali, so svetega škofa zasramovali in še bolj plesali. Na svetega Petra in Pavla praznik so blizo njegovega prebivališa ples napravili, treskali in trušali, da je bila groza. Sv. Eligi se pravično razserdi, v sredo njih stopi, jih pokrega in zapove tiho djati. Ali dobrovoljci ga zasmehujejo, imenujeju bedaka in le rajajo. Sv. škof se pa tega ne vstraši, temuč svoj glas povzdigne, in ljudem s očitno šiboj božjoj žuga, ako od plesa ne henjajo in se ne spokorijo. Namestu vbogati se plesavci in plesavke še huje vnamejo in priganjajo godce, rekoč: „Le dobro delajte in nam še novo naredite!“ — in tako skakajo kakor bi obsedeni bili. Svetega škofa prevelika žalost opeče; on k nebesam svoje oči povzdigne, v pričo ljudstva poklekne, se jame milo jokati in izdihovati, ter to reč Bogu izroči. In pogledjte čudo! Bog, kateri se ne da hudobnemu ljudstvu zasramovati, ne zasmehovati svojih služavnikov, prepusti dobrovoljce hudemu v oblast, in pri trideset jih izdivja, se brez pameti v kroge verti in tuli, da jih je bilo videti groza, in so jih morli na rokah in nogah vkleniti. Edno celo leto je to njih divjanje terpelo. Na obletnico svetiga Petra ie Pavla jih reče sv. Eligi v cerkvo pripeljati, jim oestro pridigo naredi in ljudstvo k pokori opominja. Vse se solzi, pokoro in poboljšanje obljubi. Sv. Eligi s vsim ljudstvom poklekne, za obsedene prosi, in ko bi trenul, jih hudi duh zapusti, njih terplenje henja in oni sopet mirno živijo.

Bog bodi milostiv razpušenim dobrovoljcem, kateri ob svetih časih nespodobno veselujejo; tudi njim se hoče pregrešen smeh prej ali poznej v jok premeniti.

Hočemo, kristjani, Jezusovi biti, ne smemo jarm satana nositi. ne peklu, temveč nebesam veselje delati. Veselo serce vam torej vošim, preljube moje ovčice, pa tudi poštene dobre volje, to da v Gospodu. „Veseli se, mladina, v svoji mladosti, in naj bo veselo tvoje serce, pravi sv. Duh; ali vedi,

da te hoče Gospod za vse to na sodbo postaviti." — Ali te-
daj jeste, ali pijete, ali kaj drugega delate, vse k časti
božji storite," uči sv. Pavl; in tako bo prav.

Se bote vselej pošteno v Gospodu veselili, v vsih svetih
časih in dnevih posvetne dobrovolje opustili, in pošteno posvečo-
vali Gospodove dni, vam hoče svet post v izveličanje biti, kte-
rega vam za to leto 1853 v imenu svete matere kat. cerkve
oznamim.

I.

**Vsi verni Lavantinske škofije se imajo mesojeje
zderžati:**

1. Vsak petek celega leta;
2. Vsako kvaterno sredo, petek in saboto;
3. Na pepelnico in štiri posledne dni velikega tedna;
4. Na bilo pred Binkošti, pred sv. Petrom in Pavlom,
vsaboto pred veliko Gospojnico alj veliko Mašoj,
pred vsemi Svetmi, pred divicoj Marioj v adventu,
in v saboto pred Božičem.

II.

1. Vse druge postne dni, tudi o sabotah (razun zgorej izu-
zetih) je mesenega vživati dovoljeno, ako kdo v imenu
božjem hoče. Ima pa za to moliti vsak tak dan tri Oče-
naše, tri Češena si Maria in pa apostolsko vero v čast
terplenja Kristosovega.
2. Ta molitva se naj opravi v družbi domačih, prav po-
božno, v duhu pokore, in če mogoče, na glas. Tudi
naj vsakdo, kakor premore, v bogaimo daja. Se ho-
češ in zamoreš pa tudi te dni v duhu pokore mesojeje
zderžati, bolje storiš, le drugih ne zaničuj, da se po
dovolenju svete cerkve mesenine poslužijo; ti, ki meso
ješ, pa žaluj, de se popolnoma oestro postiti ne moreš.
3. Bolnikom mesene jedila dovoliti imajo domači duhovski
pastirji in spovedniki oblast, kedar zdravitelj (vrač)
svetje ali naroči. Boletni ljudje, ktere za žive dni me-
seno jesti slabost sili, si naj to dopuščenje po svojih
duhovnikih od škofijstva izprosijo.

4. Kdor dovoljbo ima v terdo zapovedanih postih mesa jesti, si je pa dolžen v živežu pritergati, če ga starost, bolezn ali kak drug pravičen uzrok ne izgovori. Si pa primoran se obtešiti alj živeža vzeti, dajaj obilnej milošne, bolj pridno moli, rajši božjo besedo poslušaj, odpusti svojim sovražnikom, se z njimi spravi in zado-mesti, kar se postiti zamudiš.

III.

Vsi verni se imajo terdo postiti, to je v živežu pritergati, in le enkrat na dan nasititi se:

1. Vsak dan štiridesetdanskega posta razun nedel;
2. Vsako kvaterno sredo, petek in saboto;
3. Vsako sredo in petek v adventu (na mestu apostolskih bilj);
4. Na biljo pred Binkoštni, pred sv. Petrom in Pavlom, pred velikoj Gospojnicoj, pred vsimi Svetniki, pred devicoj Marioj v adventu in pred Božičem alj rojstvam Jezusovim.

Verni sini in hčere svete matere kat. cerkve! ste danes materni glas zaslišali, nikar da bi serce svoje oterdili. Kakor bote vi svojo mater tako bo vslišal Oče nebeški tudi vas. Kdor cerkve ne posluša, naj ti bo kakor hajd in očitni grešnik. Kteri se pa po tem nauku ravnajo, mir in milost bodi nad njimi. Amen.

Pri sv. Andreju 12. januara 1853.

Anton Martin,

Lavantinski škof.

...kajti vsi so bili v tisti noči v
...in so bili v tisti noči v
...in so bili v tisti noči v
...in so bili v tisti noči v
...in so bili v tisti noči v

III

Vsi verni se imajo terje postiti, to je v živežu pri-
stojati, in le enkrat na dan nasititi se:

1. Vse dni živežu ostati, razen nedelj;
2. Vse dni živežu ostati, razen nedelj;
3. Vse dni živežu ostati, razen nedelj;
4. Vse dni živežu ostati, razen nedelj;
5. Vse dni živežu ostati, razen nedelj;

Vse dni živežu ostati, razen nedelj, ste danes
materini glas zaslišali, nikar da bi ne
v svojo mater tako bo vseh Otonov, tudi vas. Kdor
ne postaja, naj ti boš korajši in oštrši grešnik. Kteri
se pa po tem namenu niso, naj in milostbodi nad njimi.
Amen.

Prizor Andreja 12. januarja 1853.

Anton Molin.

Mica
Kraus

Dem Wohlehrwürdigen Lavanter Clerus und allen Schulmännern Gruß und Segen von Jesu Christo unserm Herrn.

- I. Ordinariatsverfügungen, den Schulgottesdienst betreffend.
- II. Mittheilung der theologischen Fragen für das Jahr 1853.
- III. Bestimmung der Pfarrkonkursprüfung für das Jahr 1853.
- IV. Abholung der heiligen Dehle am Gründonnerstage.
- V. Der Direktorien-Bedarf für das Jahr 1854 ist anzuzeigen, und der Seelenstands-Ausweis vorzulegen.
- VI. Sammlung für ein Waiseninstitut k. k. Offiziersröchter durch Abnahme des Gedichtes: Ehret die Frauen.
- VII. Kollekte für die abgebrannte Pfarr- und Wallfahrtskirche Maria Neustift bei Oberburg.
- VIII. Abänderungen in den statistischen Nachweisungen über Bevölkerungs-Bewegung.
- IX. Anordnung, betreffend die Verwendung der disponiblen Kirchengelder zum Ankaufe von Grundentlastungs-Obligationen.

I.

Die Schule, eine Tochter der Kirche, ist nach dieser die wichtigste Lehr- und Erziehungsanstalt des Menschengeschlechtes, die alle unsere Aufmerksamkeit und Aufopferung verdient, damit sie gedeihe und die wohlthätige Rückwirkung übe auf Kirche und Staat, indem sie beiden treue und würdige Mitglieder erziehet. Dazu benöthiget die Schule von der Kirche die religiöse Weihe, vom Staate den äußern Schuß, von den Seelsorgern aber die ihr gebührende Beachtung und sorgsame Pflege. Die Schule soll dem Seelsorger der Augapfel — dieser der Schule die Seele sein, auf daß sie zum Segen werde. In Anbetracht dessen sind unter 21. April 1845 3. 71 mehrere Ordinariats-Verfügungen zum Frommen der religiösen Erziehung und Schuldisciplin erlassen worden, welche ich hiemit zu erneuern und näher zu bestimmen für nothwendig finde.

Vor Allem haben die Herren Seelsorger und Schullehrer sich den doppelten Zweck der Schule stets vor Augen zu halten, die Schuljugend zuerst für den Himmel, zu glaubensstarken frommen Christen, und dann für den zeitlichen Beruf, zu nützlichen Menschen und braven Staatsbürgern durch Unterricht und Erziehung heranzubilden. Darum haben

1. die Seelsorger nicht allein die vorgeschriebene Schulpredigt auf eine angemessene Weise vorzunehmen, sondern auch bei jeder schicklichen Gelegenheit, insbesondere am 1. Sonntage nach der Erscheinung, so wie am heil. Schulkengel-Sonntage, wo ihnen das einschlagende Evangelium die schönste Veranlassung dazu bierhet, eingreifende Vorträge zu halten: über die christliche Kinder-Erziehung so wie über den Werth eines guten Schulunterrichtes, vorzüglich aber über die Pflicht der Eltern mit der Schule mitzuwirken, und dieselben zur Einsicht zu bringen, daß von einer christlichen Erziehung ihr und ihrer Kinder zeitliches und ewiges Wohl abhängt; denn eben daran hat es in unsern Tagen besonders Noth.

2. Damit die Schuljugend christlich erzogen werde, darf die Schulkirche nicht unterbleiben, wobei die Schulkinder abwechselnd zu singen oder laut zu beten haben, nach Anweisung der Andachtsübungen für die Schuljugend (zu haben bei Wolfgang Pirker, Buchbinder in Wolfsberg; oder das Sveto Opravilo za solarje, v

Celi na prodaj v nemških šolah). Wo keine tägliche Schulmesse zulässig wäre, ist solche wenigstens an ein Paar Tagen in der Woche zu halten, wo und wann auch dieses nicht möglich ist, haben die Herren Schullehrer wenigstens zwei Mal wöchentlich, als etwa am Mittwoch und Samstag, die Schulkinder in die Kirche zu führen, und nach Anweisung obgenannter Andachtsbüchlein für Aeltern und Wohlthäter zu bethen, und somit die Herzen der Jugend für Frömmigkeit und Liebe zu Jesu, ihrem göttlichen Kinderfreunde, so wie eine zarte Andacht zur jungfräulichen Mutter Maria zu beleben.

3. Die Schulkinder sind öfter, zum wenigsten vier Mal im Jahre, zum würdigen Empfange der heil. Beicht und Communion zu führen, und auch die Wiederholungsschüler sind dazu zu verhalten, die heil. Sakramente mit den Werktagsschülern gemeinschaftlich zu empfangen, wobei die Herren Schullehrer und Gehilfen eingeladen und erinnert werden, mit dem eigenen guten Beispiele der Schulkinder vorzuleuchten, und die Pfarrsgemeinde zu erbauen. Jene Kinder, die keine Schule besuchen, sind nach der Ordinariats-Vorschrift vom 2. Jänner 1847 Nro. 13 besonders vorzubereiten, und zur hl. Beicht und Communion nicht bevorzuzulassen, als sie in den nothwendigen Stücken unserer heil. Religion (in necessariis medii et praecepti) gut unterrichtet befunden werden. Je feierlicher und angemessener die erste heil. Communion abgehalten wird, desto segensreicher und nachhaltiger werden deren Wirkungen sein. Einer besonderen Hirtenforge werden die so häufig vernachlässigten Kinder lediger Personen, Ziehkinder, Viehhüter, Dienstknaben und Mädchen anempfohlen, um sie vor Verwilderung zu verwahren, und ihnen möglichst eine christliche Erziehung zu verschaffen.

4. Nebst einer praktischen, ins Leben greifenden Behandlung der Glaubens- und Sittenlehre sollen der Schulkinder als Vorbereitung auf die kommenden Kirchenfeste bei der Evangelienklärung auch die Kirchengebräuche auf eine angemessene Weise erklärt, und so die Kinder in das kirchliche Leben eingeführt werden. Ueberdies lasse man die Kinder kurze herzliche Gebethe und Kernsprüche einüben, um solche ins Leben mitzunehmen, und immer vor Gott zu wandeln. Hierbei ist es für Katecheten und Lehrer eine eben so große Aufgabe als heilige Pflicht, auch in Behandlung der sogenannten technischen Schulgegenstände Alles auf Gott zu beziehen und die Jugend anzuleiten, im Lichte des Glaubens zu wandeln, um dadurch der Schule den Adelsbrief der Kirchlichkeit zu geben.

Darum soll in keiner Schule das Bildniß des Gekreuzigten fehlen, und jeder Gang zur Schule soll für die Kinder ein Gang zu Jesu sein.

5. Einen großen Einfluß übt der Gesang auf die Gesittung des Volkes aus, und darf in der Schule nicht unbeachtet bleiben. Es ist darum mein sehnlichster Wunsch, daß die Schulkinder in sittlich reinen, erhebenden Gesängen, welche Begeisterung für Religion, für Wahrheit und Jugend, Liebe zum Vaterlande und zum Regenten athmen, fleißig geübt, und durch sie der Volks- und Kirchengesang veredelt und gehoben werde. Zur Aufmunterung für Lehrer und Schüler bestimme ich auf 10 Jahre alljährlich 100 fl., also für jedes Dekanat der Lavanter-Diözese 5 fl. C. M. als Prämie für jene Schule des Dekanates, welche sich im Gesange am besten auszeichnet. Die Schuldistriktsaufsicht hat darum in dem alljährlichen Schulberichte nach dem Verlaufe des Schuljahres auch den Gesang zu berühren, und jene Schule zu bezeichnen, welche die ausgesetzte Prämie verdient, die mit der Berichterlegung der betreffenden Schule nach Bestimmung der Schuldistriktsaufsicht entweder dem Schullehrer als ein kleines Honorar, oder zum Ankaufe der Prämienbüchlein für die Schüler zugeführt werden wird.

6. Für das zarte Kindesalter sehr angemessen und für das folgende religiöse Leben der Jugend sehr segensreich ist der schöne Verein der heil. Kindheit Jesu, dessen Bestimmung es ist, den frommen Sinn im kindlichen Alter zu pflegen, und durch Gebeth und Unterstützung von Seite der Kleinen für die Rettung der Heidenkinder besonders in China zu sorgen. Die Statuten dieses Vereines sind in den F. E. B. Olmüzer Ordinariats-Erlässen Nro. 13, 15, 17 des Jahres 1851, in slovenischer Sprache aber in dem dießjährigen Jahrbuche Droblince zu lesen. Da dieser Kinder-Verein mit seiner gemüthlichen Andachtspflege in vielen Diözesen Oesterreichs gute Aufnahme gefunden, zu Wien den Central-Verein hat, und sich des besten Erfolges erfreuet, so wird er auch in unserer Diözese kein kaltes, unfruchtbares Erdreich finden, und gewiß auch erfreuliche Früchte tragen, wo er eingeführt wird. Vereinsbilder sind bei dem Ordinariate, wie auch bei der Hauptschuldirektion in Cilli zu haben. Die eingehenden Almosen

sind durch die betreffenden Dekanate an das Ordinariat zur weiteren Versendung zu leiten.

Schlüsslich werden alle Jugendlehrer und Erzieher auf ihre heil. Pflicht im Herrn erinnert, bei der Schuljugend auf die Angewöhnung einer christlich-honeten Lebensart in der Kirche und Schule so wie außer der Schule zu sorgen, sich um deren Aufführung fleißig zu bekümmern, sie vor schlechten Gesellschaften so wie vor dem Besuche der Tanzböden zu warnen, und darauf zu sehen, daß die Kinder rein gewaschen und gekleidet erscheinen, wozu ihnen die neuen Schulbücher die erforderliche Anleitung geben, damit die Schule nicht nur eine Lehrsondern auch mit der Gnade Gottes eine christliche Erziehungs-Anstalt besserer Geschlechter werde, wozu Gott seinen Segen gebe!

II.

Mit Berufung auf den Ordinariats-Erlaß vom 20. November 1844 Nro. 1901 und die darüber erneuerte Anordnung vom 3. März 1852 Nro. 380 werden für das laufende Jahr 1853 folgende theologischen Fragen zur Beantwortung gegeben:

1. Quas statuit s. ecclesia quoad concubinatus poenas, quid animarum pastori agendum ad eos amovendos?

2. Wie haben Weltgeistliche ihr zeitliches Vermögen nach den Vorschriften der Kirche bei Lebzeiten zu verwenden, wie darüber zu testiren?

3. Ist der häufige Pfründenwechsel für die Seelsorge zuträglich? Wann ist solcher nach dem Geiste der Kirchengesetze zulässig?

4. Ist der Empfang der heil. Communion ohne vorhergehender Beicht zu gestatten? — in welchen Fällen?

III.

Nach den Bestimmungen der Ordinariats-Kurrende vom 30. Mai 1850 Nro. 926 wird die Pfarrkonkurs-Prüfung in diesem Jahre zu St. Andrea am 31. Mai, 1. und 2. Juni; zu Cilli aber am 13., 14. und 15. September schriftlich und mündlich abgehalten werden:

Jene Dörfen, die sich dieser Prüfung unterziehen wollen, haben 14 Tage zuvor bei dem Ordinariate die Bewilligung dazu einzuholen.

IV.

Die Abholung der heil. Dehle hat auch heuer in der bisher üblichen Weise am Gründonnerstage allhier zu geschehen.

V.

Der Direktorien-Bedarf für das Jahr 1854 ist bis letzten Juni l. J. anher bekannt zu geben, und zugleich der Ausweis über die Seelenanzahl der unterstehenden Seelsorgestationen einzusenden.

VI.

Von Seite der Expeditions-Direktion des 1. k. k. Armeekorps in Wien wurde unter 17. Jänner d. J. eine Zahl von Exemplaren des Gedichtes: „Ehret die Frauen“ mit dem Ansuchen anher gegeben, von den allfälligen Abnehmern desselben beliebige Beiträge zu der in Ausführung begriffenen Errichtung eines Waiseninstitutes für k. k. Offiziersstöchter herein zu bringen.

Die Wohlthäter dieses Institutes werden sonach aufgefordert, ihre beliebigen Beiträge bis Ende April durch das Dekanat anher einzusenden, wo man dann die zu Händen habenden Exemplare an sie gelangen lassen wird.

VII.

Die Vorstehung der Pfarr- und Wallfahrtskirche Maria Neustift bei Oberburg, welche bekanntlich den 23. Mai 1850 in Grund abgebrannt, und an Mitteln erschöpft ist, den neuen Bau, der zwar unter das Dach gebracht wurde, aber noch der Wölbung, Pflasterung, so wie aller übrigen Einrichtung, des Thurmes und der Glocken entbehrt, zur nothwendigen Ausführung zu bringen, hat um Veranlassung einer milden Collekte dießbezüglich gebethen. Da zu solchem Zwecke schon so oft für fremde Gotteshäuser mit Erfolg gesammelt wurde, vertraut man der guten Gesinnung sowohl der Herren Seelsorger als Gemeinden, welche letzteren immer eine Vorliebe zu dieser Frauenkirche an den Tag legten, wenn man hiemit die ämtliche Aufforderung zu obiger Sammlung erläßt.

Die Ergebnisse an eingegangenen Geldbeiträgen sind längstens bis Ende April an das Ordinariat einzusenden.

VIII.

In den statistischen Nachweisungen über die Bewegung der Bevölkerung, welche nach den mit hohem k. k. Statthalterei-Erlaße (für Kärnten) vom 6. Juli 1851 Z. 1853 und Ord. Currende vom 4. August 1851 Nro. 1085 (für Steiermark) vom 28. Oktober 1851 Z. 8185 und Ord. Currende vom 3. November 1851 Nro. 1646 bekannt gegebenen Bestimmungen alljährlich vorschriftsmäßig zu verfassen und einzusenden sind, hat das hohe Ministerium des Innern mit Verordnung vom 14. Dezember 1852 Zahl 28898 folgende Erleichterungen eintreten lassen.

1. Die Nachweisungen über die Erstgeborenen (Erstlinge) haben von nun an zu entfallen, eben so kann

2. die Vorlage eines Dupplikats der Nachweisungen, welche die Seelsorger an die politischen Behörden zu liefern haben, unterbleiben;

3. die Nachweisungen sind nicht mehr nach Ortschaften, sondern summarisch, jedoch monatweise, für sämtliche Rubriken nach den Sprengeln der Seelsorger zu verfassen, und

4. hat die Spezialisirung der gemischten Ehen von nun an zu entfallen, und es ist nur ersichtlich zu machen, wie viele Bräutigame und Bräute, welche während des laufenden Jahres gemischte Ehen eingingen, jeder der betreffenden Confessionen angehörten.

Wovon die unterstehenden Seelsorgeämter in Folge hoher k. k. Statthalterei-Eröffnung (für Steiermark) vom 21. Dezember 1852 Z. 9134, (für Kärnten) vom 2. Jänner l. J. Z. 11393 hiemit zur Darnachachtung verständiget werden.

IX.

Das hohe k. k. Ministerium des Innern hat mit Erlaß vom 30. Dezember 1852 Z. 33884 erinnert, daß nach dem Börsenberichte vom 24. Dezember 1852 die Grund-Entlastungs-Schuldverschreibungen auf der Wiener-Börse verkehrt worden seien, und das deren Cours für die Zukunft werde notirt werden. Es unterliege demnach keiner Schwierigkeit mehr, dieselben in Gemäßheit des im S. 21 des a. h. Patentes vom 11. April 1851 Rgb. Nro. 83 ihnen gewordenen Zugeständnisses zur Anlegung von Kirchen-Fonds und Stiftungs-Kapitalien zu verwenden, und nachdem es im Interesse der Finanzen sowohl, als der Inhaber dieser Obligationen gebothen erscheint, sie so viel als möglich den Schwankungen des täglichen Verkehrs von Hand zu Hand zu entziehen, so sei dahin zu wirken, daß die Grundentlastungs-Obligationen nun auch wirklich von den Kirchen-Stiftungs- und Fonds-Verwaltungen zur Anlage ihrer disponiblen Kapitalien mitverwendet werden.

Wovon die Seelsorgeämter hiemit in Gemäßheit der hohen k. k. Statthalterei-Eröffnung ddo. 13. Jänner l. J. Z. 91 zur Nachachtung Kenntniß erhalten.

Fürstbischöfliches Lavanter Ordinariat zu St. Andrea am 16. Februar 1853.

Anton Martin,

Fürst = Bischof.

ANTON MARTIN,

po milosti božji Lavantinski škof, vse Vërne svoje škofije lepo u Gospodu pozdravim, in Vam vse dobro iz celiga serca želim.

Dva Adama imamo, ktera posnémamo: perviga u posvetnem raju skoz požrešnost u svoje pogubljenje — drugega Adama Jezusa Kristusa u pušavi skoz svet post in zatajenje u svoje izveličanje. Pervi Adam je post prelomil zavživaje prepovedan sad, ter je sebi in nam skoz svojo nepokoršino časno in večno smert naklonil; drugi Adam, naš Izveličar je odrešenje naše s svetim postam začel, in je bil pokoren do smerti, nam zapustivši izgled, naj bi njegove stopinje posnémali.

Za katerim bomo hodili? —

Kdor hoče za Kristusom hoditi, se ima po njegovem svetim izgledu postiti; zakaj svet post je šola resnične hoje za Kristusom, in svetnika ni u nebesih, kateri bi ne bil po potu posta in zatajevanja si u nebesa pomagal. Postili so se Apostoli in učenci Kristusovi, postili vsi pervi Kristiani tako oistro, da se jim čudimo premišlevaje, koliko so oni storili, kako malo pa mi.

Imeli so pervi Kristiani velik 40 danski post u spomin in posněmo posta Jezusovega u pušavi, na bi se vredno pripravili obhajati s Jezusam sveto veliko noč, gréšnimu poželenju odumreti in oživeti za Jesuza, za njegovo božje kraljestvo. Le enkrat na dan so jédli po večernicah o petih, pa še tistobart le pomalim. Niso zavživali u postu mesa, ne mleka, clo vina pili niso. Postili so se otroci in stari ljudjé; ker so bili vsi svetoželjni, so bili tudi posta veseli, ter so se jokali, ako se niso postiti mogli.

Pervi Kristiani so immeli 4 kvaterne poste, vsako kvaterno sredo, petek in saboto, naj bi se vsake kvatre saj po tri dni pokorili, in ložej od Boga vsakdanjega kruha izprosili, naj bi jim blagoslovil žitno polje in vinske gore, jih obvarval vsake vjime, in dal živežu tek; — jim pa tudi dobrih delavcov u svoj vinograd — dušnih pastirjev u svojo žetvo poslal.

Postili so se na svete bile pred velikimi svetki alj godovami, se pripraviti na vesel Gospodov dan. Vsi ti in taki posti na leto so jim bili mali posti, o katerih so se ob treh popoldne obtešili, in niso vsak dan neprenehoma posta imeli, kakor svet 40 danski post. Tudi vsak teden so se po dva dni postili, u petek, u spomin smerti Kristusove, naj bi se njegovega terplenja in zasluženja vdeležili, u saboto pa v čast Marie, ki je s apostoli

te dan žalovala, ko je Kristus veliko saboto u grobu počival. „Post je bil prvim Kristianom, po besedah sv. Bazilia, rodoviten studenc, ki je mlado keršanstvo polival, iz kateriga so se popotniki vse svoje žive dni poživiljali; post je bil devicam varh čistosti, zakonskim pomočnik zderžnosti, mladim in terdnim ljudem berzda poželjivosti; post je bil sednoj bosedoj vsaki starosti in vsakimu stanu dober oče.“

Toliko ojstrega, svetiga posta prvih Kristianov komej lupino med nami najdemo; pa še te male trohice veliko Kristianov (po imenu) noče deržati, in se ne zmeni za post, de si je ravno post oče svete čednosti in očiten porok hoje za Kristusam. „Ako hočeš Kristian biti, veli sv. Ambrož, imaš tudi po Kristusovo storiti. Jezus, ki ni greha storil, se je postil 40 dni; ti bi se pa ne postil, ki si toliko grešil? Kristus ni nobeniga greha storil, in se je postil za naše grehe; kako bi se ti po svoji vesti Kristian imenoval, če bi se gostil, kadar je Kristus za tebe gladoval?“

Kakor ojstra je bila šega prvih Kristianov se postiti, tako mila je zapoved posta, ktero nam sveta katolška cerkev u naših časih naroča; dobra mati vè, da smo slabi otroci, ter nam po materno vsmilena pohenja in ljubesnivo pomaga, ako le njene skerbi in pomoči terdovratno skoz nepokoršino u svojo pogubo nezaveržemo.

Zaslišite torej, drage ovčice Kristusove, in zapomnite si to trohico svetega, cerkvenega posta, kojega Vam za to nasočé leto 1854 u imenu svete matere kat. čerkve oznanim in naročim.

I.

Vsi vèrni Lavantinske škofije se imajo mesojeje zderžati:

1. Vsak petek celega leta;
2. Vsako kvaterno sredo, petek in saboto;
3. Na pepelnico in štiri posledne dni velikega tjedna;
4. Na bilo pred Binkoštmí, pred sv. Petrom in Pavlom, pred velikoj Gospojnicoj alj velikoj Mašoj, pred vsemi Svetmi, pred devicoj Marioj u adventu, in u saboto pred Božičem.

II.

1. Vse druge postne dni, tudi o sabotah (razun zgorej izvzetih) je meseniga vživati dovoljeno, ako kdo u imenu božjem hoče. Ima pa za to moliti vsak tak dan tri Očenaše, tri Češena si Maria in pa apostolsko vèro u čast terplenja Kristusovega.

2. Ta molitva se naj opravi u družbi domačih, prav pobožno, u duhu pokore, in če mogoče, na glas. Tudi naj vsakdo, kakor

premore, ubogaime daja. Se hočeš in zamoreš pa tudi te dni u duhu pokore mesojēje zderžati, bolje storiš, le drugih ne zaničuj, ki se po dovolenju svete cerkve mesenine poslužijo; ti, ki meso jēš, pa žaluj, de se popolnoma ojstro postiti ne moreš.

3. Bolnikom mesene jedila dovoliti imajo domači duhovski pastirji in spovedniki oblast, kedar zdravitelj (vrač) svetje alj naroči. Boletni ljudje, ktere za žive dni meseno jēsti slabost sili, si naj to dopuščenje po svojih duhovnikih od škofijstva izprosijo.

4. Kdor dovoljbo ima u terdo zapovedanih postih mesa jēsti, si je pa dolžen u živežu pritergati, če ga starost, bolēzn alj kak drug pravičen uzrok ne izgovori. Si pa primoran se obtešiti alj živeža vzeti, dajaj obilnej milošne, bolj pridno moli, rajši božjo besedo poslušaj, odpusti svojim sovražnikom, se s njimi spravi in zadomesti, kar se postiti zamudiš alj ne moreš.

III.

Vsi vērni se imajo terdo postiti, to je u živežu pritergati, in le enkrat na dan nasititi se:

1. Vsak dan štiridesetdanskega posta razun nedel;
2. Vsako kvaterno sredo, petek in saboto;
3. Vsako sredo in petek u adventu (na mestu apostolskih bilj);
4. Na biljo pred Binkoštni, pred sv. Petrom in Pavlom, pred velikoj Gospojnicoj, pred vsimi Svetniki, pred devicoj Marioj u adventu in pred Božičem alj rojstvam Jezusovim.

Vērni sini in hčere svete matere kat. cerkve! ste danes materni glas zaslišali, nikar da bi serce svoje oterdili. Kakor bote vi svojo mater — tako bo uslišal Oče nebeški tudi vas. Kdor cērkve ne posluša, naj ti bo kakor hajd in očitni grēšnik.

Ti cerkveni posti nam pa kaj pomagali alj hasnili ne bodo, ako se ne bomo greha skerbno varvali, ne zogibali grēšnih priložnost. „Nikarte ne mislite, da je že zadosti se u jēji postiti (zravno pa grēšiti). Ali ne vēste, kaj se pravi prav postiti se? Se (zravno posta) vsega greha iznebiti. Raztergajte vse pregrešne zveze (posebno nečistega znanja), odpustite svojemu bližnemu zamere i. t. d. Kaj bi zdalo se postiti, pa se krēgati in tožvati? Kaj bi vam pomagalo se te dni mesa zderžati, svojega bilžnega pa med tem po krivem obērati? H čemu bi vam bilo ne vina piti, krivice pa ne opustiti?“ upraša sv. Bazili. „Se greha varvati, se pravi u resnici postiti, uči sv. Krizostom; zakaj post je u to postavljen, naj bi pregrešno poželjenje krotil. — Posti se, ako si grēšil; posti se, de ne boš grēšil.“

mb 01 Ti cerkveni posti bi nam bili škodlivi, če bi se le na nje zanašali, svoje dolžnosti in dobre dela pa opušali; delo in milošna imata biti posta brat in sestra. „Postiti se je pač kaj dobrega!“ je djal svoje dni pušavnik svojemu tovaršu. „Delati pa je še bolje!“ mu tovarš odgovori. Tretji pa jima pravi: „Vbogaime dajati je pa naj bolje, ako za to delamo in se postimo, de kaj vbogaime dati imamo.“ In ta je resnična. Gotova resnica je pa tudi, da nam svet post kaj pomagal ne bo, če se pregrešnih priložnost ne varjemo, ktere so: malopridno čerkovanje, slabe ošterije (kerčme alj taberne), posebno pa zapeljivi plesi alj raji. Sveta mati katolška cerkev svoje vërne skoz post in zatajevanje u šolo svete čednosti in kreposti peljá, nas za nebesa odgojiti alj izrediti; zapeljiv svët pa vabi mlade ljudi na nevarn ples alj raj, kojega kerčmarji brez Boga, brez vëre in brez vse vesti u svetih dnevih, na semnjih, in clo na božjih potih nasnujejo, mladino na široko cesto pregrešniga znanja, nesrámnega djanja in pogubljenja zasukati. Na plesu nedolžnost umira, strah božji mladino zapuša, zdravje pëša, smert in satan svojo obilno žetvo imata, grob in pekel se pa polnita. Se postiti, po tem pa na raje in brez potrebe u kerčme alj lituže s drugim spolam hoditi, je u suho streho ogenj nositi. To nas vsakdanja skušnja uči, to poterdijo vsi čerkveni učeníki in modri možjé.

Zastonj se postite starši vi, gospodarji in gospodinje, dokler svojim domačim, poslam in otrokam skoz perste gledate in vso svojvoljo dopustite, da se po pregrešnih potih pomikajo, po noči voglarijo in vesujejo, po rajih hodijo, se po pivnicah vlačijo in gerdo, pregrešno znanje imajo. Njihovi grehi so tudi vaši grehi; in: „Kdor za svoje, zlasti za domače ne skerbí, pravi sv. Paul, je vëro zatajil, in je hušji od nevernika.“ Vaš post zgubi vso vrednost, ako dopustite, de pod vašoj strehoj satan gospodari, in pregreha nečistosti gospodini. —

Vaš post nima nobene cene, vi srenjski župani (rihtarji) in svetvavci, ako vas grozi za svet božji strah, za poštenje in čedno zaderžanje po vaših soseskih skerbeti, dokler razujzdanim kerčmarjem (oštirjem) raje brez vsega pomislika davoljite, in dopustite, de se po cele svete dni in noči po pivnicah Bog žali in mladi ljudje u pekel predajajo. Vi se postite, zapeljivci in zapelivke pa na vašo rajtengo po okoljcah nesramno djanje vganjajo, po vašem kraji nezakonske otroke, berače, tate in razbojníke trošijo, rêve in nadloge séjejo, kterih grenek sad že okušamo in ga pokušali bomo, de se Bogu usmili! „Ne dajte prostora hudiču!“ (u vašem kraju) opomina svet Pavl; marveč karkolj je pošteno, kar pravično, kar je svëto, kar k čednimu zaderžanju sliši, za to skerbite,“ de bo u vaših soseskah

poštenje domá; po tem bo vaš post Bogu prijeten. Bog je vam, srenjski poglavarji, naše dni večo oblast zaupal, kakor so jo vaši predniki svoje dni imeli; Bog bo pa tudi več od vas tərjal; gorjé vsakemu, kdor si je oblást zadél, pa si ne prizadene svoje dolžnosti dopolniti; prazen je njegov post, zastonj vsa njegova božja služba. Bog hoče zveste namestnike imeti.

Prazen je post in brez vse zasluge tudi nam duhovskim pastirjem, božjim namestnikom, ako molčimo, kedar je potreba svariti in klicati u imenu Boga in svete cerkve, kedar vidimo, de sovražnik med nami sěl zapeljivih zmot in hudobij trosi, pohujšanje dēla, zapeljuje, zatira božje kraljestvo, kraljestvo hudega pa šira. „Gorjé nam, če molčimo, veli prerok Izaia, in če ne povzdigamo kakor trobenta svoj glas, oznanovaje ljudstvu njegove pregrehe.“ — „Zadonite strobentoj, napovejte post, pokličite ljudstvo, očistite sberaljše, sberite stare, pripeljte otroke. Med vratmi in altarjem (u hiši božji) naj mašniki, služavniki božji jokajo, rekoč: Zanesi, o Gospód, prizanesi svojemu ljudstvu; in ne daj svoje dote nevérnikom u smēh.“ Tako nam prerok Joel naroča, in njegova beseda ravno za naše dni veljà, u kojih število grehov čedalje huje raste, se tatvine množijo, vse ječe pretesne prihajajo, se od toliko morij po svetu čuje, de je groza in strah. Zemlja ječi pod težoj pregrehe, in hudobija ljudi kliče na božjo pravico. Kaj bo iz tega? — Prida po takim gotovo ne bo, ako se ljudstvo ne poboljša, in božja pravica ne potolaži.

Kadar se je u starih časih u kakem kraji kaj strašno hudega pripetilo, de je, postavim, kdo očitno Boga klel, alj krivo prisegel, alj koga grosovito umoril, alj je keršenea otroka zapravila, alj kdo cėrkvo hudobno oropal, alj u pohujšanje soseske kdo zakon prelomil, alj storil očitno žaljenje božje, so tistimu kraju očiten post oznanili, de so se věrni pokorili, jēzo božjo potolažili, in dano pohujšanje poravnali.

Taka je bila u velikem mestu Ninive, taka šega pri Izraelcih in pri věrnih Kristianih svoje dni. Zakaj pa te svete navade pri nas ni? — Nimamo tudi mi zadosti pohujšanja obžalovati, ki se po hišah, soseskah in duhovnijah alj farah godi in jezo božjo draži?

Svet post, potolažiti jēzo božjo za velike očitno storjene pregrehe in hudobiye, naj bo tretje Bogu dopadljivo dobro delo, kteriga nobena fara, nobena keršanska hiša, in pobožna duša ne zamudi, ki Boga ljubi in skerbi za izveličanje duš, za pravo srečo svojega kraja; — naj zadostuje božji pravici in odvrāčuje zaslužene šibe božje. Ako bi se u kaki soseski (česar ne daj Bog) očitno pohujšanje dēlalo in kakor nevarna kuga

ljudi prejemalo — bi se očitno prešestvanje doprinašalo, alj grozovito morstvo, kervav boj alj tepenje o svetih nedelah in praznikih prigodilo, veliko sovraštvo u soseski vnelo in se ne dalo potolažiti, tako naročim duhovskim pastirjem (fajmoštram) in njih namestnikom, naj oznanijo u mojem imenu postni dan celi duhovini alj fari, pa tudi soseski posebej, u koji se očitno pohujšanje godi, naj se keršanska soseska posti in pokori za očitne grêhe, ki se u njeni sredi godé, naj se u postu posebno mladi ljudje učijo grêh sovražiti, in spoznajo, koliko hudo je grêh. Ima žlahta alj kaka keršanska hiša zgubleniga sina alj hčér, in je vsa prizadeva zastonj, ju popraviti — se u rodbini kaka očitna nesreča velike pregrehe stori, na hišni oče alj gospodar svoji rodbini alj družini post naroči. Naj se ravno edni alj drugi tako napovedanemu postu vtegnejo le smejati, bodo pa tretje, bogaljubni Kristiani se zatoliko bolj zvesto postili in isprosili tudi zasmehovavcom duha pokore. Zaupam terdno in sim si svest, de hoče tak poseben post pohujšanje zaverniti, mlade ljudi greha ovarvati, hudobije iz srenj (gmajn) potrebiti, in pokončati razujzdano življenje. Več ko bo takega svetiga posta, manj bo med vami žaljenja božjiga, Bog bo dal boljše ljudi, s njimi pa tudi boljše čase; sveti Duh bo pri vas prebival. To poterdi sv. Atanazi, rekoč: „Post ima veliko moč u sebi; on ozdravi boležni, pomanjša škodlive mokrote po trupli, prežene hudobne hudove, odpodi hude misli, razjasni glavo, očisti serce, posveti naše telo, in nas vredne stori Boga glédati. Post je hrana (živež) angelov; in kdor se (prav in pobožno) posti, bo tudi angelom prištet.“

Ljubezen Kristusova me sili, Vam, preljubi, to pisati, in svet post posebno priporočiti; naj priganja tudi Vas sveta ljubezen Jezusova vse zvesto dopolniti našim dušam u izveličanje. Amen.

Pri sv. Andreju na sv. Neže dan 1854.

Anton Martin.

Lavantinski škof.

Zdravje in božji blagoslov vsim vèrnim Kri- stianom Lavantinske škofije od Jezusa Kristusa Gospoda našega.

Kdo ne bere, kdo ne čuje, kako se po svetu godi? Huda vojska se krog nas napleta, in ni ga človeka, ki bi nam povedal, kdaj bo končala, in pa kako. — Strašna bolèzn po Laškem in Nemškem s nagloj smertjo ljudi pobera, se ne zogne bogatih hiš, ne bornih bajtic, jemlje stare in mlade, ter vsim veli: bodite pripravljeni! — Po južnih krajih grozovitni potresi cele mesta porušijo, po severnih velike povodnje rodovito polje v pušavo spremené in ljudem beraško palico podajo. Tudi nam je prerana slana lep kos kruha vzela, tersje slabo rodilo, in kužen plesnovec, tersja bolezn nam žuga vinogradov veselje v žalost premeniti. Podzemljice še gosto gnijejo, in vbogi žalostno vprašajo: kako se bomo preživeli, kako družino s vsem potrebnim preskerbeli? Kar je pa naj huje zlo, je hudobija ljudi, katerih veliko tako živi, kobi Boga ne bilo, ne bilo pekla ne nebés, kakor bi nevmerjoče duše ne imeli. Sveto vèro zatreti, vse altarje in trone podreti, je njih misel in želja. Dni in noči svoje peklenske sklepe kujejo, abotne ljudi zapeljujejo, in če v enim kraljestvi vihar prekucije potihne in ogenj kervave vojske pogasne, ga hitro v drugih deželah podpihajo. Hudobci nimajo sami pokoja, in tudi drugim miru ne dajo; le kraljstvo hudičèvo na tem svetu množiti je njih veselje in skerb. Huda je telesna bolezn in smert, pa dušna še neisrečenokrat hujša. Le dvojno zdravilo za to dušno bolèzn imamo: p o k o r o in p a m o l i t v o. Prava pokora ljudi popravi in jim prijaznost božjo da; molitva nam od Boga vsako pomoč izprosi, posebno na mogočno priprošnjo Marie prečiste device, naše prelube matere. Oh, naj bi prave pokore ne zamudili, ne opustili serčne molitve, potolažili božjo jezo in odvernili zaslužene šibe, ki se nam kažejo!

Sveti oče, papež Pij IX. s žalostnim sercem gledajo, kako hudo se po svetu godi, in močno jih skerbí za svoje vèrne otroke. Počèsenje Marie povišati želijo, naj bi božja mati po vrednosti od svojih otrok počèsená, tudi svojim vèrnim otrokam obilnej gnad isprosila. Ljub mir bi radi med keršanskimi naródomi in poglavarji zadobili, naj bi sovražne prekucije po svetu vtihnile; pa tudi kugo, lakoto in vse te šibe, ki toliko ljudi po svetí stiskajo, in tudi našim krajem žugajo, želijo odverniti, posebno pa zadobiti, naj bi dober Bog sovražnike svete katolíške cerkve pokročal, kateri se po širokem nad njo vzdigujejo.

Kakor skerbni oče, papež svoj glas povzdignejo, in povabijo vse svoje verne otroke, naj s njimi sveto pobožnost v času treh mescov, kakor ob svetem letu opravijo, ter kakor naj viši namestnik Kristusov na zemlji popolnoma odpustike vsim vernim podelé, ki zvesto dopolnijo, kar je za to naročeno.

1. Ta pobožnost se začne o večernicah pred vsemi Svetniki (1. listopada t. l.) in se v sredo pred svečnicoj (31. prosenca 1855) konča. Zvonovi bodo začetek in konec oznanili.

2. Posledno nedelo cerkveniga leta (26. listopada) bo po vsih farnih cerkvah presveto rešnje Telo izpostavljeno, svetemu očetu papežu izprosi posebnega razsvetljenja svetega Duha za njih svet namen.

3. Praznik Marie prečiste device, bres madeža spočete, se bo to leto v adventu posebno svečavno obhajal.

4. V 4. nedelo po svetih treh kraljih alj pred svečnicoj se bo pri velikem opravi pred svetem rešnim Telesam hvalna pësm zapela.

Kdor se tih popolnoma odpustkov vdeležiti želji, ima:

1. Zakrament svete pokore in presvetega rešnega Telesa v tih treh mescih napovedane pobožnosti vredno prejeti;
2. Tri cerkve, alj pa edno trikrat v te namen (tode razun farne svete maše, pri ktere je tako vsako nedelo in zapovedan praznik vsak vern kristian biti dolžen) obiskati, in po misli svetega očeta papeža nekaj časa moliti, ako ne več, saj 7 očenašev, 7 češenih Marij in 1 vero za prijemo odpustkov.
3. Se v saboto pred poslednoj nedeloj cerkvenega leta terdno postiti, to je, se mesnih jedil zderžati, in se le enkrat tisti dan do si tega najesti. Kdor bi se to saboto postiti ne mogel, naj kak drug dan te post opravi.
4. Vsakdo naj po svojem zamoženju iz prave keršanske ljubezni kaj vbogaime da, alj v dnarjih, alj v živežu, alj v oblačilu; kdor pa vsega tega nima, naj pa toliko več moli v spreobernenje grešnikov. Te popolnoma odpustek se tudi lahko vernim dušam v vicah izporoči.

Te pobožne dela so lahke in nam velik dušni dobiček obetajo; alj one so mertve, brez vsega zaslužka, ako pravega duha pokore pri nas ni, ki te dela oživi, da Bogu dopadejo in nam pomagajo. „Serce spokorjeno in ponižano Bog ne bo zaver gel.“ Le pokora nas popravi, s Bogom spravi in nam nebeške vrata odpre. Dokler pregreha v našem sercu gospodinji, nam lepo sonce vsmilenja božiga sjalo ne bo. Dajmo torej v tem svetem času vsakej pregrešni navadi za vselej slovo skoz čisto spoved in vredno pokoro. Pokora je edino dušno zdravilo; in če ne bote pokore storili, veli Jezus, bote vsi konec vzeli.

Molite v iz čistega serca oblake predere, nas s Bogom poprijazni, odverne hudo, česar se bojimo, nam izprosi dobro, česar željimo; molitva je naša naj boljša prijateljica in pomočnica. Molimo torej, kakor nam sveti oče papež naročajo, naj

neskončno vsmilen Bog na prošnjo Marie šibe svoje pravične jeze odverne, ki smo jih skoz svoje grehe zaslužili. Molimo, naj vse hudobne prekucije končajo, sovražni, zapeljivi ljudje potihnejo, da kervava vojska mine, in mi ljubi, stanoviten mir uživamo. Molimo in prosimo, naj bi Bog dal, de bi sedajne vojske v juternih krajih v povišanje svete katolske cerkve izišle, vse krivovère po sveti zginile, vse razdertve med kristiani nehale, naj bi bil skorej tudi na zemlji en srečen hlev in eden pastir. Molimo za svetega očeta papeža P i a IX. naj jih Bog ohrani, kakor svoje dni svetega Petra na morji, de bodo našo sveto vèro branili in sveto cerkev, kraljestvo božje po vsem svetu razširali. Molimo za našega svetlega c e s a r j a F r a n c a J o ž e f a, naj jim da Bog vse sovražnike naše, znotrajne in vunajne s mogočnoj rokoj premagati, in nam stanoviten mir in pravo srečo oskerbeti. Prosimo prav serčno neskončno vsmleniga Boga, naj nam ljubo zdravje ohrani, in vsakdanjega kruha saj za potrebo da; kolikor je Bogu k časti in našim dušam v izveličanje.

Kar pa naša nevrednost izprositi ne zamore, naj nam Maria pripomore, ona nebés in zemlje kraljica, vrata nebeške in zgodna danica, pribežalnica Kristianov, pomoč in zaupanje naše. Mario devico, brez madeža spočeto, v sedajnih dneh posebno častiti in v pomoč klicati, nas sveti oče opominajo. Bo Maria za nas prosila, nam bo gotovo zadobila, česar potrebujemo, ako bomo le vredni otroci tolike matere. V to podelijo sveti oče vsim vèrnim iz celega serca v živo znamnje svoje ljubezni očetovski apostolski blagoslov alj žegen.

Pri sv. Andreju na dan sv. Maksimiliana 1854.

Anton Martin,

Lavantinski škof.

neskončno vamiľen Bóg na prošňo Marie šibe svoje pravice jaze odverne, ki smo jii skoz svoje grehe zaslužili. Molimo, naj vse hudobne prekneje končajo, sovražni, zapeljivi ljudje po- tišnejo, da kervava vojska mine, in mi ljudi, ustanovljeni mir živiamo. Molimo in prosimo, naj bi Bóg dal, da ti sedajne vojske v internih krajih v povnanje svoje katoliške cerkve izide, vse krivovore po svetih krahih vse razderive, med kristjani nehalo, naj bi bil skorej tudi na zemlji en svet in eden pastir. Molimo za svetega očeta papeža Pija IX. naj jii Bóg ohrani, kakor svoje dni svetega Petra namoji, da bodo našo sveto vero bratili in sveto cerkev, kraljestvo božje po vsem svetu razširali. Molimo za našega svetega cesarja Franca Josefa, naj jim da Bóg vse sovražnike naše, raztrga in vnanje s mogočnoj rokoj premaga, in nam ustanovljen mir in pravo srčno oskerbeti. Prosimo prav serčno neskončno vmi- leniga Boga, naj nam ljubo zdravje ohrani, in vsakdanjega kruha saj za potrebo da; kolikor je Bógu k časti in našim dušam v izveličanje.

Kar pa naša nevrednost izprošiti ne znamo, naj nam Maria pripomore, ona neha in zemlje kraljice, vrata nebeške in zgodna danica, pribežalnica kristjanov, pomoč in zaupanje naše. Mario devico, brez madeža spočeto, v sedajnih dneh posebno častiti in v pomoč klicati, nas svetil oče opominajo. Bo Maria za nas prosila, nam bo gotovo zadobila, česar po- trebujemo, ako bomo le vredni streei tolike matere. V to podelijo svetil oče vsem vernim iz celiga sveta v živo zaupanje svoje ljubezni očetovalski apostolski blagoslov ali žegn.

Tri av. Andrej na dan sv. Makciminijana 1854.

Anton Martin

Izvanjski školi

Šola, ki si jo je Bog izvolil, da bi v njej svoje otroke vzgojil, je naša največja sreča. V njej smo se učili, da Bóg je naš oče, da smo njegovi otroci, da nas ljubi in za nas umre. V njej smo se učili, da moramo Bógu služiti in se mu posvetiti. V njej smo se učili, da moramo ljubiti Bóga in bližnjega. V njej smo se učili, da moramo biti dobri in poštenj. V njej smo se učili, da moramo biti mirni in zvesti. V njej smo se učili, da moramo biti skromni in preprosti. V njej smo se učili, da moramo biti vztrajni in trdni. V njej smo se učili, da moramo biti uporni in verni. V njej smo se učili, da moramo biti ljubezni in dobri. V njej smo se učili, da moramo biti poštenj in iskrenj. V njej smo se učili, da moramo biti mirni in zvesti. V njej smo se učili, da moramo biti skromni in preprosti. V njej smo se učili, da moramo biti vztrajni in trdni. V njej smo se učili, da moramo biti uporni in verni. V njej smo se učili, da moramo biti ljubezni in dobri. V njej smo se učili, da moramo biti poštenj in iskrenj.

Hvalen bodi Jezus Kristus, in češena Maria brez vsega madeža spočeta!

Naj Vas tako prav lepo pozdravim in Vam za prihoden post lepo besedo u poduk povém, Vaš viši pastir svojim preljubim ovčicam.

Bog je našim prvim starišem oestro zapoved perviga posta sporočil, rekoč: „Sadu drevesa spoznave dobrega in hudega ne směta jěsti; zakaj kteri dan kolj bota tega okusila, bodeta umerla.“ Kača satan se je na drevo priplazila, Evi jěsti prepovedan sad pokazala in jo u nepokoršino zapeljala, lažnivka reekoč: „Ne bota umerla ne, timveč bodeta kakor bogova.“ Saj tudi jaz jěm; in kaj mi pa škoduje? —

Kakor u raji kača hudič, tako govorijo njegovi pomagavci tudi še zdaj, dobrověstnim katoličanom se posmehovaje, rekoč: „Pokaj se postite? zakaj o postnih dněh mesa ne jěste? Saj tudi mi jěmo, ter dobro věmo, kaj je prav.“ Takim zapeljivim besedam posvetnih pojedězev se dajo slaboumni kmetje — gerdim izgledom gospodarjev se uda družina, in se dajo clo starišem otroci, kakor nesrečna Eva zapeljati, de post prelomijo in po razujzdani šegi posvetnih ljudi živijo, kteri svete cerkve ne porajtajo in se Boga ne bojě, marveč ravnaajo kakor konji in mezgi, ki razuma (pameti) nimajo (Ps. 31, 9.) Ker pa zaupam de se Slovenci takim nekeršanskim zapeljivcom, (bojo si u gosposki alj u kmetskej suknji) zapeljati ne dajo, Vam hočem za letos razložiti:

1. Kdo se je dolžen postiti? Vsi věrni kat. kristiani se imajo postiti, kteri so 21. leto starosti preživeli, ako nimajo pretežkiga děla, alj jim huda bolězn in visoka starost posta ne dopusti. — Postijo se Judje in Turki, posebno pa Starověrci veliko ojestrejšě ko mi; le hajdi, neznabogi se ne postijo, ki Boga ne poznajo; od takih tudi za posta del Kristus veli: „Kdor cerkve ne posluša, naj ti bo kakti neznabog in očiten grešnik.“ Grešniki se naj postijo za pokoro, nedolžni, de se greha ovarjejo. Ker pa tudi pravičen sedemkrat na dan (čeravno u malih rečeh) greši, naj se torej vsakdo posti.

2. Kolknati je pa post? a) Post je zderžaven, de se mesojeje zderžimo; — b) pritergaven, de si vsake jeje pritergamo; — c) popolnoma alj terdno zapovedan post, de se mesa zderžimo in pritergamo; — d) napol alj nekoliko post, de si nekoliko jestve pritergamo, ako se popolnoma postiti ne zamoremo.

3. Kako smo se dolžni popolnoma (o terdno zapovedanih postih) postiti? a) Ves drag dan ne meseniga okusiti; — b) le enkrat na dan okolj poldně se dositega najjěsti; — c) zvečer le četerti del kosila (kaj malega) povžiti. Predpoldnevšnica in mala južna ste prepovedane, kakor tudi gosti in pijančevanje.

4. Kako smo dolžni zderžavne poste prav deržati? Mesa in meseniga ne jěsti, ako ravno drugih postnih jedil dovolj zavžijemo, kakor o navadnih petkih skoz leto.

5. Kako smo pa dolžni pritergavne poste obhajati? — Se samo enkrat na dan okolj poldně nasitili, zvečer pa le kaj malega zavžiti. Je take postne dni meso jěsti le dopušeno (dispenzirano) kakor štiridesetdanski post in o sabotah, naj vsakdo moli 3 očenaše in češene si Marie, pa věro u čast terplenja Jezusovega za odpušanje grehov. Vsak gospodar alj gospodinja naj skerbi, de se to skupej pri mizi na glas zgodi.

6. Kako se napolpost opravi? — Ako si pol jedi alj saj četerti del navadne jestvine pritergaš. Ne zamoreš čisto teš do poldnē ostati zadel slabosti, kaj malega se obteši. Nisi vstan zastran težkega pota, dela, alj kake druge težave se čisto postiti, saj nekoliko si pritergaj, pa več moli in ubogaime dajaj, če gleštaš, in tudi tak post hoče biti Bogu dopadljiv in tebi koristen.

7. Ktere dni se imamo mesojēje zderžati?

I. Vsi vērni Lavantinske škofije se imajo mesojēje, (kakor pretekle leta tudi letas) zderžati: **1.** Vsak petek celega leta; **2.** vsako kvaterno sredo, petek in saboto; **3.** na pepelnico in štiri posledne dni velikega tjedna; **4.** na bilo pred Binkoštni, pred sv. Petrom in Paulom, pred velikoj Gospodnicoj (velikoj Mašoj), pred vsemi Svetimi, pred devicoj Marioj u adventu, in u ponedelek pred Božičem.

II. **1.** Vse druge postne dni, tudi ob sabotih (razun kvaternih) je meseno vživati dovoljeno, če kdo u imenu božjem hoče. Za to pa ima vsak tak dan tri očenaše, tri češena si Maria in apostolsko vērō u čast terplenja Kristusovega pobožno moliti, in po moči ubogaime dati.

2. Bolnikom za postne dni mesene jedila dovoljiti imajo domači duhovniki in pa spovedniki oblást, posebno kedar zdravitelj naroči.

3. Boletni ljudje, ktere za žive dni bolehnost sili meseno jēsti, si naj po svojih duhovnih dopuščenja od škofa naprósijo.

4. Kdor dovoljbo ima o terdo zapovedanih (popolnoma) postih mesa jēsti, si je vender dolžen u živežu pritergati, ako ga starost, bolēzn alj kak drug pravičen uzrok ne izvzame. Se postiš, drugih ne zaničuj, ako se dopuščenja poslužijo; ti pa, ki se postiti ne moreš, žalosten bodi, de se popolnoma postiti ne zamoreš.

III. Ktere dni si imamo u živežu pritergati in le enkrat na dan se do sitega najesti?

1. Vsak dan štirdesetdanskega posta, razun nedel. **2.** Vsako kvaterno sredo, petek in saboto; **3.** vsako sredo in petek u adventu; **4.** na biljo pred Binkoštni, pred sv. Petrom in Paulom, pred velikoj Gospodnicoj, pred vsemi Sveti, pred devicoj Marioj u adventu in pred Božičem alj rojstvam Jezusovim.

8. Kdo je po pravici postu izvzet?

Po razločku posta smējo o postnih dnēh meseno jēsti in se večkrat po dnē sititi: a) otroci še ne **7** lēt stari, kteri še niso pri pravi razumnosti, in še prav ne vejo, kaj je greh; b) sromaki alj srote, ki prave pameti nimajo, in c) zlo betezni, kojim je pogosto jēsti potreba, de okrevajo. — Meseno jēsti, tode le enkrat do sitega smējo o postnih dnēh u resnici ubožni, če kaj drugjega uživati nimajo, ko mesenine; tudi s posebnim dovolenjem vojaštvo. — Večkrat na dan, tode zmērno in ne mesenine smējo jēsti: a) mladi, ki še niso **21.** leto doveršili, ter še niso dorastli; b) stari, ki že očividno onemagajo; c) nošeče in dojne žene; d) rokodeli, umetniki in taki delavci, ki težavne dela imajo; e) popotni, kteri imajo dalno in težavno peš pot, in če bi gredoč postnih jedil ne dobili, so jim u sili mesene dopuščene; f) berači, kteri od hiše do hiše gredó, pa za kosilo zadosti ne naberó; g) bolniki in bolnice, kojim bi se bolēzn skoz post shujšala. Tako milo sv. kat. cerkva kakor mati za svoje otroke skerbi, in noče, de bi post komu kaj škodoval. Pije se opoldnē in zvečer za potrebo po navadi, druge dôbe se naj žeja le s vodoj gasi. Se posten dan upijaniti je dvakrat greh.

9. Kaj imajo gospodarji in gospodinje o postnih dnēh storiti?

a) Na večer poprej svojo družino opomniti, de je jutre zapovedan post, zderžaven, pritergaven alj pa popolnoma obojin; b) Otrokam in bolnikom kosilca alj zajutrika dati, za potrebo; c) delavcom tudi kosilca, ki so pri težkim delu, pa ne popolnoma. d) Je meseno uživati le pripuščeno, naj se molijo pri mizi prav na glas **3** Očenaši, **3** češene Marie in pa vērā.

10. *Kaj je družini (poslam) sproti, ako se jim terdno zapovedane postne dni meseno jesti daja?*

a) Pošteno gospodarja alj gospodinjo za postne jedi poprositi in se ne zame bati. b) Ako družinče postne kuhe ne dobí, naj pri suhem kruhu prebavi; ako pa tega ne premore, naj spovednika pobara, in po njih nasvetu stori. c) Je pa leto pri taki hiši doteklo, naj tako službo zapusti, če bi še za drugo toliko dobra bila. Kaj pomaga človeku, naj si ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo terpi.

11. *Kaj je storiti gostovnikom (oštirjem, kerčmarjem) in gostaricam, ako popotni, alj navadni domači gosti postni dan mesenine na mizo hočejo?*

a) Goste spodobno opomniti, de je posten dan. b) Jih pošteno in prijazno poprašati, ali imajo dovolenje, ali kak pravičen uzrok meseno jesti, p. bolehnost, alj kaj tacega? c) Opravičenim se u posebni sobi mesa čedno postreže, tudi takim popotnikom, katerih nobeden domačih prav ne pozná, ki mesa hočejo. d) Kdor pa domačim nepotrebnim meso streže, ki svet post zaničujejo, se njih greha vdeleži; tak dobiček je gostivnikom dušna zguba, koje se naj varjejo. — Ako te pa za posta del zasmehujejo, naj bo tebi čast; tvoje plačilo bo obilno u nebesih.

12. *Kako se imamo prav postiti, naj bode Bogu u čast in nam u izveličanje?*

- a) Po misli in nauku svete matere katol. cerkve posti se u dobrem namenu, ne za to, de bi te ljudje vidili in hvalili, marveč iz ljubezni do Boga in u izveličanje svoje duše. „Kedar se postite, veli Jezus, ne delajte se žalostni kakor hinavci, zakaj oni pačijo svoje obraze, naj bi ljudje videli, de se poste. Resnično vam povém, de so prejeli svoje plačilo. Ti pa kedar se postiš, si pomazili glavo in umij obraz (bodi veseliga obličja), de ne bojo ljudje videli, de se postiš, ampak tvoj Oče, kteri vè na skrivnem; on ti bo povernil.“ (Mat. 4, 16.) Ni potreba posta ljudém na prodaj nositi, pa tudi sramovati se ga ne; je dobro delo očitno, naj misel skrita ostane, uči sv. Gregor.
- b) *Ne bojmo se ljudi*, kedar se postimo, in nas ne bodi sram, de smo pravovérni kat. kristiani. Sram naj pa nas bo zapoved naše svete matere kat. cerkve zaničevati, in zapovedane postne dni brez potrebe meso jesti. Kdor nima sv. cerkve za mater, tudi Boga ne bo imel očeta, uči sv. Ciprian. Gerdo nam bodi kristianom po pesjansko živeti!
- c) *Postimo se u duhu pokore*, naj svoje strasti in hude počutke ukročamo in pregrešne nagone zateremo. „Věste kaj k pravemu postu sliši?“ bara sv. Bazili, in odgovori: „Overženje vsake pregrehe. Popravite krivico, odpustite bližnimu zaměro in razžalenje! Ne imajte o postu prepirov! Kaj bi pomagalo mesa ne jesti, brate in sestre pa razmesarjati — vina ne piti, pa le grešiti?“ „Post je u to postavljen, de se puntarsko meso kročá;“ uči sv. Krizostom.
- d) *Zravno posta si pritergajmo tudi še kako drugo*, če ravno pošteno veselje, kajti je modro si včasih kako dopuščeno dobro voljo svojvoljno odreči, de si bomo ložej prepovedano, grešno veselje odrekli.
- e) *Postimo se in si tudi zato pritergajmo, de bomo imeli potrebnim česar ubogaime dati*. „Post brez milošne je svečarna (lampa) brez olja.“ pravi sv. Cesari. Kar sami sebi pritergamo in ubogim damo, dvakrat toliko pred Bogam veljá. „Pač je dobro delo postiti se“: je rekel neki pušavnik. Drugi mu odgovori: „Delati je še veliko bolje.“ Tretji je pa djal: „Ubogaime dajati je pa naj bolje če se za to postite in delate, de bote imeli česar ubogaime dajati.“
- f) *Kedar se postimo, si postnih gosposkih jedil ne izbérjmo*; kdor si posebne slastne jedi za post jiše, se slabo posti alj pa clo nič. Zauživaj, kar ti je Bog postnega tako rekoč na dom poslal, naj si bo riba alj bob. „Jejte, veli Kristus, kar se pred vas postavi,“ (Luk. 10, 8.) se nasititi, ne pa razvajati.

- g) Postimo se u spominu svetega časa, *kojega obhajamo*, pomnimo godovno, na katero se s postam pripravljamo. U štiridesetdanskem postu posnemajmo Jezusa, ki se je za nas postil 40 dni in noči, ter nam je izgled zapustil, se u molitvi in postu pripravljati za sveto velikonoč, premišlevati britko terpenje in smert Jezusovo, ter svete zakramente vredno prejeti, in potem s Jezusom po duhovsko od smerti greha vstati in v novo le njemu živeti. Štiri kvatre se postimo, se vsakoletni čas saj po tri dni pokoriti, od Boga zemlje sad sprositi, naj nam da in blagoslovi svoje darove, posebno pa dobre duhovnike pošle. Svete bile velikih praznikov se postimo, premišlevaje skrivnost prihodnega godovna, braje djanje Svetnikov. U petek mesa ne jejmo u spomin britke smerti Jezusove; saboto pa obhajamo, kajti je Kristus u grobu počival, Maria in apostoli so pa žalovali.
- h) Postimo se modro (pametno), ne premehko, pa tudi preojstro ne, de zdravja ne pokvarimo, timveč dušno in telesno moč s postam tako podpèramo, de bomo zamogli dolžnosti svojega stanu dopolniti; post ni zapoved smerti, ampak pokore. Kar je preveč, ni zdravo; je škodljivo in ni prav. V tej zadevi se po razsodvi modrega spovednika ravnajmo. „Damo truplu več, kakor mu gre, si sovražnika redimo, pravi sv. Gregor; ako mu pa ne damo, česar u resnici potrebuje, pomočnika umorimo.“
- i) Svoje dni so se u Rimu u saboto, u Milani pa u sredo postili. Sveto Moniko je skerbelo, ktere šege bi se deržala. Sv. Ambrož je na to svetemu Augustinu materi u poduk djal: „Ako u Rim pridem, se postim u saboto; sim pa tukej (u Milani), se ne postim. Tako derži tudi ti navado tiste keršanske občine (škofije) u ktero prideš, de ne boš ti drugih pohujšal, alj pa se drugi nad teboj pohujšali.“ Tega nauka se tudi mi deržimo, kedar u drugo škofijo pridemo, in se postimo po oznanilu tiste škofije, u koji živimo.
- k) Postimo se ne le samo za svoje, postimo se tudi za drugih pregrehe, ki se pri naši hiši, u naši okolici, u fari alj pa u deželi zgodijo, naj se žalen Bog potolaži, in pohujšanje s postam kolikor toliko med ljudmi pokonča, kakor Vam je bilo u lauskem listu posebno naročeno. Tako hoče naš post Bogu prijeten, nam pa u izveličanje biti.

Slišali ste, preljubi, kako se imate postiti; to pa še ni zadosti; imate tudi storiti in se čedno po tem nauku postiti, de bote zdravi in veseli u gnadi božje živeli, kakor pridni in ljubeznivi otroci božji, vèrni sini in hčere svete matere katolške cerkve. To Vam željim, ter Vas po očetovo blagoslovim u imenu Boga Očeta † Sina † in sv. † Duha. Amen!

Pri sv. Andreju na sladkega imena Jezusa 1855.

Anton Martin,

Lavantinski škof.

Kaiserliches Patent

vom 5. November 1855,

wirksam für den ganzen Umfang des Reiches,

womit das zwischen Seiner Heiligkeit Papst Pius IX. und Seiner kaiserlich-königlichen Apostolischen Majestät Franz Joseph I., Kaiser von Oesterreich, am 18. August 1855 zu Wien abgeschlossene Uebereinkommen (Concordat) kundgemacht und angeordnet wird, daß die Bestimmungen desselben, mit Vorbehalt der in den Artikeln I und II dieses Patenten angeordneten Anordnungen, im ganzen Umfange des Reiches von dem Zeitpunkte der Kundmachung dieses Patenten an in volle Gesetzeskraft zu treten haben.

Wir Franz Joseph der Erste,
von Gottes Gnaden Kaiser von Oesterreich;
König von Ungarn und Böhmen, König der Lombardei und Venedigs, von Dalmatien, Kroatien, Slavonien, Galizien, Podomerien und Illirien, König von Jerusalem &c.; Erzherzog von Oesterreich; Großherzog von Toscana und Krakau; Herzog von Lothringen, von Salzburg, Steyer, Kärnthen, Krain und der Bukowina; Großfürst von Siebenbürgen; Markgraf von Mähren; Herzog von Ober- und Nieder-Schlesien, von Modena, Parma, Piacenza und Guastalla, von Ansbach und Zator, von Teschen, Triaul, Ragusa und Zara; gefürsteter Graf von Habsburg und Tirol, von Kyburg, Görz und Gradiska; Fürst von Trient und Brixen; Markgraf von Ober- und Nieder-Lausitz und in Istrien; Graf von Hohenems, Feldkirch, Bregenz, Sonnenberg &c.; Herr von Triest, von Cattaro und auf der windischen Mark; Großwojwod der Wojwodschaft Serbien &c. &c.

Seit Wir, durch die Fügung des Allerhöchsten, den Thron Unserer Ahnen bestiegen haben, war Unsere unablässige Bemühung darauf gerichtet, die sittlichen Grundlagen der geselligen Ordnung und des Glückes Unserer Völker zu erneuern und zu befestigen. Um so mehr haben Wir es für eine heilige Pflicht erachtet, die Beziehungen des Staates zu der katholischen Kirche mit dem Gesetze Gottes und dem wohlverstandenen Vortheile Unseres Reiches in Einklang zu setzen. Zu diesem Ende haben Wir für einen großen Theil Unseres Reiches, nach Einvernehmung der Bischöfe jener Länder, Unsere Verordnungen vom 18. und 23. April 1850 erlassen, und durch dieselben mehreren dringenden Bedürfnissen des kirchlichen Lebens entsprochen.

Um das segensreiche Werk zu vollenden, haben Wir Uns hierauf mit dem heiligen Stuhle ins Einvernehmen gesetzt, und am 18. August l. J. mit dem Oberhaupte der Kirche eine umfassende Vereinbarung geschlossen.

Indem Wir dieselbe hiermit Unsern Völkern kundmachen, verordnen Wir, nach Vernehmung Unserer Minister und nach Anhörung Unseres Reichsrathes, wie folgt:

I.

Wir werden das Nöthige verfügen, um die Leitung des katholischen Schulwesens in jenen Kronländern, wo sie dem achten Artikel nicht entspricht, mit den Bestimmungen desselben in Einklang zu setzen. Bis dahin ist nach den bestehenden Verordnungen vorzugehen.

II.

Es ist Unser Wille, daß die bischöflichen Ehegerichte auch in jenen Ländern, wo dieselben nicht bestehen, sobald als möglich in Wirksamkeit treten, um über die Eheangelegenheiten Unserer katholischen Unterthanen gemäß Artikel X des Concordates zu erkennen. Die Zeit, zu welcher sie ihre Wirksamkeit zu beginnen haben, werden Wir, nach Einvernehmung der Bischöfe, bekannt geben lassen. Inzwischen werden auch die nöthigen Aenderungen der bürgerlichen Gesetze über Eheangelegenheiten kundgemacht werden. Bis dahin bleiben die bestehenden Gesetze für die Ehen Unserer katholischen Unterthanen in Kraft, und Unsere Gerichte haben nach denselben über die bürgerliche Geltung dieser Ehen und die daraus hervorgehenden Rechtswirkungen zu entscheiden.

III.

Im Uebrigen haben die Bestimmungen, welche in dem, von Uns mit dem päpstlichen Stuhle abgeschlossenen Uebereinkommen enthalten sind, in dem ganzen Umfange Unseres Reiches, von dem Zeitpunkte der Kundmachung dieses Patenten an in volle Geseßkraft zu treten.

Mit der Durchführung dieser Bestimmungen ist Unser Minister des Cultus und Unterrichtes, im Vernehmen mit den übrigen theilhaftigen Ministern und Unserem Armee-Commando, beauftragt.

Gegeben in Unserer kaiserlichen Haupt- und Residenzstadt Wien, den fünften dieses Monats November im Eintausend achthundert fünfundsünfzigsten, Unserer Reiche im siebenten Jahre.

Franz Joseph m. p. L. S.

Graf Boul-Schauenstein m. p. Graf Thun m. p.

Auf Allerhöchste Anordnung

Ranjonnet m. p.

Nos Franciscus Josephus Primus,

divina faventa clementia Austriae Imperator;

Rex Hungariae, Bohemiae, Lombardiae et Venetiarum, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Galiciae, Lodomeriae et Illiriae; Rex Hierosolimae etc.; Archidux Austriae; Magnus Dux Hetrueriae et Cracoviae; Dux Lotharingiae, Salisburgi, Styriae, Carinthiae, Carnioliae et Bucovinae; Magnus Princeps Transilvaniae; Marchio Moraviae; Dux superioris et inferioris Silesiae, Mutinae, Parmae, Placentiae et Quastalae, Osvecinae et Zatoriae, Teschiae, Forojulii, Ragusae et Gaderae etc.; Comes Habsburgi, Tirolis, Kyburgi, Goriciae et Gradisca; Princeps Tridenti et Brixinae etc.; Marchio superioris et inferioris Lusatiae et Istriae; Comes Altae-Amisiae, Feldkirchia, Brigentiae, Sonnenbergae etc.; Dominus Tergesti, Cattari, Marchiae Slavoniae; Magnus Wojwoda Wojwodinae Serbiae etc. etc.

Notum testatumque omnibus et singulis, quorum interest, tenore praesentium facimus:

Postquam inter Suae Sanctitatis Nostrumque Plenipotentiarium ad certum stabilemque ordinem rerum rationumque Ecclesiae Catholicae in Imperio Nostro constituendum conventio solemnitas die decima octava Augusti anni labentis inita et signata est tenoris sequentis:

Urtext.

Conventio

inter Sanctitatem Suam Pium IX. Summum Pontificem et Majestatem Suam Caesareo-Regiam Apostolicam Franciscum Josephum I. Imperatorem Austriae.

(Cui subscriptum Viennae die 18. Augusti 1855, ratificationes mutuo traditae ibidem die 25. Septembris 1855.)

In Nomine

Sanctissimae et Individuae Trinitatis.

Sanctitas Sua Summus Pontifex Pius IX. et Majestas Sua Caesarea-Regia Apostolica Franciscus Josephus I. Austriae Imperator, concordibus effecturi studiis, ut fides, pietas et omnis recti honestique vigor in Austriae Imperio conservetur et augescat, de Ecclesiae catholicae statu in eodem Imperio solemnem conventionem inire decreverunt.

Quapropter Sanctissimus Pater in Plenipotentiarum Suum nominavit: Eminentissimum Dominum Michaellem Sacrae Romanae Ecclesiae Presbyterum Cardinalem Viale-Prelà, ejusdem Sanctitatis Suae et Sanctae Sedis apud praefatam Apostolicam Majestatem Pro-Nuntium, et Majestas Sua, Imperator Austriae Celsissimum Dominum Josephum Othmarum de Rauscher, Principem Archiepiscopum Viennensem, Solio Pontificio

Uebersetzung.

Vereinbarung

zwischen Seiner Heiligkeit Papst Pius IX. und Seiner kaiserlich-königlichen Apostolischen Majestät Franz Joseph I., Kaiser von Oesterreich.

(Unterzeichnet zu Wien am 18. August 1855. In den beiderseitigen Ratificationen ausgewechselt ebendasselbst am 25. September 1855.)

Im Namen der

allerheiligsten und untheilbaren Dreifaltigkeit.

Seine Heiligkeit Papst Pius IX. und Seine kaiserlich-königliche Apostolische Majestät Franz Joseph I., Kaiser von Oesterreich, deren einmüthiges Streben darauf gerichtet ist, daß Glaube, Frömmigkeit und sittliche Kraft im Kaiserthume Oesterreich bewahrt und gemehrt werde, haben beschlossen, über die Stellung der katholischen Kirche in demselben Kaiserthume einen feierlichen Vertrag zu errichten.

Demnach hat zu Seinem Bevollmächtigten ernannt: der heilige Vater Seine Eminenz Herrn Michael der heiligen römischen Kirche Cardinal-Priester Viale-Prelà, Dieser Seiner Heiligkeit und des heiligen Stuhles Pronuntius bei vorgedachter Apostolischer Majestät; und Seine Majestät der Kaiser von Oesterreich Seine fürstlichen Gnaden Herrn Joseph Othmar von Rauscher, Fürsten-Erzbischof von Wien, päpstlichen Thron-Assistenten, Prälaten und Großkreuz

Adsistentem, Caesarei Austriaci Ordinis Leopoldini Praelatum et magnae Crucis Equitem, nec non ejusdem Majestatis Caesareae a consiliis intimis.

Qui post plenipotentiae ipsis collatae instrumenta mutuo sibi tradita atque recognita de sequentibus convenerunt:

Articulus I.

Religio catholica Apostolica Romana in toto Austriae Imperio et singulis, quibus constituitur ditionibus, sarta tecta conservabitur semper cum iis juribus et praerogativis, quibus frui debet ex Dei ordinatione et canonicis sanctionibus.

Articulus II.

Cum Romanus Pontifex primatum tam honoris quam jurisdictionis in universam, qua late patet, Ecclesiam jure divino obtineat, Episcoporum, Cleri et populi mutua cum Sancta Sede communicatio in rebus spiritualibus et negotiis ecclesiasticis nulli placetum regum obtinendi necessitati suberit, sed prorsus libera erit.

Articulus III.

Archiepiscopi, Episcopi omnesque locorum Ordinarii cum Clero et populo dioecesano pro munere officii pastoralis libere communicabunt, libere item suas de rebus ecclesiasticis instructiones et ordinationes publicabunt.

Articulus IV.

Archiepiscopis et Episcopis id quod omne exercere liberum erit, quod pro regimine Dioecesium sive ex declaratione sive ex dispositione sacrorum Canonum juxta praesentem et a Sancta Sede adprobatam Ecclesiae disciplinam ipsis competit, ac praesertim:

- a) Vicarios, Consiliarios et adjutores administrationis suae constituere ecclesiasticos, quoscumque ad praedicta officia idoneos judicaverint.
- b) Ad statum clericalem assumere et ad sacros ordines secundum Canones promovere, quos necessarios aut utiles Dioecesium suis judicaverint, et e contrario, quos indignos censuerint, a susceptione ordinum arcere.

des kaiserlich-österreichischen Leopold-Ordens, wie auch Derselben kaiserlichen Majestät wirklichen geheimen Rath.

Und dieselben sind, nachdem sie ihre Bevollmächtigungs-Urkunden ausgetauscht und richtig befunden haben, über Nachstehendes übereingekommen:

Erster Artikel.

Die heilige römisch-katholische Religion wird mit allen Befugnissen und Vorrechten, deren dieselbe nach der Anordnung Gottes und den Bestimmungen der Kirchengesetze genießen soll, im ganzen Kaiserthume Oesterreich und allen Ländern, aus welchen dasselbe besteht, immerdar aufrecht erhalten werden.

Zweiter Artikel.

Da der römische Papst den Primat der Ehre wie der Gerichtsbarkeit in der ganzen Kirche, so weit sie reicht, nach göttlichem Gesetze inne hat, so wird der Wechselverkehr zwischen den Bischöfen, der Geistlichkeit, dem Volke und dem heiligen Stuhle in geistlichen Dingen und kirchlichen Angelegenheiten einer Nothwendigkeit, die landesfürstliche Bewilligung nachzusuchen, nicht unterliegen, sondern vollkommen frei sein.

Dritter Artikel.

Erzbischöfe, Bischöfe und alle Ordinarien werden mit der Geistlichkeit und dem Volke ihrer Kirchensprengel zu dem Zwecke, um ihres Hirtenamtes zu walten, frei verkehren, frei werden sie auch Belehrungen und Verordnungen über kirchliche Angelegenheiten kundmachen.

Vierter Artikel.

Eben so werden Erzbischöfe und Bischöfe die Freiheit haben, Alles zu üben, was denselben zu Regierung ihrer Kirchensprengel laut Erklärung oder Verfügung der heiligen Kirchengesetze, nach der gegenwärtigen, vom heiligen Stuhle geheißenen Disciplin der Kirche gebührt, und insbesondere:

- a) Als Stellvertreter, Räte und Gehilfen ihrer Verwaltung alle jene Geistlichen zu bestellen, welche sie zu besagten Aemtern als tauglich erachten.
- b) Diejenigen, welche sie als ihren Kirchensprengeln nothwendig oder nützlich erachten, in den geistlichen Stand aufzunehmen und zu den heiligen Weihen nach Vorschrift der Kirchengesetze zu befördern, und im Gegentheile die, welche sie für unwürdig halten, von Empfang der Weihen auszuschließen.

- c) Beneficia minora erigere atque collatis cum Caesarea Majestate consiliis praesertim pro convenienti reddituum assignatione, Parochias instituere, dividere vel unire.
- d) Praescribere preces publicas, aliaque pia opera, cum id bonum Ecclesiae aut Status populivae postulet, sacras pariter supplicationes et peregrinationes indicere, funera aliasque omnes sacras functiones servatis quoad omnia canonicis praescriptionibus moderari.
- e) Convocare et celebrare ad sacrorum Canonum normam Concilia provincialia et Synodos dioecanas, eorumque acta vulgare.

Articulus V.

Omnis juventutis catholicae institutio in cunctis scholis tam publicis quam privatis conformis erit doctrinae Religionis catholicae; Episcopi autem ex proprii pastoralis officii munere dirigent religiosam juventutis educationem in omnibus instructionis locis et publicis et privatis atque diligenter advigilabunt, ut in quavis tradenda disciplina nihil adsit, quod catholicae Religionis, morumque honestati adversetur.

Articulus VI.

Nemo sacram Theologiam, disciplinam catechetica vel Religionis doctrinam in quocumque instituto vel publico vel privato tradet, nisi cum missionem auctoritatem obtinuerit ab Episcopo dioecesano, cujus eandem revocare est, quando id opportunum censuerit. Publici Theologiae professores et disciplinae catecheticae magistri, postquam sacrorum Antistes de candidatorum fide, scientia ac pietate sententiam suam exposuerit, nominabuntur ex iis, quibus docendi missionem et auctoritatem conferre paratum se exhibuerit. Ubi autem theologicae facultatis professorum quidam ab Episcopo ad Seminarii sui alumnos in Theologia erudiendos adhiberi solent, in ejusmodi professores nunquam non assumuntur viri, quos sacrorum Antistes ad munus praedictum obeundum prae ceteris habiles censuerit. Pro examinibus eorum, qui ad gradum doctoris Theologiae vel sacrorum Canonum aspirant, dimidiam partem examinantium Episcopus dioe-

- c) Kleinere Pfründen zu errichten, und nachdem sie mit Seiner Kaiserlichen Majestät vorzüglich wegen entsprechender Anweisung der Einkünfte sich einverstanden haben, Pfarren zu gründen, zu theilen oder zu vereinigen.
- d) Öffentliche Gebete und andere fromme Werke zu verordnen, wenn es das Wohl der Kirche, des Staates oder des Volkes erfordert, ingleichen Bittgänge und Wallfahrten auszuscheiden, die Leichenbegängnisse und alle anderen geistlichen Handlungen ganz nach Vorschrift der Kirchengesetze zu ordnen.
- e) Provinzialconcilien und Diöcesansynoden in Gemäßheit der heiligen Kirchengesetze zu berufen und zu halten, und die Verhandlungen derselben kundzumachen.

Fünfter Artikel.

Der ganze Unterricht der katholischen Jugend wird in allen sowohl öffentlichen als nicht öffentlichen Schulen der Lehre der katholischen Religion angemessen seyn; die Bischöfe aber werden kraft des ihnen eigenen Hirtenamtes die religiöse Erziehung der Jugend in allen öffentlichen und nicht öffentlichen Lehranstalten leiten und sorgsam darüber wachen, daß bei keinem Lehrgegenstande Etwas vorkomme, was dem katholischen Glauben und der sittlichen Reinheit zuwiderläuft.

Sechster Artikel.

Niemand wird die heilige Theologie, die Katechetik oder die Religionslehre in was immer für einer öffentlichen oder nicht öffentlichen Anstalt vortragen, wenn er dazu nicht von dem Bischof des betreffenden Kirchensprengels die Sendung und Ermächtigung empfangen hat, welche derselbe, wenn er es für zweckmäßig hält, zu widerrufen berechtigt ist. Die öffentlichen Professoren der Theologie und Lehrer der Katechetik werden, nachdem der Bischof über den Glauben, die Wissenschaft und Frömmigkeit der Bewerber sich ausgesprochen hat, aus Jenen ernannt werden, welchen er die Sendung und Vollmacht des Lehramtes zu ertheilen bereit ist. Wo aber einige Professoren der theologischen Facultät von dem Bischofe verwendet zu werden pflegen, um die Zöglinge des bischöflichen Seminaries in der Theologie zu unterrichten, werden zu solchen Professoren immerdar Männer bestellt werden, welche der Bischof zu Verwaltung gedachten Amtes für vorzugsweise tauglich hält. Bei Prüfung Derjenigen, welche sich für das Doctorat

cesanus ex doctoribus Theologiae vel sacrorum Canonum constituet.

Articulus VII.

In gymnasiis et omnibus, quas medias vocant, scholis pro juventute catholica destinatis, nonnisi viri catholici in professores seu magistros nominabuntur, et omnis institutio ad vitae Christianae legem cordibus inscribendam pro rei, quae tractatur, natura composita erit. Quinam libri in iisdem scholis ad religiosam tradendam instructionem adhibendi sint, Episcopi collatis inter se consiliis statuent. De Religionis magistris pro publicis gymnasiis mediisque scholis deputandis, firma manebunt, quae hac de re salubriter constituta sunt.

Articulus VIII.

Omnes scholarum elementarium pro catholicis destinatarum magistri inspectioni ecclesiasticae subditi erunt. Inspectores scholarum dioecanos Maiestas Sua Caesarea ex viris ab Antistite dioecetano propositis nominabit. Casu, quo iisdem in scholis instructioni religiosae haud sufficienter provisum sit, Episcopus virum ecclesiasticum, qui discipulis catechismum tradat, libere constituet. In ludimagistrum assumendi fides et conversatio intemerata sit oportet. Loco movebitur, qui a recto tramite deflexerit.

Articulus IX.

Archiepiscopi, Episcopi, omnesque locorum Ordinarii propriam auctoritatem omnimoda libertate exercebunt, ut libros Religionis morumque honestati perniciosos censura perstringant, et fideles ab eorumdem lectione avertant. Sed et Gubernium, ne ejusmodi libri in Imperio divulgentur, quovis opportuno remedio cavebit.

Articulus X.

Quum causae ecclesiasticae omnes et in specie quae fidem, sacramenta sacras functiones, nec non officia et jura ministerio sacro annexa respiciunt, ad Ecclesiae forum unice pertineant, easdem cognoscet iudex ecclesiasticus, qui per-

der Theologie oder des canonischen Rechtes befähigen wollen, wird der Bischof die Hälfte der Prüfenden aus Doctoren der Theologie oder beziehungsweise des canonischen Rechtes bestellen.

Siebenter Artikel.

In den für die katholische Jugend bestimmten Gymnasien und mittleren Schulen überhaupt werden nur Katholiken zu Professoren oder Lehrern ernannt werden, und der ganze Unterricht wird nach Maßgabe des Gegenstandes dazu geeignet seyn, das Gesetz des christlichen Lebens den Herzen einzuprägen. Welche Lehrbücher in gedachten Schulen bei dem Vortrage der Religion zu gebrauchen seyn, werden die Bischöfe kraft einer mit einander gepflogenen Berathung festsetzen. Hinsichtlich der Bestellung von Religionslehrern für Gymnasien und mittlere Schulen werden die heilsamen darüber erlassenen Verordnungen in Kraft verbleiben.

Achter Artikel.

Alle Lehrer der für Katholiken bestimmten Volksschulen werden der kirchlichen Beaufsichtigung unterstehen. Den Schul-Oberaufseher des Kirchensprengels wird Seine Majestät aus den vom Bischofe vorgeschlagenen Männern ernennen. Falls in gedachten Schulen für den Religionsunterricht nicht hinlänglich gesorgt wäre, steht es dem Bischofe frei, einen Geistlichen zu bestimmen, um den Schülern die Anfangsgründe des Glaubens vorzutragen. Der Glaube und die Sittlichkeit des zum Schullehrer zu Bestellenden muß makellos seyn. Wer vom rechten Pfade abirrt, wird von seiner Stelle entfernt werden.

Neunter Artikel.

Erzbischöfe, Bischöfe und alle Ordinarien werden die denselben eigene Macht mit vollkommener Freiheit üben, um Bücher, welche der Religion und Sittlichkeit verderblich sind, als verwerflich zu bezeichnen und die Gläubigen von Lesung derselben abzuhalten. Doch auch die Regierung wird durch jedes dem Zwecke entsprechende Mittel verhüten, daß derlei Bücher im Kaiserthume verbreitet werden.

Zehnter Artikel.

Da alle kirchlichen Rechtsfälle und insbesondere jene, welche den Glauben, die Sacramente, die geistlichen Verrichtungen und die mit dem geistlichen Amte verbundenen Pflichten und Rechte betreffen, einzig und allein vor das kirchliche Gericht gehören,

inde de caussis quoque matrimonialibus juxta sacros Canones et Tridentina cum primis decreta judicium feret, civilibus tantum matrimonii effectibus ad iudicem saecularem remissis. Sponsalia quod attinet, auctoritas ecclesiastica judicabit de eorum existentia, et quoad matrimonium impediendum effectibus, servatis, quae idem Concilium Tridentinum et Apostolicae Litterae, quorum initium: „Auctorem fidei“ constituunt.

Articulus XI.

Sacrorum Antistitibus liberum erit in Clericos honestum habitum clericalem eorum ordini et dignitati congruentem non deferentes, aut quomodocumque reprehensione dignos, poenas a sacris Canonibus statutas, et alias, quas ipsi Episcopi convenientes judicaverint, infligere, eosque in monasteriis, seminariis, aut domibus ad id destinandis custodire. Idem nullatenus impediuntur, quominus censuris animadvertant in quoscumque fideles ecclesiasticarum legum et Canonum transgressores.

Articulus XII.

De jure patronatus iudex ecclesiasticus cognoscet; consentit tamen S. Sedes, ut, quando de laicali patronatu agatur, tribunalia saecularia iudicare possint de successione quoad eundem patronatum, seu controversiae ipsae inter veros et suppositos patronos agantur seu inter ecclesiasticos viros, qui ab iisdem patronis designati fuerint.

Articulus XIII.

Temporum ratione habita Sanctitas Sua consentit, ut Clericorum caussas mere civiles, prout contractuum, debitorum, haereditatum, iudices saeculares cognoscant et definiant.

Articulus XIV.

Eadem de causa Sancta Sedes haud impedit, quominus caussae ecclesiasticorum pro criminibus seu delictis, quae poenalibus Imperii legibus animadvertuntur, ad iudicem laicum deferantur, cui tamen incumbet, Episcopum ea de re

so wird über dieselben der kirchliche Richter erkennen, und es hat somit dieser auch über die Ehefachen nach Vorschrift der heiligen Kirchengesetze und namentlich der Verordnungen von Trient zu urtheilen und nur die bürgerlichen Wirkungen der Ehe an den weltlichen Richter zu verweisen. Was die Eheverlobnisse betrifft, so wird die Kirchengewalt über deren Vorhandenseyn und ihren Einfluß auf die Begründung von Ehehindernissen entscheiden und sich dabei an die Bestimmungen halten, welche dasselbe Concilium von Trient und das apostolische Schreiben, welches mit „auctorem fidei“ beginnt, erlassen hat.

Elfter Artikel.

Den Bischöfen wird es frei stehen, wider Geistliche, welche keine anständige geistliche ihrer Stellung und Würde entsprechende Kleidung tragen oder aus was immer für einer Ursache der Anstand unwürdig sind, die von den heiligen Kirchengesetzen ausgesprochenen Strafen oder auch andere, welche die Bischöfe für angemessen halten, zu verhängen und sie in Klöstern, Seminarien oder diesem Zwecke zu widmenden Häusern unter Aufsicht zu halten. Ingleichen sollen dieselben durchaus nicht gehindert seyn, wieder alle Gläubigen, welche die kirchlichen Anordnungen und Gesetze übertreten, mit kirchlichen Strafen einzuschreiten.

Zwölfter Artikel.

Ueber das Patronatsrecht wird das kirchliche Gericht entscheiden; doch gibt der heilige Stuhl seine Einwilligung, daß, wenn es sich um ein weltliches Patronatsrecht handelt, die weltlichen Gerichte über die Nachfolge in demselben sprechen können, der Streit möge zwischen den wahren und angeblichen Patronen oder zwischen Geistlichen, welche von diesen Patronen für die Pfründe bezeichnet wurden, geführt werden.

Dreizehnter Artikel.

Mit Rücksicht auf die Zeitverhältnisse gibt der heilige Stuhl seine Zustimmung, daß die bloß weltlichen Rechtsfachen der Geistlichen, wie Verträge über das Eigenthumsrecht, Schulden, Erbschaften von dem weltlichen Gerichte untersucht und entschieden werden.

Bierzehnter Artikel.

Aus eben diesem Grunde hindert der heilige Stuhl nicht, daß die Geistlichen wegen Verbrechen oder anderen Vergehungen, wider welche die Strafgesetze des Kaiserthums gerichtet sind, vor das weltliche Gericht gestellt werden; doch liegt es demselben ob,

absque mora certiores reddere. Praeterea in reo deprehendendo et detinendo ii adhibebuntur modi, quos reverentia status clericalis exigit. Quod si in ecclesiasticum virum mortis, vel carceris ultra quinquenium duraturi sententia feratur, Episcopo nunquam non acta judiciaria communicabuntur, et condemnatum audiendi facultas fiet, in quantum necessarium sit, ut de poena ecclesiastica eidem infligenda cognoscere possit. Hoc idem, Antistite petente, praestabitur, si minor poena decreta fuerit. Clerici carceris poenam semper in locis a saecularibus separatis luent. Quodsi autem ex delicto vel transgressionem condemnati fuerint, in monasterio vel alia ecclesiastica domo recludentur.

In hujus Articuli dispositione minime comprehenduntur caussae majores, de quibus Sacrum Concilium Tridentinum sess. XXIV. c. 5. de reform. decrevit. Iis pertractandis Sanctissimus Pater et Majestas Sua Caesarea, si opus fuerit, providebunt.

Articulus XV.

Ut honoretur domus Dei, qui est Rex Regum et Dominus Dominantium, sacrorum Templorum imunitas servabitur, in quantum id publica securitas, et ea, quae justitia exigit, fieri sinant.

Articulus XVI.

Augustissimus Imperator non patietur, ut Ecclesia Catholica ejusque fides, liturgia, institutiones sive verbis, sive factis, sive scriptis contemnantur aut Ecclesiarum Antistites vel Ministri in exercendo munere suo pro custodienda praesertim fidei ac morum doctrina, et disciplina Ecclesiae impendantur. Insuper efficax, si opus fuerit, auxilium praestabit, ut sententiae ab Episcopis in Clericos officiorum oblitos latae executioni demandentur. Desiderans praeterea, ut debitus, juxta divina mandata, sacris Ministris honor servetur, non sinet quidquam fieri, quod dedecus eisdem asferre, aut eos in contemptum adducere possit; immo vero mandabit, ut omnes Imperii Sui Magistratus et ipsis Archiepiscopis

hier von den Bischof ohne Verzug in Kenntniß zu setzen. Bei Verhaftung und Festhaltung des Schuldigen wird man jene Rücksichten beobachten, welche die dem geistlichen Stande gebührende Achtung erheischt. Wenn das wider einen Geistlichen gefällte Urtheil auf Tod oder auf Kerker von mehr als fünf Jahren lautet, so wird man jederzeit dem Bischofe die Gerichtsverhandlungen mittheilen und ihm möglich machen, den Schuldigen in soweit zu verhören, als es nothwendig ist, damit er über die zu verhängende Kirchenstrafe entscheiden könne. Dasselbe wird auf Verlangen des Bischofes auch dann geschehen, wenn auf eine geringere Strafe erkannt worden ist. Geistliche werden die Kerkerstrafe stets an Orten erleiden, wo sie von Weltlichen abgesondert sind. Im Falle einer Verurtheilung wegen Vergehen oder Uebertretungen werden sie in ein Kloster oder ein anderes geistliches Haus eingeschlossen werden.

In den Verfügungen dieses Artikels sind jene Rechtsfälle, über welche das Concilium von Trient in der vierundzwanzigsten Sitzung (c. 5. de ref.) verordnet hat, keineswegs eingegriffen. Für Behandlung derselben werden der heilige Vater und Seine kaiserliche Majestät, so es nöthig seyn sollte, Vorforge treffen.

Fünftehnter Artikel.

Damit dem Hause Gottes, welcher der König der Könige und der Herrscher der Herrschenden ist, die schulbige Ehrerbietung bezeigt werde, soll die Immunität der Kirchen in soweit beobachtet werden, als die öffentliche Sicherheit und die Forderungen der Gerechtigkeit es verstatten.

Sechzehnter Artikel.

Seine Majestät der Kaiser wird nicht dulden, daß die katholische Kirche und ihr Glaube, ihr Gottesdienst, ihre Einrichtungen, sey es durch Wort oder That und Schrift, der Verachtung preisgegeben, oder den Vorstehern und Dienern der Kirche in Uebung ihres Amtes, vorzüglich, wo es sich um Wahrung des Glaubens, des Sittengesetzes und der kirchlichen Ordnung handelt, Hindernisse gelegt werden. Zudem wird Er nöthigenfalls wirksame Hilfe leisten, damit die Urtheile, welche der Bischof wider pflichtvergeßene Geistliche fällt, in Vollstreckung kommen. Da es überdieß Sein Wille ist, daß den Dienern des Heiligthums die ihnen nach göttlichem Gesetze gebührende Ehre bezeigt werde, so wird er nicht zugeben, daß Etwas geschehe, was dieselben

seu Episcopis, et Clero quacunque occasione reverentiam atque honorem eorum dignitati debitum exhibeant.

Articulus XVII.

Seminaria episcopalia conservabuntur, et ubi dotatio eorum haud plene sufficiat fini, cui ad mentem sacri Concilii Tridentini inservire debent, ipsi augendae congruo modo providebitur. Praesules dioecesani eadem juxta sacrorum Canonum normam, pleno et libero jure gubernabunt, et administrabunt. Igitur praedictorum Seminariorum rectores, et professores, seu magistros nominabunt, et quotiescumque necessarium aut utile ab ipsis censebitur removebunt. Adolescentes et pueros in iis efformandos recipient, prout Dioecesibus suis expedire in Domino judicaverint. Qui studiis in Seminariis hisce vacaverint, ad scholas alius cuicunque instituti, praevio idoneitatis examine, admitti, nec non, servatis servandis, pro qualibet extra Seminarium cathedra concurrere poterunt.

Articulus XVIII.

Sancta Sedes proprio utens jure, novas Dioeceses eriget, ac novas earumdem peraget circumscriptiones, cum id spirituale fidelium bonum postulaverit. Verumtamen quando id contigerit, cum Gubernio Imperiali consilia conferet.

Articulus XIX.

Majestas Sua Caesarea in seligendis Episcopis, quos vigore privilegii Apostolici a Serenissimis Antecessoribus suis ad ipsam devoluti a Sancta Sede canonice instituendos praesentat seu nominat, imposterum quoque Antistitem imprimis comprovincialium consilio utetur.

Articulus XX.

Metropolitae ac Episcopi antequam Ecclesiarum suarum gubernacula suscipiant, coram Caesarea Majestate fidelitatis juramentum emittent sequentibus verbis expressum: „Ego juro et promitto

herabsetzen oder verächtlich machen könnte, vielmehr wird er verordnen, daß alle Behörden des Reiches sowohl den Erzbischofen oder Bischöfen selbst als auch der Geistlichkeit bei jeder Gelegenheit die ihrer Stellung gebührende Achtung und Ehrenbezeugung erweisen.

Siebenzehnter Artikel.

Die bischöflichen Seminare werden aufrecht erhalten, und wo ihr Einkommen für den Zweck, welchem sie im Sinne des heiligen Conciliums von Trient dienen sollen, nicht vollkommen genügt, wird für dessen Vermehrung in angemessener Weise gesorgt werden. Die Bischöfe werden dieselben nach Richtschnur der heiligen Kirchengesetze mit vollem und freiem Rechte leiten und verwalten. Daher werden sie die Vorsteher und Professoren oder Lehrer gedachter Seminare ernennen und wann immer sie es für nothwendig oder nützlich halten, wieder entsenden, auch Jünglinge und Knaben zur Heranbildung in dieselben aufnehmen, so wie sie zum Frommen ihrer Kirchensprengel im Herrn es für dienlich erachten. Diejenigen, welche ihren Unterricht in diesen Seminaren empfangen haben, werden nach vorausgegangener Prüfung ihrer Befähigung in all' und jede andere Lehranstalt eintreten und mit Beobachtung der betreffenden Vorschriften um jede Lehrkanzel außer dem Seminare sich bewerben können.

Achtzehnter Artikel.

Der heilige Stuhl wird kraft des ihm zustehenden Rechtes Kirchensprengel neu errichten oder neue Gränzbeschreibungen derselben vornehmen, wenn das geistliche Wohl der Gläubigen es erfordert. Doch wird er in einem solchen Falle mit der kaiserlichen Regierung ins Einvernehmen treten.

Neunzehnter Artikel.

Seine Majestät wird bei Auswahl der Bischöfe, welche er kraft eines apostolischen von Seinen Allerdurchlauchtigsten Vorfahren überkommenen Vorrechtes dem heiligen Stuhle zur kanonischen Einsetzung vorschlägt oder benennt, auch in Zukunft des Rathes von Bischöfen, vorzüglich derselben Kirchenprovinz, sich bedienen.

Zwanzigster Artikel.

Die Metropolitane und Bischöfe werden, bevor sie die Leitung ihrer Kirchen übernehmen, vor Seiner kaiserlichen Majestät den Eid der Treue in folgenden Worten ablegen: „Ich schwöre und gelobe auf Gottes heili-

ad Sancta Dei Evangelia, sicut decet Episcopum, obedientiam et fidelitatem Caesareo-Regiae Apostolicae Majestati et Successoribus suis: juro item et promitto, me nullam communicationem habiturum, nullique consilio interfuturum, quod tranquillitati publicae noceat, nullamque suspectam unionem neque intra neque extra Imperii limites conservaturum, atque si publicum aliquod periculum imminere resciverim, me ad illud avertendum nihil omissurum.“

Articulus XXI.

In cunctis Imperii partibus Archiepiscopis, Episcopis et viris ecclesiasticis omnibus liberum erit, de his, quae mortis tempore relicturi sint, disponere juxta sacros Canones, quorum praescriptiones et a legitimis eorum haeredibus ab intestato successoris diligenter observandae erunt. Utroque tamen in casu excipientur Antistitem dioecesanorum ornamenta et vestes pontificales, quae omnia veluti mensae episcopali propria erunt habenda, et ideo ad Successores Antistites transibunt. Hoc idem observabitur quoad libros, ubi usu receptum est.

Articulus XXII.

In omnibus Metropolitanis, seu Archiepiscopalibus, suffraganeisque Ecclesiis Sanctitas Sua primam dignitatem conferet, nisi patronatus laicalis privati sit, quo casu secunda substituetur. Ad caeteras dignitates et praebendas canonicales Majestas Sua nominare perget, exceptis permanentibus iis, quae liberae collationis episcopalis sunt, vel juri patronatus legitime adquisito subjacent. In praedictarum Ecclesiarum Canonicos non assumuntur nisi sacerdotes, qui et dotes habeant a Canonibus generaliter praescriptas, et in cura animarum, aut in negotiis ecclesiasticis, seu in disciplinis sacris tradendis cum laude versati fuerint. Sublata insuper erit natalium nobilium sive nobilitatis titulorum necessitas, salvis tamen conditionibus, quas in fundatione adjectas esse constet. Laudabilis vero consuetudo Canonicatus publico indicto concursu conferendi, ubi viget, diligenter conservabitur.

ges Evangelium, wie es einem Bischöfe geziemt, Eurer kaiserlich-königlichen Apostolischen Majestät und Allerhöchsthren Nachfolgern Gehorsam und Treue. Ingleichen schwöre und gelobe ich, an keinem Verkehre oder Anschläge, welcher die öffentliche Ruhe gefährdet, theilzunehmen und weder inner noch außer den Gränzen des Reiches irgend eine verdächtige Verbindung zu unterhalten; sollte ich aber in Erfahrung bringen, daß dem Staate irgend eine Gefahr drohe, zu Abwendung derselben nichts zu unterlassen.“

Einundzwanzigster Artikel.

In allen Theilen des Reiches wird es Erzbischöfen, Bischöfen und sämtlichen Geistlichen frei stehen, über das, was sie zur Zeit ihres Todes hinterlassen, nach den heiligen Kirchengesetzen zu verfügen, deren Bestimmungen auch von den gesetzlichen Erben, welche den Nachlaß derselben ohne letztwillige Anordnung antreten, genau zu beobachten sind. In beiden Fällen werden bei Bischöfen, welche einen Kirchen Sprengel leiten, die bischöflichen Abzeichen und Kirchengewande ausgenommen seyn; denn diese sind als zum bischöflichen Tafelgute gehörig anzusehen und gehen auf die Nachfolger im Bisthume über. Dasselbe wird von den Bichern dort, wo es in Uebung ist, beobachtet werden.

Zweiundzwanzigster Artikel.

An sämtlichen Metropolitan- oder erzbischöflichen und Suffragan-Kirchen verleiht Seine Heiligkeit die erste Würde, außer wenn dieselbe einem weltlichen Privat-Patronate unterliegt, in welchem Falle die zweite an deren Stelle treten wird. Für die übrigen Dignitäten und Domherrnpründen wird Seine Majestät zu ernennen fortfahren, während diejenigen ausgenommen bleiben, welche zur freien bischöflichen Verleihung gehören oder einem rechtmäßigen Patronatsrechte unterstehen. Zu Domherren können nur Priester bestellt werden, welche sowohl die von den Kirchengesetzen allgemein vorgeschriebenen Eigenschaften besitzen, als auch in der Seelsorge, bei kirchlichen Geschäften oder im kirchlichen Lehramte sich mit Auszeichnung verwendet haben. Zudem ist die Nothwendigkeit adeliger Geburt oder adeliger Titel aufgehoben, jedoch unbeschadet jener Bedingungen, welche als in der Stiftung beigelegt erwiesen sind. Die löbliche Gewohnheit aber, die Domherrenstellen in Folge öffentlicher Bewerbung zu vergeben, wird, wo sie besteht, sorgsam in Kraft erhalten werden.

Articulus XXIII.

In Ecclesiis Metropolitanis et Episcopalibus, ubi desint, tum Canonicus Poenitentiarius, tum Theologalis, in Collegiatis vero Theologalis Canonicus juxta modum a sacro Tridentino Concilio praescriptum (sess. V. c. 1. et sess. XXIV. c. 8. de reform.) ut primum fieri potuerit, constituentur, Episcopis praefatas praebendas secundum ejusdem Concilii sanctiones et Pontificia respective decreta conferentibus.

Articulus XXIV.

Parochiis omnibus providebitur publico indicto concursu, et servatis Concilii Tridentini praescriptionibus. Pro parochiis ecclesiastici patronatus praesentabunt patroni unum ex tribus, quos Episcopus enuntiata superius forma proposuerit.

Articulus XXV.

Sanctitas Sua, ut singularis benevolentiae testimonium Apostolicae Francisci Josephi Imperatoris et Regis Majestati praebeat, Eidem atque catholicis Ejus in Imperio Successoribus indultum concedit, nominandi ad omnes Canonicatus et Parochias, quae juri patronatus ex fundo Religionis, seu studiorum derivanti subsunt, ita tamen, ut seligat unum ex tribus, quos publico concursu habito Episcopus ceteris digniores judicaverit.

Articulus XXVI.

Parochiis, quae congruam pro temporum et locorum ratione sufficientem non habeant, dos, quam primum fieri poterit, augebitur et parochis catholicis ritus orientalis eodem ac latini modo consulatur. Ceterum praedicta non respiciunt Ecclesias parochiales juris patronatus sive ecclesiastici sive laicalis, canonice acquisiti, quarum onus respectivis patronis incumbet. Quod si patroni obligationibus eis a lege ecclesiastica impositis haud plene satisfaciant, et praesertim quando parochos dos ex fundo Religionis constituta sit, attentis pro rerum statu attendendis, providendum erit.

Dreißundzwanzigster Artikel.

An den Metropolitan- und bischöflichen Kirchen werden, wo sie fehlen, der Canonicus Poenitentiarius und der Theologalis, an den Collegiatkirchen aber der Canonicus Theologalis in der durch das heilige Concilium von Trient in der fünften Sitzung (c. 1. de reform.) und in der vierundzwanzigsten Sitzung (c. 8. de reform.) vorgezeichneten Weise, sobald es möglich seyn wird, eingeführt, und diese Pfründen von den Bischöfen nach den Beschlüssen desselben Conciliums und beziehungsweise den päpstlichen Anordnungen vergeben werden.

Vierundzwanzigster Artikel.

Alle Pfarren sind in Folge einer öffentlich ausgeschriebenen Bewerbung und mit Beobachtung der Vorschriften des Conciliums von Trient zu vergeben. Bei Pfarren, welche dem geistlichen Patronatsrechte unterliegen, werden die Patrone Einen aus dreien präsentiren, welche der Bischof in der oben bezeichneten Weise vorschlägt.

Fünfundzwanzigster Artikel.

Um Seiner des Kaisers und Königs Franz Joseph Apostolischen Majestät einen Beweis besonderen Wohlwollens zu geben, verleihen Seine Heiligkeit Demselben und Seinen katholischen Nachfolgern im Kaiserthume die Ermächtigung, für alle Canonicate und Pfarren zu präsentiren, welche einem auf dem Religions- oder Studienfonde beruhenden Patronatsrechte unterstehen, jedoch so, daß Einer aus den dreien gewählt werde, welche der Bischof nach vorausgegangener öffentlicher Bewerbung für würdiger als die übrigen erachtet.

Sechszundzwanzigster Artikel.

Die Ausstattung der Pfarren, welche keine nach den Verhältnissen der Zeit und des Ortes genügende Congrua haben, wird, sobald es möglich ist, vermehrt, und für die katholischen Pfarrer des orientalischen Ritus in derselben Weise, wie für die des lateinischen gesorgt werden. Doch erstreckt sich dieß keineswegs auf die Pfarren, welche unter einem rechtmäßig erworbenen geistlichen oder weltlichen Patronate stehen; denn bei diesen ist die Last von den betreffenden Patronen zu tragen. Wenn die Patrone den durch das Kirchengesetz ihnen auferlegten Verbindlichkeiten nicht vollkommen genügen und insbesondere, wenn der Pfarrer seinen Gehalt aus dem Religionsfonde bezieht, so wird mit Rücksicht auf Alles, was nach der Sachlage zu berücksichtigen ist, Vorsee getroffen werden.

Articulus XXVII.

Cum jus in bona ecclesiastica ex canonica institutione derivet, omnes, qui ad beneficia quaecumque vel majora vel minora nominati seu praesentati fuerint, bonorum temporalium eisdem annexorum administrationem non nisi virtute canonicae institutionis assumere poterunt. Praeterea in possessione Ecclesiarum cathedralium, bonorumque annexorum, quae in canonicis sanctionibus, et praesertim in Pontificali et Ceremoniali Romano praescripta sunt, accurate observabuntur, quocumque usu sive consuetudine in contrarium sublata.

Articulus XXVIII.

Regulares, qui secundum Ordinis sui constitutiones subjecti sunt Superioribus Generalibus penes Apostolicam Sedem residentibus, ab iisdem regentur ad praefatarum constitutionum normam, salva tamen Episcoporum auctoritate juxta Canonum, et Tridentini praecipue Concilii sanctiones. Igitur praedicti Superiores Generales cum subditis cunctis in rebus ad ministerium ipsis incumbens spectantibus, libere communicabunt, libere quoque visitationem in eosdem exercebunt. Porro regulares absque impedimento respectivi Ordinis, Instituti seu Congregationis regulas observabunt, et juxta Sanctae Sedis praescriptiones candidatos ad novitium, et ad professionem religiosam admittent. Haec omnia pariter observabuntur quoad moniales in iis, quae ipsas respiciunt.

Archiepiscopis et Episcopis liberum erit in propriis Dioecesis Ordinibus seu Congregationibus religiosas utriusque sexus juxta sacros Canones constituere; communicabunt tamen ea de re cum Gubernio Imperiali consilia.

Articulus XXIX.

Ecclesia jure suo pollebit, novas juxta quovis titulo libere acquirendi possessiones ejusque proprietates in omnibus, quae nunc possidet, vel imposterum acquirat, inviolabilis solemniter erit. Proinde quoad antiquas novasque ecclesiasticas fundationes nulla vel suppressio vel unio fieri poterit, absque interventu auctoritatis Apostolicae Sedis, salvo facultatibus a Sacro Concilio Tridentino Episcopis tributis.

Siebenundzwanzigster Artikel.

Da das Recht auf den Genuß der Kirchengüter aus der kirchlichen Einsetzung entspringt, so werden Alle, welche für eine wie immer beschaffene größere oder kleinere Brinde benannt oder präsentiert worden sind, die Verwaltung der zeitlichen, zu selber gehörigen Güter nicht anders als in Kraft der kirchlichen Einsetzung übernehmen können. Ueberdies werden bei Besitzergreifung der Domkirchen und der damit verbundenen Güter alle Vorschriften der kirchlichen Satzungen und insbesondere die des römischen Pontificales und Ceremoniales genau beobachtet und alle gegen theiligen Bräuche und Gewohnheiten beseitigt werden.

Achtundzwanzigster Artikel.

Jene Ordenspersonen, welche laut der Satzungen ihres Ordens Generaloberen, die bei dem heiligen Stuhle ihren Wohnsitz haben, unterstehen, werden von denselben in Gemäßheit der gedachten Satzungen geleitet werden, jedoch ohne Beeinträchtigung der Rechte, welche nach Bestimmung der Kirchengesetze und insbesondere des Conciliums von Trient den Bischöfen zukommen. Daher werden vorbenannte Generaloberen mit ihren Untergebenen in allen zu ihrem Amte gehörigen Dingen frei verkehren und die Visitation derselben frei vornehmen. Ferner werden alle Ordenspersonen ohne Hinderniß die Regel des Ordens, des Institutes, der Congregation, welcher sie angehören, beobachten und in Gemäßheit der Vorschriften des heiligen Stuhles die darum Ansuchenden in's Noviziat und zur Gelübdeablegung zulassen. Dieß Alles hat auch von den weiblichen Orden in soweit zu gelten, als es auf dieselben Anwendung leidet.

Den Erzbischöfen und Bischöfen wird es frei stehen, in ihre Kirchensprengel geistliche Orden und Congregationen beiderlei Geschlechtes nach den heiligen Kirchengesetzen einzuführen. Doch werden sie sich hierüber mit der kaiserlichen Regierung ins Einvernehmen setzen.

Neunundzwanzigster Artikel.

Die Kirche wird berechtigt sein, neue Besitzungen auf jede gesetzliche Weise frei zu erwerben und ihr Eigenthum wird hinsichtlich alles Dessen, was sie gegenwärtig besitzt oder in Zukunft erwirbt, unverleßlich verbleiben. Daher werden weder ältere noch neuere kirchliche Stiftungen ohne Ermächtigung von Seite des heiligen Stuhles aufgehoben oder vereinigt werden, jedoch unbeschadet der Vollmachten, welche das heilige Concilium von Trient den Bischöfen verliehen hat.

Articulus XXX.

Bonorum Ecclesiasticorum administratio apud eos erit, ad quos secundum Canones spectat. Attentis autem subsidiis, quae Augustissimus Imperator ad Ecclesiarum necessitatibus providendum ex publico aerario benigne praestat et praestabit, eadem bona vendi vel notabili gravari onere non poterunt, nisi tum Sancta Sedes, tum Majestas Sua Caesarea, aut ii, quibus hoc munus demandandum duxerint, consensum tribuerint.

Articulus XXXI.

Bona, quae fundos, uti appellant, Religionis et studiorum constituunt, ex eorum origine ad Ecclesiae proprietatem spectant, et nomine Ecclesiae administrantur, Episcopis inspectionem ipsis debitam exercentibus juxta formam, de qua Sancta Sedes cum Majestate Sua Caesarea conveniet. Reditus fundi Religionis, donec collatis inter Apostolicam Sedem et Gubernium Imperiale consiliis, fundus ipse dividatur in stabiles et ecclesiasticas dotationes, erunt erogandi in divinum cultum, in Ecclesiarum aedificia et in Seminaria et in ea omnia, quae ecclesiasticum respiciunt ministerium. Ad supplenda, quae desunt, Majestas Sua eodem, quo hucusque, modo in posterum quoque gratiose succurret; immo si temporum ratio permittat, et ampliora subministraturus est subsidia. Pari modo redditus fundi studiorum unice impenduntur in catholicam institutionem et juxta piam fundatorum mentem.

Art. XXXII.

Fructus beneficiorum vacantium, in quantum hucusque consuetum fuit, inferrentur fundo religionis, eique Majestas Sua Caesarea proprio motu assignat quoque Episcopatum et Abbatiarum saecularium per Hungariam et ditiones quondam annexas vacantium redditus, quos Ejusdem in Hungariae regno Praedecessores per longam saeculorum seriem tranquille possederunt. In illis Imperii provinciis, ubi fundus Religionis haud extat, pro quavis Dioecesi instituentur Commissiones mixtae, quae juxta formam et regulam, de quibus Sanctitas Sua cum Caesarea Majestate conveniet, tam mensae episcopalis, quam beneficiorum omnium bona vacationis tempore administrabunt.

Dreißigster Artikel.

Die Verwaltung der Kirchengüter wird von Denjenigen geführt werden, welchen sie nach den Kirchengesetzen obliegt. Allein in Anbetracht der Unterstützung, welche Seine Majestät zu Bestreitung der kirchlichen Bedürfnisse aus dem öffentlichen Schatze huldreich leistet und leisten wird, sollen diese Güter weder verkauft noch mit einer beträchtlichen Last beschwert werden, ohne daß sowohl der heilige Stuhl als auch Seine Majestät der Kaiser oder Jene, welche Dieselben hiemit zu beauftragen finden, dazu ihre Einwilligung gegeben haben.

Einunddreißigster Artikel.

Die Güter, aus welchen der Religions- und Studienfond besteht, sind kraft ihres Ursprunges Eigenthum der Kirche und werden im Namen der Kirche verwaltet werden, während die Bischöfe die ihnen gebührende Aufsicht nach den Bestimmungen üben, über welche der heilige Stuhl mit Seiner kaiserlichen Majestät übereinkommen wird. Die Einkünfte des Religionsfondes werden, bis dieser Fond durch ein Einvernehmen zwischen dem apostolischen Stuhle und der kaiserlichen Regierung in bleibende und kirchliche Ausstattungen getheilt wird, für Gottesdienst, Kirchenbaulichkeiten, Seminare und Alles, was die kirchliche Amtsführung betrifft, verausgabt werden. Zu Ergänzung des Fehlenden wird Seine Majestät in derselben Weise wie bisher auch künftighin gnädig Hilfe leisten; ja, wofern die Zeitverhältnisse es gestatten, sogar größere Unterstützung gewähren. Ingleichen wird das Einkommen des Studienfondes einzig allein auf den katholischen Unterricht und nach dem frommen Willen der Stifter verwendet werden.

Zweiunddreißigster Artikel.

Das Erträgniß der erledigten Pfründen wird, in soweit es bisher üblich war, dem Religionsfonde zufallen, und Seine Majestät überweist demselben aus eigener Bewegung das Einkommen der erledigten Bisthümer und weltgeistlichen Abteien in Ungarn und den vormals dazu gehörigen Ländern, in dessen ruhigem Besitze Allerhöchstihre Vorgänger im Königreiche Ungarn sich während einer langen Reihe von Jahrhunderten befunden haben. In jenen Theilen des Kaiserthums, wo kein Religionsfond besteht, wird für jeden Kirchensprengel eine gemischte Commission bestellt werden und die Güter des Bisthums, sowie aller Pfründen zur Zeit der Erledigung nach Bestimmungen verwalten, über welche der heilige Vater und Seine Majestät Sich einzuverstehen gedenken.

Articulus XXXIII.

Cum durante praeteritarum vicissitudinum tempore plerisque in locis Austriacae ditionis ecclesiasticae decimae civili lege de medio sublatae fuerint, et attentis peculiaribus circumstantiis fieri non possit, ut earundem praestatio in toto Imperio restituatur, instante Majestate Sua et intuitu tranquillitatis publicae, quae Religionis vel maxime interest, Sanctitas Sua permittit ac statuit, ut salvo jure exigendi decimas, ubi de facto existit, aliis in locis earundem decimarum loco seu compensationis titulo ab imperiali Gubernio assignentur dotes, seu in bonis fundisque stabilibus, seu super Imperii debito fundatae, iisque omnibus et singulis tribuantur, qui jure exigendi decimas potiebantur; itemque Majestas Sua declarat dotes ipsas habendas omnino esse, prout assignatae fuerint, titulo oneroso et eodem ac decimae, quibus succedunt, jure percipiendas tenendasque esse.

Articulus XXXIV.

Cetera ad personas et res ecclesiasticas pertinentia, quorum nulla in his articulis mentio facta est, dirigentur omnia et administrabuntur juxta Ecclesiae doctrinam et eius vigentem disciplinam a Sancta Sede adprobatam.

Articulus XXXV.

Per solemnem hanc Conventionem leges, ordinationes, et decreta quovis modo et forma in Imperio Austriaco et singulis, quibus constituitur ditionibus, hactenus lata, in quantum illi adversantur, abrogata habebuntur, ipsaque Conventio, ut lex Status deinceps eisdem in ditionibus perpetuo vigeat. Atque idcirco utraque contrahentium pars spondet se, successoresque suos omnia et singula, de quibus conventum est, sancte servaturos. Si qua vero in posterum supervenerit difficultas, Sanctitas Sua et Majestas Caesarea invicem conferent ad rem amice componendam.

Articulus XXXVI.

Ratificationum hujus Conventionis traditio fiet intra duorum mensium spa-

Dreiunddreißigster Artikel.

Da zur Zeit der vortibergegangenen Erbschütterungen an sehr vielen Orten des österreichischen Gebietes der kirchliche Zehent durch ein Staatsgesetz aufgehoben wurde, und es in Anbetracht der besonderen Verhältnisse nicht möglich ist, die Leistung desselben im ganzen Kaiserthume wieder herzustellen, so gestattet und bestimmt Seine Heiligkeit auf Verlangen Seiner Majestät und in Ansehung der öffentlichen Ruhe, welche für die Religion von höchster Wichtigkeit ist, daß unbeschadet des Rechtes, den Zehent dort einzufordern, wo er noch wirklich besteht, an den übrigen Orten statt des gedachten Zehents und als Entschädigung für denselben von der kaiserlichen Regierung Bezüge aus liegenden Gütern oder versichert auf die Staatsschuld angewiesen, und Allen und Jedem ausgefolgt werden, welche das Recht, den Zehent einzufordern, besaßen. Zugleich erklärt Seine Majestät, daß diese Bezüge, ganz so wie sie angewiesen sind, kraft eines entgeltlichen Titels und mit demselben Rechte, wie die Zehente, an deren Stelle sie treten, empfangen und besessen werden sollen.

Vierunddreißigster Artikel.

Das übrige die kirchlichen Personen und Sachen Betreffende, wovon in diesen Artikeln keine Meldung gemacht ist, wird sämmtlich nach der Lehre der Kirche und ihrer in Kraft stehenden, von dem heiligen Stuhle gut geheißenen Disciplin geleitet und verwaltet werden.

Fünfunddreißigster Artikel.

Alle im Kaiserthume Oesterreich und den einzelnen Ländern, aus welchen dasselbe besteht, bis gegenwärtig in was immer für einer Weise und Gestalt erlassenen Gesetze, Anordnungen und Verfügungen sind, in so weit sie diesem feierlichen Vertrage widersprechen, für durch denselben aufgehoben anzusehen und der Vertrag selbst wird in denselben Ländern von nun an immerdar die Geltung eines Staatsgesetzes haben. Deshalb verheißen beide vertragschließenden Theile, daß Sie und Ihre Nachfolger Alles und Jedes, worüber man sich vereinbart hat, gewissenhaft beobachten werden. Wofern sich aber in Zukunft eine Schwierigkeit ergeben sollte, werden Seine Heiligkeit und Seine kaiserliche Majestät Sich zu freundschaftlicher Beilegung der Sache ins Einvernehmen setzen.

Sechsenddreißigster Artikel.

Die Auswechslung der Ratificationen dieses Vertrages wird binnen zwei Monaten, von

tium a die hisce articulis apposita, aut citius, si fieri potest.

In quorum fidem praedicti Plenipotentarii huic Conventioni subscripserunt, illamque suo quisque sigillo obsignaverunt.

Datum Viennae die decima octava Augusti anno reparatae Salutis millesimo octingentesimo quinquagesimo quinto.

Mich. Card.
Viale Prela, m. p.
(L. S.)

Joseph Othmar.
de Rauscher m. p.
Archiepiscopus Viennensis.
(L. S.)

dem diesen Artikeln beigefügten Tage an gerechnet, oder wenn es möglich ist, auch früher stattfinden.

Zu dessen Beglaubigung haben die vor genannten Bevollmächtigten diese Uebereinkunft unterzeichnet und Beide ihr Siegel beigedrückt.

Gegeben zu Wien am achtzehnten August im Jahre des Heiles tausent achthundert fünf und fünfzig.

Mich. Card.
Viale-Prelà m. p.
(L. S.)

Jos. Othm.
von Rauscher m. p.,
Erzbischof von Wien.
(L. S.)

Nos visis et perpensis Conventionis hujus articulis illos omnes et singulos ratos hisce confirmatosque habere profiteamur ac declaramus, verbo Caesareo-Regio pro Nobis atque Successoribus Nostris adpromittentes, Nos omnia, quae in illis continentur, fideliter executioni mandatueros neque ulla ratione permissuros esse, ut illis contraveniatur. In quorum fidem majusque robur praesentes rati habitationis Nostrae tabulas manu Nostra signavimus sigilloque Nostro Caesareo-Regio appenso firmari jussimus. Dabantur in Ischl die vigesima tertia mensis Septembris anno Domini millesimo octingentesimo quinquagesimo quinto Regnorum Nostrorum septimo.

FRANCISCUS JOSEPHUS.

L. S.

COMES A BUOL-SCHAUENSTEIN.

Ad mandatum Sacr. Caes. ac Reg. Apostolicae
Majestatis proprium:

Otto Liber Baro a Meysenbug m. p.

Anton Martin,

po božjem usmiljenju škof Lavantinski,

vse Verne lepo v Gospodu pozdravim, ter Vam iz serca vse dobro želim.

Preljube ovčice Kristusove, poslušajte!

Bog hoče, da bi vsi ljudje izveličani bili, in naša mati, sveta kat. cerkev želji vse ljudi časno in večno osrečiti (srečne storiti). Gospod Bog oznanuje po namestnikih svojih pokoro, in sveta kat. cerkev vabi in vodi svoje vërne otroke na pravo stezo poboljšanja, nas k Bogu poverniti. Ako pa mila beseda ne pomaga, pravični Bog s svojo šibož zažuga, če pa tudi protenje pri razujzdanem ljudstvu ne zda, ga vdari z vojskoj, lakotoj in kugojo, in kedar tudi časne kazni ljudi ne zboljšajo, jih zaverže na večno. — Tako je oznanoval Bog pokoro po Noetu sto in dvajset let prvemu pregrešnemu svetu; hudoben svet se ni poboljšal, marveč se Noetu smejal, in Bog je pokončal ves človeški rod z vesoljnim potopam, razun pravičnega Noeta in njegove hiše. Pokoro je vkažal oznanovati Ninivljanom po Jonu preroku, rekoč: „Še štirideset dni, in Ninive bo pokončano!“ Ninivljani so segli k pokori; od kralja do sužne dekle so se resnično poboljšali, in Bog jim je prizanesil; zakaj: „Kakor resnično živim, veli Gospod po preroku Ecehielu, nočem smerti grešnika, marveč da se spokori in živi.“ —

Kako bo pa kaj z nami? preljube moje ovčice. — Da smo grešniki, tajiti ne smemo, zakaj: „Kdor veli, de nima greha, je lažnivec, in resnica ni pri njem doma“, pravi sv. Joanez. Da se ljudje čedalje bolj Boga ločijo in se svet od leta do leta večidel pohujša, nam vsakdanja skušnja priča. Bog nam je žugal pretoklo leto z hudoo vojskoj, in je mnogo sosesko s kužnojo boleznijo obiskal, kakor nam kaže po velikih krajih novih grobov veliko število. Hoče nam vprihodno prizanesti, ali nas še huje vdariti, ali clo na vselej zavreči? Zaverigel nas še ni (bodi mu čast in hvala!) dokler nam še sije ljubo sonce milosti božje. Vdaril nas scer je, to da po malem semtertje, naj bi nas izdramil in poboljšal. Torej nas vabi naša skerbna mati, sveta kat. cerkev k pravej resnični pokori po preroku Joelu, rekoč: „Spreobornite se h Gospodu svojemu Bogu iz vsega svojega serca s postam, z jokam in obžaljevanjem, ker je dobrotljív in milostljív, poterpežljív in velikega vsmilenja. Kdo vè, če se ne bi k nam obrnil, nam prizanesil in nam dal zopet svoj blagoslov, nam poslal žita in vina, ter nas ne bo dal sovražnikom v roke.“ — V imenu svete cerkve vam tudi jaz pišem, in zapovedane poste za tekoče leto 1856 oznamim.

I.

Vsi vërni Lavantinske škofije se imajo mesojeje zderžati:

1. Vsak petek celega leta;
2. Vsako kvaterno sredo, petek in saboto;
3. Na pepelnico in štiri posledne dni velikega tedna;
4. Na bilo pred Binkoštni, pred sv. Petrom in Pavlom, pred velikoo Gospojnicoj ali velikoo Mašoj, pred vsemi Svetmi, v saboto pred devicoj Marijoj v adventu, in v sredo pred Božičem.

II.

1. Vse druge postne dni, tudi o sabotah, (razun zgorej izuzetih) je mesenega vživati dovoljeno, ako kdo v imenu božjem hoče. Ima pa zato moliti vsak tak dan *tri Očenaše, tri Česena si Maria in pa apostolsko vero v čast terplenja Kristusovega.*

2. Ta molitva se naj opravi v družbi domačih, prav pobožno, v duhu pokore, in če mogoče, na glas. Tudi naj vsakdo, kakor premore, v bogaime daja. Se hočeš in zamoreš pa tudi te dni v duhu pokore mesojeje zderžati, bolje storiš, le drugih ne zaničuj, da se po dovoljenju svete cerkve mesenine poslužijo; ti, ki meso jesh, pa žaluj, da se popolnoma oestro postiti ne moreš.

3. Bolnikom mesene jedila dovoljiti imajo domači duhovski pastirji in spovedniki oblast, kedar zdravitelj (vrač) svetje alj naroči; tudi takim modro preložiti, ki pri ljudeh služijo alj jeshi morjo, ki niso naše prave vere. Boletni ljudje, ktere za žive dni meseno jesti slabost sili, si naj to dopuščenje po svojih duhovnikih od škofijstva izprosijo.

4. Kdor dovoljbo ima v terdo zapovedanih postih mesa jesti, si je pa dolžen v živežu pritergati, če ga starost, bolezen alj kak drug pravičen uzrok ne izgovori. Si pa primoran se obtešiti alj živeža vzeti, dajaj obilnej milošne, bolj pridno moli, rajši božjo besedo poslušaj, odpusti svojim sovražnikom, se z njimi spravi in zadomesti, kar se postiti zamudiš, alj ne moreš.

III.

Vsi věrni se imajo terdo postiti, to je, v živežu pritergati, in le enkrat na dan nasititi se:

1. Vsak dan štiridesetdanskega posta razun nedel;
2. Vsako kvaterno sredo, petek in saboto;
3. Vsako sredo in petek v adventu (na mestu apostolskih bilj);
4. Na biljo pred Binkošti, pred sv. Petrom in Pavlom, pred velikoj Gospojnicoj, pred vsimi Svetniki, v saboto pred devicoj Marijoj v adventu, in pred Božičem ali rojstvom Jezusovim.

Věrni sini in hčere svete matere katolske cerkve! ste danes materni glas zaslišali, nikar da bi serce svoje oterdili. Kakor bote vi svojo mater — tako bo vslišal Oče nebeški tudi vas. Kdor cerkve ne posluša, naj ti bo kakor hajd in očitni grešnik. Kteri se pa po tem nauku ravnajo, mir in milost bodi nad njimi.

Svet post nam vrata k Bogu odpira, molitva in milošna pa nas po stezi pokore podpirate. Ako s postom svoje pregrehe kaznujemo, svoje krivice z molitvami in z dobrimi deli po svojej moči plačujemo, nam hoče dober Bog prizanesti, kakor je spokorjenim Izraelcom zanesel. Se bomo resnično poboljšali in skoz vredno spoved in sveto obhajilo spet z Bogom spravili, hoče dober Bog za nas, svoje otroke skerbeti in nas vsega zlega rešiti. *Lehko*, po besedah svetiga Petra, *vso svojo skerb Bogu prepustimo, kajti je njemu skerb za nas.* — Kaj pa bomo storili, ako nas Bog vprihodno s zasluženoj šiboj obiše, nam pošle slabo letnino, vojsko, alj pa strašno bolezen morivko (kolero, ognenco alj hudo grižo), kakor mnogim faram preteklo leto? Takrat se hočemo *ponižati pod mogočnoj rokoj Gospodovoj*; *on je Gospod*, njegova sveta volja naj se zgodi, če bomo morali tudi mi piti zasluženiga terplenja čašo (kelh); *saj vemo, da onim, ki Boga ljubijo*, po besedah svetiga Pavla, *vse v dobro izide.* Hočemo se pa tudi, kakor věrni kristiani pripraviti na obiskovanje Gospodovo, *da, kedar pride, nas pripravlene najde.* Pa kako? —

Pol tretje sto let po rojstvu Kristusovem je po rimskem cesarstvu kuga tako grozovitno morila, da je enkrat samo v Rimu eden dan pet tisuč (tavžent) ljudi pomerlo. Sv. Dionizi piše, da v Aleksandrii na Egiptovskem ni bilo hiše brez merliča, ne ljudi zadosti kupe mervih pokopati. Alj kak razloček med nevěrniki in pa věrnimi kristiani! Malikovavci so imeli to šibo božjo za naj huje zlo, kristjani pa za vajo poterpežljivosti in keršanske ljubezni. Hajdje so svoje bolnike,

clo naj bližnjeje sorodnike iz hramov metali, na pol mertve na ulicah pustili, niso merličev pokopali; njih edina skerb je bila bolezn in smerti vbežati, pa ji le vtekli niso. Kristiani so pa bolnikom lepo stregli, mertvim oči zatisnili, jih preoblekli in pokopali, dokler ni strašna kuga henjala. Veliko duhovnov in drugih kristianov je dalo iz ljubezni do svojih bližnih po izgledu Jezusovem svoje življenje. Veliko jih je po taki ljubeznivej postrežbi srečno ozdravilo, veliko se jih pa tudi preselilo v nebeško veselje. Imena kersšanskih strežev se svetijo med svetniki. Poglejte, kaj živa vëra in pa prava kersš. *ljubezen stori! ona je močnejša ko smert.*

Po tim lepem izgledu so tudi preteklo leto mnogotere dobre, kersšanske duše bolnikom po tistih krajih preljubeznivo stregle, kjer je huda bole zen kolera ljudi vila; in spodobi se, da jih pohvalim. Kedar se je v neko veliko vës na Koroškem kolera prikazala, dan na dan več ljudi obolelo in v kratkih urah pomerlo, je neka dobra služavnica, dekla poštenega gospoda začela po vesi od hiše do hiše hoditi, bolnike ljubeznivo tolažiti, jim dobre juhe in močne zdravila nositi, ter ni poprej odhenjala v svojej ljubeznivi postrežbi, dokler ni huda bolezn nehala. —

V neki duhovni na Štajerskem, v kterej so poleg veliko farmanov tudi duhovnik na koleri zboleli, in je vse od strahu opadeno bilo, je odslužen vojšak postrežbo betëžnih veselo prevzël, od hiše do hiše brez vsega strahu pomagal, pa tudi srečno premagal silo hude bolezn in smerti. Tak dober človek je angel v sili ljudem od Boga poslan, ki se bolnikov ne boji, pa tudi smerti ne vstraši, kateri pomaga iz ljubezni do Boga in do svojega bližnega. Tako hočemo tudi mi storiti, kedar bode potreba. — Kako pa bomo potrebno serčnost dobili toliko nevarnost premagati?

Zoper navadno boječnost ob časih kužne bolezn in nagle smerti imamo kristiani posebno dobre *pomoči tri*, ki vsak strah premagajo: prva je *prava resnična sprava z Bogom*, ki je življenja in smerti vsegamogočen gospod. O pravem času pregrešne priložnosti popustiti, storjeno krivico poravnati, sovraštvo končati, se čisto spovedati in prijeti po vrednem presveto obhajilo: to je mogočno zdravilo zoper strah pred boleznijo in smertjo. „*Ako je Bog z nami, veli sv. Pavl, kdo bo zoper nas?*“ Zato pošilja Bog strašne bolezn po svëti, naj bi izdramile zaspane ljudi, in jih pripeljale k pravi pokori in v resnično poboljšanje, kterih trobenta besede božje iz grëšnega spanja ne izbudí. Očividna nevaršina smertnih bolezn je grëšnike k spovednici prignala, jih moliti naučila, kterih veliko lët cerkev pri službi božjej vidila ni. Alj mi pokore ne smemo na posledne dni odlagati, ne prijemó svetih zakramentov na zadno uro; lahko bi prepozno bilo. — Se v hudih bolečinah čisto spovedati je težko, nemogoče v bljuvanji kolere presveto rešno Telo prijeti; za to sveto opravilo je prihoden svet post naj pripravejši čas. Z Bogom spravleni in potolaženi lahko s sv. Paulom veselo porečemo: „*Zdaj živim, pa ne jas, ampak Kristus v meni živi.* — *Če živimo, Gospodu živimo; ako pa umerjemo, Gospodu umerjemo; živi in mertvi smo zmirej Gospodovi.*“ — To je prva in naj krepkejša pomoč.

Druga je *kersšanska radodarna ljubëzen*, da sosed sosedu, tovarš tovarša v sili ne zapusti, premožen vbogimu rad da, vbožen premožnimu veselo pomaga, pripravljen dati tudi svoje življenje. Taka ljubëzen premaga vsako še tako hudo bolëzen, in tudi smerti dveri zapira. Dobre sosedu v neki vbožni vesi na Češkem so si leta 1850 v roke segle pomagati s perilom, z kuhoj in z vsim potrebnim, kedar se je huda kolera bližala. In glej! dokler so jih po drugod stotine na koleri mertvih pokopali, ni dobrim ženam v tisti soseski smert v tej bolezn nikogar pobrala, in ako je ravno med vsakimi tremi po dvoje ljudi zbolelo, so vsi skoz ljubeznivo postrežbo srečno ozdravili. — Zato nam Bog hude bolezn morivke pošilja, naj lakomnik bolj globoko v svoj žep seže in obilnej vbogaime daja, naj šparovec svoje žitne shranbe in kleti odpre, ter vbogim pomaga, naj se prevzetnik poniža, ter svojim revnim bratom in sestram prijazno postreže; da se učimo kersš. ljubëzn v djanji pokazati, serce posvetnimu blagu odtergati, in privadimo radi vbogaime dajati, kajti očitno vidimo, de vsiga tega nič seboj ne ponesemo, ako nas smert morivka pobere. Nima nam biti predrago, ne prelepo, česar bližni naš v taki reví potrebuje; ne sme se nam vsmiliti tudi vse dati, česar gleštamo, naj le bližnega rešimo; saj je življenje dražje kakor vse drugo posvetno blago; Bog nam ga stotero povernil bo. Zapušeno vboštvo pripravlja premožnimu sosedu nalezljivo bolëzen in grob, ako se mu ne pomaga.

Tretja pomoč v hudi bolezni in v smertni nevarnosti je *stanovitnost* v tistem kraju, v kojega nas je Bog postavil. Kdor iz svojega mesta beži, za njim kolera hiti, in naj hitreje njega smert vjame. V Beču so poskusili jetniku na voljo dati, ali hoče v ječi ostati, ali se v toplo postelo vleči, v kateri je ravnokoj človek na koleri umerl; pa mu hočejo hitro pomagati, ako se ga kolera loti. Jetnik se s strahom v postelo vleže, in de si ravno nobeden bolnik v njej ležal ni, ga od samega strahu kolera mahoma zgrabi. — Poglejte kaj strah stori? — Ko je pa lani v strašni vojski v Krimu tudi kolera francozenaj huje morila, tako da so se vojšaki branili bolnikom streči in merliče pokopavati, jih duhovnik skličejo rekoč: „Otroci! vi se bojite? Mene pogledajte!“ In naravnost se poleg merliča na postelo vležejo, ko je ravnokar na koleri umerl, in tako dolgo ležijo, dokler jih niso k drugimu bolniku zaklicali; in ni jim kaj napadlo. — Poglejte, kaj serčnost v taki nevaršini pomaga! Dopolnijo se besede Jezusove: „*Kdor misli svoje življenje ohraniti, ga bode zgubil; kdor je pa pripravljen svoje življenje za me dati (če bi potreba bilo) ga bo ohranil.*“ — V božjih rokah smo; na svojem mestu v vsaki taki sili ostanimo, in svoje dolžnosti z veseljem opravljajmo, in pomagajmo svojim sosedom brez vsega straha, da se bode tudi nam pomagalo. Bog nas hoče pri življenji in zdravju ohraniti, če je njemu v čast in nam v izveličanje. Je pa njegova sveta volja, da nas v taki postrežbi k sebi zakliče, nas bode mučenikom kersanske ljubezni prištel, in Jezus nam sodni dan veselo poreče: „*Balite (pridite) blaženi mojega Očeta, posedite kraljestvo vam pripravljeno od začetka sveta. Bil sim boln, in vi ste me obiskali (mi postregli). Resnično vam povém, kar ste najmanjšemu mojih bratov storili, to ste meni storili.*“ — Pač velika čast in lepo plačilo strežbe bolnikov! —

Porečete: pokaj nam pa škof ravno v svojem postnem listu take reči pišejo; kaj nas še kolera ni zapustila? — Preljubi! bojim se bojim, da nas hoče Bog še huje pokoriti, ker sami sebe tako slabo pokorimo, se le malo kaj postimo alj pa clo nič; brez vse skerbí pa grešimo in dražimo božjo pravico. Hude bolezni, griža, legar ali ognenca in kolera, ki so nas ali naše sosede preteklo leto obiskale, so nas še premalo zmordile in resnično poboljšale. Bojim se, de ako pravičen Bog zopet za šibo seže, nas nepripravljene najde; tiste pšice pa veliko huje zadenejo, katerih ne prevedimo, pravi sv. Gregor. — Torej vam vse to poprej pišem, in vas lepo prosim, pripravljajmo se tih štirideset dni na obiskanje Gospodovo; zakaj *to je prijeten čas za pokoro, te so dnevi izveličanja.* Potolažimo jezo božjo s postam, z molitivijoj in z obilnimi dobrimi deli; spravimo se z Bogam in obhajajmo sveto veliko noč z čisto spovedjo in z vrednim svetim obhajilom.

Po tem se lahko zanesemo na Gospoda svojega Boga, de nas ne bo zapustil, marveč tudi križe in težave, če nam jih pošle, v naše izveličanje obernil po besedah Davida kralja, ki veli: „*Kedar sim v pomoč klical, me je Bog moje pravice uslišal, in mi iz nadloge pomagal. Gospod bode me zopet vslišal, kedar bom v njega klical.*“ — Bog je naš dober Oče; bodimo tudi mi njegovi dobri otroci, in poprej bode mati svoje dčete zapustila, kakor Bog nas. Njemu bodi čast in hvala v vsih rečeh! Amen.

Pri sv. Andreju na svetih treh kraljev dan 1856.

ANTON MARTIN,

Lavantinski škof.

Circulars

des k. k. Kreisamtes an die Bezirksämter.

Nach einer Anzeige des k. k. 1. Gensd'armerie-Flügel-Commandos wird auf die Handhabung der bestehenden Normen über die Vorsichten, welche wenn bei festlichen Gelegenheiten von der politischen Behörde das Pöllerschießen gestattet wird, beobachtet werden sollen, keine Sorgfalt verwendet.

Es werden daher den k. k. Bezirksämtern die hohen Gubernial-Berordnungen vom 6. März 1811 Zahl 5362 und 18. Jänner 1825 N° 1271 nachfolgend mitgetheilt, und dieselben aufgefordert, darauf zu halten, daß im unterstehenden Bezirke nur solche Individuen zur Ladung und zum Abfeuern des Pöllergeschützes zugelassen werden, von welchen die diesfälligen Eigenschaften vermöge ihrer Beschäftigung, oder ihres früheren oder gegenwärtigen Standes mit Grund vorausgesetzt werden können, und welche zu diesem Ende ein bezirks-ämtliches Certificat erwirkt haben.

Dagegen sind alle nicht auf diese Weise legitimirten Personen von der Betheiligung an dem fraglichen Geschäfte ausgeschlossen, und bei Betreten nach der a. h. kais. Verordnung vom 20. April 1854 zu bestrafen.

Die k. k. Bezirksämter haben insbesondere einen Abdruck dieses Circulars den Pfarrvorstellungen zur Wissenschaft und Benennung mitzutheilen.

Marburg am 20. August 1856.

Der k. k. Kreispräsident:

Ritschl.

Guerrero N. 5362

Vermög hohen Hofkanzlei = Dekret vom 14. v. M. wird das Schießen bei den Frohnleichnamsprozessionen allerdings gestattet, jedoch ist dabei zu beobachten, daß solches, besonders auf dem Lande nicht anders, als mit Vorwissen, und Bewilligung der Bezirksobrigkeit auf einem von demselben bestimmten Platze, und unter Leitung, und Aufsicht eines von ihr dazu abgeordneten Individuums ausgeführt werde.

Welches dem Kreisamte zur Wissenschaft, und weiters erforderlichen Verfügung hiemit bekannt gemacht wird.

Graz den 6. März 1811.

N. 1271.

Es sind zur höchsten Kenntniß die Nachrichten von Unglücksfällen gekommen, welche sich beim Abfeuern der Pöller in festlichen Gelegenheiten ereignet haben.

Der Landesstelle wurde es daher in Folge eines a. h. Kabinettschreibens vom 31. Dezember v. J. mit hoher Hofkanzlei = Verordnung vom 6. Jänner d. J. Z. 678 und in so ferne daselbst das Abfeuern von Pöllern bei festlichen Gelegenheiten Statt findet, zur Pflicht gemacht, gehörig darüber zu wachen, und das Erforderliche zu verfügen, daß nur solche Pöller, Geschütze von was immer für einer Gattung oder Feurgewehre gebraucht werden, die man ohne Gefahr laden, oder abfeuern könne, daß zur Ladung oder Abfeuerung aller Gattungen von Feurgewehren und Pöllern bloß solche Individuen verwendet werden, welche der dießfälligen Manipulation ganz kundig sind, und daß dabei alle nur mögliche Vorsicht beobachtet werde, um weder das Eigenthum noch das Leben eines Menschen der Gefahr irgend einer Verletzung oder Beschädigung auszusetzen; welche Anordnung und deren Handhabung um so nöthiger ist, als sich öfters Unglücksfälle dabei ergeben.

Indem das Kreisamt von dieser hohen Weisung zur weitem entsprechenden Verfügung in die Kenntniß gesetzt wird, erhält es noch den Auftrag auf die strengste Aufrechthaltung des schon mit Currende vom 8. November 1775 und 8. Juli 1785 bekannt gemachten Verbothes des Schießens bei entstehenden Gewittern, bei Todten- und Hochzeitmahlen, so wie auch auf die Befolgung aller jener Vorsichten, welche mit hohen Hofkanzleidekreten vom 14. Februar erinnert mit Gubernial = Verordnung vom 6. März 1811 Z. 5362 rücksichtlich des Schießens bei Frohnleichnamsprozessionen angeordnet wurden, mit aller Strenge zu wachen.

Graz am 18. Jänner 1825.

Anton Martin

po usmilenju božjem Lavantinski škof vse
verne lepo pozdravim, in Vam iz serca
vse dobro želim.

Preljubi! Bog nam je dal zdravo leto in dobro letvino; bodi Njemu čast in hvala! — Ni bilo lansko leto prehudih nalezljivih bolezn, ne velike morije, ne hude vjime po naših krajih. Pridelali smo žita in vina dovolj in prijeli več dobrega, kakor smo zaslužili. Kaj pa hočemo mi Bogu dati? — Naša sveta katolška vera nam *tri posebne dobre dela* kaže, z kterimi lahko Bogu vstrežemo, ako le hočemo; z njimi se naj lepše Bogu zahvalimo, če jih Njemu z čistim sercom darujemo. Te tri Bogu posebno prijetne reči so *molitev, post in milošna*. Bolj pridno kakor do zdaj hočemo toraj za naprej moliti, po premoženji rajše vbogaimo deliti, bolj zvesto se postiti in pritergvati Bogu v zahvalo za toliko dušnih in telesnih dobrot. — Svoje dni so se velikobolj oestro postili, kakor zdaj; kakor nam stari ljudje pričajo. Ves štiridesetdanski post niso mesenih jedil okusili, se niso razun svete nedele nobén postni dan pred ednajstim ali dvanajstim, in perve čase keršanstva ne pred solčnim zahodam obtešili; veliko vernih se je postilo ob suhem kruhi in vodi, po izgledu in nauku Jezusovem, ki veli: „*Ozke so vrata in tesna je pot, ktera pelje v življenje! in malo jih je, kteri jo najdejo.* — *Kdor hoče za meno priti, naj sam sebe zatajuje in hodi za meno.*“

Ker pa veliko kristjanov v sedajnih časih čedalje huje na poti ojestrega posta peša, jim dobra mati, sveta kat. cerkev milo roko poda, in zapovedan post zljajša, naj bi verni kristjani polajšan post za toliko bolj zvesto in pa z hvaležnim sercam dopolnili. V imenu naše ljube matere, svete kat. cerkve Vam tudi jaz za to leto 1857 post polajšam in zapovedane postne dni napovem.

I.

Vsi verni Lavantinske škofije se imajo mesenih jedil
zderžati:

1. Vsak petek celiga leta (razun letas na božični dan);
2. Vsako kvaterno sredo, petek in saboto;
3. Na pepelnico in štiri posledne dni velikega tjedna;
4. Na bilo pred Binkoštni, pred sv. Petrom in Paulom, pred veliko Gospodnico ali veliko Mašoj, pred vsemi Svetnikami, v ponedlek pred devicoj Marijoj v adventu, in pa na bilo pred Božičem.

II.

1. Vse druge postne dni (tudi o sabotah razun zgoraj imenovanih) se meseno vživati dovolji, če kdo v imenu božjem hoče; ima pa za to vsak taki dan moliti *tri Očenase, tri češena si Maria in pa apostolsko vero* v čast terpenja Kristusovega.

2. Ta molitev za mesojejo se naj opravi, če le mogoče, v družbi domačih na glas, prav pobožno in v duhi pokore. Tudi naj vsakdo, ki o postnih dnevih meseno zavživa, po svojem premoženju za tolikor več vbo-gaime daja. Ako se pa hočeš in pa zamoreš tudi take dni mesojeje zder-žati, bolje storiš; to de drugih ne zaničuj, de se dopušenja svete cerkve poslužijo; ti pa žaluj, ki meso ješ, de se ojstro postiti ne zamoreš.

3. Bolnikom mesene jedila za neki čas dovoljiti imajo domači dušni pastirji in spovedniki oblast, kedar zdravnik (vrač) svetje ali naroči; tudi takim naj duhovniki modro preložijo, kateri pri ljudeh služijo, ki naše prave vere niso. Bolehni ljudje, katerim slabost telesna sploh ne dopusti postno vživati, naj si dopušenje po svojih duhovnikih od škofa izprosijo o prepo-vedanih dneh meseno jesti.

4. Kdor dovoljbo ima v terdno zapovedanih postnih dnevih mesa jesti, si je dolžen take postne dni v živežu pritergati, če ga starost, bolezn, ali pa kak drugi pravičen vzrok ne izvzame.

III.

Vsi verni se imajo terdno postiti, to se reče, v živeži pritergati in se le enkrat na dan nasititi:

1. Vsak dan štiridesetdanskega posta razun nedel;

2. Vsako kvaterno sredo, petek in saboto;

3. V adventu vsako sredo in petek (namesti bil apostolov, o kte-rih so se svoje dni postili);

4. Na bilo pred Binkoštni, pred svetim Petrom in Paulom, pred velikoj Gospodnicoj, pred vsemi Svetmi, v ponedlek pred devicoj Marijoj v adventi, in pa na bilo pred Božičem. Kdor ne more zavolj starosti, bo-lehnosti, zavolj težkega dela ali pota do ednajstih ali dvanajstih teš prestati, se naj maličko obteši, si pa naj za toliko več zvečer priterga, obilnej mi-lošne daja, bolj pridno moli, rajše besedo božjo posluša, in naj z drugimi dobrimi delmi nadomesti, kar se premalo posti.

To, prelube moje ovčice, je za postni čas naše svete kat. cerkve materni glas; in Vi, verni otroci, ki ste to slišali ali brali, ne bodite terdiga serca, ampak slušajte svojo skerbno mater. „Kdor cerkve ne posluša, naj ti bo kakor nevernik in očitni grešnik“: govori Kristus. „Očeta ne bo imel Boga, kdor nima cerkve za mater“: pravi sv. Ciprian. Bogu pa bodi poto-ženo, de je takih toliko po sveti, ki svet post zaničujejo, in svete katolske cerkve ne spoštujejo, ker prave vere niso.

Otročiči! imamo potrebniga živeža in oblačila, imamo še ljubega zdravja, hvala Bogu! le ene, naj potrebnej reči nam od leta do leta huje pomankuje: *prave, žive svete vere*, brez ktere Bogu dopasti mogoče ni. Prava živa, delavna vera med nami umira, in močno se mi zdi, de se tudi nam polnijo Jezusove strašne besede: „*Vam povem, de bo od vas vzeto božje kraljestvo, in bo dano ljudstvu, ktero bo njegov sad dalo.* — *Povem vam, de jih bo veliko od izhoda in zahoda prišlo, in bodo sedeli v nebeškem kra-ljestvi; otroci kraljestva pa bodo paknjeni v unajno temo; ondi bo jok in škri-panje z zobmi.*“ — Zakaj pa? me bote prašali. Prava vera nas zapuša posebno iz treh vzrokov: ker veliko ceno prave vere premalo obrajtamo in dosti zanj ne skerbimo: — ker po naši sveti veri prav ne živimo, njo

v djanji zatajimo in druge pohujšamo; — ker brez vse skerbi dopustimo, de se nejevera in krivovera čedalje bolj med nami širate: te so tri naj huji znamnja, de prava vera naše kraje zapuša. Ne daj Bog, de bi nas zapustila!

Sveta vera čez vse velja in je po besedah Jezusovih *zakladu podobna*, ki je v njivi skrit, za katero človek, kateri ga najde, vse preda in njivo kupi. — Sveta vera je *drag biser* ali žlahen kamen, za kteriga kupec vse svoje premoženje da, de biser dobi. Koliko se je Kristus trudil, de nas je v pravi veri podučil; koliko so si apostoli in njih nastopniki prizadeli, de so nam luč prave vere prižgali; koliko so naši rajni skerbili, da so nam zaklad prave izveličanske vere zapustili; nas pa gostokrat grozi h božjemu nauku iti — stariše malo skerbí svoje otroke — gospodarjem v misel ne pride svojo družino v pravi veri dobro podučevati. Tako se zgodi, de pomalem odraseni kristjani še to pozabijo, česar so se v mladih letih naučili, in de poslednič sami ne vejo, kaj verjejo. Ako med take slaboverne kristjane kak krivi prerok pride, krivih naukov zatrosi in našo sveto vero zabavlja, hitro so taki slabo podučeni nevedneži pripravljeni nejeverske in krivoverske zmote poterjati, in pravo vero zaničevati. Pride neverni ali krivoverni zapeljivec, in slabo podučeni žensvu obljubi, de jo bo vzel, rada bo vero zatajila, de bole moža dobila, kajti slepa srota ne pozna, kaj sveta vera velja. Česar malo obrajtamo, radi dober kup damo, de se Bogu usmili!

Sveta katolška vera med nami umira, ker zvesto po njej ne živimo. Prinesli so te pred nekimi letmi v cerkev božjo h svetimu kerstu, in namestnik božji so te kerstili na ime Jezusa Kristusa, ker so tvoji botri (goteji) za tebe obljubili, de hočes po sveti veri živeti, in se svoje vere ne sramovati. Premisli, kako pa zdaj živiš? — Mahomedanov (turkov) ni sram se po svoji veri omivati, svoje poste deržati in svoje molitve očitno opravljati; koliko katoličanov se pa sramuje pokrižati se, vpričo drugih ljudi moliti, se v petek in druge postne dni postiti, ker neverni ljudje vse te reči zaničujejo. Koliko se jih sramuje h spovednici iti in očitno h božji mizi pristopiti! Koliko jih je med nami, ki se katolški kristjani scer imenujejo, pa po ajdovsko živijo, ljudi pohujšajo, in drugovernim priložnost dajo, našo sveto vero zaničevati. Taki mlačni, nezvesti katoličani in pa malopridni kmetje, od katerih Kristus govori, *de so scer vinograd prišli, pa sadu svojemu gospodu o svojem času niso dali, timveč so mu hlapce, ktire je poslal otepli, vbili, in mu poslednič tudi njegovega sina umorili. Gospod bo take nehvaležne kmete pokončal in svoj vinograd drugim dal.*

Prava sveta vera med nami peša, in krive vere se natihoma med nami širajo po besedah Kristusovih, ki govori: *„Nebeško kraljestvo je podobno človeku, kateri je dobro seme usjal na svojo njivo. Kedar so pa ljudje spali, je prišel njegov sovražnik, in je lulike med pšenico prisjal.“* Lepa čista njiva je bila naša srečna Lavantiunska škofija, z dobrim semenom prave katolške vere obsjana; ni bilo lulike nejeverstva ali krivoverstva med nami; in zdaj pogledjte kaj smo včakali! V sredo med nas se je krivoverstvo ugněznilo, po mestih in terzih, po vesih in selih se krivi nauki sejejo, posebno pa po kerčmah (ošterijah) se krivovera oznanjuje. Ako bomo brez skerbi spali, nam bo lulika krivoverstva drago pšenico prave zveličanske vere Jezusove v kratkem prerastla in zadušila. In to bi za nas bila naj večja nesreča.

Najdejo se med nami gerdoverni ljudje, ki pravijo, de ni Boga, ne hudiča, ni nebes ne pekla, in kedar človek umerje, ni ga več, kakor živinčeta ni, kteriga zakoleš. Ali nas ne bo strah, kaj tacega ziniti ali pa poslušati? *„Le neumnež pravi v svojem sercu, de ni Boga.“* Kakor resnično pa Bog živi, bo tudi človek po smerti vekomaj živel, stvarjen po božjej podobi, in bo zavžival, kar je v tem življenju dobrega ali pa hudega storil: to nas sveta vera uči, to nam pričajo vse stvari. Nevernika, kateri med nami take naj poglobitnej resnice naše svete vere taji in človeka, kteriga je Bog malo pod angele postavil, hudoumno pod živino poniža, *še prijazno pozdraviti ne smemo* veli sv. Janez, ne pa de bi ga radovedno poslušali lažnivega preroka.

So spet drugi, ki pravijo: saj je vse edno, naj smo te ali pa une vere, de le pošteno živimo; saj imamo vsi tistega Boga. Hudo se moti, kdor govori,

de vsaka vera enako velja. Ni vsaka vera od Boga, in nas tudi h Bogu ne pelja, ampak le samo tista, katero je sam Bog po svojem Sinu razodel, katero je božji Sin svoji cerkvi zapustil; in ta je *naša sveta rimsko kat. vera*, katero so apostoli oznanovali, za katero so sveti mučeniki svoje življenje dali, katero sta nas naša ljuba oče in mati učila; le samo ona vse razodete resnice in pripomočke ima, kateri so nam v izveličanje potrebni. Ni vse edno ali imamo sedem svetih zakramentov, alj pa dva, alj pa nobeniga, kokor se drugovernim godi. Ni vse edno, ali v sveto hišo božjo h službi božji greš, v kateri usmileni Jezus, izveličar naš vedno v presvetem zakramentu altarja prebiva, in se pri vsaki sveti maši Očetu nebeškemu za nas daruje, ali se pa v prazen tempel drugovernežev podaš, kteriga je Kristus Gospod zapustil, v katerem prave vere večna luč ne gori. Ni vse edno, Marijo devico, nebes in zemlje kraljico častiti, kakor nas je velik angel Gabriel naučil, ali pa Mario božjo Mater za poredno (navadno) ženo imeti, kakor jo krivoverni imajo, kateri Svetnikov ne časté, se jim ne priporočajo, pa tudi Svetnikov nimajo.

Kedar tebi, katoličan, drugoverci svojo vero hvalijo, kako je lepa, pohvali tudi ti svojo sveto vero, rekoč: je lepa vaša vera, tako je naša sveta kat. vera še sto tauženkrat lepši. Kar vaša vera lepiga ima, to še ad naše prave vere ima; kar ste pa lepiga in za izveličanje potrebniga iz vere zgubili, dobili ne bote, dokler se k naši katolški, edino pravi veri ne povernete, ktera vse to ima, kar je Bog razodel. „*En Gospod, ena vera, en kerst, en Bog in Oče vsih je*: uči sv. Paul. Tako je tudi ena prava vera, katero je Bog razodel, in le ena prava cerkev, kateri je Bog pravo vero izročil, de jo ohrani in uči; in ta edino prava cerkev je sveta mati katolška cerkev, katero je Kristus na skalo pozidal, de je ne bodo zmagale vse peklenske moči, ter je obljubil pri njej ostati do konca sveta. Kdor se rimsko katolške cerkve loči, se Kristusa loči, ni višej ud njegovega telesa, in je suhi mladiki podoben, ki se vinskej terti odreže in brez sadu posuši; njemu vgasne prave vere izveličanska luč. In to je žalostno! —

V krivej veri, pravijo, je scer na tem sveti bolj lahko živeti; ali le v pravi katolški veri je dobro umreti; kdor torej srečen bíti želji, naj sveto katolško vero skerbno ohrani kot naj dražši zaklad, naj pa tudi po tej sveti veri živi; zakaj pri njej krivega ni; krivo je samo to, de jo premalo cenimo, in pa preslabo po nji živimo; in to stori, de se jih toliko med nami spotika in pogubi. — Mi drugovernih ne sodimo; Bog jih bo sodil, kako so svoje vere prepričani in po tajisti živijo; pa krivovero obsodimo, de ni prava in ne zastava izveličanja našega, ampak nevarna zmota. Mi krivovero kot zapeljivo zmoto sovražimo in se je skerbnej zогibajmo kakor kužne bolezni; drugoverne pa po keršansko ljubimo, in posebno jim vse dobro storimo, ki med nami živijo, jim pa tudi prav goreče željimo, naj bi z nami bili edne vere, edniga serca, kakor je Kristus molil za nas. To nam naša sveta katolška vera veli.

Ko je sv. Peter Veroneški v šolo hodil, ga je enkrat njegov krivoverni stric poprašal: „Petrek! kaj se pa v šoli učiš?“ Mladenček mu serčno odgovori: Svete katolške vere se učim!“ in mu vso apostolsko vero odmoli. — Oh naj bi se tudi naši otroci v šoli kakor doma ravno tak zvesto svete kat. vere naučili, kakor sv. Peter mučenik! Sv. Peter je v pravi veri odrastil, je bil mašnik, prave vere serčen učenik in je za pravo vero svojo kerv prelil. Krivoverni sovražniki so ga gredé napadli in umorili; on pa je umiraje na ves glas molil: „*Verujem v Boga Očeta vsegamogočnega*,“ i. t. d. In ko že ves v kervi ni govoriti mogel, je svoj perst v kerv pomočil, ktera mu je za pravo vero iz smertne rane tekla, in je na zemljo zapisal: „*Kredo, verjem*.“ Bratje! sestre! v ravno tej pravi, svetej, edino zveličanskej veri hočemo tudi mi živeti in umreti. De smo katoličani, sini in hčere svete matere katolške cerkve, edine Jezusove neveste: to je naša čast, to je naša naj večja sreča.

Hočemo pa v tej sveti pravi veri stanovitno živeti in srečno umreti, prizadevajmo si jo čedalje bolj spoznavati in v njenih naukih tako poterdimmo se, *de bomo vselej pripravljeni odgovor dati vsakemu, kateri nas bo vprašal po uzroku upanja, katero je v nas* — po naši sveti veri: kakor nam sv. apostol Peter veli. Bog hoče, kakor se mi zdi, našo sveto vero poskusiti, kako je

kaj trdna in stanovitna, ter je dopustil drugovercom v naše soseske, kojih svoje dni ni bilo med nami. Kamnje spotike nam lahko bodo; skerbimo in varujmo se, de se nad njimi ne spoteknemo in v pravi veri ne oslabimo. Oživljajmo luč naše svete vere skoz skerbno poslušanje naukov božjih, in skoz pogosto, vredno prijemo svetih zakramentov, ter se ne sramujmo opravljati pobožne šege svete službe božje, kakor nam jih naša sveta cerkev naroča. Krivi nauki drugovernih ljudi, kterih je čedalje več med nami, bodo kakor sovražni vetrovi po luči naše svete vere pihali, de bi nam jo vgasnili. Skerbno poslušanje božjiga nauka nam predivo za stenj preskerbi, pobožna molitev pa olje naljiva, de nam luč vere čerstvo gori, in je nobeden vihar ne vgasne. Pridno pa tudi otrinajmo luč našega kersansko katolskega djanja z svetim postam, z zatajevanjem in premaganjem svojih slabih nagonov, *naj sveti naša luč pred ljudmi*, kakor Kristus pravi, *de vidiyo naše dobre dela, in častijo Očeta, kteri je v nebesih*, pa tudi ljubijo in spoštujejo po tem našo sveto vero, ki nam kaže pravo pot h časnej sreči in v izveličanje večno.

Samo edno Vas prosim, prelube moje ovčice, samo to Vam iz celiga serca priporočim: pravo vero zvesto ohranite in po njej lepo živite; molite pa tudi, naj bi ne bilo dalej med nami krivover, ampak en hlev in en pastir. Amen!

Pri sv. Andreju prvo predpepelnično nedelo 1857.

ANTON MARTIN,

Lavantinski škof.

kaj tedna in stanovina, ter je dopustil drugovercom v naše soseske, kobil
 svoje dni ni bilo med nami. Kmalje spetle nam lahko bodo; skerpimo in
 varajmo se, da se nah njimi ne spoteknemo in v pravi veri ne oslabimo.
 Oživljajmo naše svete vere skerpno poslanje naukov božjih, in skop
 pogosto, vredno prijamu svetih zakramentov, ter se ne stranjimo optvarjati
 pobožne naše svete službe božje, kakor nam jih naša sveta cerkev naroča.
 Krivih nauki drugovernih ljudi, katerih je celotje več med nami, bodo kakor
 ovratni vetrovi po ladi naše svete vere pihali, da bi nam jo vrgnili.
 Skerpno poslanje božjega nauka nam predvó za steno preskerbi, pobožna
 molitev pa oje našiva, da nam naše vere čestivo gori, in je nobeden vihar
 ne vgrane. Pridno pa tudi strinjajmo naše našega keršanske katoliškega
 djanja z svetim postam, z zastavljenim in promaganjem svojih slabih nago-
 nov, naj sledi naša duš pred ljudem, kakor Kristus pravi, da vidjo naše
 dobre dela, in častijo Očeta, kateri je v nebesih, pa tudi ljubijo in spoš-
 tujejo po tem našo sveto vero, ki nam kaže pravo pot h častnej sreči in
 v izveličanje večno.

Sámou ehoú Váš prosím, přejítu mého ovčice, ať má to Vám z celého
 světa přiborím; přavo věsto ohlání in po níj lepo živit; malit
 ps tati, nať bi ne bilo dalej med nami živover, ampak en hlev in en
 pastir. Amen!
 En. Šopel ena vera, en kerat, en hlev in en
 in, ised, nať bi ne bilo dalej med nami živover, ampak en hlev in en
 pastir. Amen!
 Pti av. Andreja prvo predpovestního nehelo 1857.

ANTON MANTIN.

ANTON MARTIN,

po milosti božji Lavantinski škof vsim vernim
svoje ljube čede mir in vse dobro po Jezusu
Kristusu!

Spet kaj novega in pa veseliga vam imam oznaniti, prelube moje ovčice: sveti izveličanski čas, kojega bomo obhajali po dovoljenju našega sv. očeta papeža Pija IX. h veči božjej časti in našim dušam v izveličanje.

Kedar se dober oče na pot podà, mu otroci srečno hojo želijo; in ko se spet srečno h domu poverne, jim po navadi česar lepega in dobrega prinese, alj po svojem premoženju kaj posebniga da, naj se z njim oveselijo ter Boga hvalijo, ki je očetu dal popotvanje srečno dokončati, in se zdravim k svojim ljubim domačim poverniti. Tudi nas vsih ljubeznivi duhovski oče Pij IX. so lansko leto popotvali, so obhodili imenitno božjo pot lauretanske Matere božje, so obiskali svoje dežele in več sosednih krajev Laških deržav, pogledat kako se jih vernim otrokam godi, jih oveselit in pozvedet, česar jim je potreba.

Srečno so se zopet v svoje poglavitno mesto Rim povernili, poklicali 25. kimovca (septembra) kardinale, svoje naj bližji prijatele in pomagavce, jim naznanili, kaj so dobrega skusili, pa tudi slabega najšli, jih opomnili, naj Boga hvalijo za tolike dobrote in tolaženja, ki so jih imeli, pa tudi prosijo Očeta vsega usmiljenja, naj vernim dodeli bolj živo vero, edinost in pa obilnej delavne keršanske ljubezni, koje ljudem po svēti naj več pomankuje. Naj bi hvala božja obilna bila, in občna molitev več premogla, so se obernili sveti oče Pij IX. na vso katolško cerkev, ter so povabili vse svoje verne otroke, naj z njim veselo Boga hvalijo in priserčno molijo za vse narode, za njih duhovske in deželske gosposke, naj jim da duha prave ljubezni in žive vere, naj bi se povernili vsi, ki po cesti zmot in hudobij tavajo, na stezo resnice in pravice, na pravo pot večniga zveličanja.

Pa kaj bo veselje naše, ako nas Bog ni vesel! Kaj pomaga naša molitev, ako nismo v gnadi božji, dokler smo grešniki, božji sovražniki, in se nas angeli ne veselijo, ki nosijo molitve naše pred božje obličje! — Odperli so torej sveti oče Pij IX. zaklade nebeških darov, popolnoma odpustkov, kakor o svetem letu, in naročili vsim škofam katolške cerkve, naj odločijo, kakor za dobro spoznajo, v svoji škofiji sveti čas, do konca tekočega leta, v kojem verni dosežejo lahko, če le hočejo, vse milosti in dobrote svetiga leta, se z Bogam spravijo in zadoستيjo božji pravici, ki noče smerti grešnika, timveč ga neprenehoma vabi in kliče, naj se prav spokori in živi srečno in veselo.

Te sveti čas hočemo tudi mi hvaležno obhajati, prelube moje ovčice, in ne zamuditi svetih dni, ki se nam ponudijo, poskerbeti za božjo čast, za povišanje svete katol. cerkve, in za izveličanje svoje; saj ne vemo, ali še kdaj včakamo svetega leta. Začeli bodemo te svete dni obhajati prvo adventno nedelo (28. listopada), in jih bomo dokončali na dan rojstva Jezusovega (25. grudna) zvečer. V saboto zvečer pred prvo adventno nedelo (27. listopada) bodo pred večno lučjo pol ure pri vsih cerkvah zvonovi oznanili, de se sveti dnevi odpustkov začno; v nedelo potem bo pri prvem opravilu presv. rešnje Telo izpostavljeno, kakor vsako nedelo in zapovedan praznik tega sv. časa. Po vsaki farni maši se bojo ves te čas opravljale molitve za sveto cerkev, za svetiga očeta papeža, za svitlega cesarja, za poedinenje ločenih kristjanov, ki niso naše vere, in za sploh potrebe keršanstva, pa po 5 očenašev in češenasimarij, pa apostolska vera se molilo bo.

Kdor želi odpustke tih svetih dni prijeti, ima: 1. Zakramenta svete pokore in presvetega rešnega Telesa v tem času vredno prejeti. 2. Svojo farno ali kako drugo cerkev k temu odkazano trikrat posebej obiskati, in v cerkvi 5 očenašev in češenasmarij pa apostolsko vero v namen svetega očeta Papeža moliti. Naj bolje bo, ako se cerkev v procesji obiše, in se sklenejo z tim tudi navadne molitve za odpustke, prošnje za povišanje svete cerkve, za brambo svetiga rimskega sedeža, za spreobnjenje nevernikov, krivovercov in vsih grešnikov, za mir in edinost med kersanskimi poglavarji, za blagor ljube domovine, za ohrambo in blagost našega ljubljeniga svitliga cesarja, naj bi vladali dolgo in srečno, pa tudi za vse duhovske in deželske predpostavlene, naj jih Bog v dobrem poterdi. 3. Enkrat se je v tem svetim časi postiti, tako de se mesá zderži in le enkrat te dan nasiti. 4. Ubogim, alj pa za božjo čast in razširanje sv. vere se v tem časi po premoženji kak poseben dar ubogaime naj podeli. — Na sveti (božični) dan se bo pri večernicah zahvalna pesem zapela, in na večer bodo zvoni ravno tako pol ure pred večno lučjo konec svetega časa zapeli.

Naj bi se obhajal sveti čas Bogu v čast in v izveličanje naše, priporočim vsim kersanskim kerčmarjem (ošterjem in likebam), naj ne dajo v svojih hišah in gostivnicah o tih svetih dneh pijančevati, trušati in razsajati pivcam. Prosim gospodarje in gospodinje v imenu Jezusa, naj varjejo svojo družino, otroke, hlapce in dekle, de ne bodo kleli, klafali ali pa po noči okolj pohajali, vriskali in vlačugarili, kar je veliko žalenje božje. Ako je mogoče, naj sleherni oče ali mati vsak večer teh svetih dni svet Roženkranc, alj saj eden odstavek (eno skrivnost) z svojimi odmoli in poskerbi, de vsi, kakor bo od dušnih pastirjev še posebej oznanjeno, se prav vredno spovejo in presv. rešnje Telo prejmejo. Tako bomo te svete dni sveto obhajali, de bodo vesele zemlja in nebesa, in de nam veselja našega nihče odvzel ne bo.

Pri sv. Andreju na sv. Šimona 1858.

Anton Martin,

Lavantinski škof.

Meiner geliebten Geistlichkeit und allen Gläubigen der Diöcese Lavant Gruß und Segen vom Herrn!

- I. Ankündigung der Jubiläumsandacht.
- II. Bestimmung der theologischen Fragen für das Jahr 1859.
- III. Competenz der geistlichen Ehegerichte in Ehesachen einzelner Classen der zur Militia vaga gehörigen Personen. — Verkündigung der Ehen derselben.
- IV. Anordnung, daß künftighin die Bücher und Rechnungen in der neuen österr. Währung zu führen sind.
- V. Umsetzung der Gehalte und Zahlungen der Cultus-Unterrichts-Anstalten in die neue österr. Währung betreffende Verfügung.

I.

Wie ein sorgsamer Vater die Herzen seiner geliebten Kinder bei allen freudigen und traurigen Erlebnissen zu Gott zu lenken sucht, um ihren Glauben zu beleben, ihr Vertrauen zu stärken, und sie auf kommende Prüfungen vorzubereiten, so erhebt auch unser heil. Vater Pius IX. unablässig seine väterliche Stimme, und ladet alle Gläubigen zum lauten Lobe ein, für die großen Gnaden und geistlichen Freuden, die Gott ihm, seinem obersten Statthalter auf Erden so überreichlich zu Theil werden ließ. Der heil. Vater besuchte nämlich im verflossenen Jahre den berühmten Gnadenort Maria Loretto, so wie mehrere Länder und Städte Italiens, wie ein Vater seine Kinder besucht, um sie zu erfreuen, zu segnen, und Vorsorge zu treffen für deren zeitliches und ewiges Wohl. Die ganze Reise war ein überaus großer und herrlicher Triumph unserer heiligen Religion.

Nach Rom, in die heilige Stadt, wieder zurückgekehrt, versammelte Se. Heiligkeit schon am 25. September vorigen Jahres die Kardinäle um sich, erzählte ihnen im innigsten Dankgefühl zu Gott, dem Geber alles Guten, und zu Maria, unserer Mutter und mächtigsten Fürsprecherin, was der Herr seinem obersten Stellvertreter auf der glücklich vollbrachten Reise Großes gethan, und forderte nicht nur die Kardinäle, seine nächsten Gehilfen im Oberhirtenamte, sondern alle Gläubigen der ganzen katholischen Welt auf, Gott dafür zu danken und zu preisen, aber auch inständigst zu bitten und anzuflehen, damit das Licht des wahren kath. Glaubens unter alle Menschen verbreitet, die Verirrten zur Erkenntniß der Wahrheit gebracht, die Sünder bekehrt, und das Reich der Gnade in aller Menschen Herzen herrschen möge.

Auch wir, meine verehrtesten Diözesanen, haben mehr als eine Ursache, mit dem heiligen Vater Gott zu loben und ihm zu danken für den lieben Frieden, für die allgemein herrschende Gesundheit, für den überaus großen Segen der letzteren Jahre; noch mehr aber für die geistlichen Wohlthaten ohne Zahl, die wir genießen. Vergebens jedoch würden unsere Lobgesänge erschallen, umsonst unsere Gebete empor dringen, wenn unsere Herzen nicht rein, wir mit Gott nicht durch die Buße versöhnt sind. Darum hat der heilige Vater aus liebevoller Sorgfalt für uns abermals die Gnadenschätze der Kirche eröffnet, und eine Andachtsfeier nach Art des Jubiläums mit vollkommenen Ablassen bis Ende dieses Jahres ausgeschrieben, um alle Christen zu ermuntern, sich mit Gott durch eine wahre Buße auszusöhnen, und durch die Gewinnung des Ablasses um so leichter und früher der Gerechtigkeit Gottes genug zu thun.

Diese Gnadenzeit wollen auch wir benützen, mit dem Vorabende des ersten Adventsontages beginnen, und mit der Vesper des heil. Weihnachtsfestes beschließen auf folgende Art: Am Vorabende des ersten Adventsontages (27. November l. J.) werden die Glocken aller Kirchen durch eine halbe Stunde vor dem Ave Mariagebete den Anfang der heiligen Andachtszeit ankündigen. Am 1. Adventsontage wird das Hochwürdigste Gut bei dem Frühgottesdienste ausgesetzt, und desgleichen an allen Sonn- und gebotenen Feiertagen dieser ganzen Zeit. Nach jedem Pfarrsgottesdienste dieser Zeit werden die Gebete für die heil. Kirche, für den Papst, und unseren Kaiser, um die Vereinigung aller getrennten Christen, für die Bekehrung der Sünder, so wie für die allgemeinen Nothen der Christenheit mit 5 Vater unser, 5 Ave, und dem apostolischen Glauben verrichtet werden.

Wer den vollkommenen Ablass gewinnen will, hat 1. in dieser heiligen Zeit das Sakrament der Buße und des Altars würdig zu empfangen. 2. Seine Pfarrkirche, oder eine andere dazu bestimmte Kirche während dieser Zeit 3 Mal besonders auf diese Meinung zu besuchen, und darin wenigstens zu 5 Vater unser und Ave mit dem apost. Glauben auf die Meinung des heil. Vaters andächtig zu beten. Am zweckmäßigsten wird dieser dreimalige Kirchenbesuch an geeigneten Tagen prozessionsweise und in Gemeinschaft geschehen, wobei die zur Gewinnung des Ablasses gewöhnlichen Gebete für die Erhöhung der heiligen katholischen Kirche, für die Beschirmung des heil. apost. Stuhles, für die Ausrottung aller Irrlehren, für die Einigkeit christlicher Fürsten, für das Wohl des Vaterlandes, für eine lange und glückliche Regierung unseres allergnädigsten Kaisers, so wie für alle geistlichen und weltlichen Obrigkeiten, um so leichter können verrichtet werden. 3. Ein Fasttag ist besonders dafür zu beobachten, an welchem nur die einmalige Sättigung, so wie die Enthaltung von Fleischspeisen vorgeschrieben ist. 4. Endlich soll nach Kräften auch ein Almosen, entweder den Armen, oder für die kath. Missionen gespendet werden. — Am heiligen Weihnachtsfeste wird nach der feierlichen Vesper das Te Deum laudamus angestimmt, und am selben Abende vor dem Gebetläuten mit allen Glocken durch eine halbe Stunde diese Gnadenzeit geschlossen.

Auf daß diese Zeit zur Gottes Ehre und uns zum Heile ungestört geweiht werden könne, werden alle Gastgeber (Wirthsleute) im Herrn ermahnt und gebeten, in diesen Tagen keine lärmenden Trinkgelage in ihren Gaststuben zu gestatten, den Trinkgästen nicht über die Gebühr und außer der gesetzlichen Zeit einzuschenken, und jede Beleidigung Gottes nach Möglichkeit zu verbieten. Die Hausväter und Mütter werden im Namen Jesu ersucht, in diesen heiligen Tagen bei ihren Hausgenossen kein Fluchen, Nachtschwärmen, noch böses Reden und Verführen zu dulden, sondern wenn möglich alle Abende den heil. Rosenkranz, oder doch ein Geheimniß desselben mit ihnen gemeinschaftlich zu beten und dafür zu sorgen, daß Alle die Andachten treu verrichten, wie solche von den Ortsseelsorgern angeordnet werden. So mögen diese heiligen Tage von uns heilig gehalten werden, damit sie Gott angenehm, und uns zum Heile gereichen. Wer weiß, ob sie nicht die letzte Gnadenzeit sind, die wir hienieden erleben! —

Dieser Erlaß ist am letzten Sonntage nach Pfingsten (21. November l. J.) von der Kanzel kund zu machen. Es ist der oberhirtliche Wunsch, daß an allen Seelsorgstationen Ständesunterweisungen gehalten, und die Gläubigen nach den 4 Ständen feierlich zur Generalkommunion geführt werden, mit Ausnahme jener Pfarren, an welchen in dem Zeitraume von 3 Jahren eine Mission oder Volksexerzitien gehalten worden sind. Es wird erwartet, daß die Nachbarn in der Seelsorge bei einer solchen feierlichen Gelegenheit einander eine liebevolle Aushilfe nach Möglichkeit leisten werden.

II.

Nach dem von einigen Diözesanpriestern ausgesprochenen Wunsche werden mit Hinweisung auf die Ordinariats-Erlässe vom 20. November 1844, J. 1901, dann vom 3. März 1852, J. 380 noch vor dem Beginne des nächsten Jahres 1859, für dasselbe folgende theologische Fragen zur Beantwortung gestellt:

1. Quid est sacrilegium in materia luxuriae? An verba, tactus, turpes aspectus etc. in aedibus sacris sunt sacrilegia?

2. Welche Richtschnur hat der Beichtvater bei Vornahme und Behandlung der Generalbeichten zu beobachten?
3. Quot dantur affinitatis genera, et qui est ambitus impedimenti inde exorti juxta leges ecclesiasticas et civiles nostras?
4. Eine Zusammenstellung aller jener Punkte, die eine christliche Mutter bei der Erziehung ihres Kindes von der Wiege bis zur ersten heil. Kommunion desselben — dann was ein christlicher Vater dabei zu beobachten hat, ist in Form einer herzlichen Anrede für Eheleute in deutscher oder slovenischer Sprache zu verfassen.

III.

Verordnung des hohen Ministeriums für Kultus und Unterricht und des h. Armee-Oberkommando's ddo. 19. August 1858, wirksam für den ganzen Umfang des Reiches, womit die Anwendung einiger Vorschriften des mit dem kaiserlichen Patente vom 8. Oktober 1856 kundgemachten Ehegesetzes auf einzelne Klassen der zur Militia vaga gehörigen Personen, und zwar hinsichtlich der Kompetenz der geistlichen Ehegerichte zur Verhandlung und Entscheidung der Ehesachen benannter Klassen der Militärpersonen; dann der Verkündigung der Ehen derselben, näher bestimmt wird.

„Um den Zweifeln zu begegnen, welche über die Anwendung einiger Vorschriften des mit dem kaiserlichen Patente vom 8. Oktober 1856 kundgemachten Ehegesetzes auf Militärpersonen angeregt worden sind, findet man folgende nähere Bestimmungen zu treffen:

1. Ueber die Ehestreitigkeiten der bis zur Einberufung oder Entlassung beurlaubten Mannschaft, vom Feldwebel oder Wachtmeister abwärts, und der nicht aktiven Reserve-Mannschaft hat, obwohl dieselben in der Regel als zur Militia vaga gehörig, der militär-geistlichen Jurisdiktion unterstehen, das civilgeistliche Ehegericht ihres Aufenthaltsortes zu verhandeln und zu entscheiden, dasselbe gilt bezüglich der Ehesachen der nach der zweiten Art verheiratheten Militärmannschaft, wenn die Klage gegen die dem Civilstande angehörende Gattin gerichtet wird.

2. Jedes von einem civilgeistlichen Ehegerichte gefällte Urtheil über die Gültigkeit der Ehe einer Person der Militia vaga ist von demselben nicht nur dem politischen Landeschef, sondern auch dem militär-geistlichen Ehegerichte zur weiteren Vorlage an das Armee-Oberkommando mitzuthellen.

Zu demselben Behufe ist die von einem civilgeistlichen Ehegerichte ausgesprochene Scheidung einer solchen Person nicht nur der Civilinstanz der Gatten, sondern auch dem geistlichen Ehegerichte der Armee zur Kenntniß zu bringen.

3. Das von dem militärgeistlichen Ehegerichte gefällte Urtheil über die Gültigkeit der Ehe einer nach zweiter Art verehelichten Militärperson wird dem politischen Landeschef des Wohnortes der dem Civilstande angehörigen Gattin mitgetheilt, und über die von dem militärgeistlichen Ehegerichte ausgesprochene Scheidung einer solchen Militärperson die Personalinstanz der Gattin verständigt werden.

4. Die Vorschrift des §. 15 und 16 des Anhanges I., dann der §§. 61, 62 und 63 des Anhanges II. des Ehegesetzes bezüglich des Aufgebotes findet auf Ehen der zur Militia vaga gehörigen Militärpersonen keine Anwendung, und es ist die bei der zuständigen Feldkapelle erfolgte Verkündigung solcher Ehen bezüglich dieser Militärpersonen für ausreichend zu halten.“

Wovon die Wohlehrwürdige Seelsorgsgeistlichkeit hiemit in Kenntniß gesetzt wird.

IV.

Die h. k. k. Statthalterei in Steiermark hat unterm 3. v. M. J. 14537 das wörtlich Folgende anher mitgetheilt:

„Mit Beziehung auf den §. 3 des durch das Landes-Regierungsblatt (I. Abth. VIII. Stück Nr. 63) und durch die Landeszeitung kundgemachten allerhöchsten Patentes vom 27. April 1858, wodurch die Verhältnisse des Münz-

verkehrs und die Anwendung der neuen österreichischen Währung auf die Rechtsverhältnisse geregelt werden, und in Gemäßheit der vom k. k. Finanzministerium im Einvernehmen mit der k. k. obersten Rechnungs-Controllbehörde den öffentlichen Kassen und Aemtern in Absicht auf das neue Münzgesetz ertheilten Vorschrift vom 30. Juni 1858 werden in Folge Auftrages des k. k. Ministeriums für Cultus und Unterricht vom 19. August l. J., Z. 850 für den eben genannten Geschäftsbereich nachstehende Bestimmungen erlassen:

1. Vom 1. November 1858 und resp. vom 1. Jänner 1859 an sind alle Bücher und Rechnungen, je nachdem letztere nach dem Militärjahre oder nach dem Solarjahre gelegt werden, in der neuen österreichischen Währung zu führen;

2. Die sich darstellenden baaren Kassenreste in Conv.-Münze auf die neue österreichische Währung umzurechnen, und

3. die am Schluß des Monats Oktober respective Dezember 1858 sich darstellenden Kassenreste in Obligationen und Werthpapieren mit ihrem Nennbetrage in die nächste Rechnung zu übertragen."

Wovon die Wohllehrwürdige Kuratgeistlichkeit hiemit zur Benennungswissenschaft in die Kenntniß gesetzt wird.

V.

Das h. k. k. Cultus- und Unterrichts-Ministerium hat unterm 4. Oktober l. J., Z. 17124/1498 Folgendes bedeutet:

„Die bevorstehende Einführung der neuen österreichischen Währung macht auch bezüglich der dem Ressort des Ministeriums für Cultus und Unterricht angehörigen Anstalten rechtzeitige Vorkehrungen nothwendig, welche geeignet sind, hinsichtlich der bei diesen Anstalten vorkommenden Zahlungen und ihrer Verrechnung, den Uebergang von der alten zu der neuen Währung zu vermitteln.

Daß alle diese Zahlungen (wie Gehalte, Zulagen, Quartiergelder, die fixirten Diäten der Schulräthe, Pensionen, Erziehungsbeiträge, Sna dengaben, Dotationen und Dotations-Beiträge, Miethzinse, Schulvisitationen-Gebühren, Aufnahme- und Prüfungs-Taxen, Schulgelder und Schulgelderpauschalien, Stipendien und Stiftungsgenüsse, Stola- und Lektikal-Gebühren, Ehegerichtstaxen u. a. m.), in so lange lediglich von der alten in die neue Währung umzusetzen sind, als nicht die Ziffer dieser Zahlungen durch Gesetze oder Verordnungen in der österreichischen Währung neu festgesetzt wird, ist in den §§. 5 und 6 des kais. Patenten vom 27. April d. J. ausgesprochen, und es wird sich rücksichtlich aller der gedachten Zahlungen nach den Bestimmungen dieses Patenten nach der von dem k. k. Finanzministerium, laut abschrittlicher Verordnung vom 11. August d. J., Z. 3823 f. M. über diese Umsetzung im Wege des Verordnungsblattes des genannten Ministeriums erlassenen Kundmachung, und nach den besonderen, noch weiters publizirten oder noch zu publizirenden Vollzugsverordnungen zu benehmen sein.

Es ist sich hiernach bei der Umsetzung sämtlicher, bei obgedachten Anstalten vorkommenden Gebühren und Leistungen in die österreichische Währung nach dem im §. 5 des bezogenen Patenten enthaltenen Maßstabe zu benehmen.

Ferner sind mit dem Beginnen des Verwaltungsjahres 1859 alle Zahlungen bei den Cultus- und Unterrichts-Anstalten in dem auf die neue österreichische Währung umgesetzten Ausmaße zu leisten, alle Rechnungen in Gemäßheit der §§. 2 und 3 des allerhöchsten Patenten vom 27. April 1858 (Landesregierungsblatt I. Abth. VIII. Stück Nr. 63) und der unterm 3. September l. J., Z. 14537 bekannt gegebenen Vorschrift in dieser Währung zu führen, und eben so alle neu auszufertigenden Urkunden (Verträge, Stiftbriefe, Dotations-Instrumente, Pfarr- und Schulfassionen) auf die neue Währung lautend auszustellen.

Da die Bezugsberechtigten durch die Umsetzung ihrer bisherigen Gebühren in keiner Weise eine Einbuße erleiden sollen, so wird allfälligen Schwierigkeiten, die sich namentlich bei der Einhebung geringer Beträge ergeben können, durch geeignete Mittel, wie beispielsweise bei dem hier und da noch wöchentlich zu entrichtenden Schulgelde bei den Elementarschulen, dadurch zu begegnen sein, daß die Einhebung in längeren Terminen geschehe, so daß durch die Zusammenziehung der Leistungsbeiträge sich eine Ziffer ergebe, welche

ohne Schwierigkeit in die neue Währung umgerechnet, und in derselben eingerichtet werden könne.

Wo sich aber Schwierigkeiten ergeben sollten, welche sich nicht anders als durch eine neue Regulirung der Gebühren beheben lassen, kann diese Regulirung in Antrag gebracht werden, wobei jedoch als Regel zu gelten hat, daß es so viel als möglich zu vermeiden ist, die Einführung der neuen Währung als Anlaß vermehrter Belastung erscheinen zu lassen."

Hievon wird die Wohllehrwürdige Kuratgeistlichkeit hiemit zur Benennungswissenschaft verständiget.

Ad Nr. 17124 1858. C. M.
1498

3823
F. M.

Nr. 17431
St. Statth.

Für's Verordnungsblatt des k. k. Finanz-Ministeriums.

Umsetzung der Gebühren der Beamten und Diener des Staates und der öffentlichen Fonde, dann der Angehörigen derselben in die neue österreichische Währung.

Giltig für alle Kronländer, und sämtliche, dem Finanzministerium untergeordnete Behörden, Kassen und Aemter.

In Gemäßheit der allerhöchsten Entschliessung vom 1. August 1858 sind die festgesetzten (fixen) onerosen und nicht onerosen Dienstbezüge, so wie die Ruhe- und Versorgungs-Genüsse der Beamten und Diener des Staates und der öffentlichen Fonde, dann der Angehörigen derselben vom 1. November 1858 an in der neuen Währung nach dem im §. 5 des allerhöchsten Patenten vom 27. April d. J. (Verordnungsblatt Nr. 18) festgesetzten Maßstabe zu erfolgen. Es hat demnach vom 1. November 1858 angefangen bezüglich der, bis dahin in der bisherigen Währung bewilligten und angewiesenen Genüsse der bezeichneten Art die Umsetzung auf die neue österreichische Währung nach den mit dem Erlasse vom 21. Mai 1858, Z. 2459 F. M. (Verordnungsblatt Nr. 23) veröffentlichten Reduktionstabellen einzutreten, in welcher Beziehung die mit dem Erlasse vom 30. Juni 1858, Z. 3109 F. M. (Verordnungsblatt Nr. 29) kundgemachten allgemeinen Vorschriften die erforderliche Weisung enthalten, zu deren genauer Vollziehung alle Staats- und öffentlichen Fondskassen, auch in Absicht auf die hier in Rede stehenden Genüsse verpflichtet sind.

Vom 1. November 1858 an haben alle neuen Verleihungen und Anweisungen von Genüssen der erwähnten Art, wenn sie auf der Grundlage des in der bisherigen Währung sistemisirten Ausmaßes erfolgen, so lange in diesem keine Aenderung eintritt, in der neuen Währung ebenfalls nach dem im §. 5. des allerhöchsten Patenten vom 27. April l. J. bestimmten Maßstabe zu geschehen.

Anstatt des bisherigen Ausmaßes der Diäten-Gebühren hat zu Folge der im Eingange bezogenen allerhöchsten Entschliessung für alle Kategorien der Staats- und Fondsbeamten vom 1. November 1858 an nachstehendes Ausmaß in der neuen Währung in Wirksamkeit zu treten:

Für die I.	Classe 20 Gulden —	Neufreuzer
" " II.	" 17 "	50 "
" " III.	" 15 "	— "
" " IV.	" 12 "	50 "
" " V.	" 10 "	50 "
" " VI.	" 8 "	— "
" " VII.	" 6 "	50 "
" " VIII.	" 5 "	— "
" " IX.	" 4 "	— "
" " X.	" 3 "	50 "
" " XI.	" 3 "	— "
" " XII.	" 2 "	— "

Bezüglich aller übrigen veränderlichen Dienstbezüge und besonderen Gebühren für bestimmte Amtshandlungen werden die Weisungen folgen.

Fürstbischöfliches Cavanter Ordinariat zu St. Andraä am 28. Oktober 1858.

Anton Martin,
Fürst-Bischof.

1857-58
April 24

100

10

ANTON MARTIN.

po milosti božji Lavantinski škof, želim vsim vernim dobro srečo in pa obilno usmilenje božje.

Kakor dobra mati in pridna gospodinja skerbi, da se hiša za posebne praznike čedno osnaži, klopé in mize omijejo, otroci in vsi domači po pranju bele oblačila dobijo, ravno tako po materno tudi sv. kat. cerkev skerbi, naj bi se mi za sveto veliko noč, na praznik našega odrešenja toliko imeniten in vesel, vredno pripravili, skozi svet post svoje pregrešne nagone vkrotili, z molitvijo in dobrimi delmi svoje srca olepšali, in tako vredno z Jezusom obhajali sveto veliko noč, ako je srečno včakamo. Imam vam torej, prelube moje ovčice, v imenu svete kat. cerkve oznaniti, kako se bomo to leto postili.

I.

Vsi verni Lavantinske škofije se imajo mesenih jedil zderžati:

1. Vsak petek celiga leta;
2. Vsako kvaterno sredo, petek in saboto;
3. Na pepelnico in štiri posledne dni velikega tedna;
4. Na bilo pred Binkoštni, pred sv. Petrom in Pavlom, v saboto pred velikoj Gospodnicioj alj velikoj Mašoj, v ponedeljek pred vsemi Svetmi, v sredo pred devicoj Marijoj v adventu, in pa na bilo pred Božičem.

II.

1. Vse druge postne dni (tudi o sabotah razun zgoraj imenovanih) se meseno vživati dovolji, če kdo v imenu božjem hoče; ima pa za to vsak taki dan moliti *tri Očenaše, tri češena si Marija in pa apostolsko vero* v čast terpljenja Kristusovega.

2. Ta molitev za mesojede se naj opravi, če le mogoče, v družbi domačih na glas, prav pobožno in v duhu pokore. Tudi naj vsakdo, ki o postnih dnevih meseno zavziva, po svojem premoženju za tolikor več ubogaine daja. Ako se pa bočeš in zamoreš tudi take dni mesojede zderžati, bolje storiš; to de drugih ne zaničuj, ki se dopušenja svete cerkve poslužijo; ti pa žaluj, ki meso ješ, de se oestro postiti ne zamoreš.

3. Bolnikom mesene jedila za nekaj časa dovoljiti imajo domači dušni pastirji in spovedniki oblast, kedar zdravnik (vrač) svetje alj naroči; tudi takim naj duhovniki modro preložijo, kateri pri ljudeh služijo, ki naše prave vere niso. Bolehni ljudje, katerim slabost telesna sploh ne dopusti postno vživati, naj si dopušenje po svojih duhovnikih od škofa izprosijo, o prepovedanih dneh meseno jesti.

4. Kdor dovoljbo ima v terdno zapovedanih postnih dnevih mesa jesti, si je dolžen take postne dni v živežu pritergati, če ga starost, bolezen, alj pa kak drugi pravičen vzrok ne izvzame.

III.

Vsi verni se imajo terdno postiti, to se reče, v živeži pritergati in se le enkrat na dan nasititi:

1. Vsak dan štiridesetdanskega posta razun nedel;
2. Vsako kvaterno sredo, petek in saboto;
3. V adventu vsako sredo in petek (namesti bil apostolov, o katerih so se svoje dni postili);

4. Na bilo pred Binkoštni, pred svetim Petrom in Pavlom, v saboto pred velikoj Gospodnicioj, v ponedeljek pred vsemi Svetmi, v sredo pred devicoj Marijoj v adventu, in pa na bilo pred Božičem. Kdor ne more zavolj starosti, bolehnosti, zavolj težkega dela alj pota do ednajstih alj dvanajstih teš prestati, se naj maličko obteši, si pa naj za toliko več zvečer priterga, obilnej milošne daja, bolj pridno moli, rajše besedo božjo posluša, in naj z drugimi dobrimi delmi nadomesti, kar se dovolj postiti ne zamore.

„Moj sin! poslušaj nauke svojega očeta, in ne pusti v nemar zapovedi svoje matere, de bo djana krona tebi na glavo in drag zavrtnik krog trojega vratu“, opominja sv. Duh (Prip. 1, 8—9). „Kdor nima cerkve za mater, nima Boga za očeta“ (sv. Ciprian); in kdor ne sluša cerkve (svoje matere), ki nam sv. post naroča, imej ga kakor nevernika in očitnega grešnika, pravi Kristus (Mat. 18, 17). — Toliko od svetega posta; zdaj pa še od domače molitve nekoliko.

Gospod Bog po preroku (Izai 1, 2—3.) milo tožuje, rekoč: „*Poslušajte nebesa, in zemlja potegni na ušesa: otroke sim izredil in jih spravil na noge; oni pa so me zaverгли. Volek spozna svojega lastnika in oslek gare svojega gospoda; moje ljudstvo pa mene ne spozna.*“ „*Sin spoštuje svojega očeta, in hlapec svojega gospoda; ako sim tedaj jaz Oče, kje je moja čast? in če sim jaz Gospod, kje je strah pred menom?*“ (Mal. 1, 6). — Ta potožba božja v sedajnih časih tiste hiše zadeva, v katerih domačo občno molitvo opuščajo, pregrešno govorjenje (marnvanje) pa dopuščajo; Boga pozabijo, hudimu pa služijo; in takih nesrečnih hiš je veliko, veliko med nami. V hišah, kjer ni očitne molitve, umira sveta vera, in kjer sveta vera umerje, vgasne luč večniga življenja, prava sreča tako hišo zapusti; zakaj več nesreče ni, kakor če zgubi človek pravo vero. „*Brez vere je nemogoče Bogu dopasti*“, uči sv. Pavl (Hebr. 11, 6). Luč v svetilki (lampici) vgasne, če olja pomankuje, tudi žive vere ni, kjer ni žive molitve.

Lepa podoba žive vere bodi nam *večna luč*, ki noč in dan pred sv. rešnim Telesom v hiši božji gori; ta nas uči, kako se naj serce naše v domači molitvi vsaki dan k nebesom povzdiga, gor k svojemu Bogu. V cerkvi ima za večno luč cerkvenik (mežnar) skerbeti, otrinjati in olja dolivati, de ne vgasne, pri vsaki keršanski hiši pa gospodinja in gospodar, de domači pridno molijo vsak za se, pa tudi vsi skupaj saj o nedelah in svetih praznikih zvečer. Oh naj bi med nami zopet bilo, kakor je bilo svoje dni! Bila je vsaka bajtica (kajžica) še tako majhina hiša božja, hiša molitve in pa svetiga petja. Vsak hišni gospodar je bil skerbni dušni pastir svoje družine, in angeli božji so v takej hiši prebivali; nosili so pobožne molitve v sveto nebo, rosilo se je obilno usmilenje božje čez take verne ljudi.

Kaj pa hoče domača pobožnost alj andoht? Kakor se v cerkvi božja služba opravlja, tako se tudi naj domá čedno posnema, de se kaj svetega pripoveda alj bere, de vsi skupaj svet Roženkranc alj pa Litanije molite, pa še kako sveto, čedno zapojete vmes: to se pravi prav po domače božjo službo obhajati. De luč v svetilki (lampi) lepo gori, je potreba dveh reči: olja in pa (za stenje) prediva. De bo naša vera živa, nam je potreba *keršanskega nauka in molitve*. Pri vsaki pošteni hiši imajo zato *Evangelske bukve* z molitvami in branjem za vse nedele in praznike; imajo *Katekizem* pa *Djanje Svetnikov*. Si omislijo tudi *Gofna Razlaganje cerkveniga leta*, pa še kake pesemske bukvice; in tako imajo bukva dovolj za domačo božjo službo. *Dušna Paša* za odraslene, *Sveto Opravilo* za otroke so molitvine bukvice naj bolj prav. Si bukvic na cente, le na ponudbo kupovati, je škoda za dušo še bolj ko za žep. Ljudje, ki preveč raznih bukvic imajo, še ene molitve poslednič prav ne znajo; tako se jim zmêde po bukvicah molitev. Si hočeš molitvine alj kakê druge bukve omisliti, poprašaj dušnega pastirja poprej, naj ti svetjejo, ktire bi bile za tebe prav. Ni vse zlato, kar se sveti, ne vse dobro, kar se hvali; slabê bukve in pa strupenê gobe, še tako mično pisane, so nevarne. Serce ti ostrupijo; in če ga ne umorijo, pa naredijo mlačno za Boga. In kako žalostno je to!

Kdaj in kako se ima služba božja doma obhijati? Kakor se večna luč trikrat v svetilki popravi, de lepo gori, naj se tudi vsak dan trikrat, zjutraj, opoldne in zvečer doma pobožna molitva opravi in serce za Boga oživi. *Molitev juterna* imaj tri reči: Zahvalimo Boga, de nas je varval preteklo noč — prosimo ga, naj nas še varje denašni dan, in dober namen ponovimo, vse h časti božji storiti, naj nam Bog vse naše djauje blagoslovi. Dojdete h kosilcu (zajterku alj fruštku), moli gospodar alj gospodinja, alj pa drugih kdo Angelsko česenje s svojo družinoj; lahko de je ktero moliti pozabilo. Ravno tako tudi o *pôldne* pred kosilom (južnoj), in tudi *zvečer* pred večerjoj. Po tem se opravi molitva pred jedjo in po jedi lepo na glas. In ste delo dokončali, pa se krog mize na večer zopet zbrali, *večerne molitve* ne opustite, ki tudi tri reči ima. Zahvalite Boga za vse prijete dobrote — prosite za odpušanje grehov, s ktermi ste ga žalili — priporočite se božjemu varstvu, Mariji in angelu varhu; pa tudi vernih duš ne pozabite. Tako bote vsak dan pobožno začeli in dokončali, v Gospodu zaspali in sladko počivali. — Pač je žalostno med ljudmi živeti, ki ne molijo, s takimi pri mizi biti, ki se še ne pokrižajo, kakti živinče, ki pameti

nima. Volek pozna svojega gospodarja, oslek gare svojega gospoda, taki gerdi ljudje pa ne spoznajo svojega Boga!

Kedar pride svete *sabote večer*, in so vam večernice zvonili milo oznanili, ter ste se po dokončanim delavniku k večerji zbrali, naj bere gospodar alj pa kdor drugi, ki gladko čita, svet evangelj prihodne nedele alj praznika, bere naj se razlaganje svetiga evangelja v Gofini, alj pa zgodba praznika, ki se bo jutre obhajal. Ste odvečerjali, pokleknite čedno vsi, ter svet Roženkranc alj Litanije molite, skoncoma pa večerno molitvo opravite. Ako še po večerni molitvi kako sveto pesm zapojete, bodo angeli varhi z vami popevali, in se v Gospodu veselili. — Poprej ko se odpravite počivat, naroči oče svojim sinom in hčeram, gospodar svojim hlapcom in deklam, kdo naj gre h prvemu, kdo h drugemu opravilu, pa tudi kdo naj bo za varha doma. Ne pozabite sebe in svoje pogosto pomniti vredno h spovedi in h sv. obhajilu hoditi, de ne bode miza božja opuščena, duša pa vboga in pozabljena za dolgo večnost.

Si na visoki planini *ovčar*, alj pa *za varha* doma, in v cerkvo ne vtegneš, alj pa ne moreš bolen, obrniti se h svoji domači cerkvi, v koji se božja služba obhaja, ter klečé alj stojé, tudi sedé, če poklekniti alj stati ne moreš, mašne molitve opravi, alj pa svet Roženkranc v te namen moli. Pridejo tvoji domači od službe božje, naj ti od pridige alj pa keršanskega nauka kaj povedó. Tako boš tudi doma Gospodov dan posvečeval; cel svet bo tebi hiša božja, in serce tvoje bode Bogu posvečen oltar.

Je v *nedelo alj praznik sonce za gore* šlo, pokličí gospodar svoje domače, in skerbno glej de bodo vsi domá. Poprašaj, kaj so si pridige alj keršanskega nauka zapomnili, in razloží nauk, alj pa daj iz katehizma ravno to brati, kar so v cerkvi učili. Ako čas dopusti, naj se bere iz Djanja tistih Svetnikov, kojih spomin se prihodni teden obhaja. Pa tudi zgodbe svetiga pisma je važno poslušati in dobro znati. Po večerji alj še poprej se naj svet Roženkranc moli, in večerna molitva občno opravi. Skoncoma svetiga praznika skerbni gospodar delo za prihodne delavnike vkaže. Tako vam hoče biti vsak Gospodov dan edna stopinja bližej svetih nebes, in domača služba božja tako obhajana nebeskega veselja okús. Oh kako lepo in pa veselo bo to! —

Kaj pa bomo za vse to imeli? me bi poprašali. Oh preljube duše! ako bote Bogu lepó služili v cerkvi in doma, vam hoče Bog blagosloviti (žegnati) vaše vinske gore in žitne polja, ohraniti zdravo ljubo živino, vam dati pravo srečo in vašemu živéžu tek. In kar sto tavžentkrat več velja: v gnadi božji bote živeli, zadovoljni z tim, kar vam Bog da. Lehko bote vse težave tega sveta preterpeli, se po nebesih radi ozirali, dokler se vam enkrat srečno odpró. Vse to nam je usmiljeni Jezus obljubil, rekoč: „*Išite naj poprej božjega kraljestva in njegove pravice, in vse to vam bo naverženo.*“ (Mat. 6, 33.) „*Resnično vam povem, de, ako se dva zmed vas zedinita na zemlji, se jima bo, za ktero reč kolj prosita, zgodila od mojega Očeta, ki je v nebesih.*“ Zakaj kjer sta dva alj trije zbrani v mojem imenu, tam sim jaz v sredi med njimi.“ (Mat. 18, 19—20.) — Koliko bo premogla zedinjena molitev cele domače družine! Potihnila bo gerda ponočna voglarija in nesramno vesovanje. Ne bodo pijanci cele nedele v terdo noč in še po pol pondelkov v pivnicah posedali, vboge žene in zapušeni otroci pa doma solze točili, kajti očeta h domu ni. Ne bodo blapci in dekle cele noči po nesramnih potih hodili, ne nosili poštenja od hiše vaši sini in hčere. Ne bo čuti kletve ne prepira po vaših hišah; božji Duh bo pri vas doma, ako domače službe božje ne opustíte. „Na visoko goro bi stopila“, pravi sv. Terezija, „in bi po celem svetu klicala: Molite, ljudje molite!“ In jas pravim: molite na glas in združeno; molitev združena je zlata, in skoz tako združeno molitvo po vaših hišah se bo žalostno obličje svetá v veselo preobernilo.

„*Kaj pomaga!*“ meni porečete, „*svet se popraviti ne da.*“ Preljubi! tega ne mislite in ne recite, timveč le eno samo storite, in zgodilo se bo, kar željimo. Vsakdo začni božjo službo pri svojej hiši po domače tako opravljati, kakor sim vam priporočil, in ne gledaj na druge; drugi naj gledajo pa na se. Vi *gospodarji*, ne bodi vas sram s svojo družino moliti pred jedjo in po jedi, o svetih večerih tudi svet Roženkranc. Imenitnejí ko ste, lepše vam bo; za vami bodo tudi sosedje potegnili. Vi *poglarvarji ste luč sveta*, pravi Kristus: „*Ne prižgejo luči, de bi jo pod mernik postavili, ampak na svečnik, de sveti všim, kteri so v hiši.*“ Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, de vidijo vaše dobre dela, in častijo Očeta, kteri je v nebesih.“ (Mat. 5, 14—16.) — Vi *rokodeli*, ki po hišah daleč okolj na delo pridete (šivarji in šivile, čevlarji, tesarji in zidarji), oh ne pozabite s svojimi pomagavci (kseli in fantmi) ju-

terne in večerne molitve; pa tudi angelsko česenje na glas molite, kedar h mizi pridetete. Domači ljudje vas bodo čuli, in se bojo od vas naučili, ako še niso vère zgubili. Apostolsko delo bo to, pa tudi plačilo veliko. — Vi *kerčmarji* (likebi alj ošterji), ki pivce imate, in na večer točarica luč na mizo prinese, ne pozabite kapco iz glave vzeti, se na glas pokrizati in večno luč z gostmi odmoliti. Kedar pa zvečur ura doteče, in je čas gostivnico zapreti, sežite po Roženkranc in ga začnite moliti. Vsak pošten kristjan bo z vami molil; kdor pa božji človek ni, ter nima vere ne Boga, naj se na dalej podá. Tako bote gostivniki vi veliko grehov pokrili, ki se, žalibog, po gostivnicah godé. Eden krajcar dobička bo vam več teknil, kakor kupi pregrešniga dnarja, ki se brez molitve nabera. Taka domača služba božja bo kerčmarjem prinesla srečo in blagoslov (žegen) božji, in ravno na njim je vse ležeče. Vaši gosti in pivci pojdejo iz vaše hiše ne samo nahranjeni za truplo, ampak tudi na duši poboljšani. In koliko je to vredno! „*Kaj pomaga človeku, če ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubi?*“ (Mat. 16, 26.)

Preljube moje *gospodinje* in *hišne matere*! vam se posebno priporočim, na vas se naj bolj zanesem, de me bote vbogale. Ako mož pozabi, ali ni gospodarja doma, se vstopi ti gospodinja v sredo svoje družine, in moli jim na glas pred jedjo in po jedi, moli klečé z otroci in posli o svetih časih svet Roženkranc. Ljuba mati! poskerbi, de bojo tvoji otroci, rejenki in rejenkice vsako jutro in vsak večer na glas molili, ter jim poprej jesti ne daj. Kakor jih bote matere ve naučile in privadile, tako bodo znali in storili vse svoje žive dni. Oj gospodinje in ljube matere, bodite moje; pa ne toliko moje, kakor Jezusove; bo pa tudi Jezus vaš z Marijo, svojo ljubo materjo. Domača služba božja bo vaši hiši juterna zarja milosti božje, ki bode vas in vašo družino veselo obsijala, in dopolnila lepo obljubo Jezusovo, ki je djal: „*Resnično, resnično vam povem, ako bote Očeta kaj prosili v mojem imenu, vam bo dal.* — *Prosrite, in bote prijeli, de bo vaše veselje dopolnjeno.*“ Jan. 16, 23—24.

„In kateri se bodo po tem vodilu ravnali, mir in milost (bodi) nad njimi, in nad družinoj božjo.“ (Gal. 6, 16.) „In kedar se to pismo pri vas prebere, skerbite, de ga bodo tudi po drugot brali. Gnada (božja) bodi z vami! Amen.“

Pri sv. Andreju peto nedelo po sv. treh kraljih 1859.

ANTON MARTIN,

Lavantinski škof.

Na l vern

Po bož
škofje A
cesarske
lastni žel
peršli, na
posvetova
naredbah
toliški ce

V ta
smo se 30
v staroča
spodoviga
Telo Gos
najsčiga
veliko tav
ženji z v
nas molili
dela prosil
pravih cer
našim pos
vesoljniga
očitno pre

Ker p
čenimi ško
svetu razši
oberniti k
mu sedežu
niku, svoje
in svojo z
za svoje d
Pa tu
spoštovanje
z zahvalo,
dobri name
znamo.

Po ter
njih, utrud
vali. Ker
metni prede
temuč de s
uterjeno, z

ostala
bo li
peke
ne b
več
le v
greš
na
nor

zapró, Bogu prepustite! On je že napovedal, ka
bo s tistimi ravnal, ki bojo stali na levici. (Mat. 2
41 - 46.) Ako si pa sami s silo pravico delate p
časam, in svojo vest s hudodelstvom in s ker
oskrnite, po tem ne bo Gospod za vas, ampak
zoper vas; večno plačilo za vaše pomankanje in te
ljenje je zgubljeno, in namesti nebes nosite že na t
svetu pekel v sebi, v pekoči vesti. Išite tedaj pr
vsi božjiga kraljestva in njegove pravice, in v
drugo, česar potrebujete — to govori resnični Bog
vam bo perverzno.

ših
se
gr
po
va
pr
zi
za
n
n
nimu Bogu. Junaki ste, to vé ves svet, in hvalo va
zato vé, komur je postava, pravica in rednost své
Pa nam škofam so vaše neumerljive duše neskonč
dražji, ko vaše močne roke. Ker vam tedej sme
vsako uro blizo stoji, mislite na večnost in na Bog
in njegovo kraljestvo. Ohranite svojo vest svetlo, k
kor svoje orožje, de, če sovražnikova kugla prede

Gnada našiga Gospoda Jezusa

Na Dunaji 17. Rožnocveta

Friderik,

Kardinal, knez in nadškof v Saleburgu.

Vincenc Eduard,

knez in nadškof na Dunaji.

Maksimilian Jožef,

knez in nadškof v Holomuci (Olmütz).

Bernard,

knez in škof v Briksnu, namesten po *Jurji Habtmanu*,
korarji v Briksnu.

Anton Alojs,

knez in škof v Ljubljani.

Janez,

škof v Pečuhah ali v Petkostelu (Fünfkirchen.)

Janez Mihael,

škof imenovan Dioklecianopeljski, apostoljski vikar Avstri-
janskih vojsknihi trum.

Karl,

škof v Kraljev-Gradcu (Königgrätz).

Augustin Jernej,

škof v Litomerzicah (Leitmeritz).

Juri,

škof v Zagrebu.

Anton Ernst,

škof v Bernu (Brünn).

Jožef Gregor,

škof v Tarnovu.

Gregor,

škof v Przemislu, greškiga reda.*

Tomaž,

škof v Dobrovniku (Raguza).

Jožef Andrej,

škof v Budiegovicah (Budweis).

Franc Ksaver,

NOSTRI

IX.

MEMBRIS MDCCCLV.

ES!

ollicitudine, ac paterna erga
sui subiectos caritate vel ab
curavimus, et maxime con-
nostrae religionis rebus, ac
id singulari Dei Optimi
Nostri Francisci Iosephi
tributum esse vehementer
riti sui imperii gubernacula
rum Nostrorum votis quam
nostra religione eiusque sa-
m tranquillitatemque omnino
in amplissimis sui ditionibus
s gloria, et ingenti bono-
nde curis omni alacritate et
enixe efflagitavit, ut cum ipso
imperio negotia componere,
stra Apostolica maiorem in
trates, vel facile intelligitis,
areae et Apostolicae Maie-
nostris ac Decessorum No-
er ostendunt, quo religionis
itur interposita mora, curas
ndum negotium convertimus,
o in Christo Filio Nostro
Plenipotentiarum subscripse-
Michael S. R. E. Presbyter
is apud ipsam Caesaream et
obis Bononiensium Archiepi-
eratoris et Regis Venerabilis
sis. Quam quidem Conven-
tam habitam Vobis exhiberi
am rite solemniterque con-
neque in hoc amplissimo ve-
laetitiam, quam ex hoc fau-
statuere, quae in vastissimo
etae Sedis dignitatem aucto-
orum populorum bonum quo-
ment. Etenim, Venerabiles
m fuit, ut Religio Catholica

Na Dunaji zbrani nadškofje in škofje Avstrijskiga cesarstva vernim svojim škofij pozdravljeni in žegen od Boga Očeta in našiga Gospoda Jezusa Kristusa.

Po božji milostljivi previdnosti smo se podpisani škofje Avstrijskih dežel po želji in povabilu Njih cesarske svitlosti, s katerim povabilam so tudi naši lastni želji in našimu namenjenju perjazno naproti peršli, na Dunaji zbrali, da bi se skupej med seboj posvetovali zavoljo tega, kar per novih državnih naredbah, ki jih nova državna vstava napové, katoliški cerkvi v Avstrii k pridu in koristnosti služi.

V ta namen, to imenitno delo z Bogam začeti, smo se 30. maliga travna, sopraznik svete Katarine, v staročastiljivi cerkvi svetiga Štefana okrog Gospodoviga altarja zbrali, in smo med sveto mašo Telo Gospodovo iz rok prečastitiga, sivostariga Dunajskiga višiga pastirja prejeli, ter smo v združenji veliko tavžent okrog nas zbranih vernih, in v združenji z vami vsimi, ki ste v daljnih domačijah za nas molili, pomoči svetiga Duha zase in za svoje dela prosili; po tem pa smo v spričevanje, da smo pravih cerkvenih misel, in kaj de bo nas per vsm našim posvetovanji vodilo, katoliško vero zadnjiga vesoljniga Tridentinskiga zbora z enim glasam in očitno pred Bogam in svetam zmolili.

Ker pa dobro vemo, da smo s svojimi nam zročeni škofijami le ko posamezne pičice v po vsm svetu razširjeni cerkvi božji, torej nismo odlašali se obrniti k sredici od Boga postavljeni, k apostolskemu sedežu, ter svetimu očetu, Kristusovemu namestniku, svojo pokoršino, svoje perserčno spoštovanje in svojo zvesto vdanost pokazati, in njegov žegen za svoje delo sprostiti.

Pa tudi cesarju, poglavarju države, gré naše spoštovanje (I. Pet. 2, 13.), in smo mu ga skazali z zahvalo, da so nas skupej poklicali, v čemur Njih dobri namen, cerkvi pravico skazati, hvaležno spoznamo.

Po tem smo se z zvesto pridnostjo v vsakdanjih, utrudljivih séjah zavolj cerkvenih reči posvetovali. Ker dobro vemo, da nam ne gre, po nespametni prederznosti naših časov nove cerkve staviti, temuč da smo postavljeni, od Kristusa Odrešenika uterjeno, z njegovo kervjo perdobljeno, in od svetiga Duha oživljano in do konca svetá vojeno cerkev vladati (Dj. ap. 20, 28.); toraj smo svojo skerb posebno v to obračali, kakó bi se dali uni zaderžki odvigniti, kateri so jo dosihmal v svobodni in zveličavni rasi zavirali.

Zavolj kterih reči smo se posvetovali in kar smo sklenili, bomo, kakor hitro bo dognano, v posameznih škofijah po od cerkve odkazanem potu vpeljali.

Ko smo že toliko časa od vas, kar nam je sosebno o Binkuštnih praznikih in svetiga rešnjiga Telesa dvakrat težko djalo, da jih nismo mogli med vami praznovati, zatorej, preden se razidemo in k vam povernemo, nas še sercé žene, ne le samo svojim pomagovavcam, duhovnam, ampak tudi vam, preljudi, nekatere besede opominjevanja, podučjenja in tolažbe na serca položiti. Ko ste posamezni glas svojiga višipastirja vselej z voljnim sercam sprejemali, smemo to toliko bolj upati, ker zdaj pomnožen z glasovi pet in trideset škofov na vaše ušesa in na vaše serce zadoni.

Preljudi! žalostne in nevarne čase smo na svetu učakali, in še temnejši in strašnejši pergodb se v prihodnje narejajo. Zdi se, da je nov pečat v bukvah pergodb razpečaten, nova posoda jeze božje čez zemljo razlita. Kamor koli se okó ozre, zagleda veliko hudiga in spačenosti. Očitna vojska,

pa, razpertija, sovraštvo, vzdigovanje ljudstva zopljudstvo; pa še večí razpertje, prepír in vojskove je med duhovi (učenimi, pa prevzetnimi glaví), ko na kervavim bojevavskim polji. Solnce rúce in spoznanja se je toliko in toliko ljudem slo, in v grozovitim mraku, ki ga ko luč hvalijo, in duhovi tème (neverni, hudobni ljudje) večí ost ko kedej čez otroke nevere (Efež. 2, 2.). Svna hudobija, ki že od začetka sem ni nikoli prala, zdej hujsi razsaja ko kedej (II. Tes. 2, 7.). Nveč samo od posvetnih sladnost vpijanjeni, bogozabljivi, od hudobije zmamljeni in oterpnjeni ljudí, ki so ob vsih časih na svetu bili, ampak puntati duhovi in lažnivi preroki, ki se svojiga sovra do Boga zavedo, so se očitno zoper njega inegoviga Maziljeniga (Jezusa Kristusa) vzdignili inpuntali. Med tem ko, po besedah aposteljna, hti v Boga verujejo, in se pred njim tresejo (I. 2, 19.), ker se njegovi vsigamogočni oblasti tu škripaje utegniti ne morejo, se uni zapeljivci n hudicevo prederznost povzdignejo, in pravijo, da vera v Boga in v njegovo kraljestvo izvirek v hudiga in zaderžek vse srčce na svetu. „Vera“, to njih poslednje, v časopisih oznanjeno razglaslo, „ki se mora zmed društva pregnati, non zginiti iz človeških serc. Punt sploh ver zatira, in ker punt že na tem svetu lud proste in srečne stori, jim torej ni treh upanja do nebes. Zatorej nam je pra, da se ljudje za vero in prostost vere pognjajo, da se proste srenje (soseske brez vere) t. d. narejajo, če je prostost vere toliko, kakor prostost od vsake vere ali brevernost. Mi nočemo prostosti vere, ampak potrebnost nevere hočemo.“

es, težko nam je, vašim škofam, preljudi, take esede prederzniga boguvkljubanja, kakoršnih dosihmal ni bilo še v zgodovinah slišati, vašim vernim šesam naznaniti. Pa treba je v naših dneih, odkl brezen hudobije, iz kteriga vsi zlegi (vse lud vstajajo, kar tudi božja sveta beseda na več kraj svetiga pisma stori; zakaj če strup spoznamo, se egove škodljivosti obvarujemo. Če poprejšnji ludni nauk nekoliko bolj prevdarite, lahko spoznat de je vender le uno staro modrijanstvo peterih počkov tistiga malo previdniga neumneža, kteriga nam Gospod v priliki svetiga evangelija v svarjen pred oči postavil, kateri je v svoji zadovoljnosti, v sjim posvetnim vživanji svoji duši rekel: „Duša! velj blaga imaš spravljeniga za prav veliko lét; počej, jej, pí in bodi dobre volje. Bog mu je pa rekel: Neumnež! to noč bojo tvojo dušo terjali od tebi, kar si pa spravil, čigavo bo?“ (Luk. 12, 16-20.) — To je sicer stara nespamet; pa nova porožena hudoba naših dni v tem obstoji, da bi ne samo nekteri, ampak vsi ljudje oglušeli, da bi divne in otevrne besede božje ne slišali: „Neumnež! to noč bojo tvojo dušo terjali od tebe.“

Pa ko bi tudi res uni goljufni osrečevavci ljudsva svoj hudobni namen dosegli, ker bi vsm ljudem v škodo, z ognjem in mečem, s kervavim puntam in grozovitno vojsko, z ropam in morijo — taki so njih pomočki! — le nekatere osrečili, ljudem vero v Boga in v večnost, v smert in v povračilo poropali, cerkev božjo zaterli, in zemljo ko v kaki hlev, v kterim bi se poživinjeno ljudstvo pitalo in mastilo, spremenili: ali bo zato beseda: „Neumnež, to noč bojo tvojo dušo terjali od tebe!“ mënj resnična

ostala? bo li smert neusmiljeno gospodariti nehala, bo li Bog svojo vsigamogočnost in pravico zgubi, pekel pa svoje štrafnice in nebesa svoje plačilo, te ne bojo ljudje tega verjeli in v to mislili? ne bo li več stiske in smerti, ki je greha plačilo? in ne lo le več bolezní, reve, zdihovanja in obupnosti, ki je grešnikov delež? Ravno tako ne, kakor bi solne na nebu sijati ne nehale, ko bi si ljudje v zdívačni norosti oči steknili, de bi ga nič več ne gledali.

Zadosti je, izrečeni namen krivih prerokov naših dni v njegovi hudobi vam pred oči postaviti, te se sleherni, ki ni še spačeniga serca, z gnusobo in grozo od njega oberne. Zapeljivci pa ne stopio povsod tako očitno s svojimi nauki na noge; skrivajo se pod odejo na videz dobrih perzadevanj, n premotijo in oslepé cele narode, Vaši škofje spoznajo za svojo dolžnost, vam nekatere nar nevarnejšh zapeljivost, kterih se sovražniki keršanskiga reda v naših dneh s tolikim pridam poslužijo, nekoliko bdj na tanko pokazati, in vas, preljubi! pred njimi svariiti.

Ena zmed teh nevarnost je uno omotljivo valjenje, se poganjati za domorodnost (slepa ljubezen do svojiga naroda in jezika)! Bog je, kakor apostelj uči, stvaril iz eniga človeka ves človeški rod, de prebiva po vsi zemlji; in je odločil odmenjene čase, in mejé njih prebivanja (Dj. ap. 17, 26.); razdelitev ljudi v družine, narode in ljudstva je tedej božja naredba. Raznost jezikov pa je že nasledk greha, odpadca od Boga in razpertia ljudi med seboj. Zučeni ajdje, ker niso spoznali, de so vsi ljudje od Boga in po njegovi podobi vstvarjeni, so ptuje narode ko divjake imeli, ter so jih zanicévali in z vojsko zatirali (parcere subjectis et debellare superbos, to je, zanesti podverženim in z vojsko zatirati prevzetne, je bil njih pregovor). Divjim ajdam še zdaj vsak ptujic ko smertni sovražnik obveja; oni le samo svoj mali narod čislajo, vsaciga družiga pa zatirajo, ter ptujca umoré, spečejo in požró, ki pa ga ko žival prodajo; oni so se tako rekoč poživili. Le samo keršanstvo je spet dalo človestvu pravo visokost. Keršanstvo uči, de so vsi ljudje božjiga rodú; vsi božji otroci in poklicani v njegovo kraljestvo; vsi so si v rodu v dvojnim pomenu: z ene kervi so rojeni, in z eno kervjo, ki je bila na križi prelita, so rešeni; zakaj v Kristusu Jezusi so se vsi, ki so bili delječ, perbližali, ločivna stena med narodi je poderta, sovraštvo je zaterto, vsi so sklenjeni v eno teló pod eno glavo, in vsi imajo perstop v enim Duhu k Očetu (Efež. 2, 13.); ni ne ajda, ne Juda, ne divjaka, ne Scita, ne sužniga, ne prostiga; ampak vse in v vsim Kristus, in vez popolnamosti, ki jih zedini, je ljubezen. (Kološ. 3, 11, 14.) Keršanstvo in z njim tudi prava perljudnost zamore tedej perzadevanju za domorodnost in za rodovino le toliko prav dati, če služi v pomnoženje ljubezni. Res je tudi kristjan družini bliže ko srenji, svojimu ljudstvu in svoji deželi bliže ko drugim unajnim ljudem; on spolni dolžnosti do vsih, je vsim vse, kar jim po božjim redu biti mora, če njegova ljubezen iz sebe gre in vse ljudi, naj si že bojo tega ali uniga naroda, té ali une dežele in deržave, obseže. Pa ljubezen se spremeni v gerdo samopridnost, če se, namesti de bi iz sebe šla, le v sé zamakne, vse le naše obrača. Po tem se vname sovraštvo med osebamí (persónami), med družinami, srenjami, rodovi in ljudstvi, in vsaka viksi zveza prederzno razterga. Ti hudobni zapeljivci naših časov, ki bi radi vse božje in človeške naredbe prekuncili, si perzadevajo, zdravo ljubezen narodov do njih zgodovine, do njih jezika in starih šeg prekanjeno vneti in do nekake vročinske zdívačnosti podkuriti, ktera v vsakim drugači govorečim sosedu nar hujšiga sovražnika ugleda, svojo lastno hišo zažgè, de bi tudi hišo svojiga sosedu ukončala. To gotovo ni prestopanje k veči zučenosti, kakor oni pravijo, ampak je objokovanja vredna povernitev od lepiga keršanskiga zaderžanja v ajdovsko ténó; narodstvo je zlato tèle, in njega malikovanje z vžganimi strastmi je le prevečkrat divja vojska med na-

rodi, zares sramota pred človeštvam, gnusoba pred Bogam!

Vaši zbrani škofje, v sveti edinosti združeni, desiravno iz raznih narodov in v raznih jezikih k vam govoreči, vas prosijo in opominjajo v svetim Duhu s tistim glasam, ki se je prvi binkuštni praznik v vsih jezikih zaslišal: Ne dajte se premotiti od zvutih besedi in prekanjenosti unih zapeljivcov ljudstva! Ljubite svoje ljudstvo in svojo deželo in svoj jezik; pa ne pozabite, de je vsa zemlja Gospodova; de se v vsih jezikih vsak dan k njemu móli: „Oče naš, odpusti nam naše dolgé, kakor tudi mi odpusamo svojim dolžnikom;“ in de je njegova sveta volja, ljudi in narodov po postavi in deržavnim redu, ne ločiti, ampak tudi po zunajno tako združiti; kakor bi mogli po cerkvi od znotrej in po duhovno v veri in ljubezni združeni biti.

Druga zapeljiva beseda, ki tudi nekatere, ki dobro mislijo in si za pravo zučenost perzadevajo, zmoti, pod katero besedo pa sovraštvo do keršanstva in namen, vse prekunciti, skrita tičita, in ta vsak dan zaslišana beseda je: „Ločimo šolo od cerkve!“

„Pustite otročice, in nikar jim ne branite k meni priiti, zakaj taci je nebeško kraljestvo“ (Mat. 19, 14.), pravi Kristus Odréšenik, ki je bil sam že ko otrok s svojim obiskanjem šolo v tempeljno posvetil. Na té besede in na ta zgled je cerkev zraven božjih věž tudi šole narejala, de bi bili mali, ki so po kerstu Zveličarjevi, tudi po šoli k njemu perpeljani. Poduk za pozemeljsko življenje koristnih reči je sklepala z nauki strahu božjiga in večniga življenja, kakor je z dušo telo sklenjeno. Zdej pa hočejo telo in dušo, zemljo in nebesa, šolo in cerkev, otročice in Kristusa s silo ločiti. „Ne pustimo več malih k njemu, branimo jim,“ to je odgovor na Gospodovo gínljivo besedo. Sami prevdarite, preljubi! kteri glas naj vaši škofje v tej reči poslušajo, ako hočejo, de bi se mlinski kamen pogubljenja na njih duše ne zavalil, s kterim Gospod tistim žuga, kteri male od njega odvrčajo. (Mat. 18, 6.)

„Pa cerkev je učenosti sovražna,“ vpijejo spet drugi. Tem odgovorimo: Taka učenost, ki Boga in njegovo razodenje tají in sovraži, tako malo spoštovanja in spoznanja od cerkve zasluži, kakor goljuf od tistih, ki jih je z goljufnim denarjem gánil; zakaj cerkev vé, de je steber in terdnost razodete resnice (1. Tim. 3, 15.). Pravo učenost pa je cerkev že od nekdej spoštovala in jo je podpirala; in ker ona le en vir vse resnice, in Boga, ki je resnico razodel, tudi za stvarnika vsih nevidnih in vidnih reči spozna, torej smé s svestjo k učenosti reči: „Ti preiskuješ naturo in duha in zgodovine, ker meniš, de boš po njih zvedila, od kod življenje pride; té stvarjene reči so, ki od njega (od Boga) pričujejo; le prav preiskuj in globoko preiskuj, in njegovo večno moč in Bogstvo boš v njih spoznala (Rim. 1, 20.), in de si niso razodenje in stvarjene reči nasproti. Jez pa (govori cerkev) ne smem perpustiti, de bi se meni zročena sveta beseda po tvojih še vsak dan spremenjivih najdbah prenarejala; le serčno in s pametjo pojdi za učenostjo, z veseljem te čakam na koncu, ki ga dosežeš. Jez ne podiram tvojih krogov (v tvojih delih), čislaj pa tudi ti moje, in ne motni ali ne káli ter ne preklinjaj svetiga studenca, ki milijone popotnikov poživlja, kteri bi brez njega poginili, ker jim ti žeje ogasiti ne premoreš.

Tretji nar močnejši vablivi glas zapeljivosti je vpitje po svobodnosti (frajosti). Res drag dar v pravim pomenu, in cerkvi božji od nekdej ljub! Zakaj kdo je bolj boleče ko ona že osemnajst sto let svojiga obstanka stisko krivične oblasti občutil? Tri sto dolzih let je plavala, ko nekdej Mojzesa jerbasček na reki Nilu, njena zibel na potoku prelite kervi, ki jo je zatoniti hotel. Pa terdna v veri je ajdovskim oblastnikom govorila besede, ki jih je njeni Gospod Pilatu rekel: „Ne imel bi nobene oblasti do mene, ko bi ti ne bilo od zgorej dano“ (Jan. 19, 11.), in ravno zato, ko je v previdnost božjo zaupala, in ko si ni s silo pravice delala, ampak je uro svojiga rešenja Gospodu, Pravičnemu in Vsigamogočnemu zročila,

ravno zato se je tudi druga beseda Gospodova nad njo spolnila: „Ne boj se, majhna čeda! ker Očetu je dopadlo ti dati kraljestvo.“ (Luk. 12, 32.)

V njeni nepremakljivi veri v božjo vsigamogočno in modro previdnost, brez ktere las iz glave ne pade, je vkoreninjen poglaviti nauk katoliške cerkve od pokoršine kristjanov do od Boga postavljene gosposke. Iz ust apostelnov ohrani in oznanjuje besedo: „Bodite podložni vsaki človeški stvari (naredbi) zavoljo Boga, bodi si kralju, kakor nar višumu, ali vojvodom, kakor od njega poslanim v maševanje nad hudodelniki, dobrim pa v pohvaljenje. Zakaj to je volja božja, de z dobrimi deli usta zamašite nespametnim in nevednim ljudem; kakor prosti, in ne, kakor bi prostost imeli v zagrinjalo hudobije, ampak kakor hlapci božji“ (I. Pet. 3, 13 - 16.); in spet: „Vsak človek bodi viši oblasti podložen; ni namreč oblasti od drugod, kakor od Boga; ktere pa so, so od Boga postavljene. Kteri se tedej oblasti vstavlja, se božji volji vstavlja. Kteri se pa vstavlja, sami sebi pogubljenje nakopujejo.“ (Rim. 13, 1 - 2.)

Kaj tedaj? mari res dela keršanstvo, kakor mu očitajo, boječe, maloserčne duše, ki se vsim termam terde gosposke brez pomislika vdajo? Nikakor ne! Kolikor tavžent marternikov šteje cerkev do poslednjih časov v vsih deželah: ravno toliko ima neprestrašenih vitezov, vojsakov in kervavih prič za pravo prostost, ki jo le ona svetu rodi! Tode ona svoje delo, ljudi proste storiti, od znotrej na duši začne, ker vé, de, kdor je sužen greha, ne more biti v resnici prost, in de se le znotrej greha prosti človek, kteriga Kristus prostiga stori, tudi zunajne prostosti vredno poslužiti vé, de se ne da zaderževati, dobro delati in vse svoje dolžnosti, ki jih ko kristjan in ko deržavljan ima, serčno in z veseljem spolnovati, nima pa prostosti v zagrinjalo hudobije, kar apostelj tako prav imenuje, kakor de bi bil brezvestno vganjanje toliko prostoglavcov naših dni pred očmi imel.

Per pogledu tega bogapozabljiviga perzadevanja, uganavljanja in vojskovanja, ko se narodi zemlje za prazno senco prostosti in za pozemljisko srečo toliko poganjajo, toraj vaši škofje, preljudi! vse, kar koli v teh resnobnih časih še sicer kaj ali skerbi in poduka, ali opominjevanja in prošnje za vas v svojim sercu nosijo, v Gospodovo besedo skupej povzamemo, rekoč: „Vaš Oče vé, de tega potrebujete. Za tega voljo išite nar poprej božjiga kraljestva, in njegove pravice, in vse to vam bo perverženo.“ (Luk. 12, 30.)

Išite nar poprej božjiga kraljestva! Najdete ga v njegovi cerkvi, v njenim uku in v njenih zveličavnih skrivnostih. Pa koliko je taci, ki ga išejo s pravim sercam? Med tem ko nekteri, kakor je bilo že povedano, božje kraljestvo sovražno zatirajo in ga ukončati želé, je na milijone tudi keršenih kristjanov, ki se zanj nič ne pečajo, ki mu nemarljivo herbet obračajo, kterim je božja modrost ko zaničljiva nespamet. Kdo nam je porok, de Gospod ne bo nerodovitne njive, na kteri njegova beseda komej še kak rodoviten kraj najde, ktera mu namesti vina in pšenice, le osat in ternje rdi, v pušobo pustil, de nam svojiga kraljestva ne bo vzal, in ga daljnemu ljudstvu dal, ktero bo njegov sad dalo? (Mat. 21, 43.) — Pred petnajst sto leti je bilo v prvem vesoljnem zboru v Niceji več ko tri sto škofov, več del iz jutrovih dežel, zbranih, kterih škofje so cvelele ko lepó obdelan vert. Zdej in že nekaj sto let pa so tisti božji verti v Azii in v Afriki od nevernikov utrana pušava. De ne bojo kedaj tudi od vaših danes zbranih škofov in njih škofij ravno kaj taci, za žalostjo pravili, tako išite, preljudi! pred vsim božjiga kraljestva! Bolj ko kedaj v tem času božje kraljestvo silo terpi, in silni ga nase potegnejo, ter si ga ne dajo s silo vzeti. (Mat. 11, 12.) In kar posamezno ne premorete, to v sveti družbi z dobrimi zadobite. Kakor se hudobni združajo, zgrabiti in podreti, kar je dobriga, ravno tako se tudi vi združeni v bran postavite, za resnico se poganjati, pravico in réd ohraniti.

Išite božjiga kraljestva in njegove pravice, vi poglavarji, vi oblastniki in vi namestvarji ljudstva, kterim je Bog skerb za časno srečo narodov zročil. Bolj ko kedaj vam je njegove moči in modrosti treba, za voje tako deržati, de se voz v globočino ne zverne, temuč de se po težavnim potu prave prostosti in osrečenja ljudstva varno premika. Prosite modrosti, in dana vam bo. (Jak. 1, 5.)

Išite božjiga kraljestva in njegove pravice, vi starši, gospodarji, učenci in predpostavljeni. Vsakimu zmed vas je po njegovim stanu in po njegovi službi nekoliko polja božjiga kraljestva odmerjeniga in zročeniga; in kakošn sad na njem raste, je več del v vaših rokah. Če je dober, zlahten sad, bo Bog sam vaše plačilo; če je pa germovje in ternje, ki se v ogenj verže, bo ta ogenj vas pred drugimi požgal.

„Vi visoki in bogati, vas je huda ura tega časa ostrejši ko druge zadela. Spoznajte jo ko zdravo šibo Gospodovo, in ponižajte se pred njegovo vsigamogočno rokó. Kakor si velika je vaša zguba, bo tolikanj veči vaš dobiček, ako vas k poniznemu zaderžanju, k pohlevnemu življenju, k čistejšimu veselju, k dušnemu miru, k Bogu in v njegovo cerkev perpelje. Po tem bote tudi mili glas potrebnih in lačnih, ki zdaj nektare ko vojskni krič prestraši, slišali, in ljubezen vas bo učila, tudi z manjšimi perpomočki pa z združenimi močmi ko božji zvesti hišniki po njegovi volji uslišati prošnjo ubozih, ki vsakdanjiga kruha prosijo. Išite božjiga kraljestva in njegove pravice, in vse drugo, kar tudi za uboge potrebujete, vam bo perverženo.“

Vi pridni kmetje, ki zemljo obdelujete, ktera je že vaše očete živila, tudi za vas imajo vaši škofje zvesto besedo v sercu; zakaj vi ste pred vsimi drugimi muzek in zerno ljudstva in dežele. V svoji samoti in per svojih opravilih na deželi ste bili dosihmal več del obvarovani pred zapeljivci tega časa, ki v mestih svoje gnjezdo imajo. Zdej pa njih glas po mnogo tudi k vam zahaja v besedah in spisih, ter trosi luliko hudobije na njivo vaših duš. Varujte jo, to njivo, in nikar ne dajte stare katoliške pšenice, ki je vaše očete v dobrih in hudih dneh živila za večno življenje, ne dajte je za ovsene pleve novih nevernih nauk. Vživajte hvaležno in zadovoljno dobičke in prostosti, ki vam jih vstava da; tode ne zakopljite svojiga serca v svoje posihmal desetine sprostene njive, sicer bi na njivi božji (na bri-tofu, na unim svetu) počitka ne najdlj. Išite tudi vi pred vsim božjiga kraljestva in njegove pravice, in vse drugo vam bo perverženo.

Vi ubogi, ki od dela svojih rok živite, in ki nimate družiga polja, ko žulje svojih rok, ki vam jih pot poliva; k vam se nar bolj zapeljivci obračajo, ker potrebujejo vaših krepkih rok; kako bi vaši škofje mogli vas pozabiti? O de bi njih beseda lep prostor v vašim sercu najdlj! Oni vam sicer ne obetajo nebes na zemlji, v pomenu tistih zapeljivcov, kteri v vaših sercih, ako jih poslušate, vender le pekel strasti, nevošljivosti, sovraštva, ropanja in morije vžigajo, in vas po kratkih dneh razuzdaniga življenja le še bolj revne, nesrečne in brez tolažbe pusté, kakor ste bili poprej. Res pa so neke nebesa na zemlji, ktere je Ta doli pernesil, ki je bil v hlevu rojen, v hiši uboziga tesarja (cimpermana) izrejen, in ki ni imel, prav malo je taci med vami, kamur bi bil svojo glavo položil, On, ki je Gospod nebes in zemlje! — Ubogim in stiskanim, žalostnim in jokajočim, lačnim in žejnim je pred vsimi drugimi nebeško kraljestvo oblubil. Spoznajte tedaj to, preljudi! z vernim sercam. Nebesa niso samo na unim svetu, visoko nad oblaki, ampak tudi znotraj v sebi, kjer je lahko tudi pekel, jih najdete, namreč v čisti vesti, v tihim upanji v Boga, v miru serca, v zadovoljni delavnosti, v poterpežljivosti in v keršanskim upanji, v žiti veri v božjo previdnost in pomoč, ki tudi še zdaj prečudno reši in pred hišo stoji, iz ktere se zares verno zdihovalje z bolečinami obdaniga proti nebesam vzdiguje. Sodbo pa in šrafenge nad take, ki vaši potrebi svoje roke in svoje serce neusmiljeno

zapró, Bogu prepustite! On je že napovedal, kako bo s tistimi ravnal, ki bojo stali na levici. (Mat. 25, 41 - 46.) Ako si pa sami s silo pravico delate pred časom, in svojo vest s hudodelstvom in s kervjo oskrunito, po tem ne bo Gospod za vas, ampak le zoper vas; večno plačilo za vaše pomankanje in terpljenje je zgubljeno, in namesti nebes nosite že na tem svetu pekel v sebi, v pekoči vesti. Išite tedaj pred vsim božjiga kraljestva in njegove pravice, in vse drugo, česar potrebujete — to govori resnični Bog — vam bo perverzno.

Vi serčni vojšaki vojskne trume, ki v tem divjaškem času za železno voje postave in reda z močno roko deržite, tudi do vas naj gre beseda iz ust škofov; ne samo beseda, ki jo je že sveti Janez pred osemnajst sto leti vašim tovaršem govoril: „Nikomur sile in krivice ne delajte, in zadovoljni bodite s svojo plačo“ (Luk. 3, 14.); ampak tudi beseda za ta čas. Ne dajte se od nikogar zapeljati; bodite zvesti persegi pod banderam, ker storili ste jo vsigamogočnimu Bogu. Junaki ste, to vé ves svet, in hvalo vam zato vé, komur je postava, pravica in rednost svéta. Pa nam škofam so vaše neumerljive duše neskončno dražji, ko vaše močne roke. Ker vam tedaj smert vsako uro blizo stoji, mislite na večnost in na Boga in njegovo kraljestvo. Ohranite svojo vest svetlo, kakor svoje orožje, de, če sovražnikova kugla predere

vaše pogumno sercé, tudi vaši čisti junaški duši nebesa odpre.

Ljube keršanske matere, vam rečemo še posebno besedo. Na vas se opira upanje boljših časov. Vé redite mladino z mlekam svojih pers; napojite jo tudi z mlekam keršanstva iz pobožoverniga serca. Kar vé mladi duši od Boga in njegoviga kraljestva vtisnete, to se globoko vkorenini; če se tudi poznejše blato svetá čes vali, ob pravi uri vender le spet požene, obzeleni, in sad zveličanja obrodi. Naj je tedaj prečista mati Gospodova, ki je tudi cerkve mati, vaš zgled in vaša tolažba!

K svojim duhovnim pomagovavcam, mašnikom, smo posebej in daljši govorili. Zdaj pa k sklepu, ki smo ga dans s praznično službo božjo storili, in ob uri ločitve očitno in pred svojimi vernimi srenjami, ki razkrojlene v prostornih pokrajnah cesarstva od reke Elbe do Adrijaškiga morja, od Dniestra do Rajne prebivajo, zvezo katoliške ljubezni, edinosti in zvestobe, zvezo, ki smo jo v zboru med seboj sklenili, še enkrat ponovimo, ter tudi terdno sklenemo, kakor škofam gre, za Boga in njegovo kraljestvo in za svoje verno ljudstvo delati, moliti, živeti in umreti po božji sveti volji. Vaša molitev, vaše zaupanje in vaša ljubezen, za katero vas združeno prosimo, nam bo k temu perpomogla.

Gnada našiga Gospoda Jezusa Kristusa bodi z vami vsimi! Amen.

Na Dunaji 17. Rožnoveca, tretjo nedeljo po Binkustih 1849.

Friderik,

Kardinal, knez in nadškof v Salzburgu.

Vincenc Eduard,

knez in nadškof na Dunaji.

Maksimilian Jožef,

knez in nadškof v Holomuci (Olmütz).

Bernard,

knez in škof v Briksnu, namesten po *Jurji Habtmanu*, korarji v Briksnu.

Anton Alojs,

knez in škof v Ljubljani.

Janez,

škof v Pečuhah ali v Petkostelu (Fünfkirchen.)

Janez Mihael,

škof imenovan Dioklecianopeljski, apostolski vikar Avstrijskih vojsknihi trum.

Karl,

škof v Kraljev-Gradeu (Königgrätz).

Augustin Jernej,

škof v Litomerzicah (Leitmeritz).

Juri,

škof v Zagrebu.

Anton Ernst,

škof v Bernu (Brünn).

Jožef Gregor,

škof v Tarnovu.

Gregor,

škof v Przemislu, greškiga reda.*

Tomaž,

škof v Dobrovniku (Raguza).

Jožef Andrej,

škof v Budiegovicah (Budweis).

Franc Ksaver,

škof v Przemislu, latinskiga reda.

Jožef Otmar,

knez in škof Sekavski v Gradeu.

Mihael,

nadškof v Lvovu (Lemberg), greškiga reda, namesten po *Benediktu od Levicki*, korarji in profesorji v Lvovu.

Franc Ksaver,

knez in nadškof v Gorici.

Jožef,

nadškof v Zadru (Zara).

Gregor Tomaž,

škof v Lincu, namesten po *Francu Riderji*, korarji v Lincu.

Anton,

škof v Parenco-Poli.

Štefan,

škof v Kotoru.

Filip Dominik,

škof v Faru (Lesina), namesten po *Jurji Dubocovichu*, proštu v Faru.

Janez,

knez in škof v Trientu.

Anton,

škof per sv. Hipolitu (St. Pölten).

Jernej,

škof na Kerku (Veglia).

Alojs Maria,

škof v Splitu (Spalato).

Janez,

škof v Sebeniku.

Adalbert Jožef,

knez in škof Kerški v Celovcu.

Melchior,

knez in škof v Brezlavi.

Anton Martin,

knez in škof Lavantinski per sv. Andreji.

Jernej,

škof Teržasko-Koperski v Terstu.

Franc Wilhelm,

škof imenovan od Zatale (in partibus), podškof in Kapitularnikar v Pragu.

Lukež od Beraniecki,

zvoljeni nadškof latinskiga reda, in poslanic iz Lvova (Lemberg).

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

P I I

DIVINA PROVIDENTIA

P A P A E I X.

ALLOEVTIO

HABITA IN CONSISTORIO SECRETO DIE III. NOVEMBRIS MDCCCLV.

VENERABILES FRATRES!

Quod pro Apostolica Nostra de universo Dominico grege sollicitudine, ac paterna erga omnes fideles populos Imperiali et Regiae Austriacae Domui subiectos caritate vel ab ipsis supremi Nostri Pontificatus primordiis omni studio curavimus, et maxime concupivimus, Venerabiles Fratres, ut nempe sanctissimae nostrae religionis rebus, ac rationibus in vastissimo illo imperio consulere possemus, id singulari Dei Optimi Maximi beneficio, et insigni Carissimi in Christo Filii Nostri Francisci Iosephi Austriae Imperatoris et Regis Apostolici pietate, Nobis tributum esse vehementer laetamur. Namque idem religiosissimus Princeps, ubi aviti sui imperii gubernacula tractanda suscepit, iustissimis Nostris ac Praedecessorum Nostrorum votis quam libentissime obsecundans, ac probe noscens, ex divina nostra religione eiusque salutifera doctrina veram populorum felicitatem, incolumitatem tranquillitatemque omnino pendere, nihil sibi antiquius habendum esse duxit, quam in amplissimis sui ditionibus Catholicae Ecclesiae libertatem cum maxima sui nominis gloria, et ingenti bonorum omnium gratulatione asserere ac tueri. Nostris deinde curis omni alacritate et filiali prorsus pietate magis in dies obsequutus a Nobis enixe efflagitavit, ut cum ipso Conventionem inire vellemus, qua et ecclesiastica in suo imperio negotia componere, et spiritali illorum populorum utilitati Auctoritate Nostra Apostolica maiorem in modum prospicere valeremus. Vos ipsi, Venerabiles Fratres, vel facile intelligitis, quanta animi Nostri iucunditate exceperimus has Caesareae et Apostolicae Maiestatis postulationes, omni certe laude dignas, quae Nostris ac Decessorum Nostrorum optatis studiisque plane respondentes luculenter ostendunt, quo religionis amore idem praestantissimus Princeps eniteat. Nulla igitur interposita mora, curas omnes cogitationesque Nostras ad tam salutare conficiendum negotium convertimus, ac Deo bene iuvante, exoptatam cum eodem Carissimo in Christo Filio Nostro Conventionem absolvimus, cui ex utraque parte delecti Plenipotentarii subscripserunt, nomine scilicet Nostro Dilectus Filius Noster Michael S. R. E. Presbyter Cardinalis Viale Prelà, Noster et huius Sanctae Sedis apud ipsam Caesaream et Apostolicam Maiestatem Pro-Nuntius, ac nuper a Nobis Bononiensium Archiepiscopus renunciatus, nomine vero eiusdem clarissimi Imperatoris et Regis Venerabilis Frater Iosephus Othmarus Archiepiscopus Vindobonensis. Quam quidem Conventionem iam a Nobis ipsoque Imperatore et Rege ratam habitam Vobis exhiberi iussimus cum Nostris Apostolicis Litteris, quibus illam rite solemniterque confirmavimus.

Nunc vero non possumus, quin palam publiceque in hoc amplissimo vestro consensu summam illam Vobiscum communicemus laetitiam, quam ex hoc faustissimo eventu percepimus, cum datum Nobis fuerit ea statuere, quae in vastissimo illo imperio tum ad Catholicae Ecclesiae et huius Sanctae Sedis dignitatem auctoritatem, doctrinam, ac iura tuenda, tum ad spirituale illorum populorum bonum quotidie magis procurandum fovendumque maxime pertinent. Etenim, Venerabiles Fratres, illud in primis eadem in Conventionem cautum fuit, ut Religio Catholica

Apostolica Romana in universo Austriaco Imperio, et in singulis, quibus illud constituitur, Ditionibus sarta tectaue semper sit servanda cum iis omnibus iuribus et praerogativis, quibus ex Dei ordinatione, et canonicis sanctionibus ipsa frui ac potiri omnino debet. Cum autem Romanus Pontifex Christi hic in terris Vicarius, et beatissimi Apostolorum Principis Successor primatum tam honoris quam iurisdictionis in universam, qua late patet, Ecclesiam divino obtineat iure, tum catholicum hoc dogma in ipsa Conventione luculentissimis fuit verbis expressum, ac propterea simul de medio sublata, et radicitus evulsa, penitusque deleta falsa illa perversa, et funestissima opinio eidem divino primatui eiusque iuribus plane adversa, et ab hac Apostolica Sede semper damnata atque proscripta, de habenda scilicet a civili Gubernio venia, vel executione eorum, quae res spirituales, et ecclesiastica negotia respiciunt. Quocirca sancitum fuit, ut prorsus libera, et nulli unquam cuiusque generis regiae veniae obnoxia esse debeat mutua omnium Austriacae Ditionis sacrorum Antistitum, Cleri, et fidelium populorum cum hac Apostolica Sede communicatio in rebus spiritualibus, ecclesiasticisque negotiis. Neque minori certe studio consultum est, ut sacrorum Antistites in episcopali munere fungendo plenam habeant libertatem, quo in proprii gregis salutem procurandam magis in dies incumbere possint. Siquidem inter alia statutum est, ut Archiepiscopi et Episcopi omnimoda libertate possint non solum cum suo Clero populoque fidei communicare, verum etiam pastorales epistolas, instructiones, et mandata de ecclesiasticis rebus publicare; et clericos ad sacrorum Canonum normam ecclesiasticae militiae adscribere, eosque sacris ordinibus initiare, et quos indignos existimaverint ab illis arcere; beneficia minora erigere; paroecias fundare, ac ordinare; publicas preces, supplicationes praescribere, et indicere; et Synodos cum provinciales, tum dioecesanarum cogere; ac pestiferos libros religioni morumque honestati perniciosos censura perstringere, et ab illorum lectione fideles detertere. Et quoniam rei cum sacrae tum civilis maxime interest, ut adolescentes pietatem sanamque doctrinam mature addiscant, ideo cautum est, ut in singulis publicis privatisque scholis omnis catholicae iuventutis institutio cum catholicae Ecclesiae doctrina plane congruere debeat. Quapropter Episcoporum erit ex proprii officii munere non solum religiosam iuventutis educationem in omnibus quibusque instructionis locis dirigere, verum etiam studiosissime advigilare, ut in quavis tradenda disciplina nihil unquam doceatur, quod catholicae religioni morumque honestati adversetur; adeoque catholicae omnes primordiorum scholae ecclesiastico inspectori erunt subiiciendae. Praescriptum quoque est, ut Episcopi ex Sacrorum Canonum sanctione Clericorum Seminaria omni prorsus libertate regant, moderentur, administrent, ac pro eorum prudentia et arbitrio in iisdem Seminariis tum Rectores, tum humaniorum litterarum severiorumque disciplinarum Professores et Magistros statuunt, eligant, atque alumnos admittant. Nemini vero fas unquam erit absque Episcoporum auctoritate vel theologicas disciplinas, vel canonici iuris scientiam, vel catechesim alicubi tradere.

Iam vero omnes Ecclesiasticae causae, et illae praesertim quae fidem, sacramenta, et sacri ministerii iura respiciunt, atque ad Ecclesiae forum unice spectant, ab ecclesiasticis iudicibus erunt cognoscendae, qui ad sacrorum canonum normam et Concilii Tridentini praescripta de matrimonialibus etiam causis sententiam ferent, remissis tantum ad laicos iudices iis rebus, quae civiles dumtaxat matrimonii effectus attingunt. Atque ab eadem ecclesiastica auctoritate iudicium quoque erit proferendum de sponsalium existentia, deque effectibus quoad matrimonium impediendum, iis tamen sedulo servatis, quae idem Tridentinum Concilium, et Apostolicae felicitis recordationis Pii VI. Decessoris Nostri Litterae, quarum initium „Auctorem fidei“ provide sapienterque constituunt. Sacrorum Antistites suo pleno fruuntur iure infligendi Clericis reprehensione dignis poenas a canonicis legibus statutas, vel alias, quas ipsi congruentes existimaverint, neque ullo detineantur impedimento, quominus censuris animadvertere possint in quoscumque fideles, qui ecclesiasticas leges et canonicas sanctiones violare et frangere non dubitant. Etsi vero causae de patronatus iure ab ecclesiastico iudice erunt cognoscendae, tamen consensimus, ut quando agatur de laicali patronatu, saecularia tribunalia possint iudicare quoad eundem patronatum. Ac temporum ratione habita concessimus, ut ad causas mere civiles clericorum laici iudices cognoscant, atque indulsimus, ut ad laicum iudicem deferantur causae circa crimina et delicta a Clericis admissa, quae imperii legibus animadvertuntur, ita tamen, ut in hisce criminalibus causis Episco-

pus, nulla interiecta mora, de rebus omnibus quam diligentissime certior fiat, iique omnes habeantur respectus, quos clericalis conditio requirit.

Cum autem Dei domus summo religionis et venerationis studio ab omnibus sit colenda, tum Templorum reverentiae eorumque immunitati, quoad fieri potuit, provisum est. Ipse vero religiosissimus Imperator et Rex nunquam patietur, ut Catholica Ecclesia, eiusque fides, liturgia, et sacra instituta qua verbis, qua scriptis, qua factis ullo modo laedantur, despiciantur, et Episcopi, sacrique ministri impediuntur, quominus proprium obeant officium ac munus in fide praesertim morumque doctrina tuenda, atque in ecclesiastica disciplina servanda. Insuper validissimo suo auxilio efficiet, ut executioni demandentur sententiae ab Episcopis contra clericos latae, ac vehementer sollicitus de honore, qui sacris debetur ministris, non solum nunquam sinet aliquid fieri, quod illis dedecori esse possit, verum etiam mandabit, ut omnes imperii sui magistratus debitum Archiepiscopis, Episcopis et Clero honorem exhibeant.

Inter alias res sanctitas huic Apostolicae Sedi fuit integrum inviolatumque suum ius servatum alias erigendi Dioeceses, novasque illarum peragendi circumscriptiones, cum ipsa ad fidelium utilitatem id redundare cognoverit, atque Caesarea et Apostolica Maiestas in exercendo privilegio sibi ab eadem Sancta Sede concessa, praesentandi scilicet ac nominandi Episcopos, in posterum comprovincialium Antistitem consilio in primis utetur. Prima cuiusque Metropolitanæ, Archiepiscopalis, et Episcopalis Ecclesiae dignitas a Nobis et Successoribus Nostis erit conferenda, nisi illa ad privatum laicalem patronatum pertineat, nam tunc secunda erit substituenda. Ad ceteras vero Dignitates et canonicas Praebendas Caesarea Maiestas Sua nominare perget, iis tamen exceptis, quae ad liberam Episcoporum collationem vel patronatum ius legitime acquisitum spectant. Quae quidem canonicales praebendae iis erunt sacerdotibus tribuendae, qui dotibus ex canonum sanctione insigniti, vel in animarum cura, exercenda, vel in ecclesiasticis negotiis tractandis, vel in sacris disciplinis tradendis fuerint cum laude versati. Constitutum etiam fuit, ut in Metropolitanis et Episcopalibus Ecclesiis, ubi desint, canonicus tum Poenitentiarius, tum Theologus, in Collegialibus vero Theologus Canonicus ex Concilii Tridentini praescripto quamprimum constituentur, atque secundum eiusdem Concilii sanctiones ac Pontificia Decreta huiusmodi munia conferantur. Cum autem ad animarum salutem vehementer conducat dignos atque idoneos Parochos eligi, sancitum est, ut omnes Paroeciae, publico indicto concursu, ac Tridentinae Synodi praescriptionibus diligenter servatis deferantur, et ad paroecias ecclesiastici patronatus unum ex tribus, quos Episcopus enunciata forma proposuerit, patroni praesentare teneantur. Summopere vero optantes perenne singularis Nostrae benevolentiae testimonium clarissimo Imperatori et Regi exhibere, quam libentissime Ipsi, eiusque catholicis in Austriaco Imperio Successoribus indultum concessimus nominandi ad omnes canonicatus et paroecias subiectas patronatus iuri, quod ex fundo religionis seu studiorum promanat, ea tamen lege, ut unus ex tribus deligatur, quos Episcopus publico habito experimento digniores iudicaverit. Neque omissum est prospicere, ut pro rerum ac temporum ratione indigentes paroeciae congrua instruantur dote. Cum vero canonica tantum institutio ius in ecclesiastica bona tribuat, tum sancitum est ut omnes, qui ad quaecumque seu maiora seu minora beneficia fuerint nominati, bonorum ad illa pertinentium administrationem nunquam suscipere possint, nisi postquam canonicam institutionem rite fuerint consequuti; itemque cautum est ut in cathedralium ecclesiarum, illarumque bonorum possessione ineunda sedulo ea servantur, quae a Canonicis Sanctionibus, ac praesertim a Pontificali et Caeremoniali Romano praescripta sunt, quovis usu et consuetudine in contrarium omnino sublati.

Quod vero attinet ad Religiosas Familias, quae recte administratae maximo christianae et civili reipublicae usui et ornamento semper esse solent, statutum est ut ipsae ex proprii cuiusque instituti legibus a Supremis suis Moderatoribus penes hanc Apostolicam Sedem morantibus regantur, salva tamen semper Episcoporum auctoritate iuxta Sacrorum Canonum et Concilii Tridentini praescripta; ut ipsi Supremi Moderatores cum iisdem Religiosis Familiis sibi subiectis libere communicare, easque pro potestate visitare possint; utque omnes Regulares Ordines absque ullo impedimento et proprii Instituti seu Congregationis regulas observare, et candidatos in tyrocinium adsciscere, et ad religiosam professionem

admittere queant. Omnes sacrorum Antistites libere poterant in propriis Dioecesis Religiosos utriusque sexus Ordines seu Congregationes constituere, iis servatis, quae Sacri Canones sapientissime praescribunt.

Neque vero praetermissum est omni cura et studio asserere ac tueri nativum, quo Ecclesia pollet, ius possidendi scilicet quaecumque bona. Siquidem in eadem Conventione constabilitum est, ut ipsa Ecclesia legitimo quovis titulo novas possessiones libere acquirere possit; et proprietas bonorum, quae in praesentia possidet, vel in posterum acquireret, integra et inviolabilis omnino esse debeat. Atque iccirco neque antiquae, neque novae ecclesiasticae foundationes absque huius Apostolicae Sedis venia vel extingui, vel simul coniungi unquam poterunt, sartis tamen tectisque facultatibus, quas Tridentina Synodus Episcopis hac in re concessas voluit. Ecclesiastica bona ab illis erunt administranda, quibus Sacri Canones eiusmodi administrationis ius tribuunt. Cum autem pietissimus Imperator Ecclesiarum indigentis subsidia ex publico aerario praebeat, ac praebere non desinet, tum eadem bona nec vendi, nec notabili onere gravari poterunt sine huius Apostolicae Sedis, et Maiestatis Suae consensu, aut illorum quibus hoc munus demandandum duxerint. Praeterea cum bona ibi existant, quae fundos religionis, et studiorum appellant, quaeque ex eorum origine ad Ecclesiae proprietatem spectant, iccirco huiusmodi bona ipsius Ecclesiae nomine erunt administranda, et Episcopi in illa inquirent iuxta normam ab hac Sancta Sede cum Maiestate Sua praefiniendam. Ac redditus, qui religionis fundum constituunt, in divinum cultum, in templorum aedificia, in Seminaria, atque in omnia opera ecclesiastici ministerii propria erunt erogandi, donec fundus ipse, collatis inter hanc Apostolicam Sedem et Imperiale Gubernium consiliis, in ecclesiasticas stabiles dotes dispertiat. Reditus vero fundi studiorum in catholica institutione unice erunt collocandi, atque ex pia fundatorum mente. Ad religionis fundum fructus quoque vacantium beneficiorum pertinebunt, atque in illis Austriaci Imperii provinciis, ubi fundus idem minime existit, mixta Consilia seu Commissiones instituentur, quibus bona erunt administranda, tum cuiusque episcopalis mensae, tum omnium beneficiorum, quamdiu vacaverint, ad formam et regulam ab hac Apostolica Sede cum Caesarea Maiestate Sua praescribendam. Porro cum ob tristissimam temporum conversionem in plerisque Austriacae Ditionis locis ecclesiasticae decimae civili lege de medio fuerint sublatae, atque ob peculiarium rerum adiuncta in universo Imperio illae restitui haud possint, tum Maiestatis Suae postulationibus obsecundantes, ac publicam tranquillitatem, quae religionis vel maxime interest, prae oculis habentes concessimus atque statuimus, ut salvo et integro permanente iure exigendi decimas, ubi illud in praesentia existit, in aliis locis earundem decimarum vice, seu compensationis titulo ab Imperiali Gubernio adsignentur dotes in bonis fundisque stabilibus, seu super Imperii debito fundatae, et iis omnibus ac singulis attribuantur, qui potiebantur iure exigendi decimas; atque huiusmodi dotes, veluti Maiestas Sua quoque declaravit, prout fuerint assignatae, habendae sint titulo omnino oneroso, atque eodem prorsus decimarum, quibus succedunt, iure percipiendae ac tenendae.

Denique sancitum fuit ut alia omnia ad ecclesiasticas personas ac res pertinentia, de quibus nulla in Conventionis articulis habita fuit mentio, sint dirigenda et administranda secundum catholicae Ecclesiae doctrinam, eiusque vigentem disciplinam ab hac Apostolica Sede approbatam; ac simul constitutum, ut leges, ordinationes, decreta quovis modo et forma in Austriaco Imperio ac singulis, quibus constituitur, ditionibus hactenus lata, quae initae Conventioni adversantur, de medio plane sublata atque abrogata habeantur, et conventio ipsa in omnibus Austriaci Imperii ditionibus veluti lex Status vigeat atque servetur.

Praecipua haec sunt novissimae huius Conventionis capita, quae heic Vobis breviter recensuimus; Venerabiles Fratres, ut summas insimul agamus gratias Patri misericordiarum, et Deo totius consolationis, qui dedit Carissimo in Christo Filio Nostro Francisco Iosepho Austriae Imperatori et Regi Apostolico cor sapiens atque intelligens. Eidem Omnipotenti Domino per merita Sanctissimae Matris Suae Mariae ab omni originalis peccati labe praeservatae, omniumque beatorum Caelitum, quorum sub una solemnitate laetitia mox celebravimus festivitatem, humiliter supplicemus, ut ab Ecclesiae finibus errores omnes calamitatesque depellat; atque ut maiora ubique servienti sibi populo christiano tribuat propitius incrementa gratiarum.

B.

LITTERAE APOSTOLICAE

QVIBVS CONVENTIO CVM AVSTRIAE IMPERATORE
REGE APOSTOLICO INITA CONFIRMATVR.

PIVS EPISCOPVS

SERVVS SERVORVM DEI

AD PERPETVAM REI MEMORIAM.

Deus humanae salutis auctor, qui super petram fundavit Ecclesiam, mirabilia in ea quotidie operatur spiritum manifestando consilii, sapientiae et fortitudinis, ne ipsa adversa quaeque aut infensa unquam extimescat, imo constantior et firmior in his inveniatur, atque in soliditate fidei pro tuenda iustitia roboretur. Quo sane spiritu ab eo ducti beatus Petrus et Romani Pontifices Successores eius, Apostolicae exercentes servitutis officium, tempestates redegerunt in tranquillum, fecerunt aspera in vias planas, atque ea iugiter operati sunt, quae christiano populo ad quietem et ad vitam profuerunt sempiternam. Et Nobis qui, Deo sic disponente, fuimus in tanto publicarum rerum motu et conversione, quam nemo non novit, ad regimen vocati universalis Ecclesiae, non modo Ipse adfuit clementissime leniendo angustias et tribulationes, sed et magnam interdum causam afferendo et gaudii et consolationis. Divinae miserationis argumentum est quod amplissimi Imperii Austriaci ditioni eum Principem novissime praeposuerit in quo summa sunt omnia, et cui hoc est maxime persuasum sic a Deo fuisse mortalia composita et distributa, ut inter se copularentur sacerdotium et imperium ad humani generis incolumitatem. Et vero gravissima diuturnaue mala, quae in Austriaci imperii ditionibus dudum Ecclesia Dei et Religio Catholica experiebantur, nunquam non reparare studuerunt Romani Pontifices Decessores Nostri. Verum Dei gratia, ac Carissimi in Christo Filii Nostri Francisci Iosephi Austriae Imperatoris Regis Apostolici insigni pietate ac religione nunc tandem factum est, ut ecclesiastica religiosaue eiusdem inclyti imperii negotia opportune componere Nos potuerimus. Conventione solemnī hoc egimus, cui Dilectus Filius Noster Michael S. R. E. Presbyter Cardinalis Viale Prelo apud Vindobonensem Aulam Imperialem a pluribus iam annis Nuntius Apostolicus, honore auctus Plenipotentiarum Nostri, ac Venerabilis Frater Ioseph Othmarus Archiepiscopus Vindobonensis Imperatoris Austriae Plenipotentarius die decima octava Augusti proximi subscripserunt. Constitutum primo in eadem Conventione est, ut Religio Catholica Apostolica Romana in toto Austriae Imperio, et singulis quibus constat ditionibus sarta tecta conservetur cum iis iuribus et praerogativis, quibus ex divina institutione sua, et sacrorum canonum sanctione ipsa potitur. Et in rebus spiritualibus, et negotiis ecclesiasticis libera prorsus nullique civilis Gubernii veniae erit obnoxia sive Episcoporum, sive Cleri, sive Populi cum hac Apostolica Sede communicatio, nec super negotia eadem Nostrae aut Successorum Nostrorum pontificiae auctoritatis exercitium ullo modo impediatur. Episcopis asserta et vindicata potestas est libere communicandi cum propriae Dioecesis Clero et Populo, eaque omnia exercendi quae propria sunt pastoralis officii. Eorum auctoritati subsunt seminaria, in quae adolescentes excipient ad sortem Domini vocatos, iisque rectores et magistros libere praeficient. Publicas preces, supplicationes sacras, peregrinationes, et ecclesiasticas alias functiones, canonum servatis praescriptis, indicare et moderari Episcoporum est, unaque ad eos spectat Synodus Dioecesanā, vel Provincialia Concilia convocare et celebrare, opportuna quaeque in illis statuere, ac statuta in lucem edere et evulgare. Libera item Episcoporum est animadvertendi potestas in propriae Dioecesis clericos, nec unquam ipsi impediuntur quominus etiam in laicos sa-

crorum legum et canonum transgressores censuris Ecclesiae animadvertant. Atque ad puritatem doctrinae catholicae tuendam, et ad morum honestatem ac probitatem strenue servandam statutum est, ut iidem Episcopi libros religioni aut bonis moribus adversos censura ecclesiastica libere perstringant, quos ab imperii ditionibus avertere ac propulsare civilis auctoritatis administri omni studio contendunt. Egimus etiam in eadem Conventione de causis ecclesiasticis, de matrimonialibus ac de sponsalibus ab ecclesiastica potestate pro religiosa eorundem indole cognoscendis ac diiudicandis. De Regularium familiis cautum est, ut, decretis Sedis Apostolicae servatis, ad propria tirocinia atque ad religiosae vitae professionem in tota Austriaci imperii ditione postulantibus libere admittantur: nec ullum erit illic impedimentum, quo Praesides generales heic Romae communicent in iis, quae regularis instituti sunt, cum suis sodalibus, aut eorundem visitationem in Austriaci imperii ditionibus instituant. Christianae iuvenum educationi sedulo prospeximus, et nativam Episcoporum in gravissima hac sane re potestatem tueri et propugnare studuimus. Eorundem vigilantiae in tota Austriaci imperii ditione scholae suberunt tum publicae tum privatae ad catholicam iuventutem erudiendam institutae: docendi ratio cum doctrina omnino congruet religionis sanctissimae; Episcopi de libris iudicabunt qui magis usui esse possint iuventuti in religione instituendae. Magistri aut professoris munus in gymnasiis, aut scholis, quas frequentat iuventus catholica, obibunt catholici homines: theologiam ac sacras disciplinas tam publice quam privatim ii solummodo docebunt, quibus Episcopi id rite pro cognita eorundem scientia, fide ac pietate censuerint permittendum. Et pro custodienda in qualibet Dioecesi fidei morumque doctrina pro disciplina Ecclesiae tutanda, pro sacris eius ritibus, caeremoniis atque institutionibus tuendis asservandisque, praesidium, quum opus fuerit, Episcopis praesto erit Imperialis Gubernii, quod et efficax praestabit cum in clericos officii sui oblitos poenis Episcopi iidem animadverterint. Enim vero Imperator religiosissimus omnibus imperii sui magistratibus mandabit, ut sacris Antistitibus et Clero omnem continuo exhibeant honorem et reverentiam.

Episcopi curam animarum dignis atque idoneis parochis, publico indicto concursu, ac servatis Tridentini Concilii praescriptis, committent. De Canonicorum Collegiis Ecclesiarum Cathedralium in quibus collationi Nostrae et Sedis Apostolicae primam, aut alteram, si illa laicalis patronatus fuerit, dignitatem reservavimus, salvo Celsissimi Imperatoris, nec non Patronorum iure nominandi, cautum est, ut illis ecclesiasticis Viris locus ad ea pateat, qui et dotes habeant a sacris canonibus requisitas, et in munere procurationis animarum vel in tradendis sacris disciplinis aut aliis ecclesiasticis negotiis expediendis fuerint cum laude versati. Praebendam Canonici poenitentiarum ac theologalis in Cathedralibus ipsis, ubi illae adhuc desint, ac theologalis in Collegiatis Ecclesiis Episcopi, iuxta modum ab eadem Tridentina Synodo ac pontificiis decretis praescriptum, ubi primum fieri potuerit, constituent, easque ecclesiasticis viris magis idoneis conferent. Episcoporum ius erit minora beneficia instituere, et collatis pro convenienti dote reddituum cum Imperatore et Rege Apostolico consiliis, limites paroeciarum statuere, easque dividere aut insimul coniungere.

Ius Ecclesiae possidendi et acquirendi quaecumque bona stabilia et frugifera ita agnita ac firmata in hac Conventione fuit, ut ea quae nunc illa possidet, aut sequenti tempore in quibuslibet Austriaci imperii regionibus possidebit, integra atque inviolata prorsus esse debeant. Et de Ecclesiae decimis quae apud plerasque eius imperii regiones in praeterita publicarum rerum conversione abolitae civili lege fuerunt, cautum est, ut salvo iure eas exigendi, ubi adhuc de facto existunt, amissae bonis fundisque stabilibus aut pecunia super publico imperii aerario assignata compensentur. Et quoniam plurima in Austriaci imperii ditione bona sunt, quae mensam, sive *fundos*, ut aiunt, religionis ac studiorum constituunt, quaeque sui originem ab Ecclesia repetunt, haec ut Ecclesiae nomine, et Episcopis insipientibus administrentur oportet, ea insuper conditione adiecta, ut subinde de Nostro ac Celsissimi Austriae Imperatoris consilio dividi illa possint, ac stabilis dotis titulo sacris aedibus, clericorum seminariis, aut aliis quibusve ecclesiasticis institutis valeant assignari. At vero ab piissimi Imperatoris animo expectandum certissime est, ut quae nunc Ecclesiarum necessitatibus praesto sunt ex publico aerario subsidia augeantur, et pauperum parochorum sustentationi ac

decori consultius prospiciatur. Dioeceses numero augere, earumque novam statuere in ditionibus Austriaci imperii circumscriptionem sancitum pariter est; adeoque, quum id noverimus animarum bonum postulare collatis cum eodem Austriae Imperatore et Rege Apostolico consiliis, prompto alacrique animo praestabimus.

Haec, atque alia, quae ad sanctissimae religionis tutelam, ad catholicae fidei in ditionibus Austriaci imperii incrementum, pro locorum ac temporum ratione magis necessaria atque opportuna in Domino cognovimus, pacta et promissa in eadem Conventione sunt. Cum itaque omnia et singula promissa, pacta et concordata in omnibus et singulis punctis, clausulis, articulis, et conditionibus tum a Nobis, tum a Carissimo in Christo Filio Nostro Francisco Iosepho Austriae Imperatore Rege Apostolico fuerint approbata, confirmata, et ratificata, pro firmiori eorum subsistentia robur adiicere volumus Apostolicae firmitatis, ac solemniorem auctoritatem et decretum interponere. Hisce idcirco Litteris Nostreis Apostolicis nota facimus quaecumque pro catholicae religionis bono, ac fidei orthodoxae, et ecclesiasticae disciplinae incremento in tota Austriaci imperii ditione fuerunt constituta. Initae autem Conventionis tenor est qui sequitur, videlicet.

CONVENTIO

Inter Sanctissimum Dominum PIVM IX. Summum Pontificem et
Maiestatem Suam C. R. A.

FRANCISCUM IOSEPHUM I.

Austriae Imperatorem

IN NOMINE SANCTISSIMAE ET INDIVIDVAE TRINITATIS.

Art. I.

Religio Catholica Apostolica Romana in toto Austriae Imperio, et singulis, quibus constituitur, Ditionibus sarta tecta conservabitur semper cum iis iuribus et praerogativis, quibus frui debet ex Dei ordinatione, et canonicis sanctionibus.

Art. II.

Cum Romanus Pontifex primatum tam honoris quam iurisdictionis in universam, qua late patet, Ecclesiam iure divino obtineat, Episcoporum, Cleri et populi mutua cum S. Sede communicatio in rebus spiritualibus, et negotiis ecclesiasticis nulli *placetum regium* obtinendi necessitati suberit, sed prorsus libera erit.

Art. III.

Archiepiscopi, Episcopi, omnesque locorum Ordinarii cum Clero et Populo dioecesano pro munere officii pastoralis libere communicabunt, libere item suas de rebus ecclesiasticis instructiones et ordinationes publicabunt.

Art. IV.

Archiepiscopis et Episcopis id quoque omne exercere liberum erit, quod pro regimine Dioecesium, sive ex declaratione, sive ex dispositione sacrorum Canonum iuxta praesentem et a S. Sede adprobatam Ecclesiae disciplinam ipsis competit, ac praesertim:

a) Vicarios, Consiliarios et adiutores administrationis suae constituere ecclesiasticos, quoscumque ad praedicta officia idoneos iudicaverint.

b) Ad statum clericalem assumere et ad sacros Ordines secundum Canones promovere, quos necessarios aut utiles Dioecesibus suis iudicaverint, et e contrario quos indignos censuerint a susceptione Ordinum arcere.

c) Beneficia minora erigere, atque collatis cum Caesarea Maiestate consiliis, praesertim pro convenienti reddituum assignatione, parochias instituere, dividere vel unire.

d) Praescribere preces publicas aliaque pia opera, cum id bonum Ecclesiae aut Status populivae postulet; sacras pariter supplicationes et peregrinationes indicare, funera aliasque omnes sacras functiones, servatis quoad omnia canonicis praescriptionibus, moderari.

e) Convocare et celebrare ad sacrorum canonum normam Concilia provincialia et Synodos Dioecesanarum, eorumque acta vulgare.

Art. V.

Omnis iuventutis catholicae institutio in cunctis scholis tam publicis quam privatis conformis erit doctrinae religionis catholicae. Episcopi autem ex proprii pastoralis officii munere dirigent religiosam iuventutis educationem in omnibus instructionis locis et publicis et privatis, atque diligenter advigilabunt, ut in quavis tradenda disciplina nihil adsit, quod catholicae religioni, morumque honestati adversetur.

Art. VI.

Nemo sacram Theologiam, disciplinam catechetica, vel religionis doctrinam in quocumque instituto vel publico vel privato tradet nisi cum missionem tum auctoritatem obtinuerit ab Episcopo dioecesano, cuius eandem revocare est, quando id opportunum censuerit. Publici Theologiae professores et disciplinae catecheticae magistri, postquam sacrorum Antistes de candidatorum fide, scientia ac pietate sententiam suam exposuerit, nominabuntur ex iis, quibus docendi missionem et auctoritatem conferre paratum se exhibuerit. Ubi autem theologiae facultatis professorum quidam ab Episcopo ad Seminarii sui alumnos in Theologia erudiendos adhiberi solent, in eiusmodi professores nunquam non assumuntur viri, quos sacrorum Antistes ad munus praedictum obeundum prae ceteris habiles censuerit. Pro examini- bus eorum, qui ad gradum doctoris Theologiae vel sacrorum Canonum adspirant, dimidiam partem examinantium Episcopus dioecesanus ex doctoribus Theologiae vel sacrorum Canonum constituet.

Art. VII.

In gymnasiis et omnibus, quas medias vocant, scholis pro iuventute catholica destinatis, nonnisi viri catholici in professores seu magistros nominabuntur, et omnis institutio ad vitae christianae legem cordibus inscribendam pro rei, quae tractatur, natura composita erit. Quinam libri in iisdem scholis ad religiosam tradendam instructionem adhibendi sint, Episcopi collatis inter se consiliis statuent. De Religionis magistris pro publicis gymnasiis mediisque scholis deputandis, firma manebunt, quae hac de re salubriter constituta sunt.

Art. VIII.

Omnes scholarum elementarium pro catholicis destinatarum magistri inspectioni ecclesiasticae subditi erunt. Inspectores scholarum dioecesanos Maiestas sua Caesarea ex viris ab Antistite dioecesano propositis nominabit. Casu quo iisdem in scholis instructioni religiosae haud sufficienter provisum sit, Episcopus virum ecclesiasticum, qui discipulis catechismum tradat, libere constituet. In ludimagistrum assumendi fides et conversatio intemerata sit oportet. Loco movebitur, qui a recto tramite deflexerit.

Art. IX.

Archiepiscopi, Episcopi, omnesque locorum Ordinarii propriam auctoritatem omnimoda libertate exercebunt, ut libros religioni morumque honestati perniciosos censura perstringant, et fideles ab eorumdem lectione avertant. Sed et Gubernium, ne eiusmodi libri in Imperium divulgentur, quovis opportuno remedio cavebit.

Art. X.

Quum causae ecclesiasticae omnes, et in specie quae fidem, sacramenta, sacras functiones, nec non officia et iura ministerio sacro adnexa respiciunt, ad Ecclesiae forum unice pertineant, easdem cognoscet iudex ecclesiasticus, qui perinde de causis quoque matrimonialibus iuxta sacros Canones et Tridentina cum primis decreta iudicium feret, civilibus tantum matrimonii effectibus ad iudicem saecularem remissis. Sponsalia quod attinet, auctoritas ecclesiastica iudicabit de eorum existentia, et quoad matrimonium impediendum effectibus, servatis quae idem Concilium Tridentinum et Apostolicae litterae, quarum initium „Auctorem fidei“, constituunt.

Art. XI.

Sacrorum Antistitibus liberum erit in Clericos honestum habitum clericalem eorum ordini et dignitati congruentem non deferentes, aut quomodocumque reprehensione dignos, poenas a sacris Canonibus statutas, et alias, quas ipsi Episcopi convenientes iudicaverint, infligere, eosque in monasteriis, seminariis, aut domibus ad id destinandis custodire. Iidem nullatenus impediuntur, quominus censuris animadvertant in quoscumque fideles ecclesiasticarum legum, et Canonum transgressores.

Art. XII.

De iure patronatus iudex ecclesiasticus cognoscet: consentit tamen S. Sedes, ut quando de laicali patronatu agatur, tribunalia saecularia iudicare possint de successione quoad eundem patronatum, seu controversiae ipsae inter veros et suppositos patronos agantur, seu inter ecclesiasticos viros, qui ab iisdem patronis designati fuerint.

Art. XIII.

Temporum ratione habita Sanctitas Sua consentit, ut Clericorum causas mere civiles, prout contractuum, debitorum, hereditatum, iudices saeculares cognoscant et definiant.

Art. XIV.

Eadem de causa S. Sedes haud impedit, quominus causae ecclesiasticorum pro criminibus seu delictis, quae poenalibus Imperii legibus animadvertuntur, ad iudicem laicum deferantur, cui tamen incumbet Episcopum ea de re absque mora certiores reddere. Praeterea in reo deprehendendo et detinendo ii adhibebuntur modi, quos reverentia status clericalis exigit. Quod si in ecclesiasticum virum mortis, vel carceris ultra quinquenium duraturi sententia feratur, Episcopo nunquam non acta iudiciaria communicabuntur, et condemnatum audiendi facultas fiet, in quantum necessarium sit, ut de poena ecclesiastica eidem infligenda cognoscere possit. Hoc idem, Antistite petente, praestabitur, si minor poena decreta fuerit. Clerici carceris poenam semper in locis a saecularibus separatis luent. Quod si autem ex delicto vel transgressione condemnati fuerint, in monasterio vel alia ecclesiastica domo recludentur.

In huius Articuli dispositione minime comprehenduntur causae maiores, de quibus S. Concil. Trid. Sess. 24. c. 5. *de Reform.* decrevit. Iis pertractandis Sanctissimus Pater et Maiestas Sua Caesarea, si opus fuerit, providebunt.

Art. XV.

Ut honoretur Domus Dei, qui est Rex Regum et Dominus Dominantium, sacrorum Templorum imunitas servabitur, in quantum id publica securitas, et ea, quae iustitia exigit, fieri sinant.

Art. XVI.

Augustissimus Imperator non patietur, ut Ecclesia Catholica, eiusque fides, liturgia, institutiones sive verbis, sive factis, sive scriptis contemnantur; aut Ecclesiarum Antistites vel ministri in exercendo munere suo pro custodienda praesertim fidei ac morum doctrina, et disciplina Ecclesiae impediantur. Insuper efficax, si opus fuerit, auxi-

lium praestabit, ut sententiae ab Episcopis in Clericos officiorum oblitos latae executioni demandentur.

Desiderans praeterea, ut debitus, iuxta divina mandata, sacris ministris honor servetur, non sinet quidquam fieri, quod dedecus iisdem afferre, aut eos in contemptum adducere possit; immo vero mandabit, ut omnes Imperii sui Magistratus et ipsis Archiepiscopis seu Episcopis, et Clero quacumque occasione reverentiam atque honorem eorum dignitati debitum exhibeant.

Art. XVII.

Seminaria episcopalia conservabuntur, et ubi dotatio eorum haud plene sufficiat fini, cui ad mentem S. Concilii Tridentini inservire debent, ipsi augendae congruo modo providebitur. Praesules dioecesani eadem, iuxta sacrorum Canonum normam, pleno et libero iure gubernabunt, et administrabunt. Igitur praedictorum Seminariorum rectores, et professores, seu magistros nominabunt, et quotiescumque necessarium aut utile ab ipsis censebitur removebunt. Adolescentes et pueros in iis efformandos recipient, prout Dioecesibus suis expedire in Domino iudicaverint. Qui studiis in Seminariis hisce vacaverint, ad scholas alius cuiuscumque instituti, prae-vio idoneitatis examine, admitti, nec non, servatis servandis, pro qualibet extra Seminarium cathedra concurrere poterunt.

Art. XVIII.

Sancta Sedes proprio utens iure, novas Dioeceses eriget, ac novas earundem peraget circumscriptiones, cum id spirituale fidelium bonum postulaverit. Verumtamen quando id contigerit cum Gubernio Imperiali consilia conferet.

Art. XIX.

Maiestas Sua Caesarea in seligendis Episcopis, quos vigore privilegii Apostolici a Serenissimis Antecessoribus suis ad ipsam devoluti a S. Sede canonicè instituendos praesentat, seu nominat, in posterum quoque Antistitem in primis comprovincialium consilio utetur.

Art. XX.

Metropolitae et Episcopi antequam Ecclesiarum suarum gubernacula suscipiant, coram Caesarea Maiestate fidelitatis iuramentum emittent sequentibus verbis expressum: „*Ego iuro et promitto ad Sancta Dei Evangelia, sicut decet Episcopum, obedientiam et fidelitatem Caesareo-Regiae Apostolicae Maiestati et Successoribus suis: iuro item et promitto, me nullam communicationem habiturum, nullique consilio interfuturum quod tranquillitati publicae noceat, nullamque suspectam unionem, neque intra, neque extra Imperii limites conservaturum, atque si publicum aliquod periculum imminere rescivirem, me ad illud avertendum nihil omisurum.*“

Art. XXI.

In cunctis Imperii partibus Archiepiscopis, Episcopis, et viris ecclesiasticis omnibus liberum erit de iis, quae mortis tempore relicturi sint disponere iuxta sacros Canones, quorum praescriptiones et a legitimis eorum heredibus ab intestato successuris diligenter observandae erunt. Utroque tamen in casu excipientur Antistitem dioecesanorum ornamenta et vestes pontificales, quae omnia veluti mensae episcopali propria erunt habenda, et ideo ad successores Antistites transibunt. Hoc idem observabitur quoad libros, ubi usu receptum est.

Art. XXII.

In omnibus Metropolitanis, seu Archiepiscopalibus, suffraganeisque Ecclesiis Sanctitas Sua primam Dignitatem conferet, nisi patronatus laicalis privati sit, quo casu secunda substituetur. Ad ceteras Dignitates et praebendas canonicales Maiestas sua nominare perget, exceptis permanentibus iis, quae liberae collationis episcopalis sunt, vel iuri patronatus legitime acquisito subiacent. In praedictarum

Ecclesiarum Canonicos non assumuntur nisi Sacerdotes, qui et dotes habeant a Canonibus generaliter praescriptas, et in cura animarum, aut in negotiis ecclesiasticis, seu in disciplinis sacris tradendis cum laude versati fuerint. Sublata insuper erit natalium nobilium, seu nobilitatis titulorum necessitas, salvis tamen conditionibus, quas in fundatione adiectas esse constet. Laudabilis vero consuetudo Canonicatus publico indicto concursu conferendi, ubi viget diligenter conservabitur.

Art. XXIII.

In Ecclesiis Metropolitanis et Episcopalibus, ubi desint, tum Canonicus Poenitentiarius, tum Theologalis, in Collegiatis vero Theologalis Canonicus iuxta modum a S. Concilio Tridentino praescriptum *Sess. 5 c. 1 et Sess. 24 c. 8 de Reform.*, ut primum fieri potuerit, constituentur, Episcopis praefatas praebendas secundum eiusdem Concilii sanctiones et Pontificia respective decreta conferentibus.

Art. XXIV.

Parochiis omnibus providebitur publico indicto concursu, et servatis Concilii Tridentini praescriptionibus. Pro parochiis ecclesiastici patronatus praesentabunt paroni unum ex tribus, quos Episcopus enuntiata superius forma proposuerit.

Art. XXV.

Sanctitas Sua, ut singularis benevolentiae testimonium Apostolicae Francisci Iosephi Imperatoris et Regis Maiestati praebeat, Eidem atque catholicis eius in Imperio Successoribus indultum concedit nominandi ad omnes Canonicatus et Parochias, quae iuripatronatus ex fundo religionis, seu studiorum derivanti subsunt, ita tamen, ut selgat unum ex tribus, quos publico concursu habito Episcopus ceteris digniores iudcaverit.

Art. XXVI.

Parochiis, quae congruam (pro temporum et locorum ratione) sufficientem non habeant, dos, quamprimum fieri poterit, augebitur, et parochis catholicis ritus orientalis eodemac latini modo consuletur. Ceterum praedicta non respiciunt Ecclesias parochiales iurispatronatus sive ecclesiastici, sive laicalis canonice acquisiti, quarum onus respectivis patronis incumbet. Quod si patroni obligationibus eis a lege ecclesiastica impositis haud plene satisfaciant, et praesertim quando parcho dos ex fundo religionis constituta sit, attentis pro rerum statu attendendis, providendum erit.

Art. XXVII.

Cum iis in bona ecclesiastica ex canonica institutione derivet, omnes qui ad beneficia quaecumque vel maiora vel minora nominati seu praesentati fuerint, bonorum temporalium eisdem adnexorum administrationem nonnisi virtute canonicae institutionis assumere poterunt. Praeterea in possessione Ecclesiarum Cathedralium, bonorumque adnexorum, quae in canonicis sanctionibus, et praesertim in Pontificali et Caeremoniali Romano praescripta sunt, accurate observabuntur, quocumque usu sive consuetudine in contrarium sublata.

Art. XXVIII.

Regulares qui secundum Ordinis sui constitutiones subiecti sunt Superioribus generalibus penes Apostolicam Sedem residentibus, ab iisdem reguntur ad praefatarum constitutionum normam, salva tamen Episcoporum auctoritate iuxta Canonum, et Tridentini praecipue Concilii sanctiones. Igitur praedicti Superiores generales cum subditis, cunctis in rebus ad ministerium ipsis incumbens spectantibus, libere communicabunt; libere quoque visitationem in eosdem exercebunt. Porro Regulares absque impedimento respectivi Ordinis, Instituti, seu Congregationis regulas observabunt, et iuxta Sanctae Sedis praescriptiones candidatos ad novitiatum, et ad professionem regiliosam admittent.

Haec omnia pariter observabuntur quoad moniales in iis, quae ipsas respiciunt.

Archiepiscopis et Episcopis liberum erit in propriis Dioecesibus Ordines seu Congregationes religiosas utriusque sexus iuxta sacros Canones constituere; communicabunt tamen ea de re cum Gubernio Imperiali consilia.

Art. XXIX.

Ecclesia iure suo pollebit novas iusto quovis titulo libere acquirendi possessiones; eiusque proprietas in omnibus, quae nunc possidet, vel in posterum acquireret, inviolabilis solemniter erit. Proinde quoad antiquas novasque ecclesiasticas fundationes nulla vel suppressio, vel unio fieri poterit absque interventu auctoritatis Apostolicae Sedis, salvis facultatibus a S. Concilio Tridentino Episcopis tributis.

Art. XXX.

Bonorum Ecclesiasticorum administratio apud eos erit, ad quos secundum Canones spectat. Attentis autem subsidiis, quae Augustissimus Imperator ad Ecclesiarum necessitatibus providendum ex publico aerario benigne praestat, et praestabit, eadem bona vendi, vel notabili gravari onere non poterunt, nisi tum S. Sedes, tum Maiestas Sua Caesarea, aut ii, quibus hoc munus demandandum duxerint, consensum tribuerint.

Art. XXXI.

Bona, quae fundos, uti appellant, Religionis et studiorum constituunt, ex eorum origine ad Ecclesiae proprietatem spectant et nomine Ecclesiae administrantur, Episcopis inspectionem ipsis debitam exercentibus iuxta formam, de qua S. Sedes cum Maiestate Sua Caesarea conveniet.

Reditus fundi religionis, donec, collatis inter Apostolicam Sedem et Gubernium Imperiale consiliis, fundus ipse dividatur in stabiles et ecclesiasticas donationes, erunt erogandi in divinum cultum, in ecclesiarum aedificia et in Seminaria et in ea omnia, quae ecclesiasticum respiciunt ministerium. Ad supplenda quae desunt, Maiestas Sua eodem quo hucusque modo in posterum quoque gratiose succuret; immo si temporum ratio permittat, et ampliora subministraturus es subsidia. Pari modo reditus fundi studiorum unice impendentur in catholicam institutionem, et iuxta piam fundatorum mentem.

Art. XXXII.

Fructus beneficiorum vacantium, in quantum hucusque consuetum fuit, inferentur fundo religionis, eique Maiestas Sua Caesarea proprio motu assignat quoque Episcopatum et Abbatiarum saecularium per Hungariam et Ditiones quondam adnexas vacantium reditus, quos Eiusdem in Hungariae regno Praedecessores per longam saeculorum seriem tranquille possederunt. In illis Imperii provinciis, ubi fundus religionis haud extat, pro quavis dioecesi instituentur Commissiones mixtae, quae iuxta formam et regulam, de quibus Sanctitas Sua cum Caesarea Maiestate conveniet, tam Mensae episcopalis, quam beneficiorum omnium bona, vacationis tempore administrabunt.

Art. XXXIII.

Cum durante praeteritarum vicissitudinum tempore, plerisque in locis Austriacae Ditionis, ecclesiasticae decimae civili lege de medio sublatae fuerint, et attentis peculiaribus circumstantiis fieri non possit, ut earundem praestatio in toto Imperio restituatur, instante Maiestate Sua et intuitu tranquillitatis publicae, quae Religionis vel maxime interest, Sanctitas Sua permittit ac statuit, ut salvo iure exigendi decimas, ubi de facto existit, aliis locis earundem decimarum loco, seu compensationis titulo, ab Imperiali Gubernio assignentur dotes, seu in bonis fundisque stabilibus, seu super Imperii debito fundatae, iisque omnibus et singulis tribuantur, qui iure exigendi decimas potiebantur: itemque Maiestas Sua declarat dotes ipsas habendas omnino esse, prout assignatae fuerint, titulo oneroso, et eodem ac decimae, quibus succedunt, iure percipiendas tenendasque esse.

Art. XXXIV.

Cetera ad personas et res ecclesiasticas pertinentia, quorum nulla in his articulis mentio facta est, dirigentur omnia et administrabuntur iuxta Ecclesiae doctrinam et eius vigentem disciplinam a S. Sede adprobatam.

Art. XXXV.

Per solemnem hanc Conventionem leges, ordinationes, et decreta quovis modo et forma in Imperio Austriaco et singulis, quibus constituitur, Ditionibus hactenus lata, in quantum illi adversantur, abrogata habebuntur: ipsaque conventio, ut lex Status deinceps eisdem in Ditionibus perpetuo vigeat. Atque ideo utraque Contrahentium pars spondet Se, Successoresque suos omnia et singula, de quibus conventum est, sancte servaturos. Si qua vero in posterum supervenerit difficultas, Sanctitas Sua et Maiestas Caesarea invicem conferent ad rem amice componendam.

Art. XXXVI.

Ratificationum huius Conventionis traditio fiet intra duorum mensium spatium a die hisce articulis apposita, aut citius, si fieri potest.

In quorum fidem praedicti Plenipotentarii huic Conventioni subscripserunt, illamque suo quisque sigillo obsignaverunt.

Datum Viennae die decima octava Augusti anno reparatae Salutis millesimo octingentesimo quinquagesimo quinto.

Ios. Othmar. de Rauscher m. p.
Archiep. Viennensis.

Michael Card. Viale Praelatus, m. p.

(L. S.)

(L. S.)

Nos ea spe freti fore ut benignissimus Dominus, cuius virtute totum corpus Ecclesiae sanctificatur et regitur, studia haec Nostra in componendis religiosis ecclesiasticisque Austriaci Imperii negotiis benigno favore prosequi dignetur, ex certa scientia et matura Nostra deliberatione, deque Apostolicae potestatis plenitudine supradictas concessionem, pacta, et concordata tenore praesentium adprobamus, ratificamus, et acceptamus, illisque Apostolici muniminis, et firmitatis robur, et efficaciam adiungimus. Maiori autem qua possumus animi contentione omnes et singulos in Austriaco Imperio Antistites nunc degentes, et a Nobis postmodum instituendos, eorumque Successores, et Clerum universum monemus, atque in Domino hortamur, ut praemissa omnia ad maiorem Dei gloriam, Sanctae Ecclesiae utilitatem, animarumque salutem a Nobis decreta in iis, quae ad ipsos pertinent, sedulo deligenterque serventur, omnesque cogitationes, curas, consilia, conatusque conferant, ut catholicae doctrinae puritas, divini cultus nitor, ecclesiasticae disciplinae splendor, Ecclesiae legum observantia, morumque honestas in Austriaci Imperii Christifidelibus magis magisque refulgeat. Decernentes easdem praesentes Litteras nullo unquam tempore de subreptionis, et obreptionis, aut nullitatis vitio, vel intentionis Nostrae, aut alio quocumque quantumvis magno, aut inexcogitato defectu notari, aut impugnari posse, sed semper firmas validas et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri et obtinere, et inviolabiliter observari debere, quousque conditiones, et pacta in Tractatu expressa serventur. Non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, et Synodalibus provincialibus et universalibus Conciliis editis generalibus et Ordinationibus, ac Nostris et Cancellariae Apostolicae regulis, praesertim de iure quaesito non tollendo, nec non quarumcumque Ecclesiarum, Capitulorum, aliorumque piorum locorum foundationibus, etiam confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque indultis, et Litteris Apostolicis in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis, et innovatis, ceterisque contrariis

quibuscumque. Quibus omnibus et singulis, illorum tenores pro expressis et ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad praemissorum effectum dumtaxat specialiter, et expresse derogamus. Praeterea quia difficile foret praesentes Litteras ad singula, in quibus de eis fides facienda fuerit, loca deferri, eadem Apostolica Auctoritate decernimus et mandamus, ut earum Transumptis etiam impressis, manu tamen alicuius Notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in Ecclesiastica dignitate constitutae munitis, plena ubique fides adhibeatur; perinde ac si praesentes Litterae forent exhibitae vel ostensae. Et insuper irritum, et inane decernimus, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostrae concessionis, approbationis, ratificationis, acceptationis, monitionis, hortationis, decreti, derogationis, mandati et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicae Millesimo Octingentesimo Quinquagesimo Quinto. Tertio Nonas Novembris. Pontificatus Nostri Anno Decimo.

U. P. CARD. Pro-Datarivs

V. CARD. MACCHI

Visa de Curia D. Brvti

Loco † Plumbi.

V. Cugnonius.

